

वीर सेवा मन्दिर
दिल्ली

१५ मार्ग

१५

१५

KÂVYAMĀLA. 8.

THE
DHARMASĀRMĀBHYUDAYA
OF
HARICHANDRA.

EDITED BY
PANDIT DURGĀPRASĀDA
AND
KĀSINATH PANDURANG PARAB,

Second Revised Edition

PRINTED AND PUBLISHED

BY
TUKARAM JAVAJI

AT THE PRESS OF JAVAJI PHADNIS 'NIRNAYASAGARA' PRESS,

BOMBAY

1899

Price 1 Rupee

काव्यमाला. ८.

महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचितं

धर्मशर्माभ्युदयम् ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन पण्डितव्रजलालसूनुना महामहोपाध्याय-
पण्डितदुर्गाप्रसादेन, मुम्बापुरवासिना परवोपाह्व-
पाण्डुरङ्गात्मजकाशीनाथशर्मणा च
सशोधितम् ।

तच्च

मुम्बय्या निर्णयमागराख्ययन्त्रालये तदधिपतिना मुद्राक्षरैरङ्कयित्व.
प्राकाश्यं नीतम् ।

१८९९

(अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुद्रणादिविषये सर्वथा निर्णयमागरमुद्रायन्त्रालयाधिपत-
रेवाधिकारः ।)

मूल्यमेको रूप्यकः ।

धर्मशर्माभ्युदयस्य विषयानुक्रमः ।

— ❦ ७६ —

- १ सर्गः—मङ्गलाचरणानि । मज्जनदुर्जनादिवर्णनम् । जम्बुद्वीपवर्णनम् ।
कनकाद्रिवर्णनम् । भारतवर्षवर्णनम् । आर्यावर्तवर्णनम् । उत्तरको-
शलाख्यदेशवर्णनम् । तत्र रत्नपुराख्यनगरवर्णनम् ।
- २ सर्गः—रत्नपुराधिपतेरिक्ष्वाकुवंशोद्भवस्य महासेननरपतेर्वर्णनम् । त-
न्महिष्या सुव्रताया वर्णनम् । राज्ञ सुतप्राप्तिचिन्तावर्णनम् । त-
देव प्रचेतसाख्यस्य दिव्यमुनेरुद्यानपालमुखादागमनश्रवणम् ।
- ३ सर्गः—परिकरसमेतस्य राज्ञो मुनिदर्शनार्थं गमनवर्णनम् । वनालीव-
र्णनम् । उद्यानप्राप्तिवर्णनम् । तत्र मुनिवर्णनम् । मुनिमहीपालयो
समागमवर्णनम् । मुनिसमीपे राज्ञ पुत्रप्राप्तिचिन्तानवेदनवर्णनम् ।
त्वद्गृहे पञ्चदशस्तीर्थकरो धर्मेनाथ, पुत्रत्वेनावतरिष्यति' इत्यादिमु-
निवाक्यवर्णनम् । धर्मेनाथस्य पूर्वजन्मविषये मुनि प्रति राज्ञ प्र-
श्नस्य वर्णनम् ।
- ४ सर्गः—धर्मेनाथस्य प्राग्जन्मवृत्तान्तवर्णनोपक्रम । वातकीखण्डाख्य-
द्वीपे वत्साख्यदेशवर्णनम् । तत्र सुमीमाख्यनगरीवर्णनम् । तत्र द-
शरथाख्यमहीपातवर्णनम् । एकदा राज्ञौ महीपतिना उपरक्तश्चन्द्रो
दृष्ट, त विलोक्य 'जगति कस्यापि श्री स्थिरा नास्ति' इति वि-
चारयतो महीपतेर्वैराग्योदयस्य वर्णनम् । तृणवद्राज्य परित्यज्य
तपसे यियासु राजान प्रति सुमन्त्राख्यस्य तन्मन्त्रिणश्चार्वाकम-
नानुकूल उपदेश । राजकृत तत्खण्डन च । ततोऽतिरथाख्याय स्व-
पुत्राय राज्यभार दन्वा नरपतिस्तपसे वन ययावित्यादि वर्ण-
नम् । महीपतेस्तीव्रतपोवर्णनम् । तपःप्रभावात्स दिव्यता प्राप्त
इति वर्णनम् । 'पण्मासानन्तरं स एव तव महिष्या गर्भेऽवतरि-
ष्यति' इति मुनिवाक्यवर्णनम् ।
- ५ सर्गः—महासेननृपतिसभायामम्बरात्काश्चन लक्ष्मीसमेता दिव्याङ्गना
अवतीर्णास्तासा वर्णनम् । 'किमर्थं युष्माकमागमनम्' इति ताः प्रति

नृपतेः प्रश्नः । “महासेननृपतिमहिष्या धर्मनाथोऽवतरिष्यति, तत्से-
वार्थं यूयं यात’ इति महेन्द्रेणादिष्टा वयमागताः, स्वयं महेन्द्रोऽपि
समागमिष्यति” इत्यादि तद्वाक्यवर्णनम् । तासां नृपमहिषीसमीपे ग-
मनवर्णनम् । तत्कृतं नृपमहिष्याः सेवनवर्णनम् । नृपमहिष्याः स्व-
प्रविलोकनवर्णनम् । प्रातरुत्थाय महिष्या नृपसमीपे स्वप्ने विलोकित
सर्वं कथितम्, नृपेणाप्यतिसतुष्टेन ‘तीर्थकरस्तव पुत्रतामेष्यति’ इति
तत्फलं कथितमित्यादिवर्णनम् । महिषीगर्भे धर्मनाथोऽवतीर्ण इति
वर्णनम् ।

६ सर्गः—सगर्भाया महिष्या वर्णनम् । माघशुक्लत्रयोदश्या पुष्यनक्षत्रे
धर्मनाथस्य जन्माभूदिति वर्णनम् । इन्द्रादिकृतस्य महीपतिकृतस्य
च तज्जन्मोत्सवस्य वर्णनम् ।

७ सर्गः—जातवेदमनि स्थिताया महिष्या अङ्गे मायानिर्मितमेकं शिशुं
निधाय धर्मनाथमपहृत्य शची शक्राय समर्पितवती, शक्रोऽपि त-
मादाय सुरगजमारुह्य देवसेनासमेतो व्योमवर्त्मना सुमेरुपर्वत ज-
गामेत्यादि वर्णनम् । सुमेरुपर्वतवर्णनम् । तत्र देवसेनासनिवेशवर्णनं
गजाश्वादिवर्णनं च ।

८ सर्गः—सुमेरौ मणिर्सिंहासने शक्रो धर्मनाथमुपवेशितवानित्यादिवर्ण-
नम् । धर्मनाथाभिषेकोपक्रमवर्णनम् । क्षीरसमुद्रवर्णनम् । धर्मनाथा-
भिषेकवर्णनम् । इन्द्रादिदेवकृता तत्स्तुति । अभिषेकानन्तर पुनरपि
धर्मनाथ तन्मातुर्नृपमहिष्या अङ्गे प्रापय्य देवाः स्वानि धामानि
जन्मुरिति वर्णनम् ।

९ सर्गः—धर्मनाथस्य बाल्यवर्णनं यौवनवर्णनं यौवराज्यप्राप्तिवर्णनं च ।
विदर्भाधिनाथेन प्रतापराजेन स्वदुहितु स्वयंवरे धर्मनाथानयनार्थं
प्रेषितस्य दूतस्यागमनवर्णनम् । पित्राज्ञया ससैन्यस्य धर्मनाथस्य
विदर्भान्प्रति गमनवर्णनम् । मार्गे प्राप्ताया गङ्गाया वर्णनम् ।

१० सर्गः—विन्ध्याचलवर्णनम् ।

११ सर्गः—षड्भक्तवर्णनम् ।

- १२ सर्गः—पुष्पावचयवर्णनम् ।
- १३ सर्गः—नर्मदाया जलक्रीडावर्णनम् ।
- १४ सर्गः—सायंकालवर्णनम् । अन्धकारवर्णनम् । चन्द्रोदयवर्णनम् । नायिकाणां प्रसाधनवर्णनम् । दूतीप्रेषणादिवर्णनम् ।
- १५ सर्गः—पानगोष्ठीवर्णनम् । रात्रिक्रीडावर्णनम् ।
- १६ सर्गः—प्रभातवर्णनम् । पुनर्धर्मनाथस्य यात्रावर्णनम् । नर्मदासुतीर्य विदर्भदेशे प्राप्त इति वर्णनम् । विदर्भदेशवर्णनम् । तत्र कुण्डिनपुराधिपतिना प्रतापराजेन समागमवर्णनम् ।
- १७ सर्गः—स्वयवरवर्णनम् । तत्र राजकन्यया धर्मनाथो वृत इति वर्णनम् । धर्मनाथस्य कुण्डिनपुरप्रवेशवर्णनम् । नगरनारीचेष्टावर्णनम् । धर्मनाथस्य विवाहवर्णनम् । पितुः सकाशादाह्वानार्थं दूतं समागत इति निखिलमपि कटकसेनापतेः सुषेणाम्याधीनविधाय धर्मनाथस्वयं कुबेरोपदौकितं विमानमारुह्य वध्वा समेतो नभसा स्वपुरं जगामेति वर्णनम् ।
- १८ सर्गः—रत्नपुरे धर्मनाथप्राप्तिवर्णनं महोत्सववर्णनं च । धर्मनाथपितुर्महासेनस्य वैराग्यवर्णनम् । धर्मनाथं प्रति तत्कृतस्य नीत्युपदेशस्य वर्णनम् । धर्मनाथस्य राज्याभिषेकवर्णनम् । महासेननृपतेर्वनगमनवर्णनम् । धर्मनाथस्य राज्यस्थितिवर्णनम् ।
- १९ सर्गः—अनेकमहीपतिभिः सह सुषेणस्य चित्रयुद्धवर्णनम् ।
- २० सर्गः—पञ्चलक्षवर्षपर्यन्तं सम्यक्प्रजापालनविधाय, एकदा रात्रौ स्फाटिके सौधशृङ्गे स्थितो धर्मनाथो गगनात्पतन्तीमुल्कामपश्यदिति वर्णनम् । उल्कावर्णनम् । धर्मनाथस्य वैराग्यप्राप्तिवर्णनम् । राज्यं परित्यज्य वने गतस्य धर्मनाथस्य तपश्चर्यावर्णनम् । ज्ञानप्राप्तिवर्णनम् । धर्मनाथार्थमिन्द्राज्ञया कुबरेण निर्मिताया दिव्यसभाया वर्णनम् । तत्र सिंहासेनस्थितस्य धर्मनाथस्य दिव्यैश्वर्यवर्णनम् ।
- २१ सर्गः—धर्मनाथकृतं संक्षेपेण जिनसिद्धान्तवर्णनम् ।
- ० —ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ।

काव्यमाला

महाकविश्राहस्वच्छन्दः
धर्मशर्माभ्युदयम् ।

प्रथम सर्ग ।

श्रीनाभिसूनोश्चिरमद्वियुगमनखेन्दव कौ मुदमेधयन्तु ।
यत्रानमन्नाकिनेन्द्रचक्रचूडाशमगर्भप्रतिबिम्बमेणै ॥ १ ॥
चन्द्रप्रभ नौमि यदीयभामा नून जिता चान्द्रमसी प्रभा सा ।
नो चेत्कथ तद्दि तद्विलम्ब नखच्छलादिन्दुकुटुम्बमासीत् ॥ २ ॥
दुरक्षरक्षोदधियेव वाच्या मुहुर्महृष्टललाटपट्टा ।
य स्वगिणोऽनल्पगुण प्रणेमुस्तनोतु न शर्म स धर्मनाथ. ॥ ३ ॥
सप्रत्यपापा स इति प्रतीत्यै वहाविवाहाय मिथ प्रविष्टा ।
यत्कायकान्तौ कनकोज्ज्वलाया सुग विरेजुस्तमुपैमि गान्तिम् ॥ ४ ॥
भूयादगाध. स विबोधवार्धिर्वीरस्य रत्नत्रयलब्धये व ।
स्फुरत्पयोबुद्बुदविन्दुमुद्रामिद यदन्तस्त्रिजगत्तनोति ॥ ५ ॥

१ अस्य कायस्थवशमुक्तामणेदिगम्बरजेनमतानुयायिन आद्रदेवसूनो श्रीहरिचन्द्रमहाकवे समय सम्यङ् न ज्ञायते हरिचन्द्रद्वय तावत्प्रसिद्धम्—‘पदबन्धोज्ज्वलो हारी कृतवर्णक्रमसिधति । भद्रहरिचन्द्रस्य गद्यबन्धो नृपायते ॥’ इति हर्षचरितारम्भे बाणभट्टेन वर्णित प्रथम, विश्वप्रकाशकोषकर्तुर्महेश्वरस्य पूर्वपुरुषश्चरकसहिताटीकाकार साहसाङ्कनृपते प्रधानवयो द्वितीय अनयोरेवायमप्येकतरमृत्नीयो वेति सदेह कि त्वयमपि (१मंशमाभ्युदयकर्ता) स्वकवित्वप्राप्त्या माधादिप्राचीनमहाकविकक्षामारो- हति, तस्मान्नार्वाचीन कर्पूरमन्त्र्या प्रथमे जवानकान्तर एकत्र विदूषकोक्तिव्याजेन राजशेखरोऽपि हरिचन्द्रकाव स्मरति एकविंशतिमर्गान्तके चाम्पिन्महाकाव्ये नगराण- वशलतुपुष्पावचयजलविहारिकाव्यवर्णनायवस्तुवर्णनपुर मर चतुर्विंशतिजनतीर्थकरेषु पञ्चदशतीर्थकरस्य धमनाथस्य जन्मप्रभृति निर्वाणान्त चरित वर्णितमग्नि २ कौ पृथि व्याम, मुद हर्षम्, (अथ च) कौमुद कुमुदसमूहम् ३ वर्तते इति शेष ४ अष्टम तीर्थ- करम् ५ षोडश तीर्थकरम् ६ चतुर्विंशतितम तीर्थकरम् ७ सम्यग्दर्शनम्, सम्यग्ज्ञा- नम्, सम्यक्चारित्र चेति जिनमते गन्तव्यमुच्यते रत्नलब्धये ममुद्रमेवा समुचितैव

निर्माजिते यत्पदपङ्कजानां रजोभिरन्त प्रतिबिम्बितानि ।
 जनाः स्वचेतोमुकुरे जगन्ति पश्यन्ति तान्नौमि मुदे जिनेन्द्रान् ॥ ६ ॥
 रत्नत्रयं तज्जननार्तिमृत्युसर्पत्रयीदर्पहरं नमामि ।
 यद्भूषणं प्राप्य भवन्ति शिष्टा मुक्तेर्विरूपाकृतयोऽप्यभीष्टाः ॥ ७ ॥
 त्वद्भक्तिमग्न जनमाश्रयाव साक्षादिति प्रष्टुमिवोपकर्णम् ।
 चन्द्राश्मताटङ्कपदात्पदार्थौ यस्या स्थितौ ध्यायत भारती ताम् ॥ ८ ॥
 जयन्ति ते केऽपि महाकवीना स्वर्गप्रदेश इव वाग्विलासाः ।
 पीयूषनिप्यन्दिषु येषु हर्ष केषा न धत्ते सुरसार्थलीला ॥ ९ ॥
 लब्धात्मलाभा बहुधान्यवृद्धयै निर्मूलयन्ती घननीरसत्वम् ।
 सा मेघसंघातमपेतपङ्का शरत्सता ससदपि क्षिणोतु ॥ १० ॥
 वियत्पथप्रान्तपरीक्षणाद्वा तदेतदम्भोनिधिलङ्घनाद्वा ।
 मात्राधिक मन्दधिया मयापि यद्वर्ण्यते जैनचरित्रमत्र ॥ ११ ॥
 पुराणपारीणमुनीन्द्रवाग्भिर्यद्वा ममाप्यत्र गतिर्भवित्री ।
 तुङ्गेऽपि मिध्यर्त्यधिरोहिणीभिर्यद्वा मनस्यापि मनोभिलाषः ॥ १२ ॥
 श्रीधर्मनाथस्य ततः स्वशक्त्या किञ्चिच्चरित्रं तरलोऽपि वक्ष्ये ।
 वक्तुं पुनः सम्यगिदं जिनस्य क्षमेत नो वागधिदेवतापि ॥ १३ ॥
 अर्थे हृदिस्थेऽपि कविर्न कश्चिन्निर्ग्रन्थिगीर्गुम्फविचक्षण स्यात् ।
 जिह्वाञ्चलस्पर्शमपास्य पातु श्वा नान्यथाम्भो घनमप्यवैति ॥ १४ ॥
 हृद्यार्थवन्ध्या पदबन्धुरापि वाणी बुधाना न मनो विनोति ।
 न रोचते लोचनवल्लभापि सुहीक्षरत्क्षीरसरिन्धरेभ्यः ॥ १५ ॥
 वाणी भवेत्कस्यचिदेव पुण्यै शब्दार्थसंदर्भविशेषगर्भा ।
 इन्दुं विनान्यस्य न दृश्यते द्युत्तमोधुनाना च सुधाधुनी च ॥ १६ ॥

१ चन्द्रकान्तमणिनिर्मितकर्णभूषणविशेषव्याजात् २ सुरसार्थलीला देवसमूह-
 क्रीडा, (पक्षे) सुरमा अर्थलीला ३ बहुधा अन्यवृद्धयै, (पक्षे) बहु धान्यवृद्धयै ४ घन
 नीरसत्वमत्यन्तरसद्भूतत्वम्, (पक्षे) घन-नीर सत्व मेघजलास्तित्वम् ५ मे अघस
 घातं पापसमूहम्, (पक्षे) मेघ सघातम् ६ निष्पापा, विगतकर्दमा च ७ किञ्चिद-
 धिकम् ८ 'नि श्रेणिस्त्वधिरोहिणी' इत्यमर ९ 'द्युत्'शब्द किरणवाचक

श्रव्येऽपि काव्ये रचिते विपश्चित्कश्चित्सचेताः परितोषमेति ।
 उत्कोरकः स्यात्तिलकश्चलाश्याः कटाक्षभावैरपरे न वृक्षाः ॥ १७ ॥
 परस्य तुच्छेऽपि परोऽनुरागो महत्यपि स्वस्य गुणे न तोषः ।
 एवविधो यस्य मनोविवेकः किं प्रार्थ्यते सोऽत्र हिताय साधु ॥ १८ ॥
 साधोर्विनिर्माणविधौ विधातुश्च्युताः कथंचित्परमाणवो ये ।
 मन्ये कृतास्त्रैरुपकारिणोऽन्ये पाथोदचन्द्रद्रुमचन्दनाद्याः ॥ १९ ॥
 पराङ्मुखोऽप्येष परोपकारव्यापारभारक्षम एव साधु ।
 किं दत्तपृष्ठोऽपि गग्निवात्रीप्रोद्गारकर्मप्रवणो न कूर्म ॥ २० ॥
 निसर्गशुद्धस्य सतो न कश्चिच्चेतोविकाराय भवत्युपाधि ।
 त्यक्तस्वभावोऽपि विवर्णयोगात्कथं तदस्य स्फटिकोऽस्तु तुल्य ॥ २१ ॥
 खलु विश्वात्रा सृजता प्रयत्नात्किं सज्जनम्योपकृतं न तेन ।
 ऋते तमासि द्युमणिर्मणिर्वा विना न काचैः स्वगुणं व्यनक्ति ॥ २२ ॥
 दोषानुरक्तस्य खलस्य कस्याप्युत्कृष्टोत्तमस्य च को विशेषः ।
 जह्नीव सत्कान्तिमतिं प्रबन्धे मलीममं केवलमीक्षते यः ॥ २३ ॥
 न प्रेम नम्रेऽपि जने विधत्से मित्रेऽपि मैत्री खलु नातनोषि ।
 नदेष किं नेत्यति न प्रेदोपस्वामज्जमा सायमिवावसानम् ॥ २४ ॥
 श्रव्यं भवेत्काव्यमदृपणं यन्न निर्गुणं कापि कदापि मन्ये ।
 गुणाधिनो दृपणमाददानस्तत्सज्जनादुर्जेन एव साधु ॥ २५ ॥
 अहो खलम्यापि महोपयोगं खेहद्रुहो यत्परिशीलनेन ।
 आ कर्णमापूरितपात्रमेता क्षीरं क्षरन्त्यक्षतमेव गावः ॥ २६ ॥
 आ कोमलालापपरेऽपि मा गा प्रमादमन्तं कठिने खलेऽस्मिन् ।
 शेवालशालिन्युपले छलेन पातो भवेत्केवलदुःखहेतुः ॥ २७ ॥
 आदाय शब्दार्थमलीमसानि यदुर्जनोऽसौ वदने दधाति ।
 तेनैव तस्याननमेव कृष्णं सता प्रबन्धं पुनरुज्ज्वलोऽभूत् ॥ २८ ॥

गुणानधस्तान्नयतोऽप्यसाधुपद्मस्य यावद्दिनमस्तु लक्ष्मी ।
 दिनावसाने तु भवेद्गतश्री रौञ्ज सभासनिधिमुद्रितास्य ॥ २९ ॥
 उच्चासनस्थोऽपि सता न किञ्चिन्नीच स चित्तेषु चमत्करोति ।
 स्वर्णाद्रिशृङ्गाग्रमधिष्ठितोऽपि काको वराकः खलु काक एव ॥ ३० ॥
 वृत्तिर्मरुद्वीपवतीव साधो खलस्य वैवैस्वतसोदरीव ।
 तयोः प्रेयागे कृतमज्जनो न प्रबन्धवन्बुर्लभता विशुद्धिम् ॥ ३१ ॥
 अथास्ति जम्बूपपदः पृथिव्या द्वीपप्रभान्यकृतनाकिलोकः ।
 यो वृद्धया मध्यगतोऽपि लक्ष्म्या द्वीपान्तराणामुपरीव तस्थौ ॥ ३२ ॥
 क्षेत्रच्छदै पूर्वविदेहमुख्यैरध म्थितस्फारफणीन्द्रदण्ड ।
 चकास्ति रुक्माचलकर्णिको यः सन्न श्रियः पद्म इवाब्धिमध्ये ॥ ३३ ॥
 द्वीपेषु यः कोऽपि करोति गर्व मयि स्थितेऽप्यस्तु स मे पुरस्तात् ।
 इतीव येन ग्रहकङ्काणाङ्गो हस्तो व्युदस्तस्त्रिदशाद्रिदम्भात् ॥ ३४ ॥
 पश्यन्तु संसारतमस्यपारे सन्तश्चतुर्वर्गफलानि सर्वे ।
 इतीव यो द्विद्विदिवाकरेन्दुव्याजेन धत्ते चतुरः प्रदीपान् ॥ ३५ ॥
 अवाप्य सर्पाधिपमौलिमैत्री छत्रद्युतिं तन्वति यत्र वृत्ते ।
 धत्ते समुत्तेजितशातकुम्भकुम्भप्रभा काचन काञ्चनाद्रिः ॥ ३६ ॥
 सम्यक्त्वपाथेयमवाप्यते चेदजुस्तदम्मादपवर्गमार्गः ।
 इतीव लोके निगदत्युदस्तशैलेन्द्रहम्नाङ्गुलिसज्ञया यः ॥ ३७ ॥
 पातु बहिर्मारुतमङ्गसुप्तलक्ष्मीलसत्कुङ्कुमपङ्कपीतः ।
 यदन्तरुद्विधं महीमहीनामभ्युत्थितो नाथ इवास्ति मेरुः ॥ ३८ ॥
 चकास्ति पर्यन्तपतत्पतगे यत्राम्बर दीप इवोपरिष्ठात् ।
 कयापि शृङ्गाग्रघनाञ्जनाना जिघृक्षया पात्रमिव प्रदत्तम् ॥ ३९ ॥
 द्यावापृथिव्यो पृथुरन्तरे यः कृतस्थितिः स्थूलरथाङ्गकान्त्योः ।
 युगानुकारिध्रुवमण्डलश्रीरूर्ध्वो रथस्याक्ष इवावभाति ॥ ४० ॥

१ चन्द्रस्य च २ मरुता देवाना द्वीपवती नदी (गङ्गा) ३ यमुना ४ गङ्गाय-
 मुनासगमरूपे तीर्थविशेषे ५ जैनमते सूर्यचन्द्रो नक्षत्राणि च द्विगुणानि सन्ति 'द्वा
 ङो रवीन्दू भगणौ च तद्वदेकान्तरौ तावुदयं व्रजेताम् । यदनुवन्नेवमनम्बराद्या ब्रवी-
 म्यतस्तान्प्रति युक्तियुक्तम् ॥' इति सिद्धान्तशिरोमणौ गोलाध्याये श्रीभास्कराचार्य

तदक्षिणं भारतमस्ति तस्य क्षेत्रं जिनेन्द्रागमवारिसेकात् ।
 स्वर्गादिसंपत्फलशालि यत्र निष्पद्यते पुण्यविशेषसस्यम् ॥ ४१ ॥
 यत्स्मिन्धुगङ्गान्तरवर्तिनोच्चै शैलेन भिन्न विजयार्धनाम्ना ।
 भारेण लक्ष्म्या इव दुर्वहेन बभूव षट्स्वण्डमस्वण्डशोभम् ॥ ४२ ॥
 तत्रार्यस्वण्ड त्रिदिवात्कथंचिच्च्युतं निरालम्बतयेव स्वण्डम् ।
 ललामवन्मण्डयति स्वकान्त्या देशो महानुत्तरकोशलाख्यः ॥ ४३ ॥
 अनेकपद्माप्सरसः समन्ताद्यस्मिन्नसंख्यातहिरण्यगर्भाः ।
 अनन्तपीताम्बरधामरम्या ग्रामा जयन्ति त्रिदिवप्रदेशान् ॥ ४४ ॥
 यन्त्रप्रणालीचषकैरजस्रमापीय पुण्ड्रेक्षुरसासवौघम् ।
 मन्दानिलान्दोलितशालिपूर्णा विघूर्णते यत्र मदादिवोर्वी ॥ ४५ ॥
 विस्तार्य तारा रभसान्निशि द्यौ पुन पुनर्यद्विषसे पमार्ष्टि ।
 उत्पुण्डरीकैः किल यत्सरोभि स्व लब्धसाम्य तदमन्यमाना ॥ ४६ ॥
 उत्पालिकाभ्रुस्तिमितैस्तडागचक्षु महसैरिव विस्मयेन ।
 यद्वैभव भूरपि वीक्ष्य धत्ते रोमाञ्चमुद्यत्कलमच्छलेन ॥ ४७ ॥
 जनै प्रतिग्रामसमीपमुच्चै कृता वृषाढ्वैर्वरधान्यकूटा ।
 यत्रोदयास्ताचलमध्यगस्य विश्रामशैला इव भान्ति भानोः ॥ ४८ ॥
 नीरान्तरात्प्रतिमावतारास्तरङ्गिणीना तरवस्तटेपु ।
 विभान्ति यत्रोर्ध्वगतार्कतापात्कृतप्रयत्ना इव मज्जनाय ॥ ४९ ॥
 सस्यस्थलीपालकवालिकानामुल्लोलगीतश्रुतिनिश्चलाङ्गम् ।
 यत्रैणयूथ पथि पान्थसार्थाः सल्लेप्यलीलामयमामनन्ति ॥ ५० ॥
 आस्कन्धमृज्वी तदनल्पपत्रप्रसूनशाखावलयः द्रुमाली ।
 मयूरपत्रप्रथितातपत्रश्रीर्यस्य देशाधिपतित्वमाह ॥ ५१ ॥

१ अनेकानि पद्मयुक्तानि जलतडागानि येषु स्वर्गे च पद्मा लक्ष्मी, अप्सरसो
 रम्भाद्या २ असंख्यात हिरण्य सुवर्ण गर्भे येषाम् हिरण्यगर्भश्च ब्रह्मा ३ पीतम-
 म्बर यैस्तादृशैर्धामभी रम्या असंख्यैरप्रकषप्रासादै शोभमाना इत्यर्थः . स्वर्ग च पीता-
 म्बरस्य विष्णोर्धाम ४ तडागस्य समन्ताज्जलबन्धनार्थं निर्मितो मृत्कूटः . ५. त्रयो
 र्मस्तद्युक्ता पुरुषा मार्गमध्ये पान्थविश्रमार्थं स्थलानि कुर्वन्ति

यत्रालिमाला स्थलपङ्कजानां सौरभ्यलोभादभितो भ्रमन्ती ।
 विभाति लोलाध्वगलोचनानां बन्धाय सिद्धायसशृङ्खलेव ॥ ५२ ॥
 यं तादृशं देशमपास्य रम्यं यत्क्षारमण्डि सरितः समीयुः ।
 बभूव तेनैव जडाशयानां तासां प्रसिद्धं किल निम्नगात्वम् ॥ ५३ ॥
 भूकण्ठलोठन्नवपुण्डरीकस्रग्बन्धुरा गोघनघोरणी या ।
 सा यस्य दिङ्मण्डलमण्डनाय विस्तारिणी कीर्तिरिवावभाति ॥ ५४ ॥
 कल्पद्रुमान्कल्पितदानशीलाञ्जेतुं किलोत्तालपतत्रिनादै ।
 आहूय दूराद्वितरन्ति वृक्षा फलान्यचिन्त्यानि जनाय यत्र ॥ ५५ ॥
 तत्रास्ति तद्रत्नपुरं पुरं यद्वारस्थलीतोरणवेदिमध्यम् ।
 अलकरोत्यर्केतुरंगपङ्क्तिः कदाचिदिन्दीवरमालिकेव ॥ ५६ ॥
 मुक्तामया एव जनाः समस्तास्तास्ता स्त्रियो या नैवपुष्परागाः ।
 वैज्रं द्विषा मूर्ध्नि नृपोऽपि यस्य वितन्वते नाम विनिश्चितार्थम् ॥ ५७ ॥
 भोगीन्द्रवेश्मेदमिति प्रसिद्ध्या यद्वप्रवेशः किल पाति शेषः ।
 तथाहि दीर्घान्तिकदीर्घिकास्य निर्मुक्तनिर्मोकनिभा विभाति ॥ ५८ ॥
 समेत्य यस्मिन्मणिबद्धभूमौ पौराङ्गनाना प्रतिबिम्बदम्भात् ।
 मन्ये न रूपामृतलोलुपाक्ष्यः पातालकन्याः सविध त्यजन्ति ॥ ५९ ॥
 प्रासादशृङ्गेषु निजप्रियार्त्या हेमाण्डकप्रान्तमुपेत्य रात्रौ ।
 कुर्वन्ति यत्रापरहेमकुम्भभ्रमं द्युगङ्गाजलचक्रवाका ॥ ६० ॥
 शुभ्रा यदभ्रंलिहमन्दिराणां लम्बा ध्वजाग्रेषु न ता पताका ।
 किं तु त्वचो घट्टनतः सिताशोर्नो चेत्किमन्तर्घणकालिकास्य ॥ ६१ ॥
 कृताप्यधो भोगिपुरी कुतोऽभूर्देहीनभूषेत्यतिकोपकम्प्रम् ।
 यजेतुमेतामिव खोतिकाम्भश्छायाछलात्क्रामति नागलोकम् ॥ ६२ ॥
 सक्रान्तबिम्बः सवदिन्दुकान्ते नृपालये प्राहरिकैः परीते ।
 हताननश्रीः सुदृशा चकास्ति काराधृतो यत्र रुदन्निवेन्दुः ॥ ६३ ॥

१ नीरोगा, भौक्तिकप्रचुराश्च २ पुष्परागो मणिभेद, (स्त्रीपक्षे तु) वपुषि
 शरीरेऽरागा रागरहिता न ३. वज्रमशनि, हीरकश्च ४ बहुभूषणयुक्ता, (पक्षे)
 अहीनामिन सर्पराज . ५ परिखा.

विभाति रात्रौ मणिकुट्टिमोर्वी संजातताराप्रतिभावतारा ।
 दिदृक्षया यत्र विचित्रभूतेरुत्तानिताक्षीव कुतूहलेन ॥ ६४ ॥
 दृङ्गिर्निमेषा द्युसदा पतन्ती दोषाय मा भूदिति यस्य रात्र्या ।
 उत्तार्यते मूर्ध्नि जितामरस्य नीराजनापात्रमिवेन्दुबिम्बम् ॥ ६५ ॥
 दन्दद्वयमानागुरुधूमवर्तिप्रवर्तिते व्योम्नि घनान्धकारे ।
 सौधेषु यत्रोर्ध्वनिविष्टहेमकुम्भप्रभा भाति तडिल्लतेव ॥ ६६ ॥
 यत्रोच्चकैश्चैत्यनिकेतनाना कूटस्थलीकृत्रिमकेसरिभ्यः ।
 रात्रिदिवं भीत इवान्तरिक्षे भ्राम्यत्युपातैकमृगो मृगाङ्कः ॥ ६७ ॥
 यत्रोच्चहर्म्येषु पतत्सपद्मव्योमापगापूरसहस्रशङ्काम् ।
 वितन्वते काञ्चनकुम्भशोभासंभाव्यमाना सितवैजयन्त्य ॥ ६८ ॥
 यत्राश्मगर्भोज्ज्वलवेश्मभित्तिप्रभाभिराक्रान्तनभस्तलाभिः ।
 दिवापि वापीपुलिने वराकी रात्रिभ्रमात्ताम्यति चक्रवाकी ॥ ६९ ॥
 मरुच्चलत्केतुकराङ्गुलीभिः संतर्जितानीव सिषेविरे यत् ।
 अतुच्छशाखानगरच्छलेन चतुर्दिगन्ताधिपपत्तनानि ॥ ७० ॥
 रत्नाण्डकैः शुभ्रसहस्रकूटान्याभान्ति यस्मिञ्जिनमन्दिराणि ।
 तद्गद्गुमुर्वीतलनिर्गताहिभर्त्रा कृतानीव वपूषि हर्षात् ॥ ७१ ॥
 उदेति पातालतलात्सुधाया सिरासहस्रं सरसीषु यत्र ।
 मन्ये ततस्तासु रसाधिकत्वं मुञ्चत्युपान्तं न च भोगिवर्गः ॥ ७२ ॥
 मन्थाचलामूलविलोडितान्तर्लब्धैकसत्कौस्तुभदृष्टसारः ।
 रत्नाकरः स्याज्जलधिः कुतस्तत्सेवेत नैतत्परिस्वामिषाच्चेत् ॥ ७३ ॥
 इतीव भास्तम्भितकौस्तुभाना स्तूपान्निरूप्य ज्वलता मणीनाम् ।
 आक्रीडशैलानिव यत्र लक्ष्म्या प्रत्येति दूरापणिकोऽपि लोकः ॥ ७४ ॥ (युग्मम्)
 पदे पदे यत्र परार्थनिष्ठा रसस्थिति कामपि नाटयन्त्य ।
 वाचः कवीनामिव कस्य नोच्चैश्चेतोमुदं कन्दलयन्ति वेश्या ॥ ७५ ॥

संगीतकारम्भरसन्मृदङ्गाः कैलासभासो वलभीनिवेशाः ।
 वृन्दानि यत्र ध्वनदम्बुदानामनम्बुशुभ्राणि विडम्बयन्ति ॥ ७६ ॥
 रणज्झणत्किङ्किणिकारवेण संभाष्य यत्राम्बरमार्गस्तिन्नम् ।
 मरुच्चलत्केतनतालवृन्तैर्हर्म्यावली वीजयतीव मित्रम् ॥ ७७ ॥
 हारावलीनिर्झरहारि तुङ्गमवाप्य कान्तास्तनशैलदुर्गम् ।
 यत्र त्रिनेत्रादपि निर्विशङ्कः शङ्के सरो भूत्रयदुर्धरोऽभूत् ॥ ७८ ॥
 केशेषु भङ्गस्तरलत्वमक्षणो सरागता केवलमोष्ठयोश्च ।
 मुक्त्वा तदास्यं सुदृशा न यत्र दोषाकरच्छायमवैमि किञ्चित् ॥ ७९ ॥
 रात्रौ तमःपीतसितेतराश्मवेशमाग्रभाजामसिताशुकानाम् ।
 स्त्रीणां मुखैर्यत्र नवोदितेन्दुमालाकुलेव क्रियते नमःश्री ॥ ८० ॥
 मद्वाजिनो नोर्ध्वधुरा रथेन प्राकारमारोढुममुं क्षमन्ते ।
 इतीव यल्लङ्घयितुं दिनेश श्रयत्यवाचीमथ चाप्युदीचीम् ॥ ८१ ॥
 नीलाश्मलीलावलभीषु जालव्यालम्बमानैर्निशि चन्द्रपादै ।
 प्रतारिता यत्र न मुग्धवध्वो हारावचूलेष्वपि विश्वमन्ति ॥ ८२ ॥
 उपर्युषारूढवधूमुखेन्दूनुदीक्ष्य मन्दाक्षमुपैति नूनम् ।
 यत्रोच्चसौधोच्चयचूलिकाभ्यो नम्रीभवन्निन्दुरतः प्रयाति ॥ ८३ ॥
 प्रालेयशैलेन्द्रविशालशालश्रोणीसमालम्बितवारिवाहम् ।
 विराजते निर्जरराजधानीमुड्डीय यज्जेतुमिवात्तपक्षम् ॥ ८४ ॥

अगुरुरिति सुगन्धिद्रव्यभेदे प्रसिद्धि

सततमैविभवोऽपि प्रेक्ष्यते मेघ एव ।

फलसमयविरूद्धा यत्र वृक्षानपास्य

क्वचिदपि न कदाचित्केनचित्केऽपि दृष्टा ॥ ८५ ॥

अन्तःस्थितप्रथितराजविराजमानो

य प्रान्तभूवलयिता पृथुसालबन्धः ।

१ लोकत्रयजित्तर २ श्रोणी मध्यभाग ३ अविभवो विभवरहित, (पक्षे)
 अविर्मेपस्तदुत्पन्न ४ वृक्षपक्षे विभि पक्षिभी रुद्धा

प्रत्यर्थिनाशपिशुन. परिपूर्णमूर्ते-

रिन्दोरुदारपरिवेष इवावभाति ॥ ८६ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्मानुदये महाकाव्ये प्रथम सर्ग ।

द्वितीय सर्ग ।

अभूदथेक्षाकुविशालवशभू स तत्र मुक्तामयविग्रहः पुरे ।
 नृपो महासेन इति स्वमेव य कुल द्विषन्मूर्धमदोऽप्यभूषयत् ॥ १ ॥
 गतेऽपि दृग्गोचरमत्र शत्रव. स्त्रियोऽपि कर्दर्मपत्रपा दधु ।
 किमद्भुत तद्वतपञ्चसायके यदद्रवन्सगरसगता क्षणात् ॥ २ ॥
 न केवल दिग्विजये चलच्चमूभरभ्रमद्भ्रूलयेऽस्य जङ्गमै ।
 श्रिताहितत्राणकलङ्कशङ्कितैरिव स्थिरैरप्युदकम्पि भूधरैः ॥ ३ ॥
 तदङ्गरूपामृतमक्षिभाजनैर्यदृच्छयासेचनक पपु स्त्रिय ।
 प्रमातुमन्तस्तदपारयन्मनाब्जुदश्रुदम्भान्निरगादिवाङ्गत. ॥ ४ ॥
 कुलेऽपि कि तात तवेदशी स्थितिर्यदात्मजा श्रीर्न सभास्वपि त्यजेत् ।
 तदङ्कलीलामिति कीर्तिरीर्ष्यया ययावुपालब्धुमिवास्य वारिधिम् ॥ ५ ॥
 तदा तदुत्तुङ्गतुरगमक्रमप्रहारमज्जन्मणिशङ्कुसंहताम् ।
 न भूरिबाधाविधुरोऽप्यपोहितु प्रगल्भतेऽद्यापि महीमहीश्वर ॥ ६ ॥
 विभान्त्यमी शत्रुनिमज्जनोत्थितास्तदादि तस्यासिजलस्य बिन्दवः ।
 न तारका व्योम्नि कुतोऽन्यथा भवेज्जघ कुलीरो मकरश्च तासपि ॥ ७ ॥
 वितीर्णमस्मन्यमनेन सयुगे पुन. कुतो लब्धमितीव कौतुकात् ।
 स कस्य पृष्ठं न नतारिभूभुज कराग्रसस्पर्शमिषाद्वचलोकयत् ॥ ८ ॥
 न मन्त्रिणस्तन्त्रजुषोऽपि रक्षितुं क्षमा स्वमेतद्भुजगादसे. कचित् ।
 इतीव भीता शिरसि द्विषो दधुस्तद्विचञ्चन्नखरत्नमण्डलम् ॥ ९ ॥

१ शत्रव क कर्दर्मभिमानम्. पत्र बाहन पान्तीति पत्रपा, न पत्रपा अपत्रपा .
 बाहनरहिता इत्यर्थ, स्त्रियश्चापगतत्रपा सत्य कर्दर्म काम दधु २ सङ्गरसं गता,
 सगर-सगता ३ 'तदासेचनक वृत्तेर्नोस्त्यन्तो यस्य दर्शनात्' ४. भुज प्राप्तात्, (पक्षे)
 सर्पात्

अतुच्छमच्छाद्यमहो महस्विना पयोदकाले तदतौ समुद्यते ।
 नवाम्बुधाराविनिपातजर्जरैर्न राजहंसैर्न पलायितं जवात् ॥ १० ॥
 समुल्लसत्खङ्गलतापहस्तितक्कमं धरित्री समवाप्य तद्भुजम् ।
 विषाग्निगर्भैः श्वसितैरिवाकुला मुमोच मैत्रीं फणिचक्रवर्तिन ॥ ११ ॥
 नियोज्य कर्णोत्पलवज्जयश्रिया कृपाणमस्योपगमे समिद्धहे ।
 प्रतापदीपां शमिता विरोधिनामहो सलज्जा नवसंगमे स्त्रियः ॥ १२ ॥
 असक्तमाकारनिरीक्षणादपि क्षणादभीष्टार्थकृतार्थितार्थिन ।
 कुतश्चिदातिथ्यमियाय कर्णयोर्न तस्य देहीति दुरक्षरद्वयम् ॥ १३ ॥
 उपासनायास्य बलाभियोगतः प्रकम्पमानां कुलपर्वता इव ।
 समाययुर्द्वारि मदाम्बुनिर्झरा क्षितीश्वरोपायनमत्तदन्तिनः ॥ १४ ॥
 निपीतमातङ्गघटाग्रशोणिता हठावगूढा सुरतार्थिभिर्भटैः ।
 किल प्रतापानलमासदत्सैमित्समृद्धमस्यासिलतात्मशुद्धये ॥ १५ ॥
 ततः श्रुताम्भोनिधिपारदश्वनो विशङ्कमानेव पराभव तदा ।
 विशेषपाठाय विधृत्य पुस्तकं करान् मुञ्चत्यधुनापि भारती ॥ १६ ॥
 बभुस्तदस्त्राहतदन्तमण्डलात्समुच्छलन्तो हुतभुक्कणा क्षणम् ।
 सरक्तवान्ता वरवैरिवारणव्रजस्य जीवा इव संगराजिरे ॥ १७ ॥
 श्रुतं च शीलं च बलं च यत्रयं स सर्वदौदार्यगुणेन संदधत् ।
 चतुष्कमापूरयति स्म दिग्जयप्रवृत्तकीर्तेः प्रथमं सुमङ्गलम् ॥ १८ ॥
 तदीयनिस्त्रिशलसद्विधुंतुदे बलाद्ग्लित्युद्यतराजमण्डलम् ।
 निमज्ज्य धारासलिले स्वेमुच्चकैर्ददुर्द्विजेभ्यः प्रविभज्य विद्विषः ॥ १९ ॥
 उदर्कवक्त्रा वनितास्वभावतो विभाव्य विसम्भमधारयन्निव ।
 व्यशिश्रणद्वैरिकुलाद्बलाहता स्वसंमतेभ्यो बहिरेव स श्रियम् ॥ २० ॥
 विदारितारिद्विपगण्डमण्डलीसमुल्ललोलशिलीमुखच्छलात् ।
 कचेषु खड्गं क्रमकिकरीमिव क्रुधा चकर्षास्य जयश्रियं रणे ॥ २१ ॥

१ मातङ्गघटा हस्त्रिषमूहः ; (पक्षे) मातङ्गघटश्चण्डालकुम्भ २ देवत्वार्थिभिः ,
 (पक्षे) निधुवनाधिभिः ३ समिति युद्धे समृद्धम्, (पक्षे) समिद्धि काष्ठैः ४ नृपस-
 मूहम्, चन्द्रबिम्बं च. ५. आत्मानम्, धनं च ६. पक्षिभ्यः, ब्राह्मणेभ्यश्च

जगत्रयोत्तंसितभासि तद्यज्ञःसमग्रपीयूषमयूस्मण्डले ।
 विजृम्भमाणं रिपुराजदुर्यशो बभार तुच्छेतरलाञ्छनच्छविम् ॥ २२ ॥
 वमन्नमन्द रिपुवर्मयोगतः स्फुलिङ्गजालं तदसिस्तदा बभौ ।
 वपन्निवासृग्जलसिक्तसगरक्षितौ प्रतापद्रुमबीजसंततिम् ॥ २३ ॥
 अवाप्तवाञ्छाभ्यधिकार्थसंपदोन्नतेषु सक्रान्त इवानुजीविषु ।
 मदस्य लेशोऽपि न तस्य कुत्रचिन्महाप्रभुत्वेऽपि जनैरदृश्यत ॥ २४ ॥
 द्विषत्सु कालो धैवल क्षमाभरे गुणेषु रक्तो हैरित प्रतापवान् ।
 जनेक्षणैः पीतं इति द्विषा व्यधादनेकवर्णोऽपि विवर्णतामसौ ॥ २५ ॥
 प्रतापवह्नौ किल दीपिते ककुप्करीन्द्रभस्त्राकरफूत्कृतानिलैः ।
 स काचनाभा कँटक जगत्पुटे दधानमावर्तयति स विद्विषाम् ॥ २६ ॥
 अवापुरेके रिपव पयोनिधेः परे तु वेला बलिनोऽस्य भूभुजः ।
 ततोऽस्य मन्ये न कुतोऽप्यपूर्यत प्रचण्डदोर्विक्रमकेलिकौतुकम् ॥ २७ ॥
 भयातुरत्राणमयीमनारत महाप्रतिज्ञामधिरूढवानिव ।
 न भूरिशङ्काविधुरे रिपावपि कचित्तदीयासिरचेष्टताहितम् ॥ २८ ॥
 स कोऽपि चेदेकतमेन चेतसा क्षमेत संचिन्तयितु फणीश्वर ।
 तदा तदीयान्रसनासहस्रभृद्गुणानिदानीमपि किं न वर्णयेत् ॥ २९ ॥
 निशासु नूनं मलिनाम्बरस्थितिः प्रगल्भकान्तासुरते द्विजक्षतिः ।
 यदि किंप' सर्वविनाशसस्तव प्रमाणशास्त्रे परमोहसंभव ॥ ३० ॥
 धनुर्धराणां करवालशून्यता हिरण्यरेतस्यविनीतता स्थिता ।
 अभूजगद्विभ्रति तत्र केवलं गुणच्युतिर्मार्गण एव निश्चलम् ॥ ३१ ॥ (युग्मम्)
 निरञ्जनज्ञानमरीचिमालिनं जिनेन्द्रचन्द्र दधत प्रमोदत ।
 न तस्य चेतस्यखिलक्षमापतेस्तमोऽवकाशः क्षणमप्यलक्ष्यत ॥ ३२ ॥

१. कृष्णवर्णं, यमश्च २ शुक, वृषभश्च. ३ हरिद्वर्णं, इन्द्राच्च ४. पीतवर्णं,
 सादरमवलोकितश्च ५ वर्णरहितत्वम्, नीचत्व च ६ काचन अनिवर्चनीया शो-
 भाम्; सुवर्णकान्तिं च ७. सैन्यम्, कङ्कण च ८ व्याकरणप्रसिद्धस्य प्रत्ययविशे-
 षस्य ९ परम-उद्दह, पर-मोह १० हिरण्यरेता अभि स एव अविना तद्वाहनभूतेन
 मेघेण नीयते नान्य. कश्चनाविनीत. शीलरहित

महानदीनोऽप्यजडाशयो जगत्त्रेनष्टसिद्धिः परमेश्वरोऽपि सन् ।
 बभूव रौजापि निकारकारणं विभावरीणामयमद्भुतोदयः ॥ ३३ ॥
 तरङ्गिताम्भोधिदुकूलशालिनीमखर्वपूर्वापरपर्वतस्तनीम् ।
 वरोरुदेशे स निधाय कोमलं कर बुभोजैकवधूमिव क्षितिम् ॥ ३४ ॥
 अथास्त पत्नी निखिलावनीपतेर्बभूव नाम्ना चरितैश्च सुव्रता ।
 स्थितेऽवरोधे प्रचुरेऽपि या प्रभोरभूत्सुधाशोरिव रोहिणी प्रिया ॥ ३५ ॥
 सुधासुधारश्मिमृणालमालतीसरोजसारैरिव वेधसा कृतम् ।
 शनैः शनैर्मौग्ध्यमतीत्य सा दधौ सुमध्यमा मध्यममध्यम वय ॥ ३६ ॥
 स्मरेण तस्याः किल चारुनारस जनाः पिबन्तः शरजर्जरीकृताः ।
 स पीतमात्रोऽपि कुतोऽन्यथागलत्तदङ्गत स्वेदजलच्छलाद्बहि ॥ ३७ ॥
 इतः प्रभृत्यम्ब न ते मुखाम्बुजश्रियं हरिष्येऽहमितीव चन्द्रमा ।
 प्रतीत्येऽस्या सकुटुम्बको नखच्छलेन साध्व्याश्चरणाम्रमस्पृशत् ॥ ३८ ॥
 प्रयाणलीलाजितराजहसक विशुद्धपार्श्वे विजिगीषुवत्स्थितम् ।
 तदङ्गिमालोक्य न कोषदण्डभाग्भियेव पद्म जलदुर्गमत्यजत् ॥ ३९ ॥
 सुवृत्तमप्यासजडोरुसंगम तदीयजङ्घायुगल विलोर्मताम् ।
 तथा दधावप्यनुयायिनं जन चकार पञ्चेषुकदर्थित यथा ॥ ४० ॥
 उदञ्चदुच्चैः स्तनवप्रशालिनस्तदङ्गकदर्पविलासवेद्मनः ।
 वरोरुयुग्म नवतप्तकाञ्चनप्रपञ्चितस्तम्भनिभ व्यराजत ॥ ४१ ॥
 जड गुरुकृत्य नितम्बमण्डल स्मरेण तस्याः किल शिक्षितं कियत् ।
 तथाप्यहो पश्यत सर्वतोऽमुना बुधाधिपानामपि खण्डितो मदः ॥ ४२ ॥
 गभीरनाभिहृदमज्जदुद्धुरस्सरप्रभिन्नद्विपगण्डमण्डलात् ।
 समुच्चलन्तीव मधुव्रतावलिर्बभौ तदीयोदररोममञ्जरी ॥ ४३ ॥
 सुहृत्तमावेकत उन्नतौ स्तनौ गुरुर्नितम्बोऽप्ययमन्यत स्थितः ।
 कथं भजे कान्तिमितीव चिन्तया ततान तन्मध्यमतीव तानवम् ॥ ४४ ॥

१ महान्-अदीन, महा-नदी-इन २. अष्टसिद्धिरहित, (पक्षे) न नष्टा सिद्धिर्यस्य
 स ३ चन्द्रोऽपि ४. रात्रीणाम्, (पक्षे) अरीणा शत्रूणा विभौ स्वामिनि ५. लोमर-
 हितत्वम्, वैपरीत्य च

सती च सौन्दर्यवती च पुंवरप्रमूश्च साक्षादियमेव भूत्रये ।
 इतीव रेखात्रयमक्षतस्यो विधिश्चकारात्र बलित्रयच्छलात् ॥ ४५ ॥
 गुरोर्नितम्बादिह कामिक गत स नाभितीर्थं प्रमथेशनिर्जित ।
 समुल्लसल्लोमलतारुच्छविः सगस्त्रिदण्डं त्रिवलिच्छलाद्घौ ॥ ४६ ॥
 कृतौ न चेत्तेन विरञ्चिना सुधानिधानकुम्भौ सुदृशः पयोधरौ ।
 तदङ्गलमोऽपि तदा निगद्यता स्मर परासु कथमाशु जीवित ॥ ४७ ॥
 सुरस्रवन्तीकनकारविन्दिनीमृणालदण्डाविव कोमलौ भुजौ ।
 करौ तदग्रे शुचिकङ्कणाङ्कितो व्यराजतामञ्जनिभौ च सुभ्रुव ॥ ४८ ॥
 सपाञ्चजन्यं कररुक्मकङ्कणप्रभोलवणं स्याद्यदि कैटभद्विषः ।
 स्फुरन्निरेखं किल कण्ठकन्दलं तदोपमीयेत न वा नतभ्रुव ॥ ४९ ॥
 कपोलहेतोः खलु लोलचक्षुषो विधिर्विधात्पूर्णसुधाकर द्विधा ।
 विलोक्यतामस्य तथाहि लाञ्छनच्छलेन पश्चात्कृतसीवनव्रणम् ॥ ५० ॥
 प्रवालबिम्बीफलविद्रुमादयः समा बभूवुः प्रभयैव केवलम् ।
 रसेन तस्यास्त्वधरस्य निश्चित जगाम पीयूषरसोऽपि शिष्यताम् ॥ ५१ ॥
 अनादरेणापि सुधासहोदरीमुदीरयन्त्यामविकारिणी गिरम् ।
 ह्रियेव काष्ठत्वमियाय वल्लकी पिकी च कृष्णत्वमधारयत्तराम् ॥ ५२ ॥
 ललाटलेखाशकलेन्दुनिर्गलसुधोरुधारेव घनत्वमागता ।
 तदीयनासा द्विजरत्नसहतेस्तुलेव कान्त्या जगदप्यतोलयत् ॥ ५३ ॥
 जितासदुत्तसमहोत्पलैर्युवा क याथ इत्यध्वनिरोधिनोरिव ।
 उपात्तकोपे इव कर्णयोः सदा तदीक्षणे जग्मतुरन्तःशोणताम् ॥ ५४ ॥
 इमामनालोचनगोचरा विधिर्विधाय सृष्टेः कलशार्पणोत्सुक ।
 लिलेख वक्त्रे तिलकाङ्कमध्योर्भ्रुवोर्मिषादोमिति मङ्गलाक्षरम् ॥ ५५ ॥
 उदीरिते श्रीरतिकीर्तिकान्तिभिः श्रयाम एतामिति मौनवान्विधि ।
 लिलेख तस्या तिलकाङ्कमध्योर्भ्रुवोर्मिषादोमिति संगतोत्तरम् ॥ ५६ ॥
 कपोललावण्यमयाम्बुपत्वले पतत्सतृष्णाखिलनेत्रपत्रिणाम् ।
 ग्रहाय पाशाविव वेधसा कृतौ तदीयकर्णौ पृथुलासचुम्बिनौ ॥ ५७ ॥

स्मरेण कालागुरुपत्रवल्लिवल्ललाटलेखामिषतो नतभ्रुव ।
 अशेषसंसारविशेषकैर्गुणैर्जगत्रये पत्रमिवावलम्बितम् ॥ १८ ॥
 अनिन्द्यदन्तद्युतिफेनिलाधरप्रवालशालिन्युरुलोचनोत्पले ।
 तदास्यलावण्यसुधोदधौ बभुस्तरङ्गभङ्गा इव भङ्गुरालका ॥ १९ ॥
 तदानेन्दोरधिरोहता तुला मृगाङ्ग चित्तेऽपि न लज्जितं त्वया ।
 यतोऽसि कस्तत्र पयोधरोन्नतौ स मूढ यत्राभ्यधिकं व्यराजत ॥ २० ॥
 समग्रसौन्दर्यविधिद्विषो विधेर्धुणाक्षरन्यायवशादसावभूत् ।
 तदास्य जाने निपुणत्वमीदृशीमनन्यरूपा कुरुते यदापराम् ॥ २१ ॥
 सरस्वतीवार्थमनिन्द्यलक्षणा गुणान्विता चापलतेव धन्विनम् ।
 विभेव भास्वन्तमतीव निर्मला तमेकभूपालमलंचकार सा ॥ २२ ॥
 अथैकदान्त पुरसारसुन्दरीशिर स्रज तामवलोक्य तत्पति ।
 इति स्थितोत्तानितनेत्रमार्थिनामचिन्त्यचिन्तामणिरप्यचिन्तयत् ॥ २३ ॥
 चकार यो नेत्रचक्रोरचन्द्रिकामिमामनिन्द्या विधिरन्य एव सः ।
 कुतोऽन्यथा वेदेनयान्वितात्ततोऽप्यभूदमन्दद्युति रूपमीदृशम् ॥ २४ ॥
 हेमोत्पलात्सौरभमिक्षुकाण्डत फलं मनोज्ञा मृगनाभित प्रभाम् ।
 विधातुमस्या इव सुन्दरं वपु कुतो न सारं गुणमाददे विधि ॥ २५ ॥
 वपुर्वयोवेषविवेकवाग्मिताविलासवंशव्रतवैभवादिकम् ।
 समस्तमप्यत्र चकास्ति तादृशं न यादृशं व्यस्तमपीक्ष्यते क्वचित् ॥ २६ ॥
 न नाकनारी न च नागकन्यका न च प्रिया काचन चक्रवर्तिनः ।
 अभूद्भविष्यत्यथवास्ति साध्विमा यदङ्गकान्त्योपमिमिमेहे वयम् ॥ २७ ॥
 असारससारमरुस्थलीभ्रमक्लमार्चहृत्त्रेपतत्रिणा मुदे ।
 मृगीदृशं सिक्त इवामृतप्लवैरहो प्रवृद्धो नवयौवनद्रुमः ॥ २८ ॥
 फल तथाप्यत्र यथर्तुगामिनः सुताह्वयं नोपलभामहे वयम् ।
 अनन्यसक्तावनिभारखिन्नवन्निरन्तर तेन मनो दुनोति नः ॥ २९ ॥
 सहस्रधा सत्यपि गोत्रजे जने सुतं विना कस्य मनः प्रसीदति ।
 अपीड्विताराग्रहगर्भितं भवेदृते विधोर्ध्यामिलमेव दिङ्मुखम् ॥ ३० ॥

न चन्देन्दीवरहारयष्टयो न चन्द्रोर्चीषि न चामृतच्छटाः ।
 सुताङ्गसंस्पर्शसुखस्य निस्तुलां कलामयन्ते खलु षोडशीमपि ॥ ७१ ॥
 असावनालोक्य कुलाङ्कुरं मम स्वभोगयोग्याश्रयभङ्गशङ्किनी ।
 विशोषयत्युच्छ्वसितैरसंशयं मदन्वयश्रीः करकेलिपङ्कजम् ॥ ७२ ॥
 नभो दिनेशेन नयेन विक्रमो वनं मृगेन्द्रेण निशीथमिन्दुना ।
 प्रतापलक्ष्मीबलकान्तिशालिना विना न पुत्रेण च भाति न कुलम् ॥ ७३ ॥
 कं यामि तत्किं नु करोमि दुष्करं सुरेश्वरं वा कमपैमि कामदम् ।
 इतीष्टचिन्ताचयचक्रचालितं कचिल्ल चेतोऽस्य बभूव निश्चलम् ॥ ७४ ॥

इत्थं चिन्तयतोऽथ तस्य नृपतेः स्फारीभवच्चक्षुषो

निर्वातस्तिमितारविन्दसरसीसौन्दर्यमुद्रामुष ।

कोऽप्युद्यत्पुलकाङ्कुर प्रमदजैः सिक्तश्च नेत्राम्बुभि-

र्बीजावाप इवाप वाञ्छिततरोरुद्यानपाल स तम् ॥ ७५ ॥

अथ स दण्डधरेण निवेदितो विनयतः प्रणिपत्य सभापतिम् ।

दुरितसविदनध्ययनं सुधीरिति जगाद सुधास्त्रपिताक्षरम् ॥ ७६ ॥

राकाकामुकवद्दिगम्बरपथालंकारभूतोऽधुना

बाह्योद्यानमवातरद्ग्रहपथात्कश्चिन्मुनिश्चारण ।

यत्पादप्रणयोत्सवात्किमपरं पुष्पाङ्कुरच्छन्नाना

वृक्षैरप्यनपेक्षितात्मसमयै क्षमापाल रोमाञ्चितम् ॥ ७७ ॥

क्रीडाशैलप्रस्थपद्मासनस्थस्तत्त्वाभ्यासैः स प्रचेता इतीदम् ।

नामाख्यात पार्थिवर्तिव्रतीन्द्रैः कुर्वन्नास्ते तत्र समूत्रितार्थम् ॥ ७८ ॥

इत्याकस्मिकविसया कलयतस्तस्मात्कृमच्छेदिनीं

ज्योत्स्नावद्यतियामिनीशविषया वार्तामवात्तोत्सवाम् ।

दृग्भ्यामिन्दुमणीयितं करयुगेणाम्भोजलीलायित

पारावारजलायितं च परमानन्देन राज्ञस्तदा ॥ ७९ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये द्वितीयः सर्गः ।

तृतीय सर्ग ।

अथोत्थाय नृपः पीठाद्भानुः पूर्वाचलादिव ।
 साधो प्रचेतसस्तस्य दिश प्राप्य ननाम स ॥ १ ॥
 स तस्मै वनपालाय ददौ तोषतरो फलम् ।
 मनोरथलताबीजप्राभृतस्येव निष्कयम् ॥ २ ॥
 आज्ञामिव पुरि क्लेशनिःकासनपटीयसीम् ।
 मुनीन्द्रवन्दनारम्भमेरी प्रादापयन्नृप ॥ ३ ॥
 व्यानशे ककुभस्तस्या कादम्बिन्या इव ध्वनिः ।
 उत्कयन्निर्भरानन्दमेदुरान्पौरकेकिनः ॥ ४ ॥
 चन्दनस्थासकैर्हाम्य लास्यमप्युल्लसद्भुजैः ।
 पुष्पोत्करैश्च रोमाञ्च पुरमप्याददे तदा ॥ ५ ॥
 अमान्त इव हर्ष्येभ्यस्तदा गमनसमदात् ।
 पौरा प्रथितनेपथ्या स्वेभ्य स्वेभ्यो विनिर्ययौ ॥ ६ ॥
 बहिस्तोरणमागत्य रथाश्चभनिपादिनः ।
 दूता इवार्थससिद्धेस्तमुदैक्षन्त पार्थिवा ॥ ७ ॥
 दिगम्बरपदप्रान्त राजापि सह कान्तया ।
 प्रतस्थे रथमास्थाय प्रभया भानुमानिव ॥ ८ ॥
 नृपा सचारिण सर्वे तमाविष्कृतसात्त्विकम् ।
 मुनीन्द्रवहनारूढ रस भावा इवान्वयुः ॥ ९ ॥
 सैज्जालकानसौ तत्र मैत्तवारणराजितान् ।
 गृहानिव नृपान्प्रेक्ष्य पिप्रिये प्रान्तवर्तिनः ॥ १० ॥
 प्रागेव जग्मुरुद्यान सेवाक्षणविचक्षणाः ।
 फलपुष्पाहरास्तस्य मूर्तिमन्त इवर्तवः ॥ ११ ॥

१ प्रचेतनामकस्य यते, (पक्षे) प्रचेतसो वरुणस्य दिश पश्चिमाम् २ सज्ज-
 भलकान्, सत् जालकान् जालको गवाक्ष ३ 'उक्तो मत्तवारणस्तु प्रभिन्नकटकु-
 ङ्गरे । क्लीब प्रसादवीथीना कुन्दवृक्षवृक्षावपि ॥' इति मेदिनी

परस्परङ्गसंघट्टभ्रष्टहारावचूलकैः ।
 पथि दु सचरो मार्गां मार्गं पाशैरिवाभवत् ॥ १२ ॥
 दृष्ट्वा कुंवल्यस्यापि जेता दैर्शितविग्रहः ।
 नेत्रोत्सवाय नारीणा नारीणा सोऽभवन्नृपः ॥ १३ ॥
 सोऽङ्गलावण्यसक्रान्तपौरनारीनरेक्षणः ।
 गेन्धर्वैरावृत साक्षात्सहस्राक्ष इवाबभौ ॥ १४ ॥
 बभुस्तस्य मुखाम्भोजपर्यन्तभ्रान्तषट्पदा ।
 अन्तर्मुनीन्दुसधानान्निर्यद्भ्रान्तलवा इव ॥ १५ ॥
 बिभर्त्सविभ्रमश्चौरतिलकामलकावलिम् ।
 उल्लसत्पत्रवल्लीको दीर्घनेत्रधृताञ्जन ॥ १६ ॥
 युक्तोऽप्युत्तालपुर्नागैर् साँलसगममादधत् ।
 कामाराम इवाराम पौररामाजनो ययौ ॥ १७ ॥ (युग्मम्)
 पुरव्रीणा स वृद्धाना प्रतीच्छन्नाशिष शनैः ।
 इष्टसिद्धेरिव द्वारं पुरं प्राप महीपति ॥ १८ ॥
 यतिभावपर कान्ति विभ्रदभ्यधिका नृपः ।
 निश्चक्राम पुराच्छ्लोक कवीन्द्रस्य मुखादिव ॥ १९ ॥
 शाखानगरमालोक्य पुरं प्रान्ते स पिप्रिये ।
 तनूजमिव कान्ताया बहुलक्षणमन्दिरम् ॥ २० ॥

१ युग्ममूह २ भ्रमण्डलस्य, उत्पलस्य च ३ दक्षितशरीरं, कृतयुद्धश्च ४ न-
 रारीणाम् ५ अश्वैः, ढवयोनिरिशेषश्च ६ पत्रिणा भ्रमणेन सहितं, हावविशेषमहितम्-
 ७ चारुतिलकयुक्ता चूणकुन्तलपङ्क्तिम्, (पक्षे) तिलक आमलकश्च वृक्षविशेषः ८ मन्त-
 र्यादिरसेन स्तनकपोलादिषु कृता रचना पत्रवल्ली, (पक्षे) उल्लसन्त्य किसलययुक्ता लता
 यस्मिन्स ९ दीर्घलोचनन्यस्तकज्जल, (पक्षे) दीर्घेण मूलेन वृता अञ्जना वृक्षवि-
 शेषा यत्र १० वृक्षविशेषः, पुरुषश्रेष्ठश्च ११ सालसगमम्, साल सगमम् गालो
 वृक्षविशेषः १२ नगरस्य १३. यति सन्यासी, (पक्षे) पाठविच्छेदस्थलम् १४ नृ-
 लक्षण, बहुलक्षण क्षण उत्सव

प्रागेव विक्रमश्लाघ्यो भवानीतनयोऽप्यभूत् ।
 व्यक्त पुनर्महासेनो महासेनावृतस्तदा ॥ २१ ॥
 उच्चैस्तनशिखोल्लासिपत्रशोभामदूरतः ।
 वनाली वीक्ष्य भूपालं प्रेयसीमित्यभाषत ॥ २२ ॥
 कान्तारतरवो नैते कामोन्मादकृत परम् ।
 अभवन्न प्रीतये सोऽप्युद्यन्मधुपराशय ॥ २३ ॥
 अनेकविटपस्पृष्टपयोधरतटा स्वयम् ।
 वदत्युद्यानमालेयमकुलीनत्वमात्मनः ॥ २४ ॥
 उल्लसत्केसरो रक्तपलाशः कुञ्जराजितः ।
 कण्ठीरव इवाराम क न व्याकुलयत्यसौ ॥ २५ ॥
 सैन्यकोलाहलोत्तिष्ठद्विहंगावल्यो द्रुमाः ।
 अम्मदागमनोत्क्षिप्तपताका इव भान्त्यमी ॥ २६ ॥
 सचरच्चञ्चरीकाणा धोगणिस्तोरणभजम् ।
 विडम्बयति कान्तारे हरिन्मणिमयीमियम् ॥ २७ ॥
 पल्लवव्यापृतास्याना सूरस्यन्दनवाजिनाम् ।
 फेनलेशा इवाभान्ति द्रुमाग्रकुसुमोत्कराः ॥ २८ ॥
 त्वङ्गतुङ्गतुरगोर्मैस्तीरग सैन्यवारिधेः ।
 पुञ्जिताबालशेवालशोभामभ्येति काननम् ॥ २९ ॥

१ नवानी-तनय (कार्तिकेय) स च वे पक्षिण खवाहनमयूरस्य क्रमेण पादन्या-
 सेन श्लाघ्य (पक्षे) भव-आनीत-नय २ महासेन इति कार्तिकेयस्य नामान्तरम्
 (पक्षे) महती सेना यस्य ३ उच्चै-स्तनशिखा (कुचाग्रभाग), उच्चैस्तन-शिखा
 ४ उद्यन्मधुपराशय समुल्लसद्भ्रमरश्रेणय कामोन्मादकृतो मदनोद्दीपका कान्तार तरवो
 वनवृक्षा पर न प्रीतयेऽभवन् सोऽपि कान्ता-रत-रव कान्ताया सुरतकालीन मणित
 न प्रीतयेऽभवत् कीदृश कान्तारतरव कामोन्मादेन कृत, उद्यत्-मधु पर आशयश्च
 ५ विटपस्पृष्टकुचा, वृक्षस्पृष्टमेघा च ६ नीचकुलोपपन्नत्वम्, अभूमिलीनत्व च उन्नत-
 त्वमिति यावत् ७ केसरो वृक्षविशेष, (पक्षे) उल्लसत्कन्धोत्पन्नकेश ८ रक्तवर्णा प-
 लाशा तन्मिन्, (पक्षे) रक्त रुधिरं पल मास चाश्नाति ९ कुञ्ज राजित, कुञ्जर-अजित

उत्क्षिप्तसहकाराग्रमञ्जरीरुक्मदण्डिकः ।
 उत्सारयलवजैलालाञ्चिकपूरचम्पकान् ॥ ३० ॥
 कासारसीकरासारमुक्ताहारविराजितः ।
 प्रेर्यमाणो मुहुर्वेल्ललताहस्ताग्रसञ्ज्ञया ॥ ३१ ॥
 अयमस्माकमेणाक्षि चन्दनामोदसुन्दर ।
 मरुदभ्यर्णतामेति वेत्रीवोद्यानभूपते ॥ ३२ ॥ (विशेषकम्)
 तन्वाना चन्दनोद्दामतिलक वदने किल ।
 करोत्यैक्षतदूर्वाभिर्मङ्गल मे वनस्थली ॥ ३३ ॥
 एता प्रवालहारिण्यो मुदा भ्रमरसगता ।
 मरुन्नर्तकतालेन नृत्यन्तीव वने लता ॥ ३४ ॥
 निरूपयन्निति प्रीत्या प्रियायाः प्राप्य काननम् ।
 तत्क्षणादक्षमत्याक्षीदौद्धत्यमिव पाथिव ॥ ३५ ॥
 तत्कालोत्सारिताशेषराजचिह्नो व्यराजत ।
 गुरुन्नभिन्नजन्त्रेण विनयो मूर्तिमानिव ॥ ३६ ॥
 नैक्षत्रैरुन्नतैर्युक्त सक्रान्त केलिकाननम् ।
 किराग्र कुङ्कुलीकृत्य राजा घनमिवाविशत् ॥ ३७ ॥
 ददर्शाशोकमस्तोकस्तवकैस्तत्र पाटलम् ।
 रागैश्छन्नमिवासन्नमुनीना मुक्तमानसैः ॥ ३८ ॥
 अधस्तात्तस्य विस्तीर्णे स्फाटिकोपलविष्टरे ।
 तपः प्रगुणितागण्यपुण्यपुञ्जमिव स्थितम् ॥ ३९ ॥
 दत्तनेत्रोत्सवारम्भमाश्रित मुनिसत्तमैः ।
 ऋक्षैरिव धरोत्तीर्ण क्षण नक्षत्रनायकम् ॥ ४० ॥

१ प्रनीहार २ चन्दनवृक्षेणोद्दाम तिलक वृक्षविशेषम्, (पक्षे) चन्दनम्योद्दाम तिलक
 विशेषकम् ३ अक्षताभिर्दूर्वाभिः, अक्षतैरभ्यर्णतण्डुलैर्युक्ताभिर्दूर्वाभिश्च ४ प्रवाल पत्रं,
 विद्रुमेश्च ५ भ्रमर-सगता, भ्रमरस-गता ६ अक्ष रथम्, आयव्ययादिव्यवहा-
 विन्ता वा ७ नक्षत्रैः क्षत्रियैः, (पक्षे) उडुभिः ८ वद्धाञ्जलि, सकुचिनकिरणश्च
 ९ राजा चन्द्र

अन्तरस्तावकागेन ज्ञानसिन्धुमहोर्मिभिः ।
 मलेन लिसबाह्वाङ्गे दर्शयन्तमनादरम् ॥ ४१ ॥
 अत्यन्तनि सहैरङ्गैर्मुक्ताहारपरिग्रहैः ।
 व्यक्तयन्तमिवासक्ति मुक्तिकान्तानुबन्धिनीम् ॥ ४२ ॥
 नासावशाग्रविन्यस्तस्तोकसकोचितेक्षणम् ।
 भावयन्तमथात्मानमात्मन्येवात्मनात्मन ॥ ४३ ॥
 दर्शनज्ञानचारित्रतपसामेकमाश्रयम् ।
 क्षमागार गतागार मुनिमैक्षिष्ट पार्थिव ॥ ४४ ॥ (कुलकम्)
 अथास्पद नभोगानां स्वर्णशैलमिव स्थिरम् ।
 गुरौ प्रदक्षिणीकृत्य स राजा विशदाशुक ॥ ४५ ॥
 इलामूलमिलन्मौलिर्नत्वा भूमौ न्यविक्षत ।
 न पर विनयश्रीणामाश्रयः श्रेयसामपि ॥ ४६ ॥ (युग्मम्)
 मङ्गलारम्भसम्भ्रमध्वनदुन्दुभिध्वनिम् ।
 विडम्बयन्नथोवाच वाचमाचारवानिति ॥ ४७ ॥
 त्वत्पादपादपच्छाया चिन्तासतापशान्तिदाम् ।
 सप्रति प्राप्य मुक्तोऽस्मि भवभ्रमपरिश्रमात् ॥ ४८ ॥
 यदभूदस्मि यद्यच्च भावि स्व जन्म तन्मया ।
 निर्णीत पुण्यवन्नाथ त्वदालोकनमात्रतः ॥ ४९ ॥
 तपोन्वितेन सूर्येण सदोषेणेन्दुनापि किम् ।
 यो भवानिव दृष्टोऽपि न भिनत्त्यान्तर तम ॥ ५० ॥
 चित्रमेतज्जगन्मित्रे नेत्रमैत्री गते त्वयि ।
 यन्मे जडाशयस्यापि पङ्कजात निमीलति ॥ ५१ ॥

१ मुक्त-आहार, मुक्ता-हार २ न-भोगानाम्, (पक्षे) नभोगानां देवानाम् ३ गी-
 त्पतिम्, यति च ४ स्वच्छवस्त्र, निर्मलकिरणश्च ५ मूय, सुहृदि च ६ मन्दबुद्धे
 जलाशयस्य तडागादेश्च ७ पापसमूह, कमल च

युष्मत्पदप्रयोगेण पुरुष स्याद्यदुत्तमः ।
 अर्थोऽयं सर्वथा नाथ लक्षणस्याप्यगोचरः ॥ ५२ ॥
 तथा मे पोषिता कीर्तिस्त्वदर्शनरसायनैः ।
 यथास्ना त्रिदशावासे मात्यैर्नन्तालयेऽपि न ॥ ५३ ॥
 निर्निमेषं गलद्दोषं निर्व्यपेक्षमपद्मलम् ।
 ज्ञानचक्षुः सदोन्निद्रं न स्खलत्येव ते क्वचित् ॥ ५४ ॥
 मिद्धमिष्टं त्वदालोकाज्ज्ञातं च ज्ञानिना त्वया ।
 तत्पुनः प्रोच्यतेऽस्माभिः शसितुं जाड्यमात्मनः ॥ ५५ ॥
 इयं प्राणप्रिया पत्नी समयेऽपि स्थिता सती ।
 निःफलेव क्रियात्यर्थमनपत्या दुनोति माम् ॥ ५६ ॥
 अदृष्टमति स्पष्टमिष्टार्थप्रमवामपि ।
 दमामहं महती मन्ये केवलं भाग्मात्मनः ॥ ५७ ॥
 वतुर्गुरुपार्यायं स्पृष्ट्यालोर्ममावुना ।
 अदर्शनायते मोहात्तन्मनस्यायदर्शनम् ॥ ५८ ॥
 नशामन्त्या गतस्यापि पुमन्तावन्न शस्यते ।
 प्रदीपस्येव निर्वाणं यावन्नान्यं प्रकाशयेत् ॥ ५९ ॥
 तन्मूले कदात्रैव रसलीलाल्लवालके ।
 सपन्थ्यते ममोद्विन्नमनोरथतरोः फलम् ॥ ६० ॥
 श्रुत्वेति प्रत्युवाचेऽमुनिर्भूपालकर्णयोः ।
 लभ्यन्तद्युतिव्याजात्मुखाद्वारा उवोद्विग्नम् ॥ ६१ ॥
 नेहक्वचिन्ताक्रमस्यामि वस्तुतत्त्वज्ञं भाजनम् ।
 नेत्राधृत्य क्वचित्तेजस्तमसा नाभिभूयते ॥ ६२ ॥

१ भवदीयचरणारविन्दसवन्धेन पुरुषो जन उत्तमो भवति अयमथा लक्षणस्य
 व्याकरणशास्त्रस्याप्यगोचरं व्याकरणं हि युष्मत्पदयोगेन मन्यमानं पुरुषो भवति, न
 नूतनम् २ स्वर्गं, त्रिदशमिते आवासे गृहे च ३ पाताले, असत्याते गृहे च अतिपुत्रा
 कीर्तिं स्वर्गं पाताले च न मारितीति भावः यथातिपुष्टोऽसत्यातेऽपि सदनं न मारि
 तस्य त्रिदशमितेऽवावासेषु मानं दृग्गपान्तमेव ४ मोक्षं, नाशश्च

धन्यस्त्व गुणपण्यानामापणस्त्वं महीपते ।
 त्वमेव सश्रयः श्रीणा सरितामिव सागरः ॥ ६३ ॥
 त्वत्कीर्तिजडुकन्याया इतो लोकत्रयातिथे ।
 अन्तः प्रपत्स्यते राजत्राजहंसश्रिय शशी ॥ ६४ ॥
 न पर क्षत्रिया सर्वे त्वामनु त्रिदिवेश्वरा ।
 न ह्युदात्तस्य माहात्म्य लङ्घयन्तीतरे स्वरा ॥ ६५ ॥
 क्षोदीयानहमस्मीति मात्मानमवजीगण ।
 भवितासि त्वमचिराज्जगत्रयगुरोर्गुरु ॥ ६६ ॥
 गुणैर्धनोन्नते नून भवदावाग्निदीपित ।
 त्वज्जन्मना जन शान्तिममृतेनायमेप्यति ॥ ६७ ॥
 या चैषा भवत पत्नी सुव्रता सुव्रताख्यया ।
 ह्रेपयिष्यति सा वेला रत्नकुक्षितयोदधेः ॥ ६८ ॥
 मंसारसारसर्वस्व भूत्रयस्यापि भूषणम् ।
 इदमेनोविषच्छेदि स्त्रीरत्नमिति बुध्यताम् ॥ ६९ ॥
 क्षुद्रतेज मवित्रीभिः स्त्रीभिदिग्भिग्निवात्र किम् ।
 मन्येय या जगच्चक्षुर्योभिः प्राचीव धास्यति ॥ ७० ॥
 पणमासादूर्ध्वमेतस्या सरस्या प्रतिमेन्दुवत् ।
 चतुर्दशाधिको गर्भे दिवस्तीर्थकृदेप्यति ॥ ७१ ॥
 कृतार्थाविति मन्येथामात्मानौ तद्युवामिह ।
 न ह्यन्यो भविना लाभ सुतादेवविधात्पर ॥ ७२ ॥
 जन्म वा जीवितव्य वा गृहमेधाथवा द्वयोः ।
 आ कल्प युवयोरेव यास्यति श्लाघ्यतामितः ॥ ७३ ॥
 इत्थं ग्रन्थिमिव प्रमथ्य कृतिना तेनोरुचिन्ताभर
 वागर्थविव तौ प्रसादमधिकं त प्रापितौ दपती ।
 अन्तर्गूढगभीरभावपिशुनं यं भावयन्तश्चिरा-
 ज्ञातास्ते प्रमदेन पीनपुलकप्रोल्लासिनः सज्जना ॥ ७४ ॥

अथ तथाविधभाविसुतोदयश्रवणतः प्रणत पुनरप्यसौ ।
 नमदगद्गदवागिति वाग्मिना पतिरुवाच वचासि मुनि नृप ॥ ७५ ॥
 स्वर्गं सप्रति क पुनात्ययमथो कुत्रास्य जन्मन्यभू-
 लाभस्तीर्थकरत्वदानमुहृद् सम्यक्त्वचिन्तामणे ।
 इत्थं वाग्भववैभवव्यतिकर त्व ब्रूहि जन्मार्णवो-
 तीर्णस्यास्य भविष्यतो जिनपते, शुश्रूषुरेपोऽस्म्यहम् ॥ ७६ ॥
 इति प्रीतिप्राय बहलपुलकस्यास्य सकल
 कलङ्कातङ्कानामपशकुनमाकर्ण्य वचनम् ।
 मुनि स्पष्ट द्रष्टु तदपरभवोद्गारचरित
 प्रकर्षेणाकाषादिवधिनयनोन्मीलनविधिम् ॥ ७७ ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये ३तीयः सर्गः ।

चतुर्थः सर्गः ।

अथोपनिद्रावधिवोचक्षुः स्वहृन्मुक्तावदवेक्ष्यमाणः ।
 जिनस्य तस्यापरजन्मवृत्तं वृत्तान्तसाक्षीव मुनिर्बभाषे ॥ १ ॥
 यन्मृष्टमिष्टं भवतार्यसिद्धये तत्पायिवाकर्ण्य वर्ण्यमानम् ।
 कथा कथञ्चित्कथिता श्रुता वा जैनी यतश्चिन्तितकामधेनु ॥ २ ॥
 स घातकीखण्ड इति प्रसिद्धे द्वीपेऽस्ति विस्तारिणि पूर्वमेव ।
 नभो निरालम्बमवेक्ष्य केनाप्युज्जृम्भित स्तम्भ इवेक्ष्यते यः ॥ ३ ॥
 विभूषयन्पूर्वविदेहस्य सीतासरिद्वक्षिणकूलवर्ती ।
 एकोऽप्यनेकेन्द्रियहर्षहेतुर्वेत्साभिधानो विषयोऽस्ति रम्यः ॥ ४ ॥
 राजन्ति यत्र स्फुटपुण्डरीकप्रकाशिनः शाद्वलशालिवप्राः ।
 च्युता निरालम्बतया कथञ्चिदाकाशदेशा इव चारुनारा ॥ ५ ॥
 उद्गायतीव अमदिक्षुयन्त्रचीत्कारनादैः श्रुतिसुन्दरैर्यैः ।
 प्रनृत्यतीवानिललोलसम्यै स्वसपदुत्कर्षमदेन मत्तः ॥ ६ ॥

१ रत्नत्रयस्यैव सम्यक्त्वमिति मज्जान्तरम् रत्नत्रयं च सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्र्यलक्षणम् २ स्फुरितावधिज्ञाननेत्र

युक्त तदाच्छिद्य वशीकृतेऽस्मिन्गोमण्डले तेन वृषोन्नतेन ।
 रैक्ताक्षता बिभ्रदियाय रोषाद्वैरी वन यन्महिषीभिरेव ॥ ३० ॥
 यत्पुण्डरीकाक्षमपि व्यपास्य स्मराकृतेस्तस्य वशं गता श्री ।
 सेष्य विरूपाक्ष इतो व्यधासीद्देहार्धनद्धा किल शैलपुत्रीम् ॥ ३१ ॥
 दोषोच्चयेन्यश्चकित स विद्वान्गता पुनस्ते प्रपलाय्य तस्मात् ।
 इत्यस्य विस्तारियशश्छलेन विरुद्धमद्यापि दिशो हसन्ति ॥ ३२ ॥
 सकज्जलाश्रुव्यपदेशनिर्यद्भृङ्गावली वैरिविलासिनीनाम् ।
 राज्ञा कृत तेन रसाब्धिलोलहृत्पद्मसकोचमवोचदुच्चै ॥ ३३ ॥
 उत्खातखड्गप्रतिबिम्बिताङ्गो रराज राजा समरप्रदोषे ।
 जयश्रियासावभिसारणाय नीलेन सवीन इवाशुकेन ॥ ३४ ॥
 अनारत वीररसाभियोगैरायासितेव क्षणमस्य यून ।
 विलासिनी भ्रूलतिकाग्ररङ्गच्छायासु विश्राममियाय दृष्टि ॥ ३५ ॥
 सरागमुर्व्या मृगनाभिदम्भादपारकर्पूरपदेन कीर्त्या ।
 रत्यापि दन्तच्छदरुक्छलेन स एकहेल सुभगोऽवगूढ ॥ ३६ ॥
 असत्पथस्थापितदण्डलब्धस्थामातिवृद्धो विहितस्थितिर्य ।
 स एव रक्षार्थमशेषलक्ष्म्या क्षात्रोऽस्य धर्मोऽजनि सौविदेह ॥ ३७ ॥
 प्रयच्छता तेन समीहितार्थान्नून निरस्तार्थिकुटुम्बकेभ्य ।
 व्यर्थीभवत्यागमनोरथस्य चिन्तामणेरेव बभूव चिन्ता ॥ ३८ ॥
 दूरात्समुत्तसितशासनोरुमिन्दूरमुद्रारुणभालमूला ।
 यस्य प्रतापेन नृपा कचाग्रकृष्टा इवाजग्मुरुपासनाय ॥ ३९ ॥
 विधाय कान्तारसमाश्रितास्तान्हरावसक्तान्विदुषो द्विषश्च ।
 क्रीडन्स लीलारसलालसामिरासीच्चिर चञ्चललोचनाभिः ॥ ४० ॥
 अथैकदा व्योम्नि निरभ्रगर्भक्षणक्षपाया क्षणदाधिनाथम् ।
 अनाथनारीव्यथनैनसेव स राहुणा प्रैक्ष्यत गृह्यमाणम् ॥ ४१ ॥

१ भुवलये, वेनुसमूहे च २ वृषोऽनन्दान्, धर्मश्च ३ महिषत्वम्, अरुणनेत्र-व
 च ४ सैरिभीभि, कृताभिषेकाभि पत्नीभिश्च ५ कमलतुल्यनेत्रम्, विष्णु च
 ६ विकृतनेत्र, शिवश्च ७ कञ्चुकी ८ कान्ता, रस-आश्रितान्, कान्तार-पम-
 श्रितान् ९ हार-अवसक्तान्, हा राव-सक्तान् १० पूणिमारात्रौ ११ चन्द्रम्

किं सीधुना स्फाटिकपानपात्रमिदं रजन्या परिपूर्णमाणम् ।
 चलाद्विरेफोच्चयचुम्ब्यमानमाकाशगङ्गास्फुटकैरव वा ॥ ४२ ॥
 ऐरावणस्याथ करात्कथचिच्युत सपङ्को विसकन्द एष ।
 किं व्योम्नि नीलोपलदर्पणाभे सश्मश्रु वक्त्र प्रतिबिम्बित मे ॥ ४३ ॥
 क्षण वितर्क्येति स निश्चिकाय चन्द्रोपरागोऽयमिति क्षितीश ।
 दृञ्जीलनाविकृतचित्तखेदमचिन्तयच्चैवमुदारचेता ॥ ४४ ॥ (विशेषकम्)
 हा हा महाकष्टमचिन्त्यधाम्नि किमेतदत्रापतितं हिमाशौ ।
 यद्वा किमुलङ्घयितु कथंचित्केनापि शक्यो नियतेर्नियोग ॥ ४५ ॥
 गुवाद्रवैर्मन्मथमात्मबन्धुमुज्जीव्य नेत्राग्निशिखावलीढम् ।
 क्रुधेव तद्वैरविनिष्कार्यार्थं स्थाणोरसौ मूर्ध्नि पद विवर्त्ते ॥ ४६ ॥
 कुतश्चिर जीवति बाडवाग्नौ वर्तेत वार्धि सह जीवनेन ।
 अनेन चेच्चारुवसुप्रपञ्चैर्नीयेत न प्रत्यहमेव वृद्धिम् ॥ ४७ ॥
 मुधाकरेणाप्यजरामरत्व नीता मुरा एव मयात्र नान्ये ।
 इतीव पूर्णोऽप्यनिलज्जमान पुन पुन काश्यपसौ व्यनक्ति ॥ ४८ ॥
 मुदुर्ध्वरध्वान्तमलिम्लुचानामुत्सार्य सेनामनिवार्यतेजा ।
 रतेर्गलग्नन्थिमिवावलाना मान भिनत्येष चिरात्कराग्रे ॥ ४९ ॥
 इत्येष नि शेषजगल्लालमलीलायमानप्रमरद्गुणोऽपि ।
 राजा दशा प्रापदिहेदृशी चेत्को नाम तत्स्यात्सुखपात्रमन्य ॥ ५० ॥
 उपागमे तद्विपदामवश्य पश्यामि किंचिच्छरणं न जन्तो ।
 अपाग्पाथोनिधिमध्यपातिपोताच्युतस्येव विहगमस्य ॥ ५१ ॥
 नीरोषिताया अपि सर्वदाम्या पश्यामि नार्द्रं हृदय कदाचित् ।
 युक्त तत पुमि कलामयेऽपि स्थिरो न लक्ष्म्या प्रणयानुबन्ध ॥ ५२ ॥
 अल्पीयमि स्वस्य फले यदेषा विस्तारिता श्री पग्विरहेतो ।
 गुडेन सवेष्ट्य ततो मयात्मा मैत्कोटकेभ्य किमु नार्पितोऽयम् ॥ ५३ ॥

१ चन्द्र २ मत्कोटक पिपीलकसदृशो गुडादिमधुरपदार्थमक्षको 'मकोडा' इति
 प्रसिद्ध शीटविशेष

अहेरिवापातमनोरमेषु भोगेषु नो विश्वसिम कथंचित् ।
 मृग सतृष्णो मृगतृष्णिकासु प्रतार्यते तोयधिया न धीमान् ॥ ५४ ॥
 अन्याङ्गनासंगमलालसाना जरा कृतेष्वेव कुतोऽप्युपेत्य ।
 आकृष्य केशेषु करिष्यते न पदप्रहारैरिव दन्तमङ्गम् ॥ ५५ ॥
 क्रान्ते तवाङ्गे वलिभि समन्तान्नश्यत्यनङ्ग किमसावितीव ।
 वृद्धस्य कर्णान्तगता जरेय हसत्युदञ्चत्पलितच्छलेन ॥ ५६ ॥
 रसाढ्यमप्याशु विकासिकाशसकाशकेशप्रसर तरुण्य ।
 उदस्मिमातङ्गजनोदपानपानीयवन्नाम नर त्यजन्ति ॥ ५७ ॥
 आकर्णपूर्णं कुटिलालकोर्मि रराज लावण्यसरो यदङ्गे ।
 वलिच्छलात्सारणिधोरणीभि प्रवाह्यते तज्जरसा नरस्य ॥ ५८ ॥
 अंसभृत मण्डनमङ्गयष्टेर्नष्ट क मे यौवनरत्नमेतत् ।
 इतीव वृद्धो नतपूर्वकाय पश्यन्नधोधो भुवि बम्भ्रमीति ॥ ५९ ॥
 इत्थ पुर प्रेप्य जरामधृत्या दृतीमिवापप्रसरोग्रदष्ट ।
 यावन्न कालो ग्रसते बलान्मा तावद्यतिये परमार्थसिद्धये ॥ ६० ॥
 इत्येष सचिन्त्य विनिश्चितार्थो वैराग्यवान्प्रातरमात्यबन्धूत् ।
 पप्रच्छ राजा तपसे यियासु किं वा विमोहाय विवेकिना स्यात् ॥ ६१ ॥
 त प्रेक्ष्य भूप परलोकसिद्धयै साम्राज्यलक्ष्मी तृणवत्त्यजन्तम् ।
 मन्त्री मुमन्त्रोऽथ विचित्रतत्त्वचित्रीयमाणामिति वाचमूचे ॥ ६२ ॥
 देव त्वदारब्धमिदं विभाति नैव प्रसूनाभरणोपमानम् ।
 जीवोऽख्यया तत्त्वमपीह नास्ति कुतस्तनी तत्परलोकवार्ता ॥ ६३ ॥

१ 'वर्ण सित शिरसि वीक्ष्य शिरोरुद्वाणा स्थान जरापरिभवस्य तदेव पुमान् ।
 आरोपितास्थिशकल परिहृत्य यान्ति चाण्डालकूपमिव दूरतर तरुण्य ॥' इति भर्तृह-
 रिश्लोकसमानार्थोऽयं श्लोक २ अयं प्रथम पाद कुमारसम्भव(१।३१)श्लोकस्य
 प्रथम पादश्च समान एव ३ खपुष्पशेखरतुल्यम् ४ चार्वाकमतमेतत् 'तत्र पृथि-
 व्यादीनि भूतानि चत्वारि तत्त्वानि । तेभ्य एव देहाकारपरिणतेभ्य किण्वादिभ्यो
 मदशक्तिवच्चैतन्यमुपजायते । तेषु विनष्टेषु सत्सु स्वयं विनश्यति । तच्चैतन्यविशिष्टदेह
 एवात्मा । देहातिरिक्ते आत्मनि प्रमाणाभावात् ।' इत्यादि सर्वदर्शनसंग्रहे द्रष्टव्यम् ।

न जन्मनः प्राङ् न च पश्चताया परो विभिन्नेऽवयवे न चान्तः ।
 विशन्न निर्यन्न च दृश्यतेऽस्माद्भिन्नो न देहादिह कश्चिदात्मा ॥ ६४ ॥
 किं त्वत्र भूवह्निजलानिलाना संयोगतः कश्चन यन्त्रवाहः ।
 गुडान्नपिष्टोदकधातकीनामुन्मादिनी शक्तिरिवाभ्युदेति ॥ ६५ ॥
 विहाय तद्दृष्टमदृष्टहेतोर्वृथा कृथा पार्थिव मा प्रयत्नम् ।
 को वा स्तनाप्राण्यवधूय धेनोर्दुग्धं विदग्धो ननु दोग्धि शृङ्गम् ॥ ६६ ॥
 श्रुत्वेत्यवादीनृपतिर्विधुन्वन्भानुस्तमासीव स तद्वचांसि ।
 अपार्थमर्थं वदत सुमन्त्र नामापि ते नूनमभूदपार्थम् ॥ ६७ ॥
 जीव स्वसवेद्य इहात्मदेहे सुखादिवद्बाधकविप्रयोगात् ।
 काये परस्यापि स बुद्धिपूर्वव्यापारदृष्टेः स्व इवानुमेयः ॥ ६८ ॥
 तत्कालजातस्य शिशोरपास्य प्राग्जन्मसंस्कारसुरोजपाने ।
 नान्योऽस्ति शास्ता तदपूर्वजन्मा जीवोऽयमित्यात्मविदान वाच्यम् ॥ ६९ ॥
 ज्ञानैकसवेद्यममूर्तमेन मूर्ता परिच्छेत्तुमल न दृष्टिः ।
 व्यापार्यमाणापि कृताभियोगैर्भिन्नन्ति न व्योम शितासियष्टिः ॥ ७० ॥
 मयोगतो भूतचतुष्टयस्य यज्जायते चेन्न इत्यवादि ।
 मरुज्ज्वलत्पावकतापिताम्भःस्थाल्यार्मनेकान्त इहास्तु तस्य ॥ ७१ ॥
 उन्मादिका शक्तिरचेतना या गुडादिसबन्धभवा न्यदर्शि ।
 सा चेतने ब्रूहि कथं विशिष्टदृष्टान्तकक्षामधिरोहतीह ॥ ७२ ॥
 तस्मादमूर्तश्च निरत्ययश्च कर्ता च भोक्ता च सचेतनश्च ।
 एकः कथंचिद्विपरीतरूपादवैहि देहात्पृथगेव जीवः ॥ ७३ ॥
 निसर्गतोऽप्यूर्ध्वगतिं प्रसह्य प्राक्कर्मणा हन्त गतीर्विचित्राः ।
 स नीयते दुर्धरमारुतेन हुताशनस्येव शिखाकलापः ॥ ७४ ॥
 तदात्मनः कर्मकलङ्कमूलमुन्मूलयिष्ये सहसा तपोभिः ।
 मणेरनर्घस्य कुतोऽपि लभ को वा न पङ्कं परिमार्ष्टि तोयैः ॥ ७५ ॥

१ जीव २. बाधकप्रमाणभावात् ३ स्तन्यपाने ४ व्यभिचारः ५ 'द्राक्कर्मणा'
 इति पाठ

दत्त्वा स तस्योत्तरमित्यबाधं ददौ सुतायातिरथाय राज्यम् ।
 यन्निर्व्यपेक्षा परमार्थलिप्सोर्धात्रीं तृणायापि न मन्यते धीः ॥ ७६ ॥
 अथैनमापृच्छ च सबाष्पनेत्रं पुत्रं प्रपित्सुर्वनसंनिवेशम् ।
 प्रजा स भास्वानिव चक्रवाकीराक्रन्दिनीस्तत्प्रथमं चकार ॥ ७७ ॥
 त्यक्त्वावरोधोऽपि सहावरोधैर्नक्षत्रमुक्तानुपदोऽपि राजा ।
 प्रापद्वन पौरहृदि स्थितोऽपि को वा स्थिति सम्यगवैति राज्ञाम् ॥ ७८ ॥
 तद्वाहन श्रीविमलादिमादौ नत्वा गुरु भूपशतैरुपेतः ।
 तत्रोग्रकर्मक्षयमूलशिक्षा दीक्षा स जैनीमभज्जिततात्मा ॥ ७९ ॥
 तथा समुद्रामधिविभ्रदुर्वी धुन्वन्नरातीनपि विग्रहस्थान् ।
 मुक्तोत्तमालकरण प्रजापो वनेऽपि साम्राज्यपदं बभार ॥ ८० ॥
 ध्यानानुबन्धमिति तोरुदेहो मित्रेऽपि शत्रावपि तुल्यवृत्ति ।
 व्यालोपगूढः स वनैकदेशे स्थितश्चिर चन्दनवच्चकासे ॥ ८१ ॥
 पूषा तपस्यत्पुरुचिः सदोष शशी शिखावानपि कृष्णवर्त्मा ।
 गुणोदधेस्तस्य ततो न कश्चित्तम समुन्मूलयत समोऽभूत् ॥ ८२ ॥
 निरामयश्रीसंदनाग्रनीत्रं तीव्र तपो द्वादशधा विवाय ।
 धन्योऽथ सन्यासविमृष्टदेहः सर्वार्थसिद्धि स मुनिर्जगाम ॥ ८३ ॥
 तत्र त्रयस्त्रिंशदुदन्वदायुर्देवोऽहमिन्द्र स बभूव पुण्यै ।
 निर्वाणतोऽर्वागधिकावधीना मूर्तः सुखानामिव य समूहः ॥ ८४ ॥
 सा तत्र मुक्ताभरणाभिरामा यन्मुक्तिरामा निकटीबभूव ।
 मन्ये मनस्तस्य ततोऽन्यनारीविलासलीलारसनिर्यपेक्षम् ॥ ८५ ॥
 तस्य प्रभाभामुररत्नगर्भा विभ्राजते रुक्मकिरीटलक्ष्मी ।
 अव्याजतेजोनिवहस्य देहे द्राघीयसी प्रज्वलतः शिखेव ॥ ८६ ॥

१ बन्धनम्, राज्ञामन्त पुर च २ नक्षत्रैर्मुक्तानुपदो राजा चन्द्र इति विरोधः,
 (पक्षे) नक्षत्रमुक्तानुपद ३ आ समुद्रा पृथ्वीं विभ्रत्, (पक्षे) स उर्वी मुद्रा विभ्रत्
 मुद्रा योगशास्त्रादिप्रसिद्धा ४ शरीरस्यान्कामक्रोधादीन्, (पक्षे) युद्धस्थान् ५ मु-
 क्तानि त्यक्तानि उत्तमभूषणानि येन, (पक्षे) मौक्तिकमयोत्तमाभरणं ६ अग्नि ७ प्र-
 वानगृहम् ८ त्रयस्त्रिंशज्जलधिभिन्तायु

रेखात्रयाधिष्ठितकण्ठहारिहारावली तस्य विभोर्विभाति ।
 सुदर्शनस्यात्यनुरक्तमुक्तिमुक्ता कटाक्षप्रसरच्छटेव ॥ ८७ ॥
 नून सहस्रांशुसहस्रतोऽपि तेजोऽतिरिक्त न च तापकारि ।
 शृङ्गारसाम्राज्यमनन्यतुल्य न चाभवत्तस्य मनोविकारि ॥ ८८ ॥
 नव वयो लोचनहारि रूपं प्रभूतमायु पदमद्वितीयम् ।
 सम्यक्त्वशुद्धाश्च गुणा जगत्सु किं किं न लोकोत्तरमस्ति तस्य ॥ ८९ ॥
 तस्य त्रियामाभरणाभिरामान्वक्तुं गुणान्वाञ्छति य समग्रान् ।
 आप्लावयन्तं जगती युगान्ते मुग्धस्तितीर्षत्युदधि स दोर्भ्याम् ॥ ९० ॥
 शैरह्लादूर्ध्वमितश्च्युत सन्नस्या स गर्भे भवतः प्रियायाः ।
 शुक्तेरिव स्वातिभवोदबिन्दुर्मुक्तात्मकोऽग्रेऽवतरिष्यतीह ॥ ९१ ॥
 इति निशम्य स सम्यगुदीरिता यमवतोन्यभवस्थितिमर्हन् ।
 ससुहृदुत्पुलकस्तिलको भुव स्फुटकदम्बकदम्बकवद्धमौ ॥ ९२ ॥
 अथोचितसपर्यया मुनिमनिन्द्यविद्यास्पद
 प्रपूज्य सपरिग्रहो विधिवदेनमानम्य च ।
 यथासमयमेष्यता सुमनसामिवातिथ्यवि-
 द्विधातुमयमर्हणा द्रुतमगादगार नृप ॥ ९३ ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये चतुर्थं सर्गं ।

पञ्चम सर्गः ।

तत्र कारयितुमुत्सवं मुदा यावदेष सदमि न्यविक्षत ।
 तावदम्बरतटावतारिणी प्रैक्षतामरविशसिनीर्नृपः ॥ १ ॥
 तारका क नु दिवोदितद्युतो विद्युतोऽपि न वियत्यनम्बुदे ।
 काप्यनेधसि न बह्व्यो महस्नत्किमेतदिति दत्तविस्मया ॥ २ ॥
 कंधरावधि तिरोहिता घनैः काप्यभिन्नमुखमण्डलश्रिया ।
 यामिनीरिपुजिगीषयोद्यत सोमसैन्यमनुकुर्वती क्षणम् ॥ ३ ॥

रत्नभूषणरुचा प्रपञ्चिते वासवस्य परितः शरासने ।
 अन्तरुद्धरतडिन्विषो जनैः स्वर्णसायकततीरिवक्षिताः ॥ ४ ॥
 कान्तिकाण्डपटगुण्ठिता पुरा व्योममिच्छिमनु वर्णकद्युतिम् ।
 तन्वतीस्तदनुभाविताकृतीस्तूलिकोलिखितचित्रविभ्रमम् ॥ ५ ॥
 शीतदीधितिधियाभिधावितैः सैहिकेयनिकुरम्बकैरिव ।
 सौरभादभिमुखालिमण्डलैर्भ्राजितानि वदनानि बिभ्रतीः ॥ ६ ॥
 खानुभावधृतभूरिमूर्तिना पद्मरागमणिनूपुरच्छलात् ।
 भानुना क्षणमिह प्रतीक्ष्यतामित्युपात्तचरणा समन्मथम् ॥ ७ ॥
 निष्कलङ्कगलकन्दलीलुठुत्तारहारलतिकापदेशतः ।
 संगता इव चिरेण गौरवादन्तरिक्षसरितावगूहिताः ॥ ८ ॥
 पारिजातकुसुमावतसकस्पर्शमन्थरमरुत्पुर सरा ।
 पश्यतोऽथ नृपते सभान्तिक ता समीरणपथादवातरन् ॥ ९ ॥ (कुलकम्)
 पीवरोच्चकुचमण्डलस्थितिप्रत्ययानुमितमध्यभागया ।
 दुर्वहोरुजघना जगल्लघूकुर्वतीरतुलरूपसंपदा ॥ १० ॥
 तत्र कोकनदकोमलोपलस्तम्भमिन्दुमणिमण्डपं पुर ।
 ताः प्रतापधृतमद्भुतोदय भूपतेर्यश इव व्यलोकयन् ॥ ११ ॥
 तत्प्रतिक्षणसमुल्लसद्यशोराजहसनिकुरम्बकैरिव ।
 कामिनीकरविवर्तनोच्छलच्छुभ्रचामरचयैर्विराजितः ॥ १२ ॥
 दाक्षिणात्यकविचक्रवर्तिना हृच्चमत्कृतिगुणाभिरुक्तिभिः ।
 पूरितश्रुतिशिरो विघूर्णयन्नेतुमन्तरिव तद्रसान्तरम् ॥ १३ ॥
 सुस्वरश्रुतिमुदाररूपका रागिणीं पृथगुपात्तमूर्च्छनाम् ।
 गीतिमिन्दुवदनमिवोज्ज्वला भावयन्मुकुलितार्धलोचनः ॥ १४ ॥
 एणनाभिमभिवीक्ष्य कक्षयोः क्षिप्तभीततिमिरानुकारिणम् ।
 रत्नकुण्डलमिषेण भानुना सेन्दुना किमपि संश्रितश्रुति ॥ १५ ॥
 अङ्गवङ्गमगधान्ध्रनैषधैः कीरकेरलकलिङ्गकुन्तलैः ।
 विभ्रमादपि समुत्क्षिपन्भ्रुवं भीतभीतमवनीश्वरैः श्रितः ॥ १६ ॥

तत्र हेममयसिंहविष्टरे काञ्चनाचल इवोच्चकैः स्थितः ।
 सप्रमोदमुदितेन्दुसंनिभस्ताभिरैक्षि सदसि क्षितीश्वरः ॥ १७ ॥ (कुलकम्)
 कर्मकौशलदिदृक्षयात्र न प्राप्त एष पुरतोऽपि किं प्रभुः ।
 सत्स्वपोहितुमित प्रभृत्यथो दौस्थ्यमर्थपतिरभ्युपस्थितः ॥ १८ ॥
 एका इह निशम्य तच्छलाद्वाधितु मनसिजोऽथवा गत ।
 अन्थास्य वसुधामिमामतिक्रामति द्युतिरमानुषी कुतः ॥ १९ ॥
 तर्कयन्त्य इति ता परस्पर सप्रमोदमुपसृत्य भूपतिम् ।
 जीव नन्द जय सर्वदा रिपूनित्यमन्दमुदचीचरन्वचः ॥ २० ॥

(त्रिभिर्विशेषकम्)

ता स यत्नपरकिंकरार्पितेष्वसनेषु नृपतिर्न्यवीविशत् ।
 वारिदात्ययदिनोपवृद्धितेष्वम्बुजेष्विव विरोचनो रुच ॥ २१ ॥
 ता क्षितीश्वरनिरीक्षणक्षणे रेजुरङ्कुरितरोमराजय ।
 अङ्गममविषमेषुमार्गणव्यक्तपुङ्गलवलाञ्छिता इव ॥ २२ ॥
 निर्मलौम्बरविशेषितविषस्त स्फुरच्छैवणहस्तभूषणा ।
 कान्तिमन्तममराङ्गना नृप तारका इव विधु व्यभूषयन् ॥ २३ ॥
 सोऽथ दन्तकरकुन्दकुब्जलक्ष्मिवभूषितसभ सभापति ।
 आतिथेयवितथीकृतक्लृप्ता इत्युवाच सुरसुन्दरीर्वच ॥ २४ ॥
 यद्गुणेन गुरुणा गरीयसीं स्वर्धिभर्ति गणना जगत्स्वपि ।
 मन्दिराणि किमपेक्ष्य ता स्वय भूभुजामपि नृणामुपासते ॥ २५ ॥
 किं तु सा स्थितिरथातिधृष्टता व्याजमेतदथवातिभाषणे ।
 त्वादृशेऽपि यदुपागते जने किं प्रयोजनमिहेति जल्प्यते ॥ २६ ॥
 भारतीमिति निशम्य भूपते श्रीरुवाच सुरयोषिदीरिता ।
 दन्तदीधितिमृणालनालकैः कर्णयोर्निदधती सुधामिव ॥ २७ ॥
 मा वदस्त्वमिति भूपते भवद्दासमेव भुवि न प्रयोजनम् ।
 वासरैस्तु कतिभिः पुरंदरोऽप्यत्र कर्मकरवद्यतिथ्यते ॥ २८ ॥

निर्जरासुरनरोरगेषु ते कोऽधुनापि गुणसाम्यमृच्छति ।
 अग्रतस्तु सुतरा यतो गुरुस्त्वं जगन्नयगुरोर्भविष्यसि ॥ २९ ॥
 उक्तमागमनिमित्तमात्मनः सूत्रवत्किमपि यत्समासतः ।
 तस्य भाष्यमिव विस्तरान्मया वर्ण्यमानमवनीपते शृणु ॥ ३० ॥
 यच्चतुष्टयमनन्ततीर्थतोऽनर्धहायनमुदन्वतामगात् ।
 तस्य पत्य (१) दलमन्तिम तथा भारतेऽभवदधर्मदूषितम् ॥ ३१ ॥
 तेन धर्मपरिवर्तदस्युना शुद्धदर्शनमणौ हृते छलात् ।
 वीक्षमाण इव केवेलीश्वर वासवोऽनिमिषलोचनोऽभवत् ॥ ३२ ॥
 अद्य भूप भवतोऽस्ति या प्रिया सुव्रता तदुदरे जिनोऽन्तरम् ।
 अर्धवत्सरमतीत्य धर्म इत्येयतीत्यवधितो विवेद सै ॥ ३३ ॥
 तत्प्रयाथ जननीं जिनस्य ता भाविनी चिरमुपाध्वमादरात् ।
 इत्थमादिशदशेषनाकिना नायक समुपहूय न क्षणात् ॥ ३४ ॥
 आगतोऽयमिह तत्तवाज्ञया प्रेयसी नृप निशान्तवर्तिनीम् ।
 ध्यातुमिच्छति मुराङ्गनाजन कौमुदीमिव कुमुद्वतीगण ॥ ३५ ॥
 संवदन्तमिति भारती मुनेर्वाक्प्रपञ्चमवधार्य स श्रियः ।
 उत्सव द्विगुणितादरो द्वयेऽप्याशु धाम्नि पुरि च व्यदीधपत् ॥ ३६ ॥
 ताश्च कञ्चुकिपुर सरास्ततस्तेन तूर्णमवरोधमन्दिरम् ।
 भास्वताग्रचरसमदा रुचश्चन्द्रमण्डलमिव प्रवेशिता ॥ ३७ ॥
 तत्र भूरिविबुधावतंसकप्रीतिपूरिगुणपूरपूरिताम् ।
 अङ्गसौरभविसर्पिषट्पदा पारिजाततरुमञ्जरीमिव ॥ ३८ ॥
 सभ्रमभ्रमितलोललोचनप्रान्तवान्तशुचिरोचिषा चयैः ।
 अद्भुतं धवलितालयामपि ध्यामलीकृतविपक्षयोषितम् ॥ ३९ ॥
 कामसिद्धिमिव रूपसंपदो जीवितव्यमिव यौवनश्रिय ।
 चक्रवर्तिपदवीमिव द्युतेश्चेतनामिव विलासवेषयोः ॥ ४० ॥

तामनेकनरनाथसुन्दरीवृन्दवन्दितपदा द्युयोषित ।
 हारिहेमहरिविष्टरे स्थिता मानुषेशमहिषी व्यलोकयन् ॥ ४१ ॥ (कुलकम्)
 तामुदीक्ष्य जितनाकनायिकाकायकान्तिमबलामिलापते ।
 तामिरप्रतिमकालसचित्तोऽप्युज्जितः सपदि चारुतामद ॥ ४२ ॥
 श्रीरशेषसुखदा प्रियवदा भारती रतिरभेद्यकिकरी ।
 सौम्यदृष्टिरपि कैर्णमोटिका कालिका च रचितालकावलि ॥ ४३ ॥
 शीलवृत्तिरपराजिता जने सा वृषप्रणयिनी मन स्थिति ।
 ह्रीप्रसत्तिधृतिकीर्तिकान्तयः स्पर्धयेव कुलमण्डनोद्यता ॥ ४४ ॥
 देव्य इत्यलमिमासुपासते प्रागपि प्रगुणिता गुणैः स्वयम् ।
 तन्निदेशरसपेशल हरेर्ब्रूहि कर्म किमु कुर्महेऽधुना ॥ ४५ ॥ (कुलकम्)
 इत्युदीर्य च मिथः प्रणम्य च स्व निवेद्य च तदिन्द्रशासनम् ।
 स्व स्त्रियस्त्रिभुवनेशमातर ता निषेवितुमिहोपचकिरे ॥ ४६ ॥
 अश्मगर्भमयमूर्ध्वमुद्धृत छत्रमिन्दुमणिदण्डमेकया ।
 भ्राजते स्म सुदृशोऽन्तरुत्तरज्जाह्नवौघमिव मण्डलं दिव ॥ ४७ ॥
 कापि भूत्रयजयाय वलगतो वल्गु तूणमिव पुष्पधन्वन ।
 पुष्पचारु कवगीप्रसाधन मूर्ध्नि पार्थिवमृगीदृशो व्यधात् ॥ ४८ ॥
 अङ्गरागमपि कापि सुभ्रुव साध्यसपदिव निर्मेमे दिव ।
 यामिनीव शुचिरोविष परा चारुचामरमचालयच्चिरम् ॥ ४९ ॥
 मूर्ध्नि रत्नपुरनाथयोषितः सा कयापि रचितालकावलि ।
 या मुमोष मुखपद्मसनिधौ गन्धलुब्धमधुणावलश्रियम् ॥ ५० ॥
 एणनाभिरसनिर्मितैकया पत्रभङ्गिमकरी कपोलयो ।
 अन्यधत्त सुतनोरगाधनामुल्लसल्लवणिमाम्बुधेरिव ॥ ५१ ॥
 निष्कलङ्कमणिभूषणोच्चयैः सा कयापि सुमुखी विभूषिता ।
 तारतारकवतीन्दुसुन्दरी शारदीव रजनी व्यराजत ॥ ५२ ॥

तावदेव किल कापि वल्लकीवेणुहारि हरिणेषणा जगौ ।
 यावदर्धपतिकान्तयोदिता नाशृणोदमृतवाहिनीं गिरम् ॥ ५३ ॥
 एकया गुरुकलत्रमण्डले धृष्टकामुक इवाधिरोपितः ।
 रागचञ्चलकराग्रलालित कूजति स हतमानमानक ॥ ५४ ॥
 वल्गितभ्र नवविभ्रमेक्षण वेपितस्तनमुदस्तहस्तकम् ।
 चारु चित्रपदचारमेकया नर्तितस्सरमनर्ति तत्पुर ॥ ५५ ॥
 यद्यदिष्टतममुत्तम च यज्ज्ञातपूर्वमिह यच्च किञ्चन ।
 तत्तदाभिरभिकर्मकौशलं स्पर्धयेव विधिवद्वचधीयत ॥ ५६ ॥
 सर्वतोऽपि मुमनोरमार्पितालकृतिर्गुणविशेषशालिनी ।
 भारतीव सुकवेरभूत्तदा शुद्धविग्रहवती नृपप्रिया ॥ ५७ ॥
 रात्रिशेषसमये किलैकदा सा सुखेन शयिता व्यलोकयत् ।
 स्वप्नसततिमिमा दिवोऽर्हतस्तीर्थपद्धतिमिवोत्तरिष्यत ॥ ५८ ॥
 संचरत्पदभरेण निर्भर भज्यमानदृढकूर्मकर्परम् ।
 कल्पगन्धवहलोलमुद्गुर राजताद्रिमिव गन्धसिन्धुरम् ॥ ५९ ॥
 शृङ्गसंततिकदर्थितग्रह शारदाभ्रमिव शुभ्रविग्रहम् ।
 भूत्रयोत्सवविधायिन वृषं मूर्तिमन्तमिव बिभ्रत वृषम् ॥ ६० ॥
 गर्जितग्लपितदिग्गजावलीगण्डमण्डलमदाम्बुनिर्झरम् ।
 एणकेतनकुरङ्गलिप्सयेवान्तरिक्षरचितक्रमं हरिम् ॥ ६१ ॥
 रावरोषदलिताम्बुदावलीलग्नलोलरुचिसचयामिव ।
 कधरामुरुकडारकेसरोल्लासिनीं दधतमुद्धतं हरिम् ॥ ६२ ॥
 (इति पाठान्तरम्)

स्फारकान्तिलहरीपरम्पराप्लावितप्रकृतिकोमलकृतिम् ।
 तत्क्षणभ्रमदमन्दमन्दरक्षुब्धवारिधिगतामिव श्रियम् ॥ ६३ ॥
 संभृतभ्रमरसङ्गिविभ्रमं सगद्वयं शुचि विकासिकौसुमम् ।
 व्योम्नि दिग्गजमदाविल द्विधा जाह्नवौघमिव वायुना कृतम् ॥ ६४ ॥

उग्रदग्धमधिरोप्य लाञ्छनच्छन्नात्मभुवमङ्गमात्मनः ।

ओषधीरसनिषेवणैरिवोज्जीवयन्तमुदितौषधीश्वरम् ॥ ६९ ॥

कौमुदीरसविलासलालसं मीनकेतुनृपते. पुरोधसम् ।

कामिनीषु नवरागसंभ्रमाद्वैतवादिनमतिगमतेजसम् ॥ ६९ ॥

(इति पाठान्तरम्)

सर्वथाहमपदोष एव किं ध्यामलो जन इति प्रतिज्ञया ।

लब्धशुद्धिमुदुदिव्यतण्डुलैश्चर्चितैरिव कृतोत्सव रविम् ॥ ६७ ॥

स्तम्भितभ्रमितकुञ्चिताञ्चितम्फारितोद्वलितवेलितादिभिः ।

प्रक्रमैर्विहरदम्बुधौ युग मीनयोर्नयनयोरिव श्रिय ॥ ६८ ॥

प्रागरसातलगतस्य तत्क्षणाग्निर्यत् सुकृतमत्तदन्तिन ।

कुम्भयोरिव युग समौक्तिकं शातकुम्भमयपूर्णकुम्भयो ॥ ६९ ॥

अभ्युपात्तकमलैः कैवीश्वरैः सश्रुत कुवलयप्रसाधनम् ।

द्रावितेन्दुरसरागिसोदर सच्चरित्रमिव निर्मल सर ॥ ७० ॥

पीवरोच्चलहरित्रजोद्गुरं सज्जनक्रमकरं समन्ततः ।

अब्धिमुग्रतरवारिमज्जितक्षमाभृत पतिमिवावनीभुजाम् ॥ ७१ ॥

स्वस्वदीधितिपरिग्रहग्रहग्रामवेष्टितमिवाद्रिशेखरम् ।

चित्ररत्नपरिवेषमुच्चकैश्चारुहेमहरिणारिविष्टरम् ॥ ७२ ॥

अश्मगर्भमणिकिङ्किणीचयैः सानुभावमकृताश्रयैरिव ।

दिव्यगन्धहृतलोलषट्पदैः सखनैः सुरविमानमन्वितम् ॥ ७३ ॥

मत्तवारणविराजित स्फुरद्वज्रहेतिभरतोरणोल्बणम् ।

लोलकेतुपृतनाकदम्बक नाकिनामिव विमानमम्बरे ॥ ७४ ॥

(इति पाठान्तरम्)

१ महादेवमस्मीकृतम् २ जलपक्षिश्रेष्ठे ३ पीवरोच्चल-हरित्रजोद्गुरम्, (पक्षे)
पीवरोच्चलहरि त्रजोद्गुरम् ४ सज्जन-क्रमकरम्, (पक्षे) सज्जन-नक्रमकरम् ५ उग्र-
तर-वारि, (पक्षे) उग्र-तरवारि ६ क्षमाभृतो राजान पर्वताश्च ७ मत्तवारणो वर-
ण्डक, (पक्षे) मत्तगज ८ हीरकप्रभाभरनिमित्ततोरणेन, (पक्षे) पविरूपायुधातिशयत
सङ्ग्रामोल्बणम्

अन्तरुर्ध्वफणिविस्फुरत्फणास्थालकोल्बणमणिप्रदीपकै ।
 निम्फलीकृतरिरंशुभोगिनीफूत्कृतोद्यममहीन्द्रमन्दिरम् ॥ ७९ ॥
 क प्रयासि परिभूय मेदिनीं दौस्थ्यमत्पुर इतीव रोषतः ।
 चित्ररत्नचयमुल्लसत्करैः स्फारितोरुहरिचापमण्डलम् ॥ ७९ ॥
 तीर्थर्कतुरहमिन्द्रमन्दिरादेष्टत पथि समृद्धिभावत ।
 अग्निमग्निकणसततिच्छलादुत्क्षिपन्तमिव लाजसंचयम् ॥ ७७ ॥
 प्रेक्ष्य तत्क्षणविनिद्रलोचना सा विहाय तैलिनं सुभूषणा ।
 पत्युरन्तिकमुपेत्य सुव्रता स्वप्नसङ्घमखिलं तमब्रवीत् ॥ ७८ ॥
 बन्धुर तमवधार्य तस्य सद्बन्धुरन्तकरमेनसा फलम् ।
 व्याजहार स रदाग्रदीधितिव्याजहारमुरमि प्रकल्पयन् ॥ ७९ ॥
 त निशम्य हृदि मौक्तिकावलीं दन्तजैर्द्विगुणयन्मरीचिभि ।
 प्रीतिकन्दलितरोमकन्दलीसुन्दराकृतिरवीवदन्नृप ॥ ८० ॥
 (इति पाठान्तरम्)

देवि धन्यचरिता त्वमेव या स्वप्नमततिमपश्य ईदृशीम् ।
 श्रूयता सकृतकन्दलि क्रमाद्वर्ण्यमानमनपायि तत्फलम् ॥ ८१ ॥
 वारणेन्द्रमिव दानबन्धुर सौरभेयमिव धर्मधूर्धरम् ।
 केसरीशमिव विक्रमोदित श्रीस्वरूपमिव सर्वमेवितम् ॥ ८२ ॥
 मात्यवत्प्रथितकीर्तिसौरभ चन्द्रवन्नयनवल्लभप्रभम् ।
 भानुवद्भुवनबोधकोविद मीनयुग्मवदमन्दसमदम् ॥ ८३ ॥
 कुम्भयुग्ममिव मङ्गलास्पदं निर्मल सर इव क्लृप्तदम् ।
 तोयराशिमिव पालितस्थितिं मिहपीठमिव दर्शितोन्नतिम् ॥ ८४ ॥
 देवतागमकर विमानवद्गीततीर्थमुरगस्य हर्म्यवत् ।
 सद्गुणाढ्यमिह रत्नराशिवत्पुष्टकर्मगहन च वह्निवत् ॥ ८५ ॥
 लप्स्यसे सपदि भूत्रयाधिप तीर्थनाथममुना त्वमात्मजम् ।
 जायते व्रतविशेषशालिना स्वप्नवृन्दमफल हि न क्वचित् ॥ ८६ ॥

इत्थं तदर्धकथया हृदि कुल्ययेव
श्रोत्रान्तरप्रहितया हृदयेश्वरेण ।

देवी प्रमोदसलिलैरभिषिच्यमाना
वंप्रावनीव विलसत्पुलकाङ्कुराभूत् ॥ ८७ ॥

स श्रीमानहमिन्द्र इत्यभिधया देवस्रयस्त्रिशतो-
दन्वद्भिः प्रमितायुषो व्यपगमे सर्वार्थसिद्धेश्च्युत ।
चन्द्रे बिभ्रति रेवतीप्रणयता वैशाखकृष्णत्रयो-
दश्या गर्भमवातरत्करितनुः श्रीसुव्रतायास्तदा ॥ ८८ ॥
आगत्यासनकम्पकल्पितचमत्काराः सुरा सर्वतो
जम्भारातिपुरसरा सपदि ता गर्भे जिनं बिभ्रतीम् ।
स्तोत्रैस्तुष्टुवुरिष्टभूषणचयैरानर्चुरुच्चैर्जगु-
र्भक्त्या नेमुरनर्तिपुर्नवरसैस्तत्किं न यत्ते व्यधुः ॥ ८९ ॥
अहमिह महमीहे यावदुच्चैर्विधातु
कथमिव पुरुहूतोत्पादित तावदीक्षे ।
इति मनसि विलक्ष त क्षितीश सरल-
त्रिदशकुमुमवृष्टिच्छन्नना द्यौरहासीत् ॥ ९० ॥

न महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये पञ्चमः सर्गः ।

५४ सर्गः ।

सा भारतीव चतुरातिगभीरमर्थं
बलेव गृहमणिमण्डलमम्बुराशेः ।
पौरदरी दिगिव मेरुतिगोहितेन्दु
गर्भं तदा नृपवधूर्दधती रराज ॥ १ ॥
तामादरादुदरिणीं रहसि प्रहृष्टा
दृष्टिः प्रतिक्षणमुदैक्षत भूमिभर्तुः ।

दैवादवाप्य तपनीयनिधानकुम्भीं
 साशङ्करङ्गकुलमूलकुटुम्बिनीव ॥ २ ॥
 अन्तर्वपु प्रणयिनः परमेश्वरस्य
 निर्ययशोभिरिव सा परिरभ्यमाणा ।
 स्वल्पैरहोभिरभितो घनसारसार-
 ऋतोपदेहमिव देहमुवाह देवी ॥ ३ ॥
 तृष्णाम्बुधेरपरपारमुपागत च
 निर्बन्धन च तनयं जनयिष्यतीयम् ।
 तेनावरुद्धकलकेलिशकुन्तमुक्ति
 मुक्त्वान्यवस्तुषु बबन्ध न दोहदानि ॥ ४ ॥
 वृद्धि परामुदरमाप यथायथास्या
 श्यामानन स्तनभरोऽपि तथातथाभूत् ।
 यद्वा नितान्तकठिना प्रकृति भजन्तो
 मध्यस्थमप्युदयिन न जडा सहन्ते ॥ ५ ॥
 तस्या कपोलफलके स्फटिकाश्मकान्तौ
 कदर्पदर्पण इव प्रतिबिम्बिताङ्ग ।
 रात्रावलक्ष्यत जनैर्यदि लाञ्छनेन
 श्रीकण्ठकण्ठजरठच्छविना मृगाङ्क ॥ ६ ॥
 एकेन तेन बलिना स्वबलेन तस्या
 भङ्क्त्वा बलित्रयमवर्धत मध्यदेशः ।
 तेनैव समदरसेन सुहृत्तदाभू-
 दत्यन्तपीवरतर कुचकुम्भभार ॥ ७ ॥
 उत्सातपङ्क्तिबिसाविव राजहसौ
 शुभ्रौ सभृङ्गवदनाविव पद्मकोषौ ।

१ भूमितलाद्देवानुकूल्येन लब्धपुवर्णकलशा मा कश्चिद्वापीदिति भयाकुला दरिद्र-
 हिणीव २ तेन गर्भस्थेन

तस्याः स्तनौ हृदि रसैः सरसीव पूर्णे
 संरेजतुर्गवलेचकचूचुकाग्रौ ॥ ८ ॥
 गर्भे वसन्नपि मलैरकलङ्किताङ्गो
 जानत्रयं त्रिभुवनैकगुरुर्बभार ।
 तुङ्गोदयाद्रिगहनान्तरितोऽपि धाम
 किं नाम मुञ्चति कदाचन तिग्मरश्मि ॥ ९ ॥
 काले कुलस्थितिरिति प्रतिपद्य विद्वान्-
 न्कर्तुं यदैच्छदिह पुसवनादिकर्म ।
 स्व-स्पर्धयेव तदुपेत्य पुरंदरेण
 प्रागेव निर्मितमुदैक्षत स क्षितीशः ॥ १० ॥
 सा गर्भनिर्भरतया सकलाङ्गसाद-
 मासाद्य निष्क्रियतनुस्तरुणेन्दुगौरी ।
 आलोकिता स्फटिककृत्रिमपुत्रिकेव
 भर्तुस्तदा मदयति स्म मनो मृगाक्षी ॥ ११ ॥
 वज्रानलादि न ससर्ज न चोज्जगर्ज
 साश्चर्यमैलविल इत्यपरोऽम्बुवाह ।
 अष्टौ च सप्त च जिनेश्वरजन्मपूर्वा-
 न्मासान्वयधत्त नृपधामनि रत्नवृष्टिम् ॥ १२ ॥
 पुष्पं गते हिमरुचौ तपसो बलक्ष-
 पक्षाश्रिता तिथिमथ त्रिजयामवाप्य ।
 प्राचीव भानुमभिनन्दितसर्वलोक
 सासूत सूत्रितनय तनय मृगाक्षी ॥ १३ ॥
 शातोदरी शयनसनिहितेन तेन
 प्रोत्तसकाञ्चनसकाशरुचा चकाशे ।
 कदर्पदर्पजयिना नयनानलेन
 कामद्विष शिरसि चान्द्रमसी कलेव ॥ १४ ॥

अष्टोत्तरा दशशतीं शुभलक्षणाना
 बिभ्रत्स पुण्यविपणिः सहसापि दृष्टः ।
 स्वर्गादृतेऽपि परमोत्सवनिर्निमेषाः
 काश्चित्रमत्र न चकार चकोरनेत्राः ॥ १५ ॥
 गच्छन्नधश्चिरतर जिनजन्मदत्त-
 हस्तावलम्ब इव निर्मलपुण्यराशिः ।
 अप्रेरितोऽपि भवनामरमन्दिरेषु
 नि संख्यशङ्कनिवह सहसोज्ज्वर्ज ॥ १६ ॥
 रे रे भवभ्रमणजन्मजरान्तकाद्याः
 सद्य प्रयात शममेष जिनोऽवतीर्णः ।
 इत्थ प्रशासदिव डिण्डिमचण्डिमोच्चै
 ख व्यन्तरानकशतध्वनिरात्ततान ॥ १७ ॥
 एको न केवलमनेकपमण्डलस्य
 गण्डाच्छिखण्डिगलकज्जलकान्तिचौर ।
 ज्योतिर्गृहग्रहिलसिहसहस्रनादै-
 रुत्कंधर स जगतोऽपि मढो निरस्त ॥ १८ ॥
 तत्काललास्यरसलालसमोक्षलक्ष्मी-
 विक्षिप्तपाणिमणिकृङ्कणरावरम्यै ।
 जन्मन्यनल्पतरकल्पनिवासिवेश्म-
 घण्टास्वनैः स्वयमपूरि जगज्जिनस्य ॥ १९ ॥
 बालस्य तस्य महसा सहसोद्यतेन
 प्रध्वसितान्धतमसे सदने तदानीम् ।
 सेवागताम्बरमुनीनिव सप्त काचि-
 द्वीपान्व्यबोधयत केवलमङ्गलार्थम् ॥ २० ॥
 जन्मोत्सवप्रथमवार्तिकमात्मजस्य
 तस्य प्रमोदभरदुर्ललितो नरेन्द्रः ।

नोर्वीशमौलिमणिमालिकयाज्ञयैव
 लक्ष्म्या पुनर्नियतमात्मसमीचकार ॥ २१ ॥
 ते गन्धवारिविरजीकृतराजवर्त्म-
 न्यभ्राददभ्रघृणयो मणयो निपेतु ।
 यैस्तत्क्षणोत्सुकृतदुम्बीजपुञ्ज-
 निर्यत्परोहनिकराकृतिरन्वकारि ॥ २२ ॥
 उत्क्षिप्तकेतुपटपल्लवितान्तरिक्षे
 चिक्षेप तीक्ष्णरुचिरत्र पुरे न पादान् ।
 मन्ये पतत्रिदशपुष्परसप्रवाह-
 सदोहपिच्छिलपथच्छलपातभीत ॥ २३ ॥
 संवाहयन्निव मनाक्चिरबन्धमुक्ता-
 स्त्वङ्गद्विसस्थुलपदा प्रतिपक्षवन्दी ।
 मन्दारदाममधुसीकरभारवाही
 मन्दोऽतिमन्दगतिरत्र बभूव वायु ॥ २४ ॥
 तौर्यो ध्वनि प्रतिगृह लयशालि नृत्त
 गीत च चारुमधुग नवतोरणश्री ।
 इत्याद्यनेकपरमोत्सवकेलिपात्र
 द्रागेकगोत्रमिव भूत्रितय बभूव ॥ २५ ॥
 शुभ्रं नभोऽभवदभूदपकण्टका भू-
 र्भक्त्येव भानुरभिगम्यरुचिर्वभूव ।
 आरोग्यवानजनि जानपदोऽपि लोक-
 स्तत्किं न यत्सुखनिमित्तमभूत्तदानीम् ॥ २६ ॥
 स्नाता इवातिशयशालिनि पुष्पनीर्थे
 तस्मिन् रजोव्यपगमात्सहसा प्रसन्ना ।
 एष्यन्निजप्रणयिना त्रिदिवात्तदानीं
 सयोगयोग्यसमया ककुभो बभूवुः ॥ २७ ॥

रङ्गाबलिध्वजपटोच्छ्रयतोरणादि-
 व्यग्रे निधीश्वरपरिग्रहचक्रवाले ।
 उद्वेलनोल्लसितरत्नरुचा हसद्भि-
 र्निर्यामिकैरिव चिराच्चलितं निधानै ॥ २८ ॥
 जाते जगत्रयगुरौ गरिमाम्बुराशि-
 नीरान्तरान्तरितविश्वमहिम्नि तत्र ।
 कोऽन्यस्य राज्यमहिमेति किल प्रभाव-
 शक्त्या हत हरिहयासनमाप कम्पम् ॥ २९ ॥
 तत्कम्पकारणमवेक्षितुमक्षमाणि
 ज्ञात्वा शतान्यपि दशोज्ज्वललोचनानाम् ।
 अत्यन्तविस्मयरसोत्सुकचित्तवृत्ति-
 रिन्द्रोऽवधि समुदमीलयदेकनेत्राम् ॥ ३० ॥
 तेनाकलय्य जिनजन्म जवेन पीठा-
 दुत्थाय तद्दिशि पदान्यपि सप्त गत्वा ।
 देवो दिवस्तमभिवन्द्य मुदाभिषेक्तु
 प्रस्थानदुन्दुभिमदापयत क्षणेन ॥ ३१ ॥
 उन्निद्रयन्निव चिराय शयालुधर्म
 तस्य ध्वनिर्भरितभूरिविमानरन्ध्र ।
 हर्म्याणि मेदुरतरोऽपि सुरामुराणा
 द्राक्पारितोषरुमिवार्थयितु जगाम ॥ ३२ ॥
 ते षोडशाभरणभूषितदिव्यदेहा
 स्वस्वोरुवाहनजुष सपरिग्रहाश्च ।
 हल्लभजैनगुणसततिकृप्यमाणा-
 श्रैलुर्बलादिव दशाणि दिशामवीशा ॥ ३३ ॥
 स्वर्दन्तिन तदनु दन्तसर सरोज-
 राजीनटल्लङ्घनाकवधूनि कायम् ।

उत्फुल्ललोचनरुचा निचयैर्विचित्रै
 सचित्रयन्निव दिवस्पतिरारुरोह ॥ ३४ ॥
 ऐरावणश्चटुलकर्णशैलझलाभि-
 रुड्डीनगण्डमधुपावलिराबभासे ।
 यात्रोद्यत पथि जिनस्य पदे पदेऽसौ
 निर्मुच्यमान इव पापलवैस्तुटद्भिः ॥ ३५ ॥
 गच्छन्ननल्पतरकल्पतरुप्रसून-
 पात्रीपवित्रकरकिंकरचक्रवालै ।
 सोढु तदीयविरहार्तिमशकुवद्भि
 क्रीडावनैरिव रराज स पृष्ठलग्नैः ॥ ३६ ॥
 अन्योन्यघट्टनरणन्मणिभूषणाग्रा
 वाचालितोच्चकुचकुम्भभरा सुराणाम् ।
 उल्लासिलास्यरसपेशलकास्यताल-
 लीलाश्रिता इव रमाललना प्रचेदु ॥ ३७ ॥
 गायन्नटन्नमदनुव्रजदप्यमन्द
 वृन्द तदा दिविषदा मिलदासमन्तात् ।
 देव पृथक्पृथग्गुपात्तविशेषभावै-
 स्तुल्य सहस्रनयनो नयनैर्ददर्श ॥ ३८ ॥
 उद्दामरागरससागरमग्नह्र-
 हाहादिकिनरतरङ्गितगीतसक्त ।
 सत्रासहेतुषु नदत्वपि तूर्यलक्षे-
 ध्वन्तर्न शीतकिरण हर्णिणो बबाधे ॥ ३९ ॥
 कूर कृतान्तमहिषस्तरणेस्तुरगा-
 द्योति. कुरङ्गरिपवः (?) पवनस्य चैण ।

सर्वे सम ययुरमी जिनमार्गलम्ना
 के वा त्यजन्ति न परस्परवैरभावम् ॥ ४० ॥
 पुष्पैः फलैः किसलयैर्मणिभूषणैश्च
 तैस्तैर्विचित्रवरचीवरसंचयैश्च ।
 कर्तुं जिनेन्द्रचरणार्चनमुत्तरन्तः
 कल्पद्रुमा इव वियत्यमरा विरेजुः ॥ ४१ ॥
 अन्योन्यसचलनघट्टितकर्कशोर -
 क्षुण्णोरुहारमणयो नटना सुराणाम् ।
 तारापथात्करिघटाचरणप्रचार-
 सचूर्णितोडुनिचया इव ते निपेतु ॥ ४२ ॥
 सूर्यापगामिभिरिभैर्मरुता कराग्र-
 व्यापारिताभिरभितापिनि गण्डमूले ।
 गण्डूषवारिविसरप्रसरच्छटाभि-
 र्दधे क्षण श्रवणचामरचारुक्षमी ॥ ४३ ॥
 रक्तोत्पल हरितपत्रविलम्बि तीरे
 त्रिस्रोतस स्फुटमिति त्रिदशद्विपेन्द्र ।
 बिम्ब विकृप्य सहसा तपनस्य मुञ्च-
 न्धुन्वन्कर दिवि चकार न कस्य हास्यम् ॥ ४४ ॥
 तारापथे विचरता सुरसिन्धुराणा
 सृत्कारनिर्गतकराम्बुकणा इवारात् ।
 तारा सुरैर्ददृशिरेऽथ मिथोऽङ्गसङ्ग-
 त्रुद्यद्विभूषणमणिप्रकरानुकारा ॥ ४५ ॥
 त्रैविक्रमक्रमभुजंगमभोगमुक्ता
 निर्मोकरज्जुरिव दृष्टविषातिरेका ।

व्योमापगा ह्युपुरगोपुरदेहलीव
देवैर्व्यलोकि घटिता स्फटिकोपलेन ॥ ४६ ॥

रेजे जिन स्रपयितु पतता सुराणा
शुभ्रा विमानशिखरध्वजपङ्क्तिरभ्रे ।

आनन्दकन्दलितरूपशत पतन्ती
ज्ञात्वा निजावसरमम्बरनिम्नगेव ॥ ४७ ॥

नाते जिने भुवनशास्तरि संचरन्त
स्वर्दन्तिनो नभसि नीलपयोदखण्डम् ।

नाथाहते प्रथममिन्दुपुरप्रतोल्या
दत्त कपाटमिव लोहमय बभञ्जु ॥ ४८ ॥

अव्याहतप्रसरवातविवर्तमान-
नीलान्तरीयविवरस्फुरितोरुदण्डा ।

बाह्यच्छविष्यपनयार्पितगर्भशोभा
रम्भेव कस्य न मनो हरति स्म रम्भा ॥ ४९ ॥

यावज्जिनेश्वरपुर हरिराजधान्या
स्वर्गौकसा नभसि धोरणिरापतन्ती ।

लोकस्य शास्तरि जिने दिवमारुरुक्षो-
नि श्रेणिकेव सुकृतेन कृता रराज ॥ ५० ॥

वल्गद्धनोरुलहरीनिवहान्तराल-
हेलोलसन्मकरमीनकुलीरपोतान् ।

ये यानपात्रपटलप्रतिमैर्विमानै-
रुत्तरम्बरमहाम्बुनिधेरमर्त्याः ॥ ५१ ॥

द्वारि द्वारि नभस्तलान्निपतितैस्तूषैर्मणीना मुनि-
क्रीडापीतपयोधिभूतलमिव व्यालोकयद्यद्यपि ।

एकस्यैव जगद्विभूषणमणेस्तस्यार्हतो जन्मना
मेने रत्नपुर तथापि मरुता नाथस्तदा सार्थकम् ॥ ५२ ॥

पुरमिव पुरुहूतः प्राञ्जलिस्त्रिः परीत्य

त्रिभुवनमहनीयं हर्म्यमस्यातिरम्यम् ।

समुपनयनबुद्ध्या विश्वविश्वाधिपत्य

श्रियमिव सहस्रान्तः प्रेषयामास कैान्ताम् ॥ १३ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते बर्मशर्मोभ्युदये महाकाव्ये षष्ठे सर्गे ।

सप्तमः सर्गः ।

प्रविश्य सन्नन्यथ सुव्रताया समर्प्य मायाप्रतिरूपमङ्गे ।

शची जिन पूर्वपयोधिबीचे समुज्जहारेन्दुमिवोदित द्यौः ॥ १ ॥

अवाप्य तत्पाणिपुटाग्रमैत्री प्रकाशमाने जिनयामिनीशे ।

करारविन्दद्वितय तदानी विडौजस कुडलता जगाम ॥ २ ॥

प्रमोदबाष्पाम्बुकरम्बितेन दृशा सहस्रेण सहस्रनेत्र ।

अपश्यदस्याकृतिलक्षणाना सकष्टमष्टाभ्यधिक सहस्रम् ॥ ३ ॥

अपारयन्नप्रतिरूपमङ्ग जिनस्य तस्येक्षितुमीक्षणाभ्याम् ।

सहस्रनेत्राय तदा समूह सुरासुराणा स्पृहयाबभूव ॥ ४ ॥

तमादरादर्भकमप्यदभ्रैर्गुणैर्गरीयासमशेषलोकात् ।

कृतप्रणामाय पुरदराय समर्पयामास पुँलोमपुत्री ॥ ५ ॥

ससभ्रमेणोभ्रमुवल्लभस्य न्यधायि मूर्ध्नि त्रिदिवेश्वरेण ।

जयेति वाच मुहुरुच्चरद्भि कराञ्जलि स्वस्य सुरैरशेषैः ॥ ६ ॥

स तत्र चामीकरचारुमूर्ति स्फुरत्प्रभामण्डलमध्यवर्ति ।

अनम्बुधारावरतुङ्गशृङ्गे नवोदितश्चन्द्र इवावभासे ॥ ७ ॥

तदङ्घ्रियुगमस्य नखेन्दुकान्तिर्द्युदन्तिनो मूर्धनि विस्फुरन्ती ।

बभौ तदाक्रान्तिविभिन्नकुम्भस्थलोच्छलन्मौक्तिकमण्डलीव ॥ ८ ॥

अथाभिषेक्तु सुरशैलमूर्ध्नि तमुद्रहँस्तीर्थकर करान्याम् ।

पथा ग्रहाणा स गजाधिरूढश्चाल सौर्धर्मपति ससैन्यः ॥ ९ ॥

ध्वनत्सु तूर्येषु हरिप्रणीता स्तुतिस्तदाश्रावि सुरैर्न जैनी ।

मुहुस्तदारम्भचलाधरोष्ठप्रवाललीलाभिरवेदि किं तु ॥ १० ॥
 अखण्डहेमाण्डकपुण्डरीकव्रजस्य दम्भात्रिदशोद्धृतस्य ।
 सुवर्णकुम्भान्स्वशिरोभिरुद्धहन्त्रियाय तस्य स्नपनाय शेषः ॥ ११ ॥
 विधूयमानामरमण्डलीभिः प्रभोरुपान्ते सितचामराली ।
 रराज रागोत्सुकमुक्तिमुक्तकटाक्षविक्षेपपरम्परेव ॥ १२ ॥
 प्रदह्यमानागुरुधूमलेखाकरम्बित व्योम बभौ तदानीम् ।
 जिनस्य जन्माभिषवोत्सवार्थमिवागताशेषभुजगलोकम् ॥ १३ ॥
 तमिन्दुशुभ्रध्वजनिर्मलोर्मिः सितातपत्रस्फुटफेनपुञ्जः ।
 सुरासुराणां निवहोऽभिषेक्तुं रराज दुग्धाब्धिरिवानुगच्छन् ॥ १४ ॥
 बभौ पिशङ्ग कनकोज्ज्वलाभिः प्रभाभिरस्याभ्रमुजीवितेशः ।
 प्रभु तमायान्तमवेत्य भक्त्या स संमुखायात इवादिराज ॥ १५ ॥
 सुधाप्रवाहैरिव हारिगीतैस्तरङ्गिते व्योममहाम्बुराशौ ।
 भुजभ्रमोल्लासितलास्यलीलाललात्प्लवन्ते स्म मैरुत्तरुण्य ॥ १६ ॥
 दिवोऽपि सदर्शितविभ्रमायाः सितैकवेणीमिव वृद्धमूर्ते ।
 स निर्जराणामधिप पतन्ती मुमोच दूरेण सूरस्त्वन्तीम् ॥ १७ ॥
 स चित्रमन्तर्हितभानुकान्त्या प्रभोरमुग्योपरि मेघखण्डम् ।
 सहेमकुम्भस्य त्रभाग शोभा मयूरपत्रातपवारणस्य ॥ १८ ॥
 प्रयाणवेगानिलकृप्यमाणा घना विमानानि तदानुजग्मु ।
 तदग्रवेदीमणिमण्डलागुस्फुरन्मरुच्चापजिघृक्षयेव ॥ १९ ॥
 स वारिधेरन्तरनन्तनालस्फुरद्भरित्रीवलयारविन्दे ।
 उपर्यटपटपटपर्णिकाभ ददर्श मेरु सपयोदमिन्द्र ॥ २० ॥
 अधः कृतस्तावदनन्तलोकः श्रिया किमुच्चैस्त्रिदशालयो मे ।
 ईत्यस्य रोपादरुणाञ्जनेत्र भुवाभ्युदस्तास्यमिवेक्षणाय ॥ २१ ॥
 परिस्फुरत्काञ्चनकायमाराद्विभावरीवासरयोर्भ्रमेण ।
 विडम्बयन्त नवदपतीभ्यां परीयमाणानलपुञ्जलीलाम् ॥ २२ ॥

१ अयं वंशस्थवृत्तपादोऽत्र प्रमादापतित इति भाति २ देवाहना ३ गङ्गाम्
 ४ एतदुत्तरार्धमस्फुटम्

रवीन्द्ररम्योभयपार्श्वमन्तर्धृतेन्द्रनीलद्युति हेमकायम् ।
 सचक्रशङ्खस्य पिशङ्गवस्त्रा त्रिविक्रमस्याकृतिमुद्रहन्तम् ॥ २३ ॥
 घनानिलोत्थैः स्थलपङ्कजाना परागपूरैरुपबृहिताग्रम् ।
 मुहुर्जिनस्यापततोऽतिदूरादुदञ्चितग्रीवमिवेक्षणाय ॥ २४ ॥
 दिगन्तरेभ्यो द्रुतमापतद्विर्धनैर्धनाखण्डलचापचित्रैः ।
 उपान्तरत्नप्रकरोपहारैर्धरैरिवाद्गीन्द्रमुपास्यमानम् ॥ २५ ॥
 सिताब्दरुद्धार्धहिरण्यदेह शिर स्फुरत्पाण्डुशिलार्धचन्द्रम् ।
 कपालमालालितोदुपङ्गचा धृनार्धनारीश्वरमूर्तिशोभम् ॥ २६ ॥
 अमी भ्रमन्तो विततस्थलान्मे ग्रहा ग्रहीष्यन्ति सुवर्णकोटी ।
 इतीव तेपा प्रसर निरोद्धु घनानुपान्ते दधत सचापान् ॥ २७ ॥
 नितम्बिनी सततमेव भोस्वत्कराभिमृष्टोच्चपयोधराग्रा ।
 समासजन्त सरिता प्रवाहैस्तटी क्षरत्स्वेदजलैरिवार्द्रा ॥ २८ ॥
 असह्यहेतिप्रसरैः परेषा प्रभञ्जनात्प्राप्तहिण्यलेशैः ।
 महस्विसैन्यैः कटकेष्वटद्विर्निषेवित साधु महीधरेन्द्रम् ॥ २९ ॥
 मैरुद्धनद्रशमनेकर्तौल रसालसंभावितमन्मथैलम् ।
 धृतस्मरातङ्कमिवाश्रयन्तं वन च गान च सुराङ्गनानाम् ॥ ३० ॥
 तटैरुदञ्चन्मणिमण्डलाशुच्छटैरुदूढोच्छिखर्वाहिङ्गाम् ।
 सचेतसोऽपि प्रथयद्विरुच्चैः प्रसारितानेकविडालपोनम् ॥ ३१ ॥
 विशालदन्तैः धनदानवारि प्रसारितोद्दामकैराग्रदण्डम् ।
 उपेयुषो दिग्गजपुगवस्य पुरो दधान प्रतिमल्ललीलाम् ॥ ३२ ॥

१ पर्वते २ भाखन्तो देदीप्यमाना ये करा हस्ता, (पक्षे) भाखत मूर्धस्य
 करा किरणा ३ मरुतो देवा, मरुद्वायुश्च वशो वशीनामक वायम्, वेणुश्च
 ४ ताल कालक्रियामानम्, वृक्षभेदश्च ५ रसेन भलस मन्थरम् भाविता मन्मथस्य
 कामस्य एला गीतबन्धविशेषो येन, (पक्षे) रसालैराग्रैः संभाविता मन्मथा मदनसङ्गका
 वृक्षविशेषा एलालताश्च यस्मिन् ६ मणिकिरणेषु मयूरभ्रान्त्युत्पादनेन वञ्चिताने-
 कमार्जारशिशुम् ७ दन्तोऽदिकटक, रदश्च ८ घन-दान-वारिम्, (पक्षे) घन-दानव-
 अरिम् ९ शुण्डादण्डम्, किरणाग्रदण्ड च

अधिश्रियं नीरदसाश्रयन्तीं नवानुदन्तीमतिनिष्कलाभान् ।
 स्वनैर्भुजगान्जिखिना दधान प्रगल्भवेश्यामिव चन्दनालीम् ॥ ३३ ॥
 गजभ्रमान्मुग्धमृगाधिनाथैर्विदार्यमाणान्नखरप्रहारैः ।
 तडिच्छलान्निर्गलदस्त्रधारान्दधानमा मेखलमम्बुवाहान् ॥ ३४ ॥
 जिनागमे प्राज्यमणिप्रभाभिः प्रभिन्नरोमाञ्चमिव प्रमोदात् ।
 समीरणान्दोलदबालतालैर्भूजैरिवोल्लासितलास्यलीलम् ॥ ३५ ॥
 अकृत्रिमैश्चेत्यगृहैर्जिनाना कृत पवित्रोऽयमिति प्रयत्नात् ।
 सुरेश्वरेणानमता प्रदत्तप्रतिष्ठयेवोच्छिरस महत्या ॥ ३६ ॥
 विलङ्घ्य पन्थानमथामराणा पति स निष्कम्पचमूध्वजाग्रः ।
 नितान्तवेगेन तमुत्सुकत्वात्किलागत संमुखमाससाद ॥ ३७ ॥ (कुलकम्)
 उपेयुषोऽनन्तपथाध्वनीनानैनेनसस्ताञ्जिरसा प्रतीच्छन् ।
 निरन्तराया विबुधानुवृत्ते फल व्यनक्ति स्म तदामगट्टि ॥ ३८ ॥
 हरेर्द्विपो हारिहिरण्यकक्ष क्षरन्मदक्षालितशैलशृङ्ग ।
 बभौ तडिद्वण्डविहारसार शरत्तडित्वानिव तत्र वर्षन ॥ ३९ ॥
 सलीलमैरावणवामनाद्यैर्धृतानि यैरेव गजैर्जगन्ति ।
 म्थिर दधत्तानपि मूर्ध्नि मेरुर्धराधराख्यामधरीचकार ॥ ४० ॥
 सविक्रम क्रामति हास्तिके यत्ननाम नो नाम मनाग्गिरीन्द्र ।
 असशयं सा जिनभक्तिरेव स्थिरा चकाराम्य महाचलत्वम् ॥ ४१ ॥
 मदेन मूर्धन्यमणिप्रभाभिर्विनिर्गतान्तस्तमसेव गण्डात् ।
 निरुद्धदृष्टिप्रसरा सुराणा शनै शनैर्गन्धगजा प्रसस्तु ॥ ४२ ॥
 हिरण्यभूभृद्विरदैस्तदानी मदाम्बुधारास्त्रपितोत्तमाङ्ग ।
 स दृष्टपूर्वोऽपि सुरासुराणामजीजनत्कज्जलगैलशङ्काम् ॥ ४३ ॥

१ लक्ष्मीयुक्त नीरद दन्तरहितमप्याश्रयन्तीं निष्कलाभमतिक्रान्तान्दरिद्रानिति
 यावत् एतादृशान्नवास्तरुणानपि भुजगान्जिखिना चूलाधारिदासविशेषाणा
 स्वनै कटुभाषणे करणभूतैर्नुदन्तीं निष्कासयन्तीम्, इति वेश्यापक्षे, चन्दनालीपक्षे तु
 नीरद मेघम्, शिखिनां मयूराणां स्वनैरतिमठिनकान्तीन्भुजगानुदन्तीम् २ निष्पापान्

मदाञ्जनेनालिखिता गजेन्द्रैः सहेषमुत्क्षिप्तखुराग्रटङ्काः ।
 हया किंलाहार्थशिलासु जैनीमिहोत्किरन्ति स्म यशःप्रशस्तिम् ॥ ४४ ॥
 कैशाञ्जनैः किञ्चिदवाञ्चितास्याः पुरःप्रविष्टापरकायमश्वा ।
 इह पुतोलङ्घनवल्गनाद्यैर्मुदेव लास्यं पुरतोऽस्य चक्रुः ॥ ४५ ॥
 कृतश्रमा ये नववीथिकासु तुरगमा साधितपञ्चधारा ।
 इहोच्चनीचं चरणैस्त एव विलङ्घ्य चान्ये नभसीव जग्मुः ॥ ४६ ॥
 दृढैस्तुरगाग्रखुरप्रहारैरिहोच्छलन्तो ज्वलनस्फुलिङ्गा ।
 बभ्रुर्विभिद्येव मही विभिन्नफणीन्द्रमौलेरिव रत्नसघा । ॥ ४७ ॥
 समन्ततः काञ्चनभूमिभागास्तथा रथैश्चक्षुदिरे सुराणाम् ।
 यथा विवस्वदधनेमिधारापथेऽरुणस्यापि मतिभ्रमोऽभूत् ॥ ४८ ॥
 नितम्बमाग्राय मदादुदञ्चच्छिर समाकुञ्चितफुल्लघोणम् ।
 अनुव्रजन्तं चमरीं महोक्षमिहारुणत्कष्टमहो महेश ॥ ४९ ॥
 द्युयोषिता कर्षितकुन्तलाग्रा स्तनोरुजङ्घाजघन स्पृशन्तः ।
 शनैरभीका इव सविचेरुस्तरङ्गिणीतीरसरोजवाता ॥ ५० ॥
 वियोगनामापि न सोढुमीश दिव स्वमुद्यानमिवावतीर्णम् ।
 हरिः प्रपेदे सुमनोभिराम वन म तत्र पृथु पाण्डुकाख्यम् ॥ ५१ ॥
 अथो जिनेन्द्रानुचराः सुराणामपास्तविस्तीर्णकुथच्छलेन ।
 विचित्रकर्माचरणैरशेषैश्चिरादमुच्यन्त मतङ्गजेन्द्राः ॥ ५२ ॥
 स वारितो मत्तमरुद्विपौषः प्रसह्य कामश्रमशान्तिमिच्छन् ।
 रजस्वला अप्यभजत्सवन्तीरहो मन्दान्धस्य कुतो विवेक ॥ ५३ ॥
 गजो न वन्यद्विपदानदिग्ध पपौ पिपासाकुलितोऽपि तोयम् ।
 स्वजीवितेभ्योऽपि महोन्नतानामहो गरीयानभिमान एव ॥ ५४ ॥
 करी करोत्क्षिप्तसरोरुहास्योच्छलन्निनीनालिकुलच्छलेन ।
 कचेष्विवाकृष्य हठेन यान्ती बुभोज वामामपि ता सवन्तीम् ॥ ५५ ॥

१ अहार्थं पर्वत २ वल्गाकर्षणै ३ अश्वस्य पञ्चविधा गतिधारेत्युच्यते
 ४ क्षुण्णा ५ कामुका . ६ वारितो जलात्, (पक्षे) वारितो निषिद्ध

अवालशेवालदलान्तरीयं व्युदस्य मध्यं स्पृशति द्विपेन्द्रे ।
 तटाग्रभूमिर्जघनस्थलीव जलैरुदप्लावि वनापगायाः ॥ १६ ॥
 पयस्युदस्तोरुकरं मिमङ्गोर्द्विपाधिपस्थोत्पतितं कपोलात् ।
 उपर्यलोना बलयं चकासे सदण्डनीलातपवारणाभम् ॥ १७ ॥
 विलासवत्या सरितः प्रसङ्गमवाप्य विस्फारिपयोधरायाः ।
 गजो ममज्जात्र कुतोऽथवा स्यान्महोदयः स्त्रीव्यसनालसानाम् ॥ १८ ॥
 दलानि संभोगभरार्पितानि नखक्षतानीव सरोरुहिण्या ।
 दधन्नदाम्भस्तलिनात्कथंचिदवातरल्लब्धरसो महेभ ॥ १९ ॥
 बनेऽत्र सप्तच्छदगन्धदत्तप्रतिद्विपभ्रान्तिविधूतवीतीन् ।
 प्रयुज्य सामैव शनैर्गजेन्द्रान्विनिन्युरालानपद नयज्ञा ॥ २० ॥
 निषादिने साधुनयप्रयुक्ता स्वयं स्वकायाकलनाय वारीम् ।
 ददुर्महेभा क्रियते कथं वा जडात्मकैरात्महितप्रवृत्तिः ॥ २१ ॥
 खलीनपर्याणमपास्य कृच्छ्रात्तुरैर्मुखारोपितवध्नद्धाः ।
 ह्ययाननाहेषितदत्तकर्णा विनिन्यिरेऽश्वा भुवि वेल्लनाय ॥ २२ ॥
 इतस्ततो लोलनभाजि वाजिन्यभिच्युता फेनलवा विरेजुः ।
 तदङ्गसङ्गत्रुटितोरुहारप्रकीर्णमुक्ताप्रकरा इवोर्व्याः ॥ २३ ॥
 नदान्मिलच्छैवलजालनीला निरीयुराक्रम्य पयस्तुरगाः ।
 दिनोदये व्योम समुत्पतन्त पयोधिमध्यादिव ह्यारिदश्वाः ॥ २४ ॥
 इह क्षरन्निर्झरवारिहारिण्यनल्पकल्पद्रुणि कैल्पनाथः ।
 निवेशयामास यथायथ स स्थलाम्बुशाखाचरवाहनानि ॥ २५ ॥
 तदादि भूमौ शिशुवक्रमाभ्या सकौतुक कामति नाकिचक्रे ।
 बभार दृग्दोषनिषेधयित्री यमश्छविं कञ्जललाञ्छनस्य ॥ २६ ॥
 भूदेव्या शिरसीव कुन्तलतुलालम्बिद्रुमश्यामले
 लीलोत्तसितकेतकीकिसलयस्योन्मुद्रयन्तीं ध्रुतिम् ।

१ शय्यात २ 'वीतिरङ्गशकप्रणि' ३ निजबन्धनरज्जुम् ४ हयानना किमर्थं
 ५ सूर्यरथाश्वा ६ इन्द्र ७. बालकस्यापि मुखादिषु दृष्टिदोषनिवारणार्थं कञ्जल-
 बिन्दु कुर्वन्ति.

शृङ्गे स्वर्णगिरे स धूर्जटिजटाजूटाग्रपिङ्गत्विषि
 प्रेङ्गत्पाण्डुशिला कलामिव विधो कल्पाधिपः प्रैक्षत ॥ ६७ ॥
 संसारार्तिमिव व्यतीत्य पदवीं शुक्लेन दिग्दन्तिना
 ध्यानेनेव महीभृतस्त्रिभुवनस्येवास्य मूर्ध्नि स्थितम् ।
 ता कैवल्यशिलामिवार्धरजनीप्राणाधिनाथाकृति
 प्राप्यार्हचिरतो व्रतीव समभूदाखण्डलो निर्वृते ॥ ६८ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माण्युदये महाकाव्ये सप्तम सर्ग ।

अष्टम सर्ग ।

अथ सरभसमस्या न्यस्तविस्तीर्णभास्व-
 न्मणिमयहरिपीठे निर्भरोत्साहयोग ।
 शरभमिव हिमाद्रेरभ्रमातङ्गकुम्भा-
 ज्जिनपतिमवतार्य स्थापयामाम जिष्णु ॥ १ ॥
 मदनभिदमधास्यन्नूनमेन न मूर्ध्ना
 यदि कथमपि शेषस्तच्छिलापद्मवेष ।
 अपि मृदुलमृणाली कोमलस्तद्दुरापा
 स कथमितरथाप्यत्क्षाभरोद्धारकीर्तिम् ॥ २ ॥
 किमतनुतरपुण्यै स्विद्यशोभि स्वय वा
 निजसमयसमेतैरूर्भिभि क्षीरसिन्धो ।
 इति सुरपरिपाठ्या शङ्कमानै शिलाया
 शिरसि सितमयूखै श्लिष्यमाण स रेजे ॥ ३ ॥
 अनुगुणमनुभावस्यानुरूप विभूते
 समुचितमनुवृत्तेर्देशकालानुकूलम् ।
 अविकलमकलङ्क निस्तुल तस्य भर्तु
 स्नपनविधिममर्त्या प्रारभन्ते स्म तस्मिन् ॥ ४ ॥

अवकरनिकुरम्बे मारुतेनापनीते
 कुरुत धनकुमारा साधु गन्धोदवृष्टिम् ।
 तदनु च मणिमुक्ताभङ्गरङ्गावलीभि-
 र्विरचयत चतुष्क सत्वर दिक्कुमार्यः ॥ ९ ॥
 स्वयमयमिह धत्ते छत्रमीशाननाथ-
 स्तदनुगतमृगाद्यो मेङ्गलान्युत्क्षिपन्तु ।
 जिनसविधममर्त्या नर्तिता बालवाल-
 व्यजनविधिसनाथा सन्तु सानत्कुमारा ॥ १० ॥
 वलिफलकुसुमस्रग्गन्धधूपाक्षताद्यै
 प्रगुणयत त्रिचित्राण्यन्नपात्राणि देव्य ।
 सलिलमिह पयोधरेष्यति व्यन्तराद्या-
 पटुपटहमृदङ्गादीनि तत्सज्जयन्तु ॥ ११ ॥
 प्रवणय वरवीणा वाणि रीणांसि कस्मा-
 त्किमपरमिह ताले तुम्बरो त्व वरोऽसि ।
 इह हि भरत रङ्गाचार्य विस्तार्य रङ्ग-
 त्वरयसि नटनार्थं किं न रम्भामदम्भाम् ॥ १२ ॥
 समुचितमिति कृत्य जैनजन्माभिषेके
 त्रिदशपनिनियोगाद्वाह्यन्नाग्रहेण ।
 कलितकनकदण्डोद्दण्डोर्दण्डचण्ड-
 सुरनिवहमवादीद्वारपाल कुबेर ॥ १३ ॥ (कुलकम्)
 बहलमलयजन्मोन्मिश्रकर्पूरपासु-
 प्रसरपरिमलान्धा श्रेणय षट्पदानाम् ।
 जिनपतिमभिषेक्तु वाञ्छता त्रुट्यदेनो-
 निगलवलयतुल्या निर्लुठन्ति स्म तस्मिन् ॥ १४ ॥
 अयमतिशयवृद्धो निम्नगानामधीश
 कथमिममधिरोहत्वम्बुनाथो नगेन्द्रम् ।

इति तमुपरि मेरोर्नेतुमुत्क्षिप्य देवा.

कलितकनकककुम्भामारभन्ते स पङ्क्तिम् ॥ ११ ॥

अभिनवमणिमुक्ताशङ्खशुक्तिप्रवाल-

प्रभृतिकमतिलोलैर्दर्शयन्नामहसैः ।

जडजठरतयेक्षि व्याकुलो मुक्तकच्छ-

स्थविरवणिगिवाग्रे स्वर्गिभि क्षीरसिन्धु ॥ १२ ॥

उपचितमतिमात्रं बौहिनीना सहसैः

पृथुलहरिसमूहैः कान्तदिकचक्रवालम् ।

अकलुषतरवारिक्रोडमज्जन्महीध्रं

नृपमिव विजिगीषु मेनिरे ते पयोधिम् ॥ १३ ॥

अनुगतभुजगेन्द्रान्मन्दराद्रीनिवोच्चै-

र्द्धतममलमुक्तामालिन स्वर्णकुम्भान् ।

सुरनिकरमुपेत वारिधिर्वीक्ष्य भूयो

ऽप्यतिमथनभियेव व्याकुलोर्मिश्चकम्पे ॥ १४ ॥

उदधिनिहितनेत्रान्वीक्ष्य वाग्विभ्रमाणा

निधिरमृतभुजस्तान्पालक केलिपात्रम् ।

विहितमुदमवोचद्वाचमेतामनुक्तो

ऽप्यवसरमुखरत्व प्रीतये कस्य न स्यात् ॥ १५ ॥

नियतमयमुदञ्चद्वीचिमालाछलेनो-

च्छलति जलदमार्गे ज्ञातजैनाभिषेक ।

तदनु जडतयोच्चैर्नाधिरोढु समर्थः

पतति पुनरधस्तात्सागर किं करोतु ॥ १६ ॥

प्रशमयितुमिवार्ति दुर्वहामौर्ववहे-

र्यदधिरजनि चान्द्री शीलयामास भासः ।

१ पूर्णागाधमध्यभावेन स्थूलोदरत्वेन च दृष्ट २ नदीनाम्, सेनानां च ३ पृथु लहरिसमूहैः, (पक्षे) पृथुल-हरिसमूहैः हरयोऽश्वा ४ अकलुषतरं वारि जलम्, (पक्षे) तरवारि खड्ग

तदयमिति मतिर्मे क्षीरसिन्धुर्जनाना-

मजनि हृदयहारी हारनीहारगौरः ॥ १७ ॥

द्विरदतरुतुरगश्रीमुधाकौस्तुभाद्याः

कति कति न ममार्था हन्त धूर्तैर्गृहीता ।

इति मुहुरयमुर्वी ताडयन्नूर्मिहस्तै

र्ग्रहिल इव विरावैः सागरो रोरवीति ॥ १८ ॥

पवनजववशेनोत्पत्य दूर पतन्तो

जलधिजलतरङ्गाः कम्बुकिर्मीरभास ।

उपरि विततमुक्तासम्रहोत्तालबुद्ध्या

झटिति कलिततारामण्डला वा विभान्ति ॥ १९ ॥

धनतरतरुणाढ्येनात्र देशे न केना-

प्यतिगुरुगिरिणा वा दुर्निवारप्रचाराः ।

स्वयमिममभिसस्रुर्यत्समस्ता स्रवन्त्यो

निरुपममिदमस्मादस्य सौभाग्यमब्धेः ॥ २० ॥

अयमुपरि सविद्युत्तोयमादातुमब्धे-

र्व्यतिषजति तमालश्यामलो वारिवाह ।

तुहिनकिरणकान्तं कान्तया श्लिष्यमाणः

शिशयिषुरिव शौरि शेषपर्यङ्कपृष्ठम् ॥ २१ ॥

स्फुटकुमुदपराग सागरो मातर नः

क्षितिमहह कदाचित्प्लावयिष्यत्यशेषाम् ।

इति किल जलवेग रोद्धुमाबद्धमाला

कथमपि तटमस्य क्षमारुहो न त्यजन्ति ॥ २२ ॥

रतिविरतिषु वेलाकानने किंनरीभिः

पुलकितकुचकुम्भोत्तम्भमासेव्यतेऽस्मिन् ।

१ उन्मत्त २ वा इत्यर्थे ३ प्रचुरतरवृक्षेण समृद्धेन, (पक्षे) बहुभिस्तरुणराढ्येन
४ विकसितकुमुदवच्छेदित, (पक्षे) कुमुद भूमेर्हर्षस्तनापरागो बद्धमत्सर

चपलकलभलीलाभिन्नकङ्कोलकैला-
 परिमलमिलितालिध्वानधीर. समीर ॥ २३ ॥
 अयमिह जटिलोर्भिर्भाति कङ्कलिवल्ली-
 किसलयललिताभिर्विद्रुमाणा लताभि ।
 ज्वलिततनुरिवान्तर्वाडवाग्ने शिखाना
 विततिभिरतिगार्ध्वोत्साहवहीयसीमि ॥ २४ ॥
 इह हि मिलितरङ्गत्पौढसिन्धुप्रियाया
 पुलिनजघनरङ्गोत्सङ्गसङ्गात्पयोधि ।
 सरभसमुपकूजत्कुङ्कुहकाणदम्भा-
 न्मसृणमैणितलीलोलासमभ्यस्यतीव ॥ २५ ॥
 सकलजगदधृप्यस्यैकगाम्भीर्यभाजो
 बहुलहरियुतस्य प्रोल्लसत्कङ्कणस्य ।
 इति निगदति तस्मिन्नाकिलोकस्य तस्या-
 प्यजनि सलिलराशेरन्तर नैव किञ्चित् ॥ २६ ॥
 मुरसमितिग्गरुयै क्षीरपाथोधिनीर
 यदुरुकनककुम्भैरुच्चुलुम्याचकार ।
 चुलुककलितवार्धे स्मारयामास नश्य-
 द्रुणनगरनारीस्तेन कुम्भोद्भवस्य ॥ २७ ॥
 स्नपनविधिनिमित्तोपात्तपानीयपूर्णा
 सपदि दिवमुदीयु शातकुम्भीयकुम्भा ।
 दृषद इव तदन्ये यच्च रिक्ता निपेतु
 प्रकटमिह फल तज्जैनमार्गानुवृत्ते ॥ २८ ॥
 अनुगतभुजमालालील्यारभ्यमाणै-
 र्मणिघटपरिवर्तावर्तनै क्षीरसिन्धो ।

१ अतितृष्णासयोगदीर्घतमाभि २ कुङ्कुहो जलपक्षिविशेष ३ 'मणित रतिकृ
 जितम्' ४ बहु लहरि, (पक्ष) बहुल-हरि ५ कङ्कण करभूषणम्, पल्लवपत्र
 ६ देवसमूह

उदकमुपनयद्विदेववृन्दैस्तदानी-

मभिनवमभिनीत वार्षटीयन्नचक्रम् ॥ २९ ॥

धेनसुषिरततानामुद्धुरानद्धनादे

तिरयति रघमुच्चैर्भिन्नभूमीध्रन्ध्रे ।

प्रमरति नवनाथप्रकणत्किङ्किणीना-

ममरसहचरीणा मङ्गलोद्गाररावे ॥ ३० ॥

कलुषमिह विपक्ष दर्शनादेव जित्वा

स्वगुणगरिमहेलाक्रान्तसिंहासनस्य ।

प्रथमममरनाथा भूत्रयस्येव राज्ये

कनककलशतोयैश्चक्रुरम्याभिषेकम् ॥ ३१ ॥ (युग्मम्)

जरठविशदकन्दप्रोज्ज्वलाया शिलाया

प्रचलदरुणमुग्धस्निग्धपाणिप्रवाल ।

अमृतमधुरनीरै सिच्यमान. स देवै-

रभिनव इव रेजे पुण्यवल्लीप्रगेहः ॥ ३२ ॥

हिमगिरिमिव मेरु नीरपूरैः सृजद्वि

स्त्रपयितुमपि पृथ्वीमाशु पृथ्वी समर्थै ।

शिशुरपि जिननाथश्चक्षुभे नो मनाग-

प्यहह सहजधैर्यं दुर्निवार्यं जिनानाम् ॥ ३३ ॥

यदधग्निसुधौधैरर्हत स्नानतोयै

समभसमसमृद्धयैनेनिजु श्रद्धयाङ्गम् ।

जगति खलु जगया सर्वसाधारणाया

तदगुलमममर्त्या भेजिरे निर्जरत्वम् ॥ ३४ ॥

नटदमरवधूना दृक्टाक्षच्छटाभा.

कनकरुचिकपोले तीर्थकर्तुः स्फुरन्ती. ।

१ वार्षटीयन्नमरपट इति प्रसिद्धम् २ 'तत वीणादिकं नाद्यमानं च सुरजादिकम् ।
चशादिकं तु सुषिरं कास्यतालादिकं घनम् ॥' इत्यमर ३ अनेनिजुरक्षालयन्

स्नपनसलिलशेषाशङ्कया मार्जयन्ती
 व्यधित हरिपुरध्री कस्य न स्मेरमास्यम् ॥ ३५ ॥
 विशदमणिमयाभ्या वज्रसूचीविभिन्न-
 श्रवणयुगमिताभ्या कुण्डलाभ्या स रेजे ।
 किमपि समधिगन्तुं तत्त्वविद्यारहस्यं
 सुरगुरुभृगुपुत्राभ्यामिव ज्ञानसिन्धुः ॥ ३६ ॥
 त्रिगुणवलितमुक्तातारहारापदेशा-
 दुरसि वरणमाला प्रक्षिपन्त्यस्तदानीम् ।
 अहमहमिकयोर्वी श्रीश्च मुक्तिश्च तिस्र
 स्वयमपि वृणते स प्रेमवत्यस्तमेकम् ॥ ३७ ॥
 निरुपममणिमाला तन्मुखेन्दोरुपान्ते
 विगलदमृतधाराकारमुन्मुद्रयन्ती ।
 शशिनममलकान्त्याक्रम्य बन्दीकृताना
 विततिरिव विरेजे तत्प्रियाणामुङ्गनाम् ॥ ३८ ॥
 मणिमयकटकाम्रप्रोतरत्नग्रहश्री
 स घनकनककाञ्चीमण्डलाभोगरम्य ।
 त्रिदशरचितभूषाविभ्रमो हेमगौर
 कनकगिरिगिवान्यो मेरुशृङ्गे रराज ॥ ३९ ॥
 ध्रुवमिह भविताय धर्मतीर्थस्य नेता
 स्फुटमिति स मघोना धर्मनाम्नाभ्यधायि ।
 न खलु मतिविकासादर्शदृष्टास्त्रिलार्था
 कथमपि विततार्थी वाचमाचक्षते ते ॥ ४० ॥
 किमपि मृदुमृदङ्गध्वानविच्छेदमूर्च्छ-
 च्छ्रुतिसुखसुषिरास्यप्रस्वनोल्लासिलास्ये ।
 परिणमति सुधात्माधीनगन्धर्वगीते
 व्यतिकरपरिरम्भे तत्र तौर्यत्रिकस्य ॥ ४१ ॥

दलितकमठपृष्ठं चारुचारीप्रयोगै-

भ्रमितभुजनिरस्तसस्तविस्तारितारम् ।

प्रकटघटितलिङ्गाकारमावर्तवृत्त्या

प्रमदविवशमिन्द्रैस्तत्पुरस्तादनर्ति ॥ ४२ ॥ (युग्मम्)

इति निरुपमभक्ति शक्तिमप्यात्मनीनां

स्नपनविनययुक्त्या व्यक्तयन्त सुरेन्द्राः ।

स्तुतिभिरवितथाभिः स्तुत्यमेन समस्ताः

शिरसि निहितहस्ताः स्तोतुमारेभिरे ते ॥ ४३ ॥

अखिलमलिनपक्ष पूर्वपक्षे निधाय

प्रथममुदितमात्रस्यापि संपूर्णमूर्तेः ।

जिनवर तव कान्त्या यत्कलामात्रशेषः

प्रतिपदमृतभानुः स्पर्धते तन्मुधैव ॥ ४४ ॥

मुनिभिरमलबोधैरप्यशक्यासु कर्तुं

स्तुतिषु तव गुणानामप्रगल्भप्रभेव ।

वरद मुहुरमन्दानन्दसदोहदम्भा-

त्स्खलति गलगुहान्तर्निर्भर भारती नः ॥ ४५ ॥

स्पृशति किमपि चेतश्चुम्बकप्रावगत्या

त्वयि जिन जनतायाः स्वस्वकार्योद्यताया ।

किमु कुतुकमपूर्वं नाथ यत्पूर्वजन्म-

व्रजवृजिनघनाय शृङ्खला निर्गलन्ति ॥ ४६ ॥

अमितगुणगणानां त्वद्गतानां प्रमाणं

भवति समधिगन्तुं यस्य कस्यापि वाञ्छा ।

प्रथममपि स तावद्योम कत्यङ्गुलानी-

त्यनघ सुगमसंख्याभ्यासमङ्गीकरोतु ॥ ४७ ॥

मनुज इति मुनीनां नायक नाकिनाम-

प्यवगणयति यस्त्वा निर्विवेकः स एकः ।

सकलविदकलङ्कः क्षीणसंसारशङ्क-

श्चकितजनशरण्यः कस्त्रिलोक्या त्वदन्यः ॥ ४८ ॥

न खलु तदपि चित्र यत्त्वयोदेष्ट्यतापि

प्रथममयमकारि प्राप्तपुण्यो जनोऽत्र ।

प्रतिशिखरि वनानि ग्रीष्ममध्येऽपि कुर्या-

त्किमु न जलदकालः प्रोलसत्पल्लवानि ॥ ४९ ॥

तव वृषमधिरूढो योऽपि तस्य द्युलोकः

स खलु कियति दूरे यो जनेनापि लभ्यः ।

यदि चैतुरगमाप्त प्राप्तवास्तहुराप

तदपि जिन जनोऽय जन्मकान्तारतीरम् ॥ ५० ॥

सर इव महमार्गे स्वच्छतोय तृषार्तै-

स्तरुरिव रविरश्मिव्याकुलैरत्र सान्द्र ।

निधिरिव चिरदुःखै शर्मणेऽस्माभिरेक

कथमपि भवभीतैर्नाथ दृष्टोऽमि दिष्ट्या ॥ ५१ ॥

स्वगुणगरिमदौ स्थ्य रोदसी रन्ध्रोपा-

द्व्यतिषजति जिनेश त्वद्यशश्चन्द्रगौरम् ।

कथय कथममन्दा मन्दिरोद्योतशक्ति

प्रकटयति घटान्तर्वर्तिरूप प्रदीपः ॥ ५२ ॥

गुणपरिकरमुच्चै कुर्वन्तैव त्वयैते

क्षणितपुष्पदोषा रोषितास्तद्विषक्षा ।

अथ न कथममीषा नेक्ष्यते त्वद्भयेन

त्वदनुगतजनेऽपि प्रायशः प्रीतिलेश ॥ ५३ ॥

इह पिहितपदार्थे सर्वथैकान्तवल्ग-

न्निविडतमतमोभिर्विश्वेश्मन्यकस्मात् ।

१ वृष धर्मम्, (पक्षे) वृषभम् २ य जनेन, (पक्षे) योजनेन क्रोशचतुष्टयात्मकेन
३ चतुरग चारित्रभारम्, (पक्षे) तुरगम्

त्वमसि स खलु दीपः केवलालोकहेतुः

शलभसुलभलीला लप्स्यते यत्र काम ॥ १४ ॥

अलमलममृतेनास्वादित त्वद्वचश्चे-

त्किममरतरुलक्ष्म्या त्वय्यपि प्रार्थ्यमाने ।

जिन जगदतमस्क कुर्वति त्वत्प्रबोधे

किमहिमरुचिना वा कार्यमत्रेन्दुना वा ॥ १५ ॥

दुरितमुदित पाकोद्रेकात्पुराकृतकर्मणा

झटिति घटयत्यर्हद्वक्ते. स्वशक्तिविपर्ययम् ।

उपजलतरुच्छायाछन्ने जने जरठीभव-

दद्युमणिकिरणैर्भीष्मो ग्रीष्मो न किं शिशिरायते ॥ १६ ॥

इत्याराध्य त्रिभुवनगुरु तत्र जन्माभिषेके

भक्त्या मातु पुनरपि तमुत्सङ्गभाजं विधाय ।

भूयो भूयस्तदमलगुणग्रामवार्ताभिरुच-

छोमानस्ते त्रिदशपतय म्वानि धामानि जग्मु ॥ १७ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्येऽष्टम सर्ग ।

नवम सर्ग ।

सिक्त सुरैरिस्थमुपेत्य विस्फुरज्जटालवालोऽथ स नन्दनद्रुम ।

छाया दधत्कान्धनमुन्दरी नवा सुखाय वैमु. सुतरामजायत ॥ १ ॥

चित्र किमेतज्जिनयामिनीपतिर्यथा यथा वृद्धिमनश्चरीमगात् ।

सीमानमुलङ्घ्य तथा तथाखिल प्रमोदवार्धिर्जगदप्यपूरयत् ॥ २ ॥

लप्स्यामहे तीर्णमवार्णव पुनर्विवेकिनं कैनमितीव त प्रभुम् ।

बाल्याङ्गसस्कारविशेषसत्क्रिया किमप्यहपूर्विकया सिषेविरे ॥ ३ ॥

लोकस्त्रिलोकया सकलोऽपि सप्रभः प्रभावसमाचितमेकमर्भकम् ।

ज्योतिर्ग्रहाणामिव मण्डलो ध्रुवं ध्रुव समन्तादनुवर्तते स्म तम् ॥ ४ ॥

१ जटाल जटायुका बाला केशा यस्य, (पक्षे) जटा मूलम्, आलबालमावाङ्
२ काचन अनिर्वचनीयाम्, (पक्षे) काञ्चनवन्मुन्दरीम् ३ पितु, मालाकागदेश्च

तैस्तैस्त्रिसंध्यं मणिभूषणैः प्रभु तमेकमेवोपचचार वासवः ।
 को वा दुरापा समवाप्य संपदं त्रिचक्षण. क्षेमविधौ विमुह्यति ॥ ५ ॥
 औत्सुक्यनुन्ना शिशुमप्यसशय चुचुम्ब मुक्तिर्निभृतं कपोलयोः ।
 माणिक्यताटङ्ककरापदेशतस्तथाहि ताम्बूलरसोऽत्र संगत ॥ ६ ॥
 प्राच्या इवोत्थाय स मातुरङ्गत. कृतावलम्बो गुरुणा महीभृता ।
 भून्यस्तपाद. सवितेव बालकश्चचाल वाचालितकिङ्किणीद्विज ॥ ७ ॥
 रिङ्गन्पदाक्रान्तमहीतले बभौ स्फुरन्नखाशुप्रकरेण स प्रभु ।
 शेषस्य बाधाविधुरेऽस्य धावता कुटुम्बकेनेव निषेवितक्रम ॥ ८ ॥
 बभ्राम पूर्वं सुविलम्बमन्थरप्रवेपमानाग्रपद स बालक ।
 विश्वभरायां पदभारधारणप्रगल्भतामाकलयन्निव प्रभु ॥ ९ ॥
 पुत्रस्य तस्याङ्गसमागमक्षणे निमीलयन्नेत्रयुग नृपो बभौ ।
 अन्त कियद्गाढनिपीडनाद्वपु प्रविष्टमस्येति निरूपयन्निव ॥ १० ॥
 उत्सङ्गमारोप्य तमङ्गजं नृप परिष्वजन्मीलितलोचनो बभौ ।
 अन्तर्निनिक्षिप्य सुखं वपुर्गृहे कपाटयो संघटयन्निव द्वयम् ॥ ११ ॥
 चित्रं प्रचिक्रीड यथा यथा करप्रकीर्णपासुप्रकरै कुमारकै ।
 आदर्शवन्निर्मल एव सोऽभवत्तथा तथान्त फलितावनीत्रय ॥ १२ ॥
 क. पण्डितो नाम शिखण्डमण्डने मराललीलागतिदीक्षकोऽथवा ।
 नैसर्गिकज्ञाननिधेर्जगद्गुरोर्गुरुश्च शिक्षासु बभूव तस्य क. ॥ १३ ॥
 शस्त्रेषु शास्त्रेषु कलासु चाभवन्मनीषिणा यश्चिरसंचितो मद ।
 ज्ञानापणे तत्र पुर. स्थितेऽगलच्छरीरत खेदजलच्छलेन स ॥ १४ ॥
 बाल्य व्यतिक्रम्य समुज्जति क्रमाद्वधत्समस्तावयवानुवर्तिनीम् ।
 लक्ष्मीं स नि शेषकलाजुषस्तदा पुपोष पीयूषमयूखमालिन ॥ १५ ॥
 मध्यदिनेनेव सहस्रदीधितेर्महाध्वराग्नेर्हविषेव भूयसा ।
 बाल्यव्यपायेन किमप्यपूर्ववाजिनस्य नैसर्गिकमप्यभून्मह ॥ १६ ॥
 तस्योद्धृताद्रिर्दशकंधरो मुदे वहन्न येनैक्षि महीमहीश्वर. ।
 नाश्चर्यकृतस्य बभूव तद्वय स येन दृष्टस्त्रिजगद्भ्रंशरः ॥ १७ ॥

चक्राञ्जशङ्खादिविलोकनोत्थया स्वकान्तसंकेतनिवासशङ्कया ।
 मन्ये न लक्ष्मीर्नवपलवारुण तदद्विपङ्केरुहयुग्ममत्यजत् ॥ १८ ॥
 उद्यत्पदाङ्गुष्ठनखाशुदण्डिकाप्रकाण्डगर्भं युगमस्य जङ्घयोः ।
 कार्तस्वरस्तम्भविशेषशालिनी जहास दोला नवधर्मसपद ॥ १९ ॥
 अत्यन्तमव्याहतवेगवीर्ययोर्जगत्रयीनेत्रमनोगजेन्द्रयोः ।
 स्तम्भाविवोरुहृदबन्धहेतवे व्यधायिषाता ध्रुवमस्य वेधसा ॥ २० ॥
 कण्ठीरवेणेव नितान्तमुन्नत नितम्बबिम्ब परिणाहि बिभ्रता ।
 एनोमयी तेन जनस्य दर्शनात्प्रमत्तमातङ्गघटाविषडिता ॥ २१ ॥
 तसो ध्रुवं प्राग्जिननाभिपल्वले विवेश दानोद्धरधर्मसिन्धुरः ।
 समुल्लसल्लोमलतापदेशतो मदाम्बुधारा कथमन्यथा तटे ॥ २२ ॥
 लक्ष्मीरिहान्त पुरसुन्दरी चिर गुणैः सह स्थास्यति सौविदलकैः ।
 जानन्नितीवास्य मनोहित विधिव्यधाद्विगाल हृदयं दयावतः ॥ २३ ॥
 तस्यैकमुच्चैर्भुजशीर्षमुद्रहन्सहेलमालम्बितभूत्रयो भुज ।
 भूभारनिर्युक्तशिर सहस्रक फणीश्वर दूरमधश्चकार स ॥ २४ ॥
 रेखात्रयेणेव जगत्रयाधिका निरूपयन्त निजरूपसपदम् ।
 तत्कण्ठमालोक्य ममज्ज लज्जया विशीर्यमाण किल कम्बुरम्बुधौ ॥ २५ ॥
 यन्निस्तुलेनापि तदानेन्दुना व्यधात्तुलरोहणमुग्रपातकम् ।
 अद्यापि हेमद्युतिरुद्यतस्ततो भवत्यसौ श्वित्रविपाण्डुर शशी ॥ २६ ॥
 स्निग्धा बभुर्मूर्धनि तस्य कुन्तलाः कलिन्दकन्याम्बुतरङ्गभङ्गुराः ।
 फुल्लाननाम्भोरुहि सारसौरभे निलीननिःशब्दमधुव्रता इव ॥ २७ ॥
 वज्राञ्जसारैरिव वेधसा कृतं तमास्पद विक्रमसौकुमार्ययोः ।
 उर्व्याः कर ग्राहयितु न केवल बभूव बध्वा अपि वसुराग्रह ॥ २८ ॥
 त यौवराज्ये नयशीलशालिन व्यधात्तनूजं नवयौवन नृपः ।
 प्रागेव लोकत्रयराज्यसपदा निधानमेन न विवेद भूपतिः ॥ २९ ॥
 तस्मिन्गुणैरेव नियम्य कुर्वति प्रकाममाज्ञावशवर्तिनः परान् ।
 आसीन्नृपोऽन्तःपुरसारसुन्दरीविलासलीलारसिकः स केवलम् ॥ ३० ॥

शृङ्गारवत्या दुहितु स्वयवरे प्रतापराजेन विदर्भभूमुजा ।
 दूत कुमारानयनार्थमीरित समाययौ रत्नपुरप्रभोगृहम् ॥ ३१ ॥
 भर्तु प्रतीहारनिवेदितस्तत प्रविश्य संसद्रूहमाहितानति ।
 भ्रूमेददत्तावसर स कर्णयोः क्षरत्सुधासारमुवाच वाचिकम् ॥ ३२ ॥
 किं चाग्रतस्तेन निरीक्ष्य भूपते कुमारमाकारविनिर्जितस्मरम् ।
 तद्रूपशोभासुभगोऽस्य दर्शितो जगन्मनोलुण्ठनलम्पटः पटः ॥ ३३ ॥
 पीयूषधारागृहमत्र नेत्रयोर्निरीक्ष्य कन्याप्रतिबिम्बमद्भुतम् ।
 किं तथ्यमित्थं भवितेति चिन्तयन्पुरो नृप श्लोकमिम व्यलोकयत् ३४
 अस्याः स्वरूपं कथमेणचक्षुषो यथावदन्यो लिखितुं प्रगल्भताम् ।
 धातापि यस्याः प्रतिरूपनिर्मितौ घुणाक्षरन्यायकृताकृतेर्जडः ॥ ३५ ॥
 ततोऽधिकं विस्मितमानसो नृप सुतस्य तस्याश्च विलोक्य विग्रहम् ।
 तच्चारूपासवपानधूर्णितोत्तमाङ्गससूचितमित्यचिन्तयत् ॥ ३६ ॥
 यः स्वप्नविज्ञानगतेरगोचरश्चरन्ति नो यत्र गिर कवेरपि ।
 यं नानुब्रूयन्ति मनः प्रवृत्तयः स हेलयार्थो विधिनैव साध्यते ॥ ३७ ॥
 कायं जगलोचनवल्लभो युवा कः कन्यकारत्नमतर्क्यमीदृशम् ।
 तत्सर्वथा दुर्घटकर्मनिर्मितिप्रगल्भ्यमानाय नमोऽस्तु वेधसे ॥ ३८ ॥
 नूनं विहायैनमियं स्वयवरे वरार्थिनी नापरमर्थयिष्यति ।
 इन्दु सदानन्दविधायिनं विना किमन्यमन्वेति कदापि कौमुदी ॥ ३९ ॥
 यत्कन्यकायामुपवर्ण्यते बुधैः कुलं च शीलं च वयश्च किंचन ।
 सर्वत्र सबन्धविधानकारणं प्रियस्य तत्प्रेमं गुणैर्विशिष्यते ॥ ४० ॥
 प्रत्यङ्गलावण्यविलोकनोत्सुकः कृतस्पृहोऽस्या युवराजकुञ्जरः ।
 दृष्ट्वापि रागोत्पणया विभाव्यते करो यथान्तर्मददर्पदुःसहः ॥ ४१ ॥
 इत्थं विचिन्त्यैष कृतार्थनिर्णयो नृपः सुतं दारपरिग्रहक्षमम् ।
 प्रस्थापयामास ससैन्यमादराद्विदर्भभूवल्लभपालितां पुरीम् ॥ ४२ ॥
 राजा च दूतेन च तेन चोदितस्ततो ध्वजिन्या च मुदा च संयुतः ।
 रूपेण चास्यास्त्वरितसरेण च प्रभुः प्रतस्थे स विदर्भमण्डलम् ॥ ४३ ॥

शोभा स बिभ्रत्कर्वालशालिनी सुवर्णसारं कैटकं प्रकाशयन् ।
 भव्य च भीम च तदा प्रसाधनं बभार नैरीहितपूरणक्षमम् ॥ ४४ ॥
 दन्तीन्द्रमारुह्य स दानभोगवान्पथि प्रवृत्तश्च गुरोरनुज्ञया ।
 शोभामसप्राप्तसहस्रचक्षुषः पुरदरस्यानुचकार सुन्दरीम् ॥ ४५ ॥
 धुन्वन्निबोर्वी दलयन्निवाम्बरं गिलन्निवाशाश्चलयन्निवाचलान् ।
 प्रस्थानशसी पटहध्वनिस्तदा समुज्जृम्भे जगदाक्षिपन्निव ॥ ४६ ॥
 ओंकारवत्प्रस्तुतमङ्गलश्रुते. समुत्थिते व्योमनि गङ्गानि खने ।
 कण्ठेऽपतद्द्युप्रसवच्छलात्प्रभो स्वयवरसङ्निहितैव कान्तया ॥ ४७ ॥
 राज्ञा प्रयुक्ता स्वयमाहितौजसः समर्पितालंकृतयः क्षितीश्वरा ।
 त साधुशब्दा इव साध्यसिद्धये मनश्चमत्कारिणमर्थमन्वयुः ॥ ४८ ॥
 भद्राश्च मन्दाश्च मृगाश्च केऽपि ये नदीगिरीन्द्रोभयवर्त्मचारिण ।
 ते तस्य सकीर्णसमन्विता पुरो बभूवुरैरावतवशजा गजाः ॥ ४९ ॥
 काम्बोजवानायुजबाहिका हया. सपारसीका पथि चित्रचारिण ।
 शैलूषसभ्या इव दृष्टिनर्तकीमनर्तयन्नृत्यविचक्षणा प्रभो. ॥ ५० ॥
 ता नेत्रप्रेया विनिशम्य सुन्दरीं सुधामलङ्कामयमान उत्सुक ।
 कामर्त्तपाची हरिसेनया वृतो बभौ स काकुत्स्थ इवास्तदूषण. ॥ ५१ ॥
 कल्पद्रुचिन्तामणिकामधेनवस्तटेऽपि मग्ना खलु दानवारिधे ।
 स्तोत्रैरजस्र कथमन्यथार्थिनो धनार्थमस्यैव यशासि तुष्टुवुः ॥ ५२ ॥
 रत्नावनीबिम्बितचारुमूर्तयो विरेजिरे तस्य चमूचरा. प्रभो. ।
 विज्ञाय सेवावसर रसातलाद्विनि सरन्तो भवनामरा इव ॥ ५३ ॥
 लावण्यकासारतरङ्गसीकरव्रजैरिवोद्धृतभुजाग्रपातिभि ।
 लाजैस्तमानर्चुर्दग्धमन्मथदुमप्रसूनैरिव पौरयोषित. ॥ ५४ ॥

१. खङ्ग, (पक्षे) कराश्च बालाश्च(?) २ शोभनवर्णो ब्राह्मणादयः, कनक च
 ३ सेना, भूषणविशेषश्च ४ न अरीणामिति च्छेद, (पक्षे) नारीणाम् ५ सुधा अल-
 कामयमान, (पक्षे) सुधाम-लङ्का-अयमान ६ दक्षिणां दिक्षाम् ७ अश्वसेनया, वा-
 नरसेनया च. ८. दूरीकृतदोष, नाशितदूषणाख्यराक्षसश्च.

जीवेति नन्देति जयेति चोच्चकैरुदीरिताशीर्जरतीभिरात्मनः ।
 सिद्धेरिव द्वारमवाप तत्क्षणं पुरस्तदानीं युवराजकुञ्जरः ॥ ११ ॥
 अग्रे प्रसर्पच्चतुरङ्गविस्तृता कृशा च मध्ये विशिखावरोधतः ।
 पश्चादतुच्छामपि ता पताकिनीं प्रियामिव प्रेक्ष्य स पिप्रिये प्रभुः १६
 हर्म्यैरिवोत्तम्भितकुम्भशोभितैरुपात्तनानावलभीमतेर्गजैः ।
 निर्यान्तमुत्केव वियोगविकृवा तमन्वगात्सोलसमुन्नतैः पुरी ॥ १७ ॥
 रम्याननेन्दोर्धृतकाननश्रियः श्रितस्य सद्भिः सदनान्श्रयस्य च ।
 वेगेन भर्तुं पथि गच्छतोऽन्तर महत्तदा तस्य पुरस्य चाभवत् ॥ १८ ॥
 श्रेणीव रेणूद्गमनिष्ठितावनिम्फुटीभवच्छेषफणामणित्विषाम् ।
 सर्पत्सु सैन्येषु रराज दन्तिना मदस्रुतिस्तत्क्षणपानलोहिनी ॥ १९ ॥
 कम्पाद्भुव क्षुब्धशेषवारिधिस्तदा भविष्यजगतोऽप्युपप्लवः ।
 अस्या व्यधाम्यन्भरभङ्गुराकृतेर्गजा न चेद्दानजलाभिषेचनम् ॥ २० ॥
 प्रायोऽपदस्पृष्टमहीतलाः खुरैर्वियद्गमाभ्यासरम हया व्यधुः ।
 तन्मत्तमातङ्गचमूभराद्भुवो विभावयामागुरमी विपर्ययम् ॥ २१ ॥
 लीलाप्रचारेषु यथा यथा व्यधुर्नखाग्रभागोल्लिखन तुरगमाः ।
 उत्सर्पिपासुप्रकरच्छलादभूत्तथा तथोर्व्याः पुलकाङ्कुरोद्गमः ॥ २२ ॥
 अन्तःस्खल्लोहखलीननिर्गलद्विलोललाला जलफेनिलानना ।
 चेलु पिबन्त पवनातिरंहसो द्विषद्यशामीव तुरगपुगवा ॥ २३ ॥
 तस्योत्क्रमालक्ष्यत पार्श्वयोर्द्वयोः समुल्लसल्लोलपृथुप्रकीर्णकाः ।
 ध्यानान्नभोवर्त्मगतेरसशयादुदीर्णपक्षेव तुरगमावलि ॥ २४ ॥
 तस्य व्रजद्वीरतुरगसनिधौ मयूरपत्रातपवारणव्रजः ।
 वीचीचयोल्लासितशैबलावलीविलासमासादयति स्म तोयधे ॥ २५ ॥

१ रथ्या २ सेनाम् ३ उपात्ता नाना बलस्य बलेन वा भीमता भयकरत्वं ये,
 (पक्षे) वलभी चन्द्रशाला तथा मतै ४ सालवत्समुन्नतैः, (पक्षे) सालसमिति क्रिया-
 विशेषणम् ५ वनम्, (पक्षे) कुत्सितं सुखम् ६ सतामनाश्रयस्य, (पक्षे) सदनाना
 गृहणामाश्रयस्य

दुष्प्रेक्ष्यतामस्य बलाभियोगतो रजोभिरुत्सर्पिभिरम्बरे गते ।
 रक्तोऽपि दोषैकमयादिवोच्चकैर्न दिक्षु चिक्षेप दिवाकरः करान् ॥६६॥
 आसिन्धुगङ्गाविजयार्धसिह्लादभिद्रवद्बुधवाहिनीभृतः ।
 त्रस्यद्धरित्रीधरवज्रपञ्जरो बलोदधित्तस्य बभूव दुर्धरः ॥ ६७ ॥
 तापापनोदाय सदैव भूत्रयीविहारस्वेदादिव पाण्डुरद्युतिम् ।
 कीर्तेर्वयस्यामिव भर्तुरग्रतो विलोक्य गङ्गां बहु मेनिरे नरः ॥ ६८ ॥
 शमोर्जटाजूटदरीविवर्तनप्रवृत्तसस्कार इव क्षितावपि ।
 यस्याः प्रवाह पयसा प्रवर्तते सुदुस्तरावर्ततरङ्गमङ्गुर ॥ ६९ ॥
 पर्यन्तकान्तारसमीरविस्फुरत्तरङ्गविस्फारितफेनलाञ्छिता ।
 प्रालेयशैलोरगराजरेचितप्रलम्बनिर्मोकनिभा विभाति या ॥ ७० ॥
 विष्णोरिवाङ्घ्रिर्नखरश्मिरञ्जिता करैरिवेन्दोर्भवमूर्ध्नि लालिता ।
 भिन्ना हिमाद्रेस्तुहिनैरिवोच्चकैश्चकास्ति या क्षीरसहोदरद्युतिः ॥ ७१ ॥
 काञ्चीव रत्नोच्चयगुम्फिता क्षितोर्दिवश्च्युतेवामलमौक्तिकावलि ।
 कृष्टा सशब्द पुरुहूतदन्तिनो विराजते राजतशृङ्खलेव या ॥ ७२ ॥
 सूर्यस्य तापेन दिवानिशं ज्वलन्महौषधीनामकृश कृशानुभि ।
 तप्तस्य नीहारगिरेरिव द्रवश्चकास्ति यस्या शुचिरम्भसा प्लवः ॥ ७३ ॥
 तीरेऽपि यस्यास्त्रिजगज्जुषश्चरन्स सार्वभौमोऽपि निमज्जति ध्रुवम् ।
 बुद्धयेव नावा घटितोरुकाष्ठया ततारतृष्णामिव ता स जाह्नवीम् ॥ ७४ ॥
 हेलोत्तरतुङ्गमतङ्गजावलीकपोलपालीगलितैर्मदास्त्रुभिः ।
 गङ्गाजल कज्जलमञ्जुलीकृत कलिन्दकन्योदकविभ्रम दधौ ॥ ७५ ॥
 एके भुजैर्वारणसेतुपि परे चमूचरा, केचन नौभिरायताम् ।
 अह्वाय जहोस्तनया यहच्छया पुर प्रतिज्ञामिव तामतारिषुः ॥ ७६ ॥
 उत्साहशीलाभिरल जडात्मिका त्रिमार्गगासंख्यपथप्रवृत्तिभिः ।
 तद्वाहिनीभिः प्रसभं दिवौकसा कथं न पश्चात्क्रियते स बाहिनी ॥ ७७ ॥
 नागैः समुत्सर्पिभिराक्षिपन्नगान्पुरीरशेषा पटवेऽभिर्यजन् ।
 उत्केतनैर्भूरिवनानि तर्जयन्नदीश्चमूभिः स विडम्बयन्नगात् ॥ ७८ ॥

प्रमितिविधुरा ये मिथ्यात्वं पथ. प्रतिपेदिरे
 पिदधुरपि ये कूटारम्भैर्दिगम्बरदर्शनम् ।
 प्रगुणबलवास्तास्तानुच्चैः प्रमथ्य गिरीश्वरा-
 न्त्वमिह सुगम कुर्वन्मार्गं जगाम जिनेश्वर ॥ ७९ ॥
 इत्युच्चैस्तनवप्रभूषणवतीनीरी पुरीर्वा श्रय-
 न्कान्तारङ्गमितानरीनिव नगेष्वालोकयन्किन्नरान् ।
 देशानप्यतिलङ्घयन्संमकरान्सिन्धुप्रवाहानिव
 प्राप प्रेमवतीमिवात्तमदना देव स विन्ध्यस्थलीम् ॥ ८० ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्मोद्भुदये महाकाव्ये नवम सर्ग ।

दशम सर्ग ।

अथाधिपेनार्थयितुं दिनानां रथस्य पन्थानमिवोपरिष्ठात् ।
 पादाग्रनम्रेण निषेव्यमाण धराधर विन्ध्यमसौ ददर्श ॥ १ ॥
 समुन्नमत्कूटपरम्पराभिराक्रान्तमन्तं पृथुकदराभि ।
 भुवोऽर्धमर्धं नभसो गृहीत्वा मन्ये यमुच्चैर्विदधे विधाता ॥ २ ॥
 स्रष्टा दधाल्येव महानदीनां महानदीनां शिखरोन्नति य ।
 स्वर्गादिहागत्य सदानभोगैः सदा नभोगैरनुगम्यमानः ॥ ३ ॥
 मुनेर्महिष्मामभितो निरोद्धुरध्वानमन्वेष्टुमिवोत्सुको य ।
 शृङ्गाग्रलग्नोऽङ्गुलचयच्छलेन नक्त समुन्निद्रसहस्रनेत्र ॥ ४ ॥
 प्रस्रैरदुःस्थैः कलिनोऽप्यमानः पादैरमन्दैः प्रसृतोऽप्यगेन्द्र ।
 युक्तो वनैरप्यवन श्रितानां य प्राणिनां सत्यमगम्यरूप ॥ ५ ॥

१ अतिशयेनाप्रमाणा, (पक्षे) प्रमाणपञ्चकोपलक्षिततर्कशास्त्रविह्वला २ मार्गस्य,
 जिनदर्शनस्य च ३ शिखारम्भे, अनुचितप्रारम्भे ४ दिगाकाशावलोकनम्,
 जिनदर्शनं च ५ सुसनद्वसैन्यवान्, चतुर्दशगुणस्थानशक्तिमाश्च ६ पर्वतेन्द्रान्,
 समर्थानैयाधिकप्रभृतिवादिनश्च इत्यादर्शपुस्तकस्थ टिप्पणम् ७ उच्चैः-स्तनवप्र,
 (पक्षे) उच्चैस्तनवप्र-इति च्छेद ८ इवार्थे ९ कान्ता-रङ्ग-इतान्, (पक्षे) कान्तार-
 गमितान् १० सम-करान्, (पक्षे) स-मकरान् ११ काम, (पक्षे) वृक्षविशेष
 १२ महा नदीनाम्, महान्-अदीनाम् १३ दानभोगाभ्या सहितै १४ अगम्यस्य

विहाय मानं स्मरवासभूमाविहायमानं सहसा सुरस्त्री ।
 रसालसारं विपिनं निरीक्ष्य रसालसा रन्तुमियेष कान्तम् ॥ ६ ॥
 पञ्चाननोत्क्षिप्तकरीन्द्रकृत्तिर्गुहान्वितो दत्तशिवाप्रमोद ।
 अहिप्रहारोल्बणनीलकण्ठो यो रौद्रभावं कचिदातनोति ॥ ७ ॥
 पुनागनारङ्गलवङ्गजम्बूजम्बीरलीलावनशालि यस्य ।
 शृङ्ग सदापारनभोविहारश्रान्ताः श्रयन्ते सवितुस्तुरगाः ॥ ८ ॥
 प्रियायुत सानुनि कुञ्जर गा निकुञ्जरङ्गा गतमीक्षमाण ।
 मुनीश्वरोऽपि सरति प्रियाया रतिप्रियायासवशेन यत्र ॥ ९ ॥

वप्रक्रीडाप्रहतिषु दृढैर्यत्र मत्तद्विपाना
 दन्ताघातैर्झटिति जलदाभोगभाजो नितम्बात् ।
 पक्षच्छेदव्रणगणगतोद्दामदम्भोलिधारा-
 शल्यानीव स्फुरदुरुतडिद्वण्डखण्डानि पेतुः ॥ १० ॥
 मम यदि लवणोदानन्दिसोमोद्भवाया
 सममपरमपत्य स्यादह तत्कृतार्था ।
 इति किल निशि सूते यस्य सोमोद्भवाना
 सितकरमणिभित्तिर्वाहिनीना शतानि ॥ ११ ॥

यत्राम्बुजेषु भ्रमरावलीनामेणावली सैत्तमरावलीना ।
 पपौ सरस्याशुतर गतान्त न वारि विस्फारितरङ्गतान्तम् ॥ १२ ॥

निर्मुक्तगर्भभरनिर्भरदुर्बलासु
 कादम्बिनीषु कटकाग्रविलम्बिनीषु ।
 भग्नानेकमणिभासुररश्मिजालै-
 र्य पूरयत्यनुदिन हरिचापलक्ष्मीम् ॥ १३ ॥

स दृष्टमात्रोऽपि गिरिर्गरीयास्तस्य प्रमोदाय विभोर्बभूव ।
 गुणान्तरापेक्ष्यमभीष्टसिद्धयै नहि स्वरूप रमणीयताया ॥ १४ ॥

१ इह-अयमान आगच्छन्तम् २ नर्मदाया ३ समीचीनशब्दश्रवणे आसक्ता.

सुहृत्तमः सोऽथ सभासु हृत्तमः प्रभाकरश्छेतुमिति प्रभाकर ।
 धरे क्षणं व्यापृतकधरेक्षण तमीश्वर प्राह जगत्तमीश्वरम् ॥ १९ ॥
 पूर्वापराम्भोधितटीतरङ्गमालाप्ररङ्गत्कटकोऽयमद्रि ।
 त्वत्सैनिकाक्रान्ततनुश्चकास्ति नम्रीभवन्नन्य इव क्षितीशः ॥ १९ ॥

अशेषसुरमुन्दरीनयनवल्लभोऽयं दध-

न्मदान्धधनमुन्दरभ्रमरुचिः सहस्राक्षताम् ।

महावहनभक्तितो मुकुलिताग्रभास्वत्कर

पुरस्तव पुरदरद्युतिमुपैति पृथ्वीधर ॥ १७ ॥

अनेकधातुच्छविभामुरा बलान्निवतिताः कुम्भभुवार्कमण्डलात् ।

अनेकधातुच्छविभा सुराबला न का श्रयत्यस्य वनाकुलाम्बुती ॥ १८ ॥

बिम्ब विलोक्य निजमुज्ज्वलरत्नभिचौ

क्रोधात्प्रतिद्विप इतीह ददौ प्रहारम् ।

तद्भ्रमदीर्घदशनः पुनरेव तोषा-

ल्लीलालस स्पृशति पश्य गजः प्रियेति ॥ १९ ॥

पलाय्य निर्यन्मदवारिधारा गिरेरुपान्ते करिण प्रयान्त ।

त्वत्तूर्यनादैस्तुटितोरुमूला विभान्ति कूटा इव निर्लुठन्त ॥ २० ॥

न वप्रे नवप्रेमबद्धा भ्रमन्ती स्मरन्ती स्मर तीव्रमासाद्य भर्तु ।

क्षणादीक्षणादीश बाष्पवमन्ती दशा कादंशाङ्गामिहान्वेति न स्त्री ॥ २१ ॥

प्रकटितोरुपयोधरबन्धुरा सरमचन्दनसौरभशालिनी ।

मदनबाणगणाङ्कितविग्रहो गिरिरय भजते सुभगास्तटी ॥ २२ ॥

इयं गिरेर्गिरिकरागरञ्जिता विराजते गह्वरवारिवाहिनी ।

पविप्रहारव्रुटितोरुपक्षतिक्षताद्गलन्तीव नवासधोरणि ॥ २३ ॥

१ हृदयान्वकारदूरीकरणे सूर्य २ एतन्नामक ३ पर्वते ४ जगच्चन्द्रम्
 ५ पृथ्वीछन्दोऽपि ६ अनेक-धातु-च्छवि-भामुरा ७ अगस्त्येन ८ अनेकधा-
 अनुच्छ विभा ९ देवाङ्गना १० दशमीं कामदशाम् मरणमित्यर्थ ११ मदन-
 बाण पुष्पविशेषः, कामशरश्च

निर्जयता निजरत्नरुचा भा मन्दरसानुगतारमणीनाम् ।

सा न कदाप्यमुना ध्रियते या मन्दरसानुगता रमणीनाम् ॥ २४ ॥

रोद्धु पुनर्ग्रहपथं लघु हारिदश्वै-

रश्वैरुपद्रुतनिकुञ्जलताप्रवाल ।

शृङ्गादुदग्रजलदैरयमुन्नमद्भिः

प्रोलङ्घयन्निव मुनेः समयं विभाति ॥ २५ ॥

दिवाकरोत्तापितापनोपलात्सरारिभालादिव निर्गतो गिरे ।

समूलमारार्तुमुपे सुन्दर क्षणादधाक्षीन्मैदन हुताशन ॥ २६ ॥

द्रुपङ्क्तिभि प्राशुमनोरमाभिर्गिरौ हरत्याशु मनोऽर्माभि ।

पिकध्वनीना कंमितारमन्ते सुरस्त्रियः सोत्कमिता रमन्ते ॥ २७ ॥

विस्तारं पथि पुरतोऽविकं दधाना वक्रत्व विषमविषा प्रदर्शयन्ती ।

एतस्मात्पसरति शैलैवामलूरात्कन्येय सरिदुरगीव मेकलस्य ॥ २८ ॥

उन्मीलन्नवनलिनीवनप्रसून भात्येतद्गतमलमम्बु नर्मदाया ।

निर्भिन्नं शिखरशतैरमुष्य पुष्यन्नक्षत्र पतितमिवान्तरिक्षखण्डम् ॥ २९ ॥

मुदा पुलिन्दीभिरिहेष्यते भवान्कान्तारसानुग्रहभूरिभान्वित ।

अय महीध्रोऽप्यधिरुह्यते भिया कान्तारसानुग्रहभूरिभान्वितः ॥ ३० ॥

सत्सूत्रमत्र तरुतीरनिकुञ्जवेदी-

विद्यामठे कलरवक्रमपाठकेषु ।

अश्रान्तमेव निगदत्सु वधूद्वितीय ।

को नाम कामनिगमाध्ययन न धत्ते ॥ ३१ ॥

भियेव धात्र्या स्थलपङ्कजाक्ष्या निरीक्ष्यमाणं वनसैरिभाणाम् ।

क्रीडत्युदञ्चद्धनपङ्कशृङ्गं गिरे शिशूनामिव वृन्दमग्रे ॥ ३२ ॥

-
- १ मन्दर-सानुग-तार-मणीनाम् २ मन्दर-स अनुगता ३ सूर्यसबन्धिभि
४ कुसुमेषु इति सप्तमी, (पक्षे) कुसुममयैरिषुभिर्बाणै सुन्दरम् ५ वृक्षविशेषम्, काम
च ६ अरं शीघ्रम् ७ कामुकम् ८, सोत्कण्ठ प्राप्ता ९ पर्वतरूपवल्मीकात्
१० नर्मदा ११ कान्ता-रस-अनुग्रहभू-इभान्वित १२ कान्तार-सानु ग्रह-
भूरि-भ-अन्वित .

त्वत्सैनिकासुल्यमदुर्महाभयं निस्त्रिंशचक्रेषुवराहवा नरा ।
नश्यत्सु सिंहादिषु तेन निर्भया निस्त्रिंशचक्रेषु वैराहवानरा ॥ ३३ ॥

यो नारङ्गः सरल इति यो यश्च पुंनागनामा

ज्ञात्वा वृक्षः सरसपयसा पोषितः पालितश्च ।

गूढ सोऽपि प्रथयति निधि यत्परोहाग्रहस्तै-

स्ताकि युक्त गिरिरयमिति व्याकुलो रोरवीति ॥ ३४ ॥

जराधवलमौलिभि प्रचुरसौविदलैरिव

प्रफुलतरुभिर्वृता प्रणयिनामुनोत्सङ्गिता ।

परिष्वजति चन्दनावलिरियं भुजंगान्यत-

स्ततोऽतिगहन स्त्रियश्चरितमत्र वन्दामहे ॥ ३५ ॥

मैन्दाक्षमन्दा क्षणमत्र तावन्नैव्यापि न व्यापि मनोभवेन ।

रामा वरा मावनिर्न्यपुष्टवध्वा नैवध्वानवशा न यावत् ॥ ३६ ॥

कुपितकेसरिचक्रचपेटया करटिकुम्भतटादभिपातिता ।

इह विभान्ति तरुस्खलनच्युतस्फुरदुडुप्रकरा इव मौक्तिका ॥ ३७ ॥

प्रणयिनि नवनीवीग्रन्थिमुद्भिद्य लज्जा-

विधुरसुरवधूना मोचयत्यन्तरीयम् ।

अधिरजनि गुहायामत्र रत्नप्रदीपे

करकुवलयघाता सार्धैर्पार्थीभवन्ति ॥ ३८ ॥

नैवो धनी यो मदनायको भवेन्न बोधनीयो मदनाय को भवे ।

स सुभ्रुवामत्र तु नेत्रविभ्रमैर्विबोध्यते सत्तिलकोऽपि कानने ॥ ३९ ॥

उद्भिद्य भीमभवसततितन्तुजाल

मार्गेऽपवर्गनगरस्य नितान्तदुर्गे ।

१ निस्त्रिंश-चक्र-इषु-वर-आहवा निस्त्रिंश खड्ग २ हिंस्रसमूहेषु ३ वराह-
वानरा ४ लज्जाव्याकुला ५ नवीनापि ६ व्यासा ७ लक्ष्मीस्थानम् ८ को-
किलया ९ नवीनकूजिताधीना १० निष्फला भवन्ति ११ तरुण १२ ससारे
१३ वृक्षविशेष स च नारीकटाक्षपातेन विकसितो भवतीति प्रसिद्धिः .

लब्ध्वा भवन्तमभयं जिन सार्थवाहं

प्रस्थातुमुत्थितवतामयमग्रभूमिः ॥ ४० ॥

वनेऽत्र पाकोल्बणदाडिमीफलप्रकाशमाकाशमणि नवोदितम् ।

जिघृक्षवोऽमी निपतन्ति वानरा अनूरुदण्डाग्रनिवारिता अपि ॥ ४१ ॥

कैटके मरोजवनसंकटके हरिणानपास्य सविधे हरिणा ।

करटङ्ककैर्दलयता करट करिण क्षता स्फुटमिहोकरिण ॥ ४२ ॥

केदं नभ क च दिश क च पुष्पवन्तौ

कैताः प्रकामतरलद्युतयश्च तारा ।

मन्येऽमुना नगनिशागतिना गिलित्वा

सर्वे स्वमेव विहित ननु पीनपीनम् ॥ ४३ ॥

दूरेण दावानलशङ्कया मृगास्त्यजन्ति शोणोपलसंचयद्युती ।

इहोच्छलच्छोणितनिर्झराशया लिहन्ति च प्रीतिजुषः क्षणं शिवा ॥ ४४ ॥

स्मरन्ति स्म रतिप्रियाद्यत क्षणमीक्षणमीलित रतम् ।

परमाप रमात्र तत्तमस्तरमास्तरसा वियोगिनी ॥ ४५ ॥

अत्रोच्चरुक्मशिखरी गिरिरत्र रौप्यः

साक्षादिह स्फटिकसारशिलोच्चयोऽपि ।

अस्मिन्वनैर्हिममयोऽत्र च चित्रकूटो

रत्नैरनेकगिरिभिर्घटितोऽयमेक ॥ ४६ ॥

अनेन पूर्वापरदिग्विभागयो प्रमाणदण्डायितमत्र भारते ।

अय कुबेरान्तकगुप्तयोर्दिशोरलङ्घ्यसीमेव पृथु स्थितोऽन्तरे ॥ ४७ ॥

ढक्का नदन्तीह भवत्यरीणा नवाशु भङ्गाय तिरोहितानाम् ।

यशस्तवोच्चै शुचि किनरेन्द्रे न वा शुभ गायति रोहितानाम् ॥ ४८ ॥

प्रेङ्खन्मरुच्चलितचम्पकचारुपुष्पै-

रर्ध च निर्झरजलैश्च वितीर्य पाद्यम् ।

१ सूर्यम् २ अद्रिनिमित्ते ३ सिंहेन ४ कुम्भम् ५ आकर खनिरेषामस्ति
योनित्वेन ते आकरजा इत्यर्थः ६ चन्द्रसूर्यौ. ७ पर्वतरात्रिचरेण ८ मूर्छालक्षण-
मन्धकारम् ९ मृगविशेषाणाम्

त्वय्यागते मणिशिलाकृतविष्टरार्थः

शैलः करोति सकलामयमातिथेयीम् ॥ ४९ ॥

उद्दामसामोद्भवचीत्कृताना प्रत्यारवैर्भूरिदरीमुखोत्थैः ।

त्वत्सैन्यसंमर्दभवोरुदु खान्मुहुर्मुहु पृत्कुरुतेऽयमद्रिः ॥ ५० ॥

कृतार्थीकृतार्थीहित त्वा हितत्वात्सदान सदा नन्दिन वादिन वा ।

विभालम्बिभालं सुधर्मा सुधर्मापितख्यापितख्याति सा नौति सानौ ॥ ५१ ॥

प्राभाकरीरिति गिरो विनिश्चम्य सम्य-

ग्देवेऽपि ता परिषदं प्रति दत्तनेत्रे ।

एकोऽवतीर्य शिखरादथ किनराणा-

मिन्द्र प्रणम्य चिनयाज्जिनमित्यवादीत् ॥ ५२ ॥

दिक्सैव पुण्यजननी विषयः स धन्य

सेव्यानि तानि नगपत्तनकाननानि ।

यान्यर्हता भगवता भवता कथञ्चि-

दध्यासितान्यपरमस्ति किमत्र तीर्थम् ॥ ५३ ॥

भव्यस्तवस्याद्यमलकृतीनामनर्घरत्नत्रयमाश्रितोऽपि ।

भव्य स्तवस्याद्यमल कृतीना प्राप्याङ्घ्रिपङ्केरुहयोः क्षणेन ॥ ५४ ॥

अत्र प्रचारो न विपलवाना विपलवाना यदि वा तरूणाम् ।

आवासमस्मद्रूहसनिधाने हसन्निधानेशपुरी ददातु ॥ ५५ ॥

कुशोपरुद्धा द्रुतमालपलवा वर्गप्मरोभिर्महितामकल्मषाम् ।

नृपेषु रामस्त्वभिहोररीकुरु प्रसीद सीतामिव काननस्थलीम् ॥ ५६ ॥

१ सामोद्भवा हस्तिन २ पूकरणमार्तव्याहरणमिति नलचम्पूटीका ३ अया-
कृताश्च तेऽर्थिनोऽर्थाकृतार्थिन कृतमर्थाकृतार्थिनामीहित येन तत्सबोधनम् त्वा त्वाम्
विभालम्बी सप्रभो भालो यस्य सुधर्मा देवसभा शोभनधमेणापिता प्रापिता सती
ख्यापिता प्रकटीकृता ख्याति कीर्तिर्यत्र भवनकर्मणि तत्तथाभूतम् नौति स्तौति
४ विपदशानाम् ५ विगतकिसलयानाम् ६ कुशैस्तृणविशेषैः, (पक्षे) तन्नाम्ना
पुत्रेण ७ द्रु-तमालपल्वाम्, (पक्षे) द्रुत-आलपत् लवाम् लवोऽपि सीताया पुत्र
८ अप्सरसो देवाङ्गना, (पक्षे) अद्भिर्युक्तानि सरासि ९ रमणीय, (पक्षे) दाक्षरथि

इत्याकर्ण्य स तस्य किंनरपतेर्भक्तिप्रगल्भां गिरं
 श्रान्तं सैन्यमवेत्य वीक्ष्य करिणा संभोगयोग्या भुवम् ।
 देवो यावदचिन्तयन्निधिभृता तावत्क्षणान्निर्मित
 शालामन्दिरमन्दुराट्टवलभीप्राकारसार पुरम् ॥ १७ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये दशम सर्ग ।

एकादश सर्ग ।

अथ स तत्र निधीश्वरनिर्मिते प्रविशति स्म पुरे परमेश्वर ।
 समुदितोऽपि चतुर्विधसेनया विहितमोहतमोहतिरद्भुतम् ॥ १ ॥
 सुहृदमात्यगणाननुजीविनो नयनिधिर्विनिवेश्य यथायथम् ।
 स्वयमिहोज्ज्वलरत्ननिकेतने स पदमाप दमान्वितमानसः ॥ २ ॥
 बलभरोच्छलितैः पिहितप्रभोऽभजत मृण्मयतामिव यैर्जनः ।
 मुकुरवत्स तु तैरपि पायुभिर्नैर्मणी रमणीयतरोऽभवत् ॥ ३ ॥
 न घनधर्मपयःपृषतोदयो न च तनुत्वमजायत यत्प्रभोः ।
 तदभिनत्पटुता न जगज्जनोत्सवपुषो वपुषोऽध्वपरिश्रम ॥ ४ ॥
 तदपि रूढिवाशात्कृतमज्जनो विहितयान्त्रिकवेषविपर्ययः ।
 अयमुवाह रुचि नयनप्रिया न च न काचन काञ्चनदीधिति ॥ ५ ॥ (युग्मम्)
 नभसि दिक्षु वनेषु च संचरन्नृगणोऽथ गुणाढ्यमियाय तम् ।
 समुपभोक्तुमिवैतदुपासनारसमय समय स्वमवन्निव ॥ ६ ॥
 हिममहामहिमानमपोहितु सरसतामनुशासितुमङ्गिनाम् ।
 दधदनिन्द्यगुणोपनतामृतुकमधुर मधुरञ्चति काननम् ॥ ७ ॥
 कतिपयैर्दशनैरिव कोरकैः कुरवकप्रभवैर्विहसन्मुखः ।
 शिशुरिव स्खलितस्खलित मधुः पदमदादमदालिनि कानने ॥ ८ ॥
 मलयशैलतटीमटतो रवेर्ध्रुवमभूत्प्रणयी मलयानिलः ।
 पुनरमुष्य यतो दिशमुत्तरोमपरथाप रथाग्रवर कथम् ॥ ९ ॥

१ विहिता मोहरूपतमसो हतिर्येन २. नरश्रेष्ठः ३ अलकरोति ४ अपरथा-आप.

कैलविराजिविराजितकानने नवरसालरसालसषट्पदः ।
 सुरभिकेसरकेसरशोभितः प्रविससार स सारबलो मधुः ॥ १० ॥
 अहह निर्दहति स्म वियोगिनां सुभगमङ्गमनङ्गहुताशनः ।
 मुहुरुदीरितरोचिरय चल्कमलया मलयानिललीलया ॥ ११ ॥
 तदभिधानपदैरिव षट्पदैः शबलिताम्रतरोरिह मञ्जरी ।
 कनकभल्लिरिव सरधन्विनो जनमदारमदारयदञ्जसा ॥ १२ ॥
 समधिरुह्य शिर कुसुमच्छलादयमशोकतरोर्मदनानलः ।
 पथि दिधक्षुरिवैक्षत सर्वतः सैमवधूतवधूतरसोऽध्वगान् ॥ १३ ॥
 युवतिदीर्घकटाक्षनिरीक्षित पुलकितस्तिलकः कुसुमच्छलात् ।
 अकृत लास्यमिवास्थ जगत्पतेरुपवने पवनेरितपल्लव ॥ १४ ॥
 शशिमुखीवदनासवलालसे वकुलभूरुहि पुष्पसमाकुले ।
 धृतिमधत्त परा मधुपावलिः किमसमा न समानगुणे रतिः ॥ १५ ॥
 उचितमाप पलाश इति ध्वनि द्रुमपिशाचपतिः कथमन्यथा ।
 अजनि पुष्पपदाद्वलिताध्वगो नृगलजङ्गलजम्भरसोन्मुख (१) ॥ १६ ॥
 गहनकुञ्जलतान्तरितक्रमा सहचरी निभृतः प्रतिपालयन् ।
 विधुरितोऽपि पपौ स पिपासया कुसुमलीनमली न मधु क्षणम् ॥ १७ ॥
 रसविलासविशेषविदो नरा कथममी विलय न ययुः क्षणात् ।
 विकसितास्तरवोऽपि विचेतना मृगदृशोऽङ्ग दृशोर्व्यतिषङ्गत ॥ १८ ॥
 मलयमारुतचूतपिकध्वनिप्रभृतिसायकसंचयमर्पयन् ।
 मधुरसौ विदधे स्मरधन्विनं कमपि नाकिपिनाकिजयोजितम् ॥ १९ ॥
 श्वसिति रोदिति मुह्यति कम्पते स्खलति ताम्यति यत्सहसाध्वगः ।
 तदयमक्षतपक्षशिलीमुखैः किमधुना मधुना हृदि नाहतः ॥ २० ॥
 विनिहतोऽयमनाथवधूजनो विधुरिता धुरि ता मुनिपङ्कयः ।
 सुरभिणा समभेदि नतभ्रुवामिह स मानसमानमतङ्गजः ॥ २१ ॥

१ कोकिल. २. वृक्षविशेष ३ प्रकटितज्वाल. ४ स्त्रीरहित जनमदारयत्
 ५ अगणितवधूकोपान् ६. संबोधनम्

इति विशङ्क्य मधोर्वनवासिनः प्रहरतः परितोऽपि पराभवम् ।
 प्रणयिनीकुचकञ्चुकमुच्चकैरुरसि को रसिको न दधे जनः ॥ २२ ॥ (कुलकम्)
 प्रचलवेणिलताञ्चलताडितोन्नतनितम्बतटस्तरुणीजनः ।
 स्मरनिषादकशाभिरिवाहतश्चिरमतोऽरमतोद्धुरदोलया ॥ २३ ॥
 स्मरवशीकरणौषधचूर्णवन्निदधतोपरि सौमनसं रजः ।
 किमपरं मधुना वशिनोऽपि ते मुनिजना निजनामवशीकृता ॥ २४ ॥
 स्वयमगाद्वसतिं कलिमत्यजदृशमदत्त मुखे प्रियकामिनाम् ।
 इति बहूनि चकार वधूजन स किल कोकिलकोविदशिक्षया ॥ २५ ॥
 मधुनिवृत्तिजुषा शुचिसगमाद्धृतमुदामिव काननसपदाम् ।
 विचकिलप्रसवावलिरन्वगादिह सिता हसितानुकृतिं मुखे ॥ २६ ॥
 सकलदिग्विजये वरमल्लिकाकुसुमसंगतभृङ्गरवच्छलात् ।
 इह निनाय जन स्मरभूपतेर्न न वशं नवशङ्खभवो ध्वनि ॥ २७ ॥
 युवतिदृष्टिरिवासवपाटला स्मरनृपस्य बभौ नवपाटला ।
 प्रणदिता मधुपैरिव काहला प्रियतमायतमानपराजये ॥ २८ ॥
 वपुषि चन्दनमुज्ज्वलमल्लिका शिरसि हारलता गलकन्दले ।
 मृगदृशामिति वेषविधिर्नृणामनवमो नवमोहमजीजनत् ॥ २९ ॥
 इह तृषातुरमर्थिनमागत विगलिताशमवेक्ष्य मुहुर्मुहुः ।
 हृदयभूषणपथेव भिदा गता गतरसा तरसा सरसी शुचौ ॥ ३० ॥
 इह शुना रसना वदनाद्वहिर्निर्गमन्नवपल्लवचञ्चलाः ।
 हृदि खरांशुकप्रकरार्पिताः किमकृशा नु कृशानुशिखाः शुचौ ॥ ३१ ॥
 खल इव द्विजराजमपि क्षिपन्दलितमित्रीगुणो नवकन्दल ।
 अजनि कामकुतूहलिना पुना रसमय समयः स घनागम ॥ ३२ ॥
 इह घनैर्मलिनैरपहस्तिता कुटजपुष्पमिषादुडुसततिः ।
 गिरिवने अमरारवपूत्कृतैरवततार तैतारतिरम्बरात् ॥ ३३ ॥

१ वाद्यविशेष २ चन्द्रम्, (पक्षे) ब्राह्मणश्रेष्ठम् ३ सूर्य, (पक्षे) सुहृत् ४ अ
 डुर, (पक्षे) कलह ५ तिरस्कृता ६ प्रसृतखेदा

भृशमधार्यत नीपनभस्वता सह पयोधरनम्रनभ श्रिया ।
 गलितहारनिभोदकधारया प्रथमसंगमसंगरविभ्रम ॥ ३४ ॥
 भुवनतापकर्मकर्मिवेक्षितु कलितकान्तचलद्युतिदीपिका ।
 दिशि दिशि प्रमसार कृषीवता सह मुदारमुदारघनावलिः ॥ ३५ ॥
 जलधरेण पय पिबताम्बुधेध्रुवमपीयत वाडवपावकः ।
 कथमिहेतरथा तडिदाख्यया रुचिररोचिररोचत वह्निजम् ॥ ३६ ॥
 नैभसि निर्गतकोमलमालतीकलिकया स्मरतोमरतीक्ष्णया ।
 हृदयविद्ध इवाल्लिगण पुरा चलति कालतिकाः स्म निरीक्षितुम् ॥ ३७ ॥
 निभृतभृङ्गकुलकुलकेतकीतरुदीर्णसितप्रसवाङ्कुरः ।
 भृशमशोभत मत्त इव स्मरद्विरदनो रदनोदितभूत्रय ॥ ३८ ॥
 त्वयि विभावपि भावपिधायिनि ध्रुवमनाथवतीमिव ता सखीम् ।
 रिपुरिवैष विषं जलदो ददत्समद हन्ति दहन्ति च विद्युतः ॥ ३९ ॥
 समधिगम्य पय सरसामसावसहतापहता पतिवञ्चिता ।
 यदतनोत्तेनुतापितपूत्तर तदयि तद्वयितस्य न पातकम् ॥ ४० ॥
 स्वयमनम्बुजमेव सरोऽभवद्वचधित सा तु वनान्तमपलवम् ।
 यदि तया मृतयैव सुखं स्खलन्निनदया न दयास्ति वनेऽपि ते ॥ ४१ ॥
 न रमते स्मयते न न भाषते स्वपिति नात्ति न वेत्ति न किञ्चन ।
 सुभग केवलमस्मितलोचना स्मरति सा रतिसारगुणस्य ते ॥ ४२ ॥
 इति कयापि दयापरयापरः प्रणयपूर्वमिहाभिहितो युवा ।
 सुदमिवोदवहन्न च चारुतामदममन्दममन्थरमन्मथ ॥ ४३ ॥ (कुलकम्)
 तृणकुटीरनिभे हृदि योषिता ज्वलति तीव्रवियोगहुताशने ।
 स्वजनवच्छिखिभेकगणो नदन्नकृत पूकृतपूरमिवाकुलः ॥ ४४ ॥
 प्रलपता कृपयैव वियोगिना किमपि दाहमहाज्वरशान्तये ।
 शरदियं सरसीषु निरन्तर व्यतनुतातनुतामरसं पयः ॥ ४५ ॥

इयमुदस्य करैः परिचुम्बत सरसिजास्यमभूज घनादरा ।
 शरददत्त सुधाकरलालनासुखरता खरतापमतो रवेः ॥ ४६ ॥
 किमपि पाण्डुपयोधरमण्डले प्रकटितामरचापनखक्षता ।
 अपि मुनीन्द्रजनाय ददौ शरत्कुसुमचापमचापलचेतसे ॥ ४७ ॥
 विघटिताम्बुपटानि शनैः शनैरिह दधु पुलिनानि महापगा ।
 नवसमागमजातह्रियो यथा स्वजघनानि घनानि कुलस्त्रिय ॥ ४८ ॥
 स्फुरदमन्दतडिद्द्युतिभासुर शरदि शुभ्रमुदीक्ष्य पयोधरम् ।
 कपिशकेसरकेसरिशङ्कया प्रतिनदन्ति न दन्तिगणाः क्षणम् ॥ ४९ ॥
 कलमरालवधूमुखखण्डितं विपुलवप्रजले कमलाकरम् ।
 निकटमप्यवधौरयति स्म साभिनवशालिवशालिपरम्परा ॥ ५० ॥
 अयमनङ्गजस्य मदाम्भसः परिमलो न तु शारदभूरुह ।
 इयमैयस्त्रिपदी त्रुटिताभित कमलिनीर्मेलिनीविततिर्न तु ॥ ५१ ॥
 हृदयहारिहरिन्मणिकण्टिकाकलितशोणमणीव नभःश्रिय ।
 ततिरुदैक्षि जनैः शुकपत्रिणा भ्रमवतामवतारितकौतुका ॥ ५२ ॥
 मरुति वाति हिमोदयदु सहे सहसि संतनशीतभयादिव ।
 हृदि समिद्धवियोगहुताशने वरतनोरतनोद्वसति सर ॥ ५३ ॥
 पतितमेव तदा हिममङ्गिना वपुषि कीर्तिहर शरदत्यये ।
 शरणमुद्धतयौवनकामिनीस्तनभरो न भरोपचितो यदि ॥ ५४ ॥
 बहलकुङ्कुमपङ्ककृतादरा मैदनमुद्रितदन्तपदाधराः ।
 तुहिनकालमतो घनकञ्चुका निजगदुर्जगदुत्सवमङ्गना ॥ ५५ ॥
 अपि जगत्सु मनोभवतेजसा प्रवणयन्त्यतिरेकमनेकशः ।
 हिममयानि तदा सवितुर्महोर्महिमहानिमहानि वितेनिरे ॥ ५६ ॥
 स महिमोदयतः शिशिरो व्यधादपहृतप्रसरत्कमला प्रजा ।
 इति कृपालुरिवाश्रितदक्षिणो दिनकरो न करोपचय दधौ ॥ ५७ ॥

१ अभिनवशालिवशा-शलिपरम्परा २ सप्तच्छदवृक्षस्य ३ लोहशृङ्खला. ४ भ्र-
 मरीश्रेणि ५ सिवशक. ६. मह महिम-हानिम्-अहानि

विषट्यन्नखिलेन्द्रियपाटव भृशसुरीकृतधर्मदिगाश्रयः ।
 वपुषि बिभ्रदसौ तपसा मह कृशमिनः शमिन समता दधौ ॥ १८ ॥
 मृगदृशामिह सीकृतकम्पिताधरपुटस्फुटदन्तसमद्युत ।
 विदधिरे नवकुन्दलता दलत्सुमनसो मनसो धृतिमङ्गिनाम् ॥ १९ ॥
 सुरभिपन्नवत कुसुमेष्वभून्मरुवकस्य जनो विगतस्पृह ।
 सुभगरूपजुषो मृगचक्षुष प्रथितमान्यतमान्यगुणेष्विव ॥ २० ॥
 इह हि रोध्ररजासि यशासि वा विशदभासि जगज्जयशालिन ।
 विदधिरे न मनोभवभूपते सममनन्तमनन्तरितं भुवा ॥ २१ ॥
 करणबन्धविवर्तनसाक्षिणी समधिगम्य निशा सुरतक्षमा ।
 तपसि कामिगणस्तरुणीजनैररमतारमतामसमानसै ॥ २२ ॥
 अथ दिदृक्षुममु रमणीयतामृतगणस्य सम समुपेयुषः ।
 अमिदधे जिनमित्यमराधिपो विनयतो नयतोषितभूत्रयम् ॥ २३ ॥
 ऋतुकदम्बकमाह्वयतीव वः श्रवणगोचरता युगपद्गतै ।
 अमरकोकिलहसकलापिना रसकलै सकलैरपि नि खनैः ॥ २४ ॥
 सेना सुराणाममना मितारम्भवर्त्ययाना मधुना च येन ।
 सेना सुराणा मम नामितारं भवर्त्ययानामधुना चयेन ॥ २५ ॥
 प्रभावितानेकलतागताया प्रभाविताने कलता गता या ।
 प्रभावितानेकलतागताया सा स्त्री मधौ कि स्पृहणीयपुण्या ॥ २६ ॥
 वीक्ष्याङ्गना सत्तिलकान्सरागा विलासमुद्रायतनेऽत्र कान्ते ।
 गुणास्त्वयीवामवदस्तश्चाविलो संमुद्रायतनेत्रकान्ते ॥ २७ ॥
 पदप्रहारै पुरुषेण दध्रे मद समुद्यत्तरुणीहतेन ।
 रुत तदश्रावि वने पिकीनामद संमुद्यत्तरुणीह तेन ॥ २८ ॥

- १ प्रथित-मान्यतम अन्यतमगुणेषु २ अमनस्का ३ मनोविरहान्मितारम्भवती
 ४ गमनरहिता ५ कामदेवेन सह इ काम ६ स्तुतिमुखरा ७ नामिता-अरम्
 ८ अयाना भाग्याना चयेन ९ अवलोकितबहुविधवल्लीवृक्षविस्तारा १० मनोज्ञता-
 ११ प्रभौ इतान १२ हे इकलत, इ कामस्तद्वत्कलता मनोज्ञता यस्य तत्सबोधनम्.
 १३ अप्राप्तशुभविधि १४ भूमि १५ समुद्रा आगतनेत्रकान्ते १६ समुत्-यत्
 तरुणि-(वृक्ष)-इह

त्वामद्य केकिध्वनितापदेशात्सुराजमानेन स मानवेन ।
 घनागमः स्तौत्यमृतोदयार्थी सुराजमानेनस मा नैवेन ॥ ६९ ॥
 कलापि नो मन्दरसानुगास्ते पयोदलेशोपहिता हिमाशोः ।
 कलापिनो मन्दरसानुगास्ते संभाव्ये तेन शरत्प्रवृत्तिः ॥ ७० ॥
 गुणलतेव धनुर्भ्रमरावली शरदि तामरस गमिताधिकम् ।
 ततिरतोऽप्सरसा कुसुमेषुणा शरदितामरसङ्गमिताधिकम् ॥ ७१ ॥
 इति वचनमुदार भाषमाणे मुदार
 प्रशमितवृजिनस्य स्वर्गिनाथे जिनस्य ।
 मतिरिह धैनगाना रन्तुमासीन्नगाना
 ततिषु कुसुमलीना वीक्ष्य पालीमलीनाम् ॥ ७२ ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्य एकादश सर्गः ।

द्वादश सर्गः ।

दिदृक्षया काननसपदा पुरादथायमिक्ष्वाकुपतिर्विनिर्ययौ ।
 विधीयतेऽन्योऽप्यनुयायिना गुणै समाहित किं न तथाविध प्रभु ॥ १ ॥
 बभूव यत्पुष्पवतीमृतुक्षणे वनस्थलीं सेवितुमुत्सुको जनः ।
 अचिन्तितात्मक्रमविप्लवो महान्मनोनुराग खलु तत्र कारणम् ॥ २ ॥
 विकासिपुष्पदुणि कानने जनाः प्रयातुमीषु सह कामिनीगणैः ।
 स्मरस्य पञ्चापि न पुष्पमार्गणा भवन्ति सङ्गाः किमसंख्यता गताः ॥ ३ ॥
 बभौ तदारक्तमलक्तकद्रवैर्वधूजनस्याङ्घ्रिसरोरुहद्वयम् ।
 पथि स्थलाम्भोरुहकोटिकण्टकक्षतक्षरच्छोणितसचयैरिव ॥ ४ ॥
 गतागतेषु स्खलित वितन्वता नितम्बभारेण सम जडात्मना ।
 मुजौ सुवृत्तावपि कङ्कणकणैः किलाङ्गनाना कलह प्रचक्रतु ॥ ५ ॥

१ हे मनुष्यस्वामिन् २ हे सुराजम् शोभना राज्ञा मायस्य तत्सबोधनम् ३ स्त-
 वेन ४ मन्दर-सानु-गा-आस्ते ५. मन्द-रस-अनुगा-ते ६ शरदिता बाणख-
 ण्डिता अतएव अमरसङ्गमिता देवमङ्ग प्राप्ता अविक जले ७ घन निरन्तर गान
 यस्यास्ताम्

गुरुस्तनाभोगभरेण मध्यतः कृशोदरीयं झटिति त्रुटिष्यति ।
 इतीव काञ्ची कलकिङ्किणीकणैर्मृगीदृशः पूत्कुरुते स्म वर्त्मनि ॥ ९ ॥
 नितम्बसंवाहनबाहुलालनश्रमोदभारापनयादिभिर्धनैः ।
 चट्टानि चक्रे मुहुरेणचक्षुषा विचक्षणो दक्षिणमारुतः पथि ॥ ७ ॥
 प्रवालशालिन्यनपेतविभ्रमा नितान्तमुच्चैस्तनगुच्छलाञ्छिता ।
 सलीलमुद्यत्तरुणावलम्बिता वन ययौ कापि लतेव जङ्गमा ॥ ८ ॥
 नितम्बबिम्बप्रसराहतकमः कुचस्थलीताडनमूर्च्छितश्च यः ।
 विलासिनीना मलयाद्रिमारुतः स जीव्यते स्म श्वसितानिलैः पथि ॥ ९ ॥
 प्रियस्य कण्ठार्पितबाहुबन्धना पथि स्खलन्ती विनिमीलनादृशोः ।
 प्रकाशयन्तीव मनोभवान्धता जगाम काचिद्वनमेणलोचना ॥ १० ॥
 यथाभवन्नूपुरपाणिकङ्कणकणप्रगल्भो मणिकिङ्किणीरवः ।
 उपेयुषीणा वनमेणचक्षुषा तथा पुरो लास्यमधत्त मन्मथः ॥ ११ ॥
 उदञ्चति भ्रूलतिका मुहुर्मुहुः प्रकम्पते तन्वि यदोष्ठपल्लवः ।
 अवैमि तेन स्मितपुष्पशातनो विजृम्भते ते हृदि मानमारुतः ॥ १२ ॥
 जगज्जनानन्दविधायिनि क्षणे वृथा त्वयारम्भि मृगाक्षि विग्रहः ।
 मनस्विनीना सुलभाभिमानता महानृतुप्रक्रम एष दुर्लभः ॥ १३ ॥
 अथापराद्ध दयितेन कुत्रचिद्विनोपपत्त्येति तवाकुल मनः ।
 परस्पर प्रेम समुन्नति गत भयानि भामिन्यपदेऽपि पश्यति ॥ १४ ॥
 अनन्यनारीप्रणयिन्यपि त्वया यदागसा चिह्नमदर्शि स भ्रमः ।
 रसेन यस्त्वामभितोऽपि वीक्षते कथं स ते विप्रियमाचरिष्यति ॥ १५ ॥
 अपास्तपीयूषमयूखशोभया प्रभातकान्त्येव वियुक्तया त्वया ।
 अनुज्झितस्नेहभरः स सप्रति प्रपद्यते दीप इवाभिपाण्डुताम् ॥ १६ ॥
 कृतेर्ष्ययेव त्वयि दत्तचेतसो गत क्षुधेव कचिदस्य निद्रया ।
 मुखस्य ते दास्यमिवागतोऽधुना शशी स शीतोऽपि ददाह तद्वपुः ॥ १७ ॥

१. पल्लवयुक्ता प्रकृष्टकेशयुक्ता च २. विलाससहिता पक्षिसचारसमेता च ३. उच्चै-
 स्तन-गुच्छलाञ्छिता, उच्चैः स्तनगुच्छलाञ्छिता ४. तरुणा वृक्षेण तरुणपुरुषेण च
 अवलम्बिता

ध्रुवं वियोगे कुसुमेषुमार्गणैस्तवापि भिन्नं हृदयं विभाव्यते ।
 अमी समुल्लासितसारसौरभाः स्फुरन्ति निःश्वाससमीरणाः कुतः ॥ १८ ॥
 तदस्तु सधिर्युवयो प्रसीद न. प्रतप्तयोरायसपिण्डयोरिव ।
 सखीभिरित्थं गदितानुकूलयांचकार कान्तं किल कापि कामिनी ॥ १९ ॥
 (कुलकम्)

विभिद्य मानं कलकोकिलखने मनोनुरागं मिथुनेषु तन्वति ।
 कुतूहलादेव स केवलं तदा धनुर्धुनीते स्म जगज्जयी स्मरः ॥ २० ॥
 त्रिनेत्रसद्भामभरे पलायित. स्मरस्य विश्वासपदं कथं मधुः ।
 उमापितप्रत्यय एष मन्यते विलासिनीर्जीवितदानपण्डिता. ॥ २१ ॥
 विवर्णता लोकवहि स्थिति पिका मधु प्रभुद्रोहिणमाश्रिता ययु ।
 नतभ्रुवां पादयुगस्य पङ्कज समाश्रितच्छायमभूत्पदं श्रियः ॥ २२ ॥
 तरुन्निषङ्गानिव बिभ्रतामुना स्मरस्य पौष्पाः कति नार्पिताः शराः ।
 परं तथाप्येष जगज्जये वधूकटाक्षमेवेषुममन्यत क्षमन् ॥ २३ ॥
 वसन्तलीलामलयानिलादिभिः सम मनोभू समयेन युज्यते ।
 निरन्तर तस्य समन्तदिग्जये सहायभाव सुदृशो वितन्वते ॥ २४ ॥
 इति प्रसङ्गादुपलालिता प्रियैः स्वशक्तिमाकर्ण्य मधुप्रधर्षिणीम् ।
 स्वरूपगर्वोद्धुरकधरा स्वल्पदप्रचारं पथि जग्मुरङ्गना. ॥ २५ ॥
 (कुलकम्)

प्रभोदयाह्लादितलोकलोचनो विलासिनीभिः परिवारितस्तत ।
 शशीव ताराभिरलकृतो घनं वनं विवेशोत्तरकोशेश्वरः ॥ २६ ॥
 गिरीशलीलावनमित्युपश्रुतेर्भ्रमन्निह श्लोषभयादिव स्मर ।
 न कान्तिपीयूषनिधानकुम्भयोर्मुमोच कान्ताकुचयोरुपान्तिकम् ॥ २७ ॥
 ध्रुवं त्रिनेत्रानलदाहत. प्रभृत्युदर्चिषि द्वेषमुपागत. स्मर ।
 यदत्र सान्द्रद्रुमदीर्घदुर्दिने वने निवासैकरसो बभूव सः ॥ २८ ॥
 इहाबभौ मारुतधूतकेतकीपरागपासुप्रकर. समन्तत. ।
 अनङ्गदावानलमीलितात्मना वियोगभाजामिव भस्मसंचयः ॥ २९ ॥

इतस्ततः कज्जलकोमला दधौ पुरो भ्रमन्ती भ्रमराङ्गनावलिः ।
 जगज्जिगीषोर्विपमेषुभूभुजः कराग्रवल्ग्विशितासिविभ्रमम् ॥ ३० ॥
 विजित्य बाणैर्मदनस्य कुर्वतः समस्तमेकातपवारणं जगत् ।
 अभङ्गुरा षट्पदबन्दिनो वने जगुस्तदानीं बिरुदावलीमिव ॥ ३१ ॥
 परागपुञ्जा यदि पुष्पजा अमी न पासुतल्पा स्मरमतदन्तिन ।
 अलिच्छलात्पान्थवधाय धावत कथ तदन्तस्तुटिताङ्घ्रि शृङ्खला ॥ ३२ ॥
 ददत्तवालौष्ठमुपात्तयौवनो मधु. प्रसूनाशुककर्षणोत्सुकः ।
 लतावधूनामिह सगमे जनैरदर्शि कूजन्निव कोकिलस्नैः ॥ ३३ ॥
 शिखण्डिना ताण्डवमत्र वीक्षितु तवास्ति चेच्चेतसि तन्वि कौतुकम् ।
 समाल्यमुद्दामनितम्बचुम्बिन सुकेशि तत्सवृणु केशसंचयम् ॥ ३४ ॥
 जलेषु ते वक्त्रसरोजनिर्जितो जनै स्फुटच्चारुसरोरुहाकर ।
 अदर्शि सत्रीड इवोदरे क्षिपन्कृपाणपुत्रीमिव षट्पदावलिम् ॥ ३५ ॥
 सविभ्रम वीक्ष्य तवेक्षणद्वय गत च वाचालितरन्ननूपुरम् ।
 महोत्पलैर्वारि निमीलित दिवि ह्रियेव हसैश्च पलायित जवात् ॥ ३६ ॥
 यदि स्फुरिष्यन्ति तवाधरद्युते पुर कियत्कालमशोकपल्लवा ।
 तदाधिगत्यान्तरमुद्यतत्रपा ध्रुव गमिष्यन्ति विवर्णताममी ॥ ३७ ॥
 भव क्षण चण्डि वियोगिनीजने दयालुरुन्मुद्रय सुन्दरी गिरम् ।
 अमी हताशा. प्रथयन्तु मूकता कृतान्तदृता इव लक्षिता. पिका. ॥ ३८ ॥
 उदीरयन्नित्यमृतप्रपा गिर विचित्रचाट्कृतिविचक्षणः क्षणात् ।
 प्रसर्पदानन्दतिरोहितक्रुध चकार कश्चित्तरुणो मनस्विनीम् ॥ ३९ ॥
 (कुलकम्)

अगोचर चण्डरुचेरपि द्युता निकुञ्जलीलासदनेषु पुञ्जितम् ।
 प्रभाभिरुद्भासितवीरुवस्तमो विनिन्यिरे भङ्गमनद्गदीपिका ॥ ४० ॥
 परिभ्रमन्त्य कुसुमोच्चिचीषया विरेजिरे तत्र सरोजलोचना. ।
 जिनेन्द्रमभ्यर्चयितु सपर्यया कृतप्रयत्ना वनेदेवता इव ॥ ४१ ॥
 उदग्रशाखाकुसुमार्धमुद्भुजा व्युदस्य पार्ष्णिद्वयमञ्चितोदरी ।
 नितम्बभूषस्तदुकूलबन्धना नितम्बिनी कस्य चकार नोत्सवम् ॥ ४२ ॥

करैः प्रवालान्कुसुमानि लोचनैर्नखाशुभिस्तत्र विजित्य मञ्जरीः ।
 बधूजनस्यास्य जिघृक्षतो भयात्किलाचकम्पे पवनाहतं वनम् ॥ ४३ ॥
 प्रमत्तकान्ताकरसंगमादमी सदागमाभ्यासरसोज्ज्वला अपि ।
 क्षणान्निपेतुः सुमनोगणा यतो ह्रियेव विच्छायमभूत्ततो वनम् ॥ ४४ ॥
 किमन्यदन्ये पिकपञ्चमादयो यशासि पुण्यैरलभन्त सेवकाः ।
 समर्थ्यते कार्यमनङ्गभूपतेः पुनस्तदेकेन वसन्तशाखिना ॥ ४५ ॥
 इतीव काचित्रवचूतमञ्जरीं प्रियस्य वश्यौषधिमाददे मुदा ।
 स्वमेव तद्दर्शनमात्रकर्मणा विवेद मुग्धा न वशीकृतं पुरा ॥ ४६ ॥

(युग्मम्)

लताग्रदोलाञ्चनलीलया मुहुर्नतोलतस्फारनितम्बमण्डला ।
 श्रमं प्रचक्रे पुरुषायितक्रियाप्रकर्षहेतोरिव कापि कामिनी ॥ ४७ ॥
 स्वमूर्ध्नि चूडामणिरश्मिकार्मुके निवेशयन्ती नवनीपगोलकम् ।
 पिकाय मर्मव्यथकाय कानने निबद्धलक्ष्येव बधूरलक्ष्यत ॥ ४८ ॥
 कयाचिदुज्जृम्भितचारुचम्पकप्रसूनमाला जगृहे न पाणिना ।
 स्मरान्तकप्रस्तवियोगिनीच्युता विडम्बयन्ती कलधौतमेखलाम् ॥ ४९ ॥
 उदग्रशाखाञ्चनचञ्चलाङ्गुलेर्मुजस्य मूल स्पृशति प्रिये छलात् ।
 स्मित बधूनामिव वीक्ष्य सत्रपैरमुच्यतात्मा कुसुमैर्दुमाग्रतः ॥ ५० ॥
 मिथ प्रदत्तैर्नवपुष्पदामभिर्बभूवस्तदानी मिथुनानि सर्वतः ।
 अवन्ध्यपातप्रसरैः प्रकोपतश्चितानि बाणैरिव पुष्पधन्वना ॥ ५१ ॥
 विपक्षनामापि कुरङ्गचक्षुषा बभूव मन्त्रो ध्रुवमाभिचारिकः ।
 प्रियैस्तदुच्चारणपूर्वमर्पिता प्रसूनमाला यदियाय वज्रताम् ॥ ५२ ॥
 रतावसाने लतिकागृहाद्वधूर्विनिर्यतीः स्विन्नकपोलमण्डला ।
 प्रवीजयन्ति स्म समीरणेरितैः प्रवाललीलाव्यजनैर्महीरुहाः ॥ ५३ ॥
 सजो विचित्रा हृदि जीवितेश्वरैः समाहिताश्चारुचकोरचक्षुषाम् ।
 तदन्तरेऽन्तर्विशतो मनोभुवश्चकासिरे वन्दनमालिका इव ॥ ५४ ॥

स्मितं विलासस्य कटाक्षविभ्रम रतेरनङ्गस्य सुधारसच्छटा ।
 यशांसि तारुण्यनृपस्य मेनिरे विलासिनीना शिरसि स्रजो जनाः ॥ ५५ ॥
 प्रसूनशून्येऽपि तदर्थिनी तरौ नियोजयन्ती करपल्लव मुहु ।
 निरीक्षणात्पत्युरनङ्गविह्वला स्मितं सखीना विदधे सुलोचना ॥ ५६ ॥
 तदा यदासीत्तनुरामणीयक प्रसूनमालाभरणैर्मृगीदृशाम् ।
 अवैति तद्वर्णयितुं तदा स्मरो यदा कवित्व लभते प्रसादतः ॥ ५७ ॥
 कृतेऽपि पुष्पावचये समन्ततो लतासु लीलार्पितपाणिपल्लवाः ।
 स्फुरन्नखाशुप्रकरेण तत्क्षण वितेनिरे पुष्पविभङ्गिमङ्गनाः ॥ ५८ ॥
 प्रसूनलक्ष्मीमपहृत्य गच्छता बधूजनाना भयलोलचक्षुषाम् ।
 वनेन मुक्ता विषमेपुशालिना शिलीमुखास्तत्र निपेतुरन्तिके ॥ ५९ ॥
 समुल्लसत्संमदबाष्पबिन्दुभिर्निलीयमानैरिव लोचनेर्नृणाम् ।
 वपुर्जलाद्र्द्रं श्रमभारमङ्गुरास्तदा वहन्ति स्म कुरङ्गलोचना ॥ ६० ॥

शुभ्राम्भोजविशाललोचनयुगोपान्तेषु बिभ्रन्नवा

सद्यः प्रस्फुटशुक्तिसपुटतटीनिष्क्रान्तमुक्ताकृतिम् ।

मूले च स्तनकुम्भयोरनुकृतश्च्योतत्सुधाम्भोलवः ।

स्त्रीणा जीवितमन्मथ समजनि स्वेदोदबिन्दुव्रज ॥ ६१ ॥

वनान्मकरकेतनप्रणयिनः करोल्लासित-

स्फुरत्कमलकेलयस्तुलितपूर्णचन्द्राननाः ।

अशेषकुसुमोच्चयश्रमजलाद्र्द्रदेहास्ततो

जवाज्जनितविस्मयाः श्रिय इव स्त्रियो निर्ययुः ॥ ६२ ॥

तादृक्कान्ताचरणकमलस्पर्शजाग्रत्स्मरस्य

प्रस्वेदाम्बुद्रव इव पुरो विन्ध्यधात्रीधरस्य ।

उद्दामोर्मिप्रसरपुलको धर्ममर्मव्यथाया

दृष्ट सैन्यैरसिरिव महान्नर्मदाम्भःप्रवाह ॥ ६३ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये द्वादश सर्गे ।

त्रयोदश. सर्गः ।

द्विगुणितमिव यात्रया वनानां स्तनजघनोद्वहनश्रमं वहन्त्यः ।
 जलविहरणवाञ्छया सकान्ता ययुरथ मेकलकन्यका तरुण्यः ॥ १ ॥
 जलभरपरिरम्भदत्तचित्ताः श्रमसलिलप्रसरच्छलेन रागात् ।
 प्रथममिव समेत्य संमुखं ताः सपदि जलैः परिरेमिरे तरुण्यः ॥ २ ॥
 क्षितितलविनिवेशनात्प्रसर्पन्नखमणिशोणमयूखमद्विगुणम् ।
 श्रमनिवहविलम्बमानजिह्वाप्रसरमिवाध्वनिः सुभ्रुवा बभासे ॥ ३ ॥
 प्रियकरकलित विलासिनीनां नवशिखिपत्रमयातपत्रवृन्दम् ।
 मृदुकरपरिमर्शनात्तसौख्यं वनमिव पृष्ठगत रराज रागात् ॥ ४ ॥
 इह मृगनयनासु साम्यमक्षणो प्रथममवेक्ष्य विशश्वसु कुरङ्गच ।
 तदनु निरुपमैर्भ्रुवो विलासैर्विजितगुणा इव ताः प्रणश्य जग्मुः ॥ ५ ॥
 वदनमनु मृगीदृशो द्रुमाग्रात्पतदलिमण्डलमाशु गन्धलुब्धम् ।
 क्षितिगतशशिनो भ्रमेण राहोरवतरतो गगनाद्द्युतिं जहार ॥ ६ ॥
 दिनकरकिरणैरुपर्यधस्तात्तुलितकुकूलकृशानुभिः परागैः ।
 पुटनिहितसुवर्णवद्वधूभिः स्वतनुरमन्यत हन्त तप्यमाना ॥ ७ ॥
 वनविहरणखेदनिःसह ते वपुरतिपीनपयोधर बभूव ।
 इति किल स मुदस्य कोऽपि दोर्भ्यां युवतिमनाकुलितो जगाम रागी ॥ ८ ॥
 मिलदुरसिजचक्रवाकयुग्माः प्रथयति भास्वति यौवने प्रकाशम् ।
 स्फुटरवकलहसकास्तरुण्यः सरित इव प्रतिपेदिरे नदीं ताम् ॥ ९ ॥
 अधिगतकरुणारसेव रेवा श्रमभरमन्दरुचो विलोक्य तन्वी ।
 जललवनिचितारविन्ददम्भात्सपदि सबाष्पकणक्षणा बभूव ॥ १० ॥
 प्रकटय पुलिनानि दर्शयाम्भोभ्रमणमुदञ्चय निर्भर तरङ्गान् ।
 घनजघनगभीरनाभिन्त्यद्भुक्कुटि तुला न तथाप्युपैषि तन्व्या ॥ ११ ॥
 नयनमिव महोत्पलं तरुण्या सरसिजमास्यनिभं च मन्यसे यत् ।
 तदुभयमपि विभ्रमैरुभाभ्यां जितमिह वल्गसि किं वृथोद्वहन्ती ॥ १२ ॥
 इति मुहुरपरैर्यथार्थमुक्ता क्षणमपि न स्थिरता दधौ ह्रियेव ।
 गिरिविवरतलान्यधोमुखी सा परमपराब्धिवधूर्द्धत जगाम ॥ १३ ॥ (कालापकम्)

प्रकटितपुलकेव सा स्रवन्ती विदलितशैवलराजिमञ्जरीभि ।
 सरलिततरलोर्मिबाहुदण्डा प्रणयभरादिव दातुमङ्कपालिम् ॥ १४ ॥
 स्मितमिव नवफेनमुद्वहन्ती प्रथममनल्पसरोजकल्पितार्धा ।
 कलविहगरवैरिवालपन्ती व्यतनुत पाद्यमिवाम्बुभिर्वधूनाम् ॥ १५ ॥ (युग्मम्)
 उपनदि पुलिने प्रियस्य मुक्तामणिमयभूषणभाजि वक्षसीव ।
 स्वयमुपरि निपत्य कापि रागान्मुहुरिह लोलयति स्म चञ्चलाक्षी ॥ १६ ॥
 प्रणिहितमनसो मृगेक्षणाना चटुलविवर्तितनेत्रविभ्रमेषु ।
 प्रविदधुरधिकस्पृहा हृदिन्या चलशफरीस्फुरिते क्षण युवा नः ॥ १७ ॥
 उपनदि नलिनीवनेषु गुञ्जत्यलिनि निमीलितलोचन कुरङ्ग ।
 तटगतमपि नो ददर्श सैन्य नहि विषयान्धमति किमप्यवैति ॥ १८ ॥
 कथमपि तटिनीमगाहमानाश्चकितदृश प्रतिमाछलेन तन्व्यः ।
 इह पयसि भुजावलम्बनार्थं समभिसृता इव वारिदेवताभिः ॥ १९ ॥
 अधिगतनदमप्यगाधभावैः सलिलविहारपरिच्छदं वहन्त्यः ।
 प्रणयिभिरथ धार्यमाणहस्ता प्रविविशुरम्भसि कातरास्तरुण्यः ॥ २० ॥
 अविरलपलितायमानफेन वलिनमिवोर्मिभिरङ्गमुद्वहन्ती ।
 जतुबहलवधूपदप्रहारैरजनि सरिज्जरती रूपेव रक्ता ॥ २१ ॥
 ध्वनिविजितगुणोऽप्यनेकधाय रटति पुर कथमत्रपो मरालः ।
 इति समुचितवेदिनेव तन्व्या स्थितमिह वारिणि नृपुरेण तूष्णीम् ॥ २२ ॥
 प्रसरति जललीलया जनेऽस्मिन्बिसवदनो दिवमुत्पपात हसः ।
 नवपरिभवलेखभृञ्जलिन्या प्रहित इवाशुमते प्रियाय दूतः ॥ २३ ॥
 पृथुतरजधनैर्नितम्बिनीनां स्खलितगति पयसामभूत्प्रवाहः ।
 अधिगतवनिनितम्बभार कथमथवा सरसः पुर प्रयाति ॥ २४ ॥
 अपहृतवसने जडेन लौल्याज्जघनशिलाफलके नितम्बवत्याः ।
 करजलिपिपदाचदाविरासीद्विषमशरस्य जगज्जयप्रशस्तिः ॥ २५ ॥
 कथमधिकगुण कर मृगाक्षी क्षिपति मयीह वनान्तमाश्रितायाम् ।
 इति विदितपरामवेव लक्ष्मीः सपदि सरोजनिवासमुत्सर्ज ॥ २६ ॥

निवसनमिव शैवल निरस्य स्पृशति जने नवसङ्गभाजि मध्यम् ।
 वदनमिव पिधातुमुद्यतोर्मि प्रसरकराथ सरिद्वधूश्चकम्पे ॥ २७ ॥
 पृथुतरजधनैर्विलोड्यमाना युवतिजनैः कलुषत्वमाश्रयन्ती ।
 स्वपुलिनमुपसर्पिभिः पयोभिः सरिदुपगोपयति स्म लज्जितेव ॥ २८ ॥
 प्रतियुवति निषेव्य नाभिरन्ध्रेष्वभिनवविन्ध्यदरीप्रवेशलीलाम् ।
 अभजत गुरुगण्डगैलयुक्त्या स्तनकलशाग्रविघट्टनानि रेवा ॥ २९ ॥
 वरतनुजघनाहतैर्गभीरप्रकृतिभिरप्यतिचुक्षुभे पयोभिः ।
 इह विकृतिमुपैति पण्डितोऽपि प्रणयवतीषु न किं जडस्वभाव ॥ ३० ॥
 समसिञ्चत मुहुर्मुहुः कुचाग्र करसलिलैर्दयितो विमुग्धवध्वा ।
 मृदुतरहृदयस्थलीप्ररूढस्मरनवकल्पतरोर्गिवाभिवृद्धयै ॥ ३१ ॥
 स्तनतटपरिघट्टितैः पयोभिः सपदि गले परिरिभेरे तरुण्य ।
 अधिगतहृदया मनस्विनीना किमु विलसन्मकरध्वजा न कुर्युः ॥ ३२ ॥
 हृदि निहितघटेव बद्धतुम्बीफललुलिताङ्गलतेव कापि तन्वी ।
 इह पयसि सविभ्रम तरन्ती पृथुलकुचोच्चयशालिनी रराज ॥ ३३ ॥
 तटमनयत चारुचम्पकाना स्रजमबलागलविच्युता तरङ्गैः ।
 निजदयितरिपोरिवौर्ववहे प्रचुरशिखापरिशङ्कया स्रवन्ती ॥ ३४ ॥
 प्रियतमकरकल्पितेऽङ्गरागे प्रथममगान्न तथा क्लम सपत्नी ।
 अनुनदि सलिलैर्यथापनीते नखपदमण्डनवीक्षणान्मृगाक्ष्या ॥ ३५ ॥
 नवनखपदराजिरम्बुजाक्ष्या हृदि जलबिन्दुकरम्बिता बभासे ।
 वरसरिदुपदौकितप्रवालव्यतिकरदन्तुररत्नकण्ठकेव ॥ ३६ ॥
 सरभसमधिपेन सिञ्च्यमाने पृथुलपयोधरमण्डले प्रियाया ।
 श्रमललिलमिषात्सखेदमश्रूण्यहह मुमोच कुचद्वय सपत्न्या ॥ ३७ ॥
 प्रियकरसलिलोक्षितातिपीनस्तनकलशोत्थितसीकरैस्तरुण्याः ।
 प्रतियुवतिरथर्वसारमन्त्राक्षरनिकरैरिव ताडिता मुमूर्छ ॥ ३८ ॥
 अहमिह गुरुलज्जया हतोऽसि अमर विवेकनिविस्त्वमेक एव ।
 सुखमनु सुसुखी करौ धुनाना यदुपजन भवता मुहुश्चुम्बे ॥ ३९ ॥

इति सरसिरुहभ्रमात्प्रियाणामनुसरते वदनानि षट्पदाय ।
 रतिरसरसिकोऽपि लज्जमान किमपि हृदि स्पृहयाबभूव कामी ४० (युग्मम्)
 प्रियकरसलिलैर्मनस्विनीना न्यशमि हृदि प्रबलोऽपि मन्युवहि ।
 अविरलमलिनाञ्जनप्रवाहो नयनयुगान्निरगादिवास्य धूमः ॥ ४१ ॥
 अपहृतवसने जलैर्नितम्बे निहितदृशं करकेलिपङ्कजेन ।
 प्रियमुरसि विनिघ्नती सरस्य स्फुटमकरोत्कुसुमायुधत्वमेका ॥ ४२ ॥
 मुखतुहिनकरेऽपि संहतेन स्तनयुगलेन तुला कुतोऽधिरूढे ।
 इति जघनहत पयो वधूना रजनिवियोगिविहगमौ निरासे ॥ ४३ ॥
 सरभसमिह यत्तटात्पतन्त्यः प्रविविशुरन्तरशङ्कितास्तरुण्यः ।
 घनपुलक इवाशयो जलाना तदुदितबुहुदबिन्दुभिर्बभूव ॥ ४४ ॥
 प्रियकरविहितामृताभिषेकैरुरसि हरानलदग्धविग्रहोऽपि ।
 प्रतिफलितचलद्विरेफदम्भादजनि सजीव इव सरस्तरुण्याः ॥ ४५ ॥
 निपतितमरविन्दमङ्गनाया श्रवणतटादतिदुर्लभोपभोगात् ।
 मधुकरनिकरस्नैर्विलोले पयसि शुचेव समाकुल रुरोद ॥ ४६ ॥
 अविरललहरीप्रसार्यमाणैस्तरलदृशश्चकितेव केशजालैः ।
 स्तनकलग्नतटान्ममज पत्रान्तरमकरी सरितः पयस्यगावे ॥ ४७ ॥
 अभजत जघन जघान वक्षस्तरलतरङ्गकरैश्चकर्ध केशान् ।
 विट इव जलराशिरङ्गनाना सरभसपाणिपुटाहतश्चकूज ॥ ४८ ॥
 मुखमपहृतपत्रमङ्गनाना प्रवलजलैरवलोक्य शङ्कितेव ।
 सरिदकृत पुनस्तदर्थमूर्मिप्रसरकरार्पितशेवलप्ररोहैः ॥ ४९ ॥
 सपदि वरतनोरतन्यतान्तर्य इह परिष्वजता जडेन रागः ।
 स किल विमलयोर्युगे तदक्ष्णो स्फटिक इव प्रकटीबभूव तस्याः ॥ ५० ॥
 निरलकमपवस्त्रमस्तमात्य क्षततिलक च्युतयावकाधरौष्ठम् ।
 सह दयिततमैर्निषेव्यमाण सुरतमिवाम्बु मुदेऽभवद्वधूनाम् ॥ ५१ ॥
 श्रवणपथरतापि कामिनीना विशदगुणाप्यपदूषणापि दृष्टिः ।
 अभजत जडसगमेन राग धिगाधिकनीचरताश्रय जनानाम् ॥ ५२ ॥

धुतकरवलयस्वनं निशम्य प्रतियुवतेरलिखण्डिताधरायाः ।
 अविहितकथया कयापि सेष्यं विवलितकधरमैक्षि जीवितेशः ॥ ९३ ॥
 अकलुषतरवारिभिविभिन्नास्वभिनवपत्रलतासु कामिनीनाम् ।
 नखपदविततिर्दधौ कुचान्तर्भुवि परिशेषितरक्तकन्दलीलाम् ॥ ९४ ॥
 अविरतजलकेलिलोकान्तास्तनकलशच्युतकुङ्कुमैस्तदानीम् ।
 कृतबहलविलेपनेव रेवा पतिमकरोत्सरितामतीव रक्तम् ॥ ९५ ॥
 अहमुदयवता जनेन नीचैः पप्रनिरतापि यदृच्छयोपभुक्ता ।
 इति सरलितबीचिबाहुदण्डा प्रमदभरादिव बाहिनी ननर्त ॥ ९६ ॥
 दिनर्मबलमथो गृहान्प्रयाथ क्षणमहमप्यभय भजामि कान्तम् ।
 इति करुणरुतेन चक्रवाक्या समभिहिता इव ता प्रयातुमीषु ॥ ९७ ॥
 इति कृतजलकेलिकौतुकान्ताः सह दयितैः सुदृशस्ततोऽवतेरु ।
 कलुषितहृदयस्तदा नदोऽपि प्रकटमभूदिव तद्वियोगदुःखैः ॥ ९८ ॥
 जलविहरणकेलिमुत्सृजन्त्या कचनिचय क्षरदम्बुरम्बुजाक्षया ।
 परिविदितनितम्बसङ्गसौख्य पुनरपि बन्धमियेव रोदिति स्म ॥ ९९ ॥
 मुखशशिविमुखीकृतावतारे सतमसि पक्ष इवोच्चये कचानाम् ।
 अविरलजलबिन्दवस्तदानीमुडुनिकरा इव रेजिरे वधूनाम् ॥ १०० ॥
 प्रणयमथ जलाविलाशुकाना मुमुचुरुदारदृश क्षणात्तदानीम् ।
 भ्रुवमवगणयन्ति जाड्यभीत्या स्वयमपि नीरसमागत विदग्धा ॥ १०१ ॥
 अतिशयपरिभोगतोऽम्बुलीलारसमयतामिव सुभ्रुवोऽभिजग्मुः ।
 सितसिचयपदाद्यदुत्तरङ्ग पुनरपि भेजुरिमा पयःपयोधिम् ॥ १०२ ॥
 मैरुदपहतककणापि काम करकलितामलकङ्कणा तदानीम् ।
 कचनिचयविभूषितापि चित्र विकचसरोजमुखी रराज काचित् ॥ १०३ ॥
 अनुकलितगुणस्य सौमनस्य प्रकटमभूत्कुसुमोच्चयस्य तेन ।
 अहमहमिकया स्वयं वधूर्भिर्यदयमधार्थत मूर्ध्नि सभ्रमेण ॥ १०४ ॥
 समुचितसमयेन मन्मथस्य त्रिभुवनराज्यपदे प्रतिष्ठितस्य ।
 मृगमदतिलकच्छलान्मृगाक्षी न्यधित मुखे नवनीलमातपत्रम् ॥ १०५ ॥

अभिनवशशिनो अमेण मा भून्मम वदनेन समागतो मृगस्य ।
 श्रवणगतमितीव कापि पाशद्वयमकरोन्मणिकुण्डलच्छलेन ॥ ६६ ॥
 मृगमदघनसारसारपङ्कस्तबकितकुम्भनिभस्तनी सखीनाम् ।
 हृदि मदनगजेन्द्रमात्तधूलीमदमिव काचिददर्शयत्कृशाङ्गी ॥ ६७ ॥
 लवणिमरसपूर्णनाभिवापीमनु जलयन्त्रघटीगुणोपमानम् ।
 निरवधि दधती कयापि मुक्तामणिमयहारलता न्यधायि कण्ठे ॥ ६८ ॥
 अभिमुखमभिदह्यमानकृष्णागुरुघनधूमचयच्छलेन तन्व्य ।
 स्मरपरवशवल्लभाभिसारोत्सुकमनसः परिरिभरे तमासि ॥ ६९ ॥

रतिरमणविलासोल्लासलीलासु लोला

किमपि किमपि चित्ते चिन्तयन्त्यस्तरुण्यः ।

प्रविरचितविचित्रोदारशृङ्गारसारा

सह निजनिजनाथैः स्वानि धामानि जग्मुः ॥ ७० ॥

इत्थं वारिविहारकेलिलालितश्रोणीदुकूलाञ्चला

वीक्ष्यैता परयोषितः सुकृतधूर्धुर्यो जगद्भान्धवः ।

तद्दोषोपचयप्रमार्जनविधौ दत्ताशयः साशुको-

ऽप्यब्धिं स्नातुमिवापरं दिनमणिस्तत्कालमेवागमत् ॥ ७१ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माम्युदये महाकाव्ये त्रयोदशः सर्गः ।

चतुर्दशः सर्गः ।

स्व सप्तधा स्यन्दनसप्तिदम्भात्कृत्वा समाराधयतोऽथ वृद्धयै ।

ध्वान्तस्य भानु कृपयेव दातुं प्रस्तावमस्ताचलसमुखोऽभूत् ॥ १ ॥

अपास्य पूर्वामभिसर्तुकामो गुप्ता दिशः पौशधरेण सूर्यः ।

विलम्बमानापसरन्मयूखैः पपात पाशैरिव कृष्यमाणः ॥ २ ॥

स्वैराभिसारोत्सवसनिरोधात्क्रोधोद्धुराणामिव बन्धकीनाम् ।

अर्कस्तदा रक्तकटाक्षलक्षच्छटाभिराताग्ररुचिर्बभूव ॥ ३ ॥

ता पूर्वगोत्रस्थितिमप्यपास्य यद्वारुणीं नीचरतः सिषेवे ।

स्वसनिधानादपसार्यते स्म महीयसा तेन विहायसार्कः ॥ ४ ॥

यथा यथा चण्डरुचिः प्रतीच्यां संतापमुत्सृज्य बभूव रक्त ।
 स्पर्धानुबन्धादिव कामिनोऽपि तथा तथा प्रेमवतीष्वरज्यन् ॥ ५ ॥
 प्राप्त पुन प्रत्यगमोषधीषु न्यासीचकारात्मरुचोऽत्र कञ्चित् ।
 शेषा रवि. स्थापयितु दिनान्ते यियासुरस्ताचलमाजगाम ॥ ६ ॥
 मूर्ध्निव लीलावनकुन्तलाब्धे तिष्ठन्भुवो भानुरिहास्तशैले ।
 चूडामणित्व प्रययौ दिनान्तेऽप्यहो महत्त्व महतामचिन्त्यम् ॥ ७ ॥
 अस्ताद्रिमारुह्य रवि पयोधौ कैवर्तवत्क्षिप्तकराग्रजालः ।
 आकृष्य चिक्षेप नभस्तेऽसौ क्रमात्कुलीर मकर च मीनम् ॥ ८ ॥
 आविर्भवद्भ्रान्तकृपाणयथ्या छिन्नेव मूले दिनवल्लिरुचै ।
 सस्ताशुमत्पक्कफला पतन्ती सद्यो जगद्व्याकुलमाततान ॥ ९ ॥
 बिम्बेऽर्धमग्ने सवितु पयोधौ प्रोदृत्तपोतभ्रममादधाने ।
 लोलाशुकाष्टाग्रविलम्बिताह.सायात्रिकेणाम्बुनि मङ्गुर्मीषे ॥ १० ॥
 भूयो जगद्भ्रूषणमेव कर्तुं तप्त सुवर्णोज्ज्वलभानुगोलम् ।
 कराग्रसदशधृत पयोधेश्चिक्षेप नीरे विधिहेमकार ॥ ११ ॥
 आवर्तगर्तान्तरसौ पयोधेर्न्यधीयत स्यन्दनवाहवैषै ।
 आकृष्य शूरोऽपि तम समूहैरहो दुरन्तो बलिना विरोध. ॥ १२ ॥
 प्रवासिना तद्विरहाक्षमेव सूर्येण पत्यारुणकान्तिदम्भात् ।
 दत्त्वालये पत्रकपाटमुद्रा ययौ सहाम्भोजवनस्य लक्ष्मी. ॥ १३ ॥
 दिशा समानेऽपि वियोगदु खे पूर्वैव पूर्व यदभूद्विवर्णा ।
 तेनात्मनि प्रेम रवेरतुल्य प्रवासिनोऽनक्षरमाचचक्षे ॥ १४ ॥
 कामस्तदानी मिथुनानि शीघ्र प्रत्येकमेक प्रजहार बाणै ।
 न लक्ष्यशुद्धिर्निबिडान्धकारे भविष्यतीत्याहितचेतसेव ॥ १५ ॥
 अन्योन्यदत्त बिसखण्डमास्ये रथाङ्गनाम्नोर्युगल प्रयत्नात् ।
 साय वियोगाद्भुतमुत्पतिष्णोर्जीवस्य वज्रार्गलवद्भार ॥ १६ ॥
 लब्ध्वा पयोमज्जनपूर्वमब्धे रम्याशुकप्रावरण दिनान्ते ।
 मित्रेण दूराध्वचरेण मुक्त वर्त्माम्बर ध्वान्तमलीमस तत् ॥ १७ ॥

निर्मज्ज्य सिन्धौ सवितुर्दिनान्ते वृथोडुरब्धोद्धरणाय यत्नः ।
 यत्तत्करस्पर्शमवाप्य जग्मुर्भूयोऽपि रत्नाकरमेव तानि ॥ १८ ॥
 मित्रं कचिच्छूटनिधिर्निधत्ते वमूनि हृत्वेत्युदितापवादः ।
 सध्यामथोदीरितरागरक्ता शस्त्रीमिवान्तर्निदधेऽस्तशैल ॥ १९ ॥
 प्रदोषपञ्चास्यचपेटयोच्चैरुन्मुक्तमुक्तोज्ज्वलतारकौघः ।
 ध्वस्तो नभः प्रौढगजस्य भास्वत्कुम्भोपरश्चेन्दुमिषादुदस्तः ॥ २० ॥
 अथास्तसध्यारुधिराणि पातु विस्तारिताराभरदन्तुरास्यः ।
 वेतालवत्कालकरालमूर्तः समुज्जिजृम्भे सहसान्धकारः ॥ २१ ॥
 अस्ताचलात्कालवलीमुखेन क्षिप्ते मधुच्छत्र इवार्कबिम्बे ।
 उड्डीयमानैरिव चञ्चरीकैर्निरन्तरं व्यापि नभस्तमोभिः ॥ २२ ॥
 अन्यं जलाधारमितः प्रविष्टे कुतोऽपि हसे सहिते सहायै ।
 नभःसरोऽच्छेदगरीयसीभिश्छन्नं तमः शैवलमञ्जरीभिः ॥ २३ ॥
 अस्तं गते भास्वति जीवितेशे विकीर्णकेशेव तमः समूहैः ।
 ताराश्रुबिन्दुप्रकरैर्वियोगदुःखादिव द्यौः रुदती रराज ॥ २४ ॥
 तेजोनिरस्तद्विजराजजीवे गते जगत्तापिनि तिग्मरश्मौ ।
 तद्वासहर्म्यं तमसा विशुद्ध्यै द्यौर्गोमयेनेव विलिम्पति स्म ॥ २५ ॥
 नूनं महो ध्वान्तभयादिवान्तश्चित्ते निलीनं परिहृत्य चक्षुः ।
 यच्चेतसैवेक्षणनिर्व्यपेक्षमद्राक्षुरुच्चावचमत्रं लोकाः ॥ २६ ॥
 आज्ञामतिक्रम्य मनोभवस्य यियासताः सत्वरमध्वगानाम् ।
 पुनस्तदा नीलशिलामयोच्चप्राकारबन्धायितमन्धकारैः ॥ २७ ॥
 लब्ध्वा समृद्धिं रतये स्वाभावान्मलीमसानां मलिना भवन्ति ।
 यत्पासुला दस्युनिशाचराणामभून्मुदे केवलमन्धकारः ॥ २८ ॥
 तथाविधे सूचिमुखाग्रभेद्ये जातेऽन्धकारे वसतिं प्रियस्य ।
 हृत्कक्षलमस्सरदाहवह्निविज्ञातमार्गेण जगाम काचित् ॥ २९ ॥

१ यथा कश्चिच्छन्ननिधानो मित्रद्रोही द्रव्यं गृहीत्वा मित्रं घातयति, रक्तलिप्ता
 कार्यकारिणीं क्षुरिकां च पिदधाति तद्वत्.

संचार्यमाणा निशि कामिनीभिर्गृहाद्गृहं रेजुरमी प्रदीपाः ।
 तेजोगुणद्वेषितया प्रवृद्धैस्तमोभिरान्ध्य गमिता इवोच्चैः ॥ ३० ॥
 दधुर्वधूभिर्निशि साभिलाषमुल्लासितप्राशुशिखा. प्रदीपाः ।
 प्रत्यालयं कृध्यदनङ्गमुक्तप्रोत्तप्तनाराचनिकायलीलाम् ॥ ३१ ॥
 पूर्वाद्रिभिन्त्यन्तरितोऽथ रागात्स्वज्ञापनायोपपति किलेन्दुः ।
 पुरंदराशाभिमुख कराग्रैश्चिक्षेप ताम्बूलनिभा स्वकान्तिम् ॥ ३२ ॥
 ऐरावणेन प्रतिदन्तिबुद्ध्या क्षते तमोध्यामलपूर्वशैले ।
 प्राची तटोत्थैरिव धातुचूर्णैरिन्दो कराग्रैश्छुरिता रराज ॥ ३३ ॥
 उदङ्गुमत्या कलया हिमाशो कोदण्डयष्ट्यार्पितबाणमेव ।
 भेतुं तमस्तोमगजेन्द्रमासीदावद्धसधान इवोदयाद्रि ॥ ३४ ॥
 व्यापारितेनेन्द्रककुम्भवान्या हत्वार्धचन्द्रेण तमोलुलायम् ।
 कीलालधारा इव तस्य शोणा प्रसारिता दिक्षु रुच क्षणेन ॥ ३५ ॥
 अर्धोदितेन्दो शुकचञ्चुरक्त वपु स्तनाभोग इवोदयाद्रौ ।
 प्राच्या प्रदोषेण समागताया क्षत नखस्येव तदाभ्रभासे ॥ ३६ ॥
 इन्दुर्यदन्यासु कला. क्रमेण तिथिष्वशेषा अपि पौर्णमास्याम् ।
 धत्ते स्म तद्वेद्मि गुणान्पुरश्च्रीमेमानुरूप पुरुषो व्यनक्ति ॥ ३७ ॥
 उद्धर्तुमुद्दामतमिस्रपङ्काद्र्योमापि कारुण्यनिधि पिशङ्गः ।
 भूद्धारलीलाकिणकालिकाङ्ग सिन्धो. शशी कूर्म इवोज्जगाम ॥ ३८ ॥
 मुखं निमीलन्नयनारविन्द कलानिधौ चुम्बति राज्ञि रागात् ।
 गलत्तमोनीलदुकूलबन्धा श्यामाद्रवच्चन्द्रमणिच्छलेन ॥ ३९ ॥
 एकत्र नक्षत्रपति. स्वशक्त्या निशाचरोऽन्यत्र दुनोति वायुः ।
 निमील्य नेत्राञ्जमत. कथंचित्पत्युर्वियोग नलिनी विषेहे ॥ ४० ॥
 लेभे शशी शोणरुचं किरातैर्यो बाणविद्धेण इवोदयाद्रौ ।
 अभ्रेऽवदातद्युतिरङ्गनाना धौत स हर्षाश्रुजलैरिवासीत् ॥ ४१ ॥

रात्रौ नभश्चत्वरमापतन्तमुद्वेल्लदुल्लोलभुज पयोवि ।
 तनूजमिन्दु सुतवत्सलत्वादुत्सङ्गमानेतुमिवोल्लास ॥ ४२ ॥
 तथाश्रुवानेन जगन्महोभिः कृतस्तनीयाञ्शशिनान्धकारः ।
 मन्ये यथास्यैव कलङ्कदम्भादनन्यगामी शरण प्रपेदे ॥ ४३ ॥
 कुमुद्वतीविभ्रमहासकेलि कर्तुं प्रवृत्ते भृशमोषधीशे ।
 प्रभावभाजा ज्वलति स्म रात्रौ महौषधीना ततिरीर्ष्ययेव ॥ ४४ ॥
 दिवार्कतप्तैः कुमुदैः सुहृत्त्वात्प्रकाश्यमाने हृदये मिताशु ।
 उत्खाततत्पक्षमरोजमूलो रुषेव रेजे लसमानरश्मि ॥ ४५ ॥
 विलामिनीचित्तरण्डिकाया जगद्भ्रमात्स्विन्न इवाहि सुप्तः ।
 उन्थाप्यते स्म द्रुतमशुदण्डैः सताड्य चन्द्रेण रतेर्भुजग ॥ ४६ ॥
 शशी जगत्ताडनकुण्ठिताना निर्गानपट्ट स्मरमार्गणानाम् ।
 उत्तेजितान्ताण्डनेन भूयो व्यापारयामास जगत्सु कामः ॥ ४७ ॥
 कर्पूरपूरैरिव चन्दनाब्जैर्मालाकलापैरिव मालतीनाम् ।
 द्यौर्दक्षिणेनेव सम धरित्र्या प्रसाधिता चन्द्रमसा कगत्रैः ॥ ४८ ॥
 वपुः सुधाशो स्मरपार्थिवस्य मानातपच्छेदि सितातपत्रम् ।
 अनेन कामास्पदमानिनीना छाया परा कापि मुखे यदासीत् ॥ ४९ ॥
 किमप्यहो धाष्ट्र्यमचिन्त्यमस्य पश्यन्तु चन्द्रस्य कलङ्कभाजः ।
 यदेष निर्दोषतया जितोऽपि तस्थौ पुरस्तात्तरुणीमुखानाम् ॥ ५० ॥
 यन्मन्दमन्दं बहलान्धकारे मनो जगामाभिमुख प्रियस्य ।
 तन्मानिनीनामुदिते मृगाङ्गे मार्गोपलम्भादिव धावति स्म ॥ ५१ ॥
 तावत्सती स्त्री ध्रुवमन्यपुसो हस्ताग्रसस्पर्शसहा न यावत् ।
 स्पृष्टा कराग्रैः कमला तथा हि त्यक्त्वाविन्दाभिससार चन्द्रम् ॥ ५२ ॥
 उपात्ततारामणिभूषणाभिरायाति पत्यौ निलये कलानाम् ।
 कान्ताजनो दिग्भिरिवोपदिष्ट प्रचक्रमेऽथ प्रतिकर्म कर्तुम् ॥ ५३ ॥

जनैरमृत्यस्य कियन्ममेदं हैम तुलाकोटियुगं निबद्धम् ।
 इत्यम्बुजाक्ष्या नवयावकार्द्रं रुषेव रक्तं पदयुग्ममासीत् ॥ ५४ ॥
 त्रिनेत्रभालानलदाहबिभ्यत्कर्पलीलानगरस्य हैमम् ।
 प्राकारमुच्चैर्जघनस्य पार्श्वे बबन्ध काचिद्रशनाल्लेन ॥ ५५ ॥
 पयोधराणामुदय प्रसर्पद्धारानुबन्धेन विलासिनीनाम् ।
 विशेषतः कस्य मलीमसास्यो न दीप्रभावोन्नतिमाततान ॥ ५६ ॥
 चन्द्रोदयोज्जृम्भितरागवाधेर्वेलाग्रकल्लोलमिवोल्लन्तम् ।
 श्वासे सकम्प निशि मानिनीना मेने जनो यावकरक्तमोष्ठम् ॥ ५७ ॥
 कायस्थ एव स्मर एष कृत्वा दृग्लेखनी कज्जलमञ्जुला य ।
 शृङ्गारसाम्राज्यविभोगपत्र तारुण्यलक्ष्म्या सुदृशो लिलेख ॥ ५८ ॥
 लक्ष्ण यदेवावरणाय दधे नितम्बिनीभिर्नवमुल्लसन्त्या ।
 क्रोधादिवोच्छृङ्खलया तदङ्गकान्त्यात्मनान्तर्निदधे दुकूलम् ॥ ५९ ॥
 आरोप्य चित्रा वरपत्रवल्ली श्रीखण्डसार तिलक प्रकाश्य ।
 नारङ्गपुनागनिषेवणीया कयापि चक्रे नवकाननश्री ॥ ६० ॥
 आदाय नेपथ्यमथोत्सुकोऽय कान्ताजन कान्तमतिप्रगल्भा ।
 मूर्ता इवाज्ञा स्मरभूमिभर्तुरलङ्घनीया प्रजिघास दूती ॥ ६१ ॥
 गच्छ त्वमाच्छादितैर्न्यमन्यव्याजेन तस्यापसदस्य पार्श्वे ।
 ज्ञात्वाशय ब्रूहि किल प्रसङ्गात्तथा यथास्मिल्लघिमा न मे स्यात् ॥ ६२ ॥
 यद्वा निवेद्य प्रणय प्रकाश्य दुःख निपत्य क्रमयोरपि त्वम् ।
 प्रिय तमत्रानय दूति यस्मात्क्षीणो जन किं न करोत्यकृत्यम् ॥ ६३ ॥
 नायी स्वदोष यदि वाधिगच्छत्यालि त्वमेवात्र ततः प्रमाणम् ।
 इत्याकुला काचिदनङ्गतापादभिप्रिय सदिदिशे वयस्याम् ॥ ६४ ॥ (कुलकम्)
 दृष्टापराधो दयित श्रयन्ते प्राणाश्च मे सत्वरगतत्वरत्वम् ।
 तदत्र यत्कृत्यविधौ विदग्धा दूति त्वमेवेति जगाद काचित् ॥ ६५ ॥

१ प्रसर्पत्-हारानुबन्धेन, प्रसर्पत्-धारानुबन्धेन २ न-दीप्रभावोन्नतिम् दीप्रभाव
 वामोद्रेक, नदी प्रभावोन्नतिम् ३ नारङ्गपुनागा विटश्रेष्ठा, (पक्षे) वृक्षविशेषा ।
 ४ नवका आननश्री, नव-काननश्री ५ पदयो

त्वद्वासवेदमाभियुखे गवाक्षे प्रतिक्षण चक्षुरनुक्षिपन्ती ।
 त्वद्रूपमालिख्य मुहु पतन्ती त्वत्पादयोः सा गमयत्यहानि ॥ ६६ ॥
 स्त्रीत्वादरुद्धप्रसरो यथास्यां शरैरमोघैः प्रहरत्यनङ्ग ।
 साशङ्कवत्केवलपौरुषस्थे तथा न दृष्टे त्वयि किं करोति ॥ ६७ ॥
 यत्कम्पते नि श्वसितैः कवोष्ण गृह्णाति यल्लोचनमुक्तमम्भ ।
 अवैम्यनङ्गज्वरजर्जर तत्त्वद्विप्रयोगे हृदय मृगाक्ष्या ॥ ६८ ॥
 आविर्बभूवु स्मरसूर्यतापे हारावलीमूलजटा यथाङ्गे ।
 त्वन्नामलीना गलकन्दलीय तथाधिक शुष्यति चञ्चलाक्ष्या ॥ ६९ ॥
 स्तुत्वा दिने रात्रिमहश्च रात्रौ स्तौति स्म सा पूर्वमपूर्वतापात् ।
 सप्रत्यहो वाञ्छति तत्र तन्वी स्थातु न यत्रास्ति दिन न रात्रि ॥ ७० ॥ (युग्मम्)
 प्रगल्भता शीतकर स्फुरन्तु कर्णोत्पलानि प्रसरन्तु हसा ।
 त्वद्विप्रलम्भज्वरभाजि तस्या वीणाप्यरीणा रणतु प्रकामम् ॥ ७१ ॥
 इत्थं घने व्यञ्जितनेत्रनीरे प्रदर्शिते प्रेम्णि सखीजनेन ।
 क्षणान्मृगाक्षी हृदयेश्वरस्य हसीव सा मानसमाविवेश ॥ ७२ ॥ (कुलकम्)
 प्रकाशितप्रेमगुणैर्वचोभिराक्रम्य बद्धा हृदये सखीभि ।
 आकृष्यमाणा इव निर्विलम्ब ययुर्युवान सविध बधूनाम् ॥ ७३ ॥
 आ सचरन्नम्भसि वारिराशेः श्लिष्ट किमौर्वाग्निशिखाकलापैः ।
 स्विच्छण्डचण्डद्युतिमण्डलाग्रप्रवेशसक्रान्तकठोरताप ॥ ७४ ॥
 अथाङ्गदम्भेन सहोदरत्वात्सोत्साहमुत्सङ्गितकालकूट ।
 अङ्गानि यन्मुर्मुखवहिपुञ्जभाज्जीव मे शीतकर करोति ॥ ७५ ॥
 इत्थं वियोगानलदाहमङ्गे निवेदयन्ती सुमुखी सखीनाम् ।
 समेयुषस्तत्क्षणमद्वितीयामजीजनत्कापि रति प्रियस्य ॥ ७६ ॥ (विशेषकम्)
 आयाति कान्ते हृदय विधेयविवेकवैकल्यमगान्मृगाक्ष्याः ।
 तत्कालनिस्त्रिशमनोभवास्त्रसघातघातैरिव घूर्णमानम् ॥ ७७ ॥
 बाष्पाम्बुसंश्लवितपक्ष्मलेखं चक्षु क्षणात्स्फारिततारक च ।
 किं प्रेम मान यदि वा मृगाक्ष्याः प्रियावलोके प्रकटीचकार ॥ ७८ ॥

समुच्छ्वसन्नीवि गलदुकूलं स्खलत्पद सकणकङ्कणं वा ।
 प्रियागमे स्थानकमायताक्ष्या विसिस्सिये प्रेक्ष्य सखीजनोऽपि ॥ ७९ ॥
 लावण्यमङ्गे भवती बिभर्ति दाहश्च मेऽभूद्वचवधानतोऽपि ।
 तद्ब्रूहि शृङ्गारिणि सप्रतीद कुतस्त्वया शिक्षितमिन्द्रजालम् ॥ ८० ॥
 जाड्यं यदि प्राप्यमुरोजयोस्ते तद्वेपथुर्मानिनि मे कुतस्त्य ।
 इत्युच्चरश्चादुवचासि कश्चित्प्रियामकार्षीच्छ्रुतमानवेगाम् ॥ ८१ ॥ (युग्मम्)
 मानस्य गाढानुनयेन तन्व्या निर्वासितस्यापि किमस्ति शेषः ।
 इतीव बोद्धुं हृदि चन्दनार्द्रं व्यापारयामास कर विलासी ॥ ८२ ॥
 सभ्रूमङ्ग करकिसलयोल्लासलीलाभिनीत-
 प्रत्यभार्था प्रतिविदधती विस्मयस्मेरमास्यम् ।
 सा दपत्योरजनि मदनोज्जीविनी कापि गोष्ठी
 यस्या मन्ये श्रवणमयता जग्मुरन्येन्द्रियाणि ॥ ८३ ॥
 चन्द्रे सिञ्चति चान्दनैरिव रसैराशा महोभि क्षणा-
 दुन्मीलन्मकरन्दसौरभमिव प्रादाय दृतीवचः ।
 सोत्कण्ठ समुपेत्य कैरवमिव प्रोल्लासि कान्तामुख
 स्वस्थाः केऽपि मधुव्रता इव मधून्यापातुमारेभिरे ॥ ८४ ॥
 इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्मान्युदये महाकाव्ये चतुर्दश सर्गः ।

पञ्चदश सर्गः ।

भर्गभालनयनानलदग्ध मन्मथ यदधिजीवयति स्म ।
 कोऽपि कल्पतरुमध्वमृत तत्पातुमारभत किनरलोकः ॥ १ ॥
 शीतदीधितिविकासि सुगन्ध पत्रवद्दशनकेसरकान्तम् ।
 स्त्रीमुख कुमुदवन्मधुपाना पातुमत्र मधुभाजनमासीत् ॥ २ ॥
 यावदाहितपरिस्रुति पात्रे चित्तमुत्तरलित मिथुनानाम् ।
 तावदन्तरिह बिम्बपदेन द्रागमज्जि वदनैरतिलौल्यात् ॥ ३ ॥
 दन्तकान्तिशबल सविलासा साभिलाषमपिबन्मधु पात्रे ।
 श्लिष्यमाणमिव सोदरभावाद्वचक्तरागममृतेन तरुण्यः ॥ ४ ॥

१ शैल स्थौल्य च २ दलयुक्तम्, (पक्षे) पत्रवल्लीमण्डनसमेतम्,

यामिनीप्रथमसंगमकाले शोणता यदभजद्विजनाथः ।
 तन्मधूनि ललनाकरपात्रे सोऽपि नूनमपिबत्प्रतिमूर्त्या ॥ ९ ॥
 श्वासकीर्णनवनीरजरेणुच्छन्नना चषकसीधु पिबन्ती ।
 कान्तपाणिपरिमार्जनशिष्ट मानचूर्णमपि कापि मुमोच ॥ १० ॥
 निष्ठितासवरसे मणिपात्रे पाणिशोणमणिकङ्कणभासः ।
 कापिशायनधियागु पिबन्ती काप्यहस्यत सखीभिरभीक्ष्णम् ॥ ११ ॥
 यौवनेन मदनेन मदेन त्व कृशोदरि सदाप्यसि मत्ता ।
 तद्वृथायमधुना मधुधारापानकेलिकलनास्वभियोगः ॥ १२ ॥
 पुण्डरीककमलोत्पलसारैर्यन्त्रिवर्णमकरोत्किल वेधा ।
 किं तु कोकनटकान्तचिकीर्षुर्नेत्रयुग्ममधुना मधुपानात् ॥ १३ ॥
 अङ्गसादमवसादितधैर्यो यो ददाति मतिमोहनमुच्चैः ।
 सोऽपि सस्पृहतया रमणीभिः सेव्यते कथमहो मधुवारः ॥ १४ ॥

सीधुपानविविना किल कालक्षेपमेव कलयन्मदनान्ध ।
 कामिनी रहसि कोऽपि रिरसुश्चाटुचारुपदमित्थमवादीत् ॥ १५ ॥ (कुलकम्)
 उल्लास विनिमीलितनेत्र यन्मृगीदृशि मधूनि पिबन्त्याम् ।
 तन्निपीतचषके स्फुरिताक्ष्या लज्जयेव गतमब्जमधस्तात् ॥ १६ ॥
 मद्यमन्यपुरुषेण निपीत पीयते कथमिवेति जिहासु ।
 चन्द्रबिम्बपरिचुम्बितमेतत्कामिना बहिरहस्यत काचित् ॥ १७ ॥
 किं न पश्यति पति तव पार्श्वे धृष्ट एष सखि शीतमयृग्व ।
 आसवान्तरवतीर्य यदुच्चैः पातुमाननमुपैति पुरस्तात् ॥ १८ ॥
 त्वत्प्रदष्टमथवा कथमग्रे दर्शयिष्यति मुख स्वधूनाम् ।
 इत्युदीक्ष्य चषके शशिबिम्ब काप्यगद्यत सनर्म सखीभिः ॥ १९ ॥ (युग्मम्)
 स्त्रीमुखानि च मधूनि च पीत्वा द्वित्रिवेलमपरः कुतुकेन ।
 अन्तर महदिह प्रतिपद्य प्रीतिमासवरसेषु मुमोच ॥ २० ॥
 बिम्बितेन शशिना सह नूनं पीवरोरुभिरपीयत मद्यम् ।
 यत्तदीयहृदयान्तरलीनैर्निर्गत सपदि मन्युतमोभिः ॥ २१ ॥

कामहेतुरुदितो मधुदाने गोत्रभेदमकरोत्पुरतोऽन्यः ।
 सगताप्यपुरुषोत्तमबुद्ध्या श्रीन्यवर्तत ततो वनितायाः ॥ १८ ॥
 ह्रीविमोहमपनीय निरस्यन्नन्तरीयमपि चुम्बितवक्त्र ।
 सस्पृह प्रणयवानिव भेजे कामिनीभिरसकृन्मधुवार ॥ १९ ॥
 जग्ममुर्मुहुरलक्तकतिकौ यद्विदशपदवीमधरोष्ठौ ।
 तेन मद्यमधिक स्वदते स्म स्मेरमन्मथवते मिथुनाय ॥ २० ॥
 क्षालितोऽपि मधुना परिपीतोऽप्याननेन दशनैर्दलितोऽपि ।
 स्वा मुमोच न रुचि मिथुनाना यत्ततः कथमभूदधरोऽयम् ॥ २१ ॥
 त्यज्यता पिपिपिपिप्रिय पात्र दीयता मुमुमुस्वासव एव ।
 दत्यमन्थरपदस्वलितोक्ति प्रेयसी मुदमदादयितस्य ॥ २२ ॥
 कापिशायनरसैरभिषिच्य प्रायश सरलता हृदि नीते ।
 भ्रूलतासु रचनासु च वाचा सुभ्रुवा घनमभूत्कुटिलत्वम् ॥ २३ ॥
 प्रोल्लसन्मृगदृशा मदनो हृद्यालवाल इव सीगुरसेन ।
 भ्रूलताविलसितैरिह साक्षात्कस्य हास्यकुसुम न चकार ॥ २४ ॥
 तोषितापि रुषमाहितरोषाप्याप तोषमबला मधुपानात् ।
 सर्वथा हि पिहितेन्द्रियवृत्तिर्वाम एव मदिरापरिणाम ॥ २५ ॥
 भ्रूलता ललितलास्यमकस्मात्स्मेरमास्यमवशानि वचासि ।
 सुभ्रुवा चरणयो स्खलितानि क्षीबता भृशमनक्षरमूचुः ॥ २६ ॥
 भिन्नमानदृढवज्रकवाटेनास्यता जवनिकामिव लज्जाम् ।
 तत्क्षणाञ्चितशरासनचण्ड सीधुना प्रकटितो विषमेषु ॥ २७ ॥
 प्रावृता शुचिपटैरतिमृद्धीः स्पर्शदीपितमनोभवभावा ।
 प्रेयसी समगुणा इह शय्या. कामिनो रतिसुखाय विनिन्युः ॥ २८ ॥
 कान्तकान्तदशनच्छददेशे लग्नदन्तमणिदीधितिरेका ।
 आबभावुपजनेऽपि मृणालीनालकैरिव रस प्रपिबन्ती ॥ २९ ॥
 प्रेयसा धृतकरापि चकम्पे चुम्बितापि मुखमाक्षिपति स्म ।
 व्याहृतापि बहुधा सकृदूचे किञ्चिदप्रकटमेव नवोढा ॥ ३० ॥

उत्तरीयमपकर्षति नाथे प्रावरिष्ट हृदयं स्वकराम्याम् ।
 अन्तरीयमपरा पुनराशु अष्टमेव न विवेद नितम्बात् ॥ ३१ ॥
 कामिना द्रुतमपास्य मुखान्तर्धानवस्त्रमिव कञ्चुकमस्याः ।
 व्यञ्जितं पृथुपयोधरकुम्भो दु सहो मदनगन्धगजेन्द्रं ॥ ३२ ॥
 पीनतुङ्गकठिनस्तनशैलैराहतोऽपि न सुमूर्च्छं युवा यत् ।
 तत्र नूनमधरामृतपानप्रेम कारणमवैम्यबलाया ॥ ३३ ॥
 वक्षसा पृथुपयोधरभार निष्पिपेष हृदयं दयिताया ।
 कोऽपि कर्तुमिह चूर्णमिहान्तर्लीनदुर्ललितकोपकणानाम् ॥ ३४ ॥
 श्लिष्टमिष्टवनितावपुरादौ नापनेतुमपरः प्रशशाक ।
 प्रीतिभिन्नपुलकाङ्कुरशङ्कुभ्रोतविग्रह इवाग्रहतोऽपि ॥ ३५ ॥
 श्लिष्यतापि जघनस्तनमुच्चैरन्तरे प्रणयिनाहमपास्तम् ।
 सुभ्रुवो बलिमिषादिह मध्य भ्रूविभङ्गमतनिष्ठ रूपेव ॥ ३६ ॥
 योषिता सरसपाणिजरेखालकृतो घनतरः स्तनभार ।
 आबभौ प्रणयिसगमहर्षोच्छ्वासवेगभरभिन्न इवोच्चै ॥ ३७ ॥
 कर्कशस्तनयुगेन न भग्नास्त्वन्नखा हृदि न वा व्यथितस्त्वम् ।
 इत्युदारनवयौवनगर्वा कापि कान्तमधि गर्वमहासीत् ॥ ३८ ॥
 सुप्त इत्यतिविविक्ततया स्वं सप्रकाश्य निलयः कुतुकेन ।
 ऐक्षतेव सुतनो रतचित्र बोधितैकतरदीपकनेत्रः ॥ ३९ ॥
 नात्र काचिदपरा परिणेतुः प्रीतिधाम वसतीति पुरध्री ।
 ईर्ष्ययेव परिरब्धवतोऽन्तर्द्रष्टुमस्य हृदय प्रविवेश ॥ ४० ॥
 कुन्तलाञ्जनविचक्षणपाणिः प्रोन्नम्य वदनं वनिताया ।
 कोऽपि लोलरसनाञ्चललीलाललनाचतुरमोष्ठमधासीत् ॥ ४१ ॥
 पीवरोच्चकुचकुम्बकचुम्बिन्यापुपोष कमितु करदण्डे ।
 वल्लकीत्वमनुताडिततन्त्रीकाणकूजितगुणेन पुरध्री ॥ ४२ ॥
 अङ्गसंग्रहपरः करपातं मध्यदेशमभितो विदधान ।
 योषितः स विजिगीषुरिवान्य क्षिप्रमाक्षिपति काञ्चनकाञ्चीम् ॥ ४३ ॥

स्पर्शभाजि न पर करदण्डे कामिनः प्रकटकण्टकयोगः ।
 र्षदुच्छसितकोमलनाभीपङ्कजेऽपि सुदृशोऽद्भुतमासीत् ॥ ४४ ॥
 संचरन्नित इतो नतनाभीकूपके निपतितः प्रियपाणिः ।
 मेखलागुणमवाप्य मदन्धोऽप्यारुरोह जघनस्थलमस्या ॥ ४५ ॥
 नीविबन्धमिदि वल्लभपाणौ सुभ्रुव कलकलो मणिकाञ्चया ।
 नोदितालिसुरतोत्पवलीलारम्भसश्रमपटुः पटहोऽभूत् ॥ ४६ ॥
 नीविबन्धमतिलङ्घ्य कराग्रे कामिनः प्रसरतीह यथेच्छम् ।
 भर्त्सना स्मितमलीकतरा इत्याख्यदक्षतमनङ्गवतीनाम् ॥ ४७ ॥
 पाणिना परिमृशन्नबलोरुस्तम्भमञ्चितकलापगुणेन ।
 कश्चिदाकलितमारमहेभ मोचयन्निव रतेषु रराज ॥ ४८ ॥
 भ्रूकपोलचिवुकाधरचक्षुश्चुकादिपरिचुम्बनदक्ष ।
 कोऽपि कोपितवधूप्रतिपिद्धा सान्त्वयन्निव रति विरराज ॥ ४९ ॥
 सीत्कृतानि कलहंसकनाद पाणिकङ्कणरणत्कृतमुच्चैः ।
 ओष्ठखण्डनमनोभवसूत्रे भाग्यता ययुरमूनि वधूनाम् ॥ ५० ॥
 गण्डमण्डलमुवि स्तनशैले नाभिगह्वरतले च विहृत्य ।
 सश्रमा इव दृशो दयितस्यानङ्गवेश्मनि विशश्रमुरासाम् ॥ ५१ ॥
 नोत्पपात पतिता नवकामिन्यूरुमूलफलके खलु दृष्टिः ।
 कामिनः प्रमदकारिणि रङ्गस्येव गूढमणिभाजि निधाने ॥ ५२ ॥
 पूर्वशैलमिव तुङ्गकुचाग्र प्रेयसि श्रयति लोचनचन्द्रे ।
 श्लावित मनसिजार्णवनीरैः सुभ्रुवो जघनमण्डलमुच्चैः ॥ ५३ ॥
 प्रेङ्खति प्रियतमे निरवद्यातोद्यवाद्यपटुकूजितकण्ठे ।
 चित्रलास्यलयवल्लु नितम्बो वल्गति स्म सुरते वनिताया ॥ ५४ ॥
 ओष्ठखण्डननखक्षतिवक्षस्ताडनस्तनकचग्रहणाद्यैः ।
 मत्सरादिव मिथो मिथुनाना कामकेलिकलहस्तुमुलोऽभूत् ॥ ५५ ॥
 सोत्सवैः करणसपरिवर्तैश्चाटुभिश्च मणितैः स्तनितैश्च ।
 पूर्वसंस्तुतमपि च्युतलज्ज कामिना रतमपूर्वमिवासीत् ॥ ५६ ॥

अश्रुगद्गदगिरामिह तावद्योषिता रतविधौ करुणोक्तिः ।
 तानि शुष्करुदितान्यपि यूना भेजिरे श्रवणयोरमृतत्वम् ॥ ५७ ॥
 आहतानि पुरुषायितमुच्चैर्घाष्टर्चमीदृगुपमर्दसहत्वम् ।
 कामिभिः क्षणमवेक्ष्य वधूनामन्यतैव सुरते प्रतिपेदे ॥ ५८ ॥
 भग्नपाणिबलया च्युतमाल्या भिन्नतारमणिहारलतापि ।
 ताम्यति स्म सुरते न कथंचित्प्रेमकर्मणवशेव कृशाङ्गी ॥ ५९ ॥
 स्पष्टधार्ष्ट्यमविरोधितवान्छ मञ्जुकृजितमनादृतदेहम् ।
 चित्रचाटुरुचि यत्प्रणयिन्यान्प्रियस्य रतये रतमासीन् ॥ ६० ॥
 मीलितेक्षणपुटै रतिसौख्यं योषितामनुभवद्विरभीष्टैः ।
 निर्निमेषनयनैकविभोग्यं तत्रिविष्टपमुखं लघु मेने ॥ ६१ ॥
 सवितेनुरधिकं मिथुनानां प्रीतिमप्यवमतात्ममुखानि ।
 प्रेमनिर्भरपरस्परचित्ताराधनोत्सवरतानि रतानि ॥ ६२ ॥
 भूरिमद्यरमपानविनोदैर्गाढशून्यहृदयानि तदानीम् ।
 कान्यपि स्म मिथुनानि न वेगात्प्राप्नुवन्ति रतकेलिसमाप्तिम् ॥ ६३ ॥
 उत्थितान्यपि रतोत्सवलीलाकौशलापहृतनेत्रमनासि ।
 युक्तमेव मिथुनानि रतान्तेऽन्योन्यवस्त्रवरिवर्तमकार्षुः ॥ ६४ ॥
 प्रेयसीपृथुपयोधरकुम्भे बलभस्य शुशुभे नखपङ्क्तिः ।
 चारुतामणिनिधाविव मुद्रावर्णपद्धतिरनङ्गनृपस्य ॥ ६५ ॥
 सप्रविश्य बलभीषु गवाक्षैर्वीक्ष्य चोन्नतपयोधरमङ्गम् ।
 कामतप्त इव कामधुनीनामाचचाम पवन श्रमवारि ॥ ६६ ॥
 पश्यति प्रियतमेऽवनतास्या कान्तदष्टदशनच्छदबिम्बम् ।
 ऐक्षतेव हृदयं त्रपमाणा स्त्री पुनः स्मरशरव्रणचिह्नम् ॥ ६७ ॥
 गन्तुमारभत कोऽपि रतान्ते गृह्यमाणवसनान्तरदृष्टम् ।
 ऊरुदण्डमवलम्ब्य तरुण्या सश्रमोऽपि रतवर्त्मनि भूयः ॥ ६८ ॥
 चुम्बनेन हरिणीनयनानामोष्ठतो मिलितयावकरागम् ।
 ईर्ष्ययेव दयितेक्षणयुग्मं चुम्बति स्म समयेऽपि न निद्रा ॥ ६९ ॥

इत्थ विलोक्य मधुपानविनोदमत्त-

कान्तारतोत्सवरतान्स्पृहयेव लोकान् ।

चन्द्रोऽपि कैरवमधूनि समं रजन्या

पीत्वास्तशैलरतिकाननमंमुखोऽभूत् ॥ ७० ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये पञ्चदश सर्गः ।

पोऽश्च सर्गः ।

सेवायै समयविदागत सुराणा मदोह क्षुभितपयोधिमन्द्रनादः ।

धर्माय त्रिभुवनभानवेऽभ्युदेतु यामिन्या, परिणतिमि श्रमाचक्षे ॥ १ ॥

स्थ्यामु त्वदमलकीर्तिकीर्तनेषु प्रारब्धेवभिनवमागधैरिदानीम् ।

व्योमाग्रात्पतति मुदामरप्रयुक्त पुष्पाणा प्रकर इवैष तारकौघः ॥ २ ॥

सभोग प्रविद्धवता कुमुद्वतीभिश्चन्द्रेण द्विगुणित आत्मन कलङ्कः ।

तन्नून रतिपरमम्बरान्तलग्न यात्येन समवगणय्य याभिनीयम् ॥ ३ ॥

गाढाश्रीभुजपरिरम्भनिर्भरोद्यन्निद्राणि स्फुटपटहारवैश्च भूयः ।

वर्नन्ते विघटितसपुटानि यूना भृकुसप्रगुणगुणानि लोचनानि ॥ ४ ॥

हृदोपव्यपनयहेतवे सगर्वा निर्वाणोलमुकमिव कर्पूर पुरस्तात् ।

वक्त्रेन्द्रोरुपरि तवावतार्य दूर द्यौरेषा क्षिपति सलक्ष्म चन्द्रविम्बम् ॥ ५ ॥

ते भावा, करणविवर्तनानि तानि प्रौढि सा मृदुमणितेषु कामिनीनाम् ।

एकैक तदिव रताद्भुत स्मरन्तो धुन्वन्ति श्वसनहता, शिरासि दीपा ॥ ६ ॥

यद्दोषोपचिततमोऽपि ते कथासु प्रारब्धास्वमरवरैर्विलीयतेऽसिन् ।

तन्मन्ये तव गुणकीर्तनानि नाम साधर्म्योदयमपि न द्विषा सहन्ते ॥ ७ ॥

राजान जगति निरस्य सूरसूतेनाक्रान्ते प्रसरति दुन्दुभेरिदानीम् ।

यामिन्या, प्रियतमविप्रयोगदु खैर्हृत्सधेः स्फुटत इवोद्धट प्रणादः ॥ ८ ॥

चेतसे यदि चपल पुरानुशेते तन्मानिन्यमुमधुनापि मानयेशम् ।

आकर्ण्य ध्वनितमितीव ताम्रचूडस्यानम्र प्रियमुषसि प्रपद्यतेऽन्या ॥ ९ ॥

संदष्टे प्रियविधिनाधरीकृतेऽस्मिञ्शीताशौ हिमपवनार्तपान्थवक्त्रैः ।

सीत्कारं प्रवितनुते विधूतहस्ता मुग्धापि क्षणरजनी विवृत्तलक्ष्मीः ॥ १० ॥

विध्वस्ता निजवसति विलोक्य कोषान्निष्कान्ता किल कमलेयमोषधीशात् ।
 नि श्रीक तमिव शुचावलोकयन्ती ख तेजस्त्यजति च पङ्क्तिरोषधीनाम् ॥ ११ ॥
 सभोगश्रमसलिलैरिवाङ्गनानामङ्गेषु प्रशममिति मनोभवाग्रिमम् ।
 उन्मीलज्जलजरज.कणान्किरन्त प्रत्यूपे पुनरनिला. प्रदीपयन्ति ॥ १२ ॥
 गुष्माभि प्रकटितकामकौशलाभि साध्वेतन्निधुवनयुद्धमत्र सोढम् ।
 इत्युक्त्वा स्पृशति मुदेव भृङ्गनादै. प्रत्यूषानिललहरी वधू सखीव ॥ १३ ॥
 प्रागल्भ्य विहितममीभिरत्ययेऽह्ना नाथस्य प्रतिगृहमित्यसौ रूपेव ।
 प्रत्यूष पवनकरेण धूमकेशेष्वाकृष्य क्षपयति सप्रति प्रदीपान् ॥ १४ ॥
 मूर्ध्निवोद्धतपलितायमानरश्मौ चन्द्रेऽस्मिन्नमिति विभावरीजरत्या ।
 अन्योन्य बिहगरवैरिवोलसन्त्यो दिग्बन्धो विदधति विह्वलादृहासान् ॥ १५ ॥
 आसज्योद्धृतचरणपराधमेता कण्ठाग्र मुकुलितलोचनास्तरुण्य ।
 प्रस्थातु शयनतलोत्थितानभीष्टान्याचन्ते प्रकटितचाटु चुम्बनानि ॥ १६ ॥
 पद्मिण्यामहनि विधाय कोषपान चिक्रीडुर्निशि यदमी कुमुद्वतीभिः ।
 तद्वर्णैर्न परमुदीरयन्ति भृङ्गा कृष्णत्वं निजचरितैरपि प्रकामम् ॥ १७ ॥
 पर्यस्ते दिवसमणौ न काचिदासीद्वाधा वस्तिमिरपिशाचगोचराणाम् ।
 इत्याशा पतितहिमद्रवाश्रु लोकान्वात्सल्याद्विहगरुतैरिवालपन्ति ॥ १८ ॥
 भात्येषा सुभगतम क्षपापवृत्तौ विच्छाया नभसि निशाकरस्य कान्ति ।
 एत ते मुखमुकुर प्रमार्ज्य लक्ष्म्या प्रक्षिप्ता स्वगुणदिदृक्षयेव भूतिः ॥ १९ ॥
 तन्नून प्रियविरहार्तचक्रवाक्याः कारुण्यान्निशि रुदित घन नलिन्या ।
 यत्प्रातर्जललवलाञ्छितारुणानि प्रेक्ष्यन्ते कमलविलोचनानि तस्या ॥ २० ॥
 स्रस्तोडुक्रमपरिणामिपाण्डुपत्रे व्योमाग्रे द्रुम इव सश्रये खगानाम् ।
 उन्मीलित्सलयविभ्रम भजन्ते जम्भारे ककुभि विभाकरस्य भास ॥ २१ ॥
 भस्मास्थिप्रकरकपालकश्मलोऽग्रे य सध्यावसरकपालिनावकीर्ण ।
 तं भास्वत्युदयति चन्द्रिकोडुचन्द्रव्याजेनावक्रमपाकरोति कालः ॥ २२ ॥
 नि शेष हतजनजातरूपवृत्तेर्ध्वान्तस्य प्रविरचितोऽमुनावकाशः ।
 इत्युच्चैर्गगनमुदस्तमण्डलाग्रो विच्छिन्नश्रवणकरं करोति भानुः ॥ २३ ॥

आरम्भोच्छलिततुरगकुञ्जरश्रीः क्षुण्णोद्यन्मकरकुलीरमीनरक्तः ।
 देवार्थं विदधदहीनरश्मिरब्धेरुन्मज्जत्ययमहिमाशुमन्दराद्रिः ॥ २४ ॥
 पाथोधेरुपजलतैलमुत्थितार्ध्वान्तच्छिद्भजति रवि प्रदीपलक्ष्मीम् ।
 यस्याभात्युपरि पतङ्गपातभीत्या विन्यस्त मरकतपात्रवद्विहायः ॥ २५ ॥
 दीपेनाम्बरमणिना रथाश्वदूर्ध्वं संयोज्यारुणघुसृण खमेव पात्रम् ।
 नक्षत्राक्षतनिकर पुर क्षिपन्ती प्राचीय प्रगुणयतीव मङ्गल ते ॥ २६ ॥
 पाथोधेरधिगतविद्रुमाशुभिर्वा सिद्धस्त्रीकरकलितार्धकुङ्कुमैर्वा ।
 लोकानामयमनुरागकन्दलैर्वा प्रत्यूषे वपुररुण बिभर्ति भानु ॥ २७ ॥
 उत्तिष्ठ त्रिजगदधीश मुञ्च शय्यामात्मानं बहिरुपदर्शयाश्रितानाम् ।
 तिग्माशुर्द्रुतमधिरोहतु त्वदीयैस्तेजोभिर्विजित इवोदयाद्रिदुर्गम् ॥ २८ ॥
 आयातो दुरधिगमामतीत्य वीथीमासीनः क्षणमुद्रयाद्रिभद्रपीठे ।
 प्रारब्धाभ्युदयमहोत्सवो विवस्वान्दिकान्ता करघुसृणैर्विलिम्पतीव ॥ २९ ॥
 मार्तण्डप्रखरकराग्रपीड्यमानादेतस्मादमृतमिव च्युतं सुधाशोः ।
 मध्नन्त्यो वधि कलशीषु मेघमन्द्रैः प्रध्वनैः शिखिकुलमुत्कयन्ति गोप्यः ॥ ३० ॥
 यामिन्यामनिशमनीक्षितेन्दुबिम्बं व्यावृत्ते प्रणयिनि भास्करे मुदेव ।
 सोल्लास मधुकरकज्जलैरिदानीं पन्निन्य सरसिजनेत्रमज्जयन्ति ॥ ३१ ॥
 सिन्दूरद्युतिमिह मूर्ध्नि कुङ्कुमाना वक्त्रेन्दौ वसनगता कुसुम्भशोभाम् ।
 बिभ्राणा नवतरणित्विषोऽपि साध्वीर्वैधव्येऽभिजनवधूर्विदूषयन्ति ॥ ३२ ॥
 स्वच्छन्द विधुमभिसार्य यत्प्रविष्टा प्रातः श्री कमलगृहे निरस्य मुद्राम् ।
 भूयोऽपि प्रियमनुवर्तते दिनेशं कः स्त्रीणा गहनमवैति तच्चरित्रम् ॥ ३३ ॥
 प्रस्थातु तव विहितोद्यमस्य भर्तुः प्रोत्सर्पद्वदनविलोनीलपत्रम् ।
 प्राच्याय समुचितमङ्गलार्थमग्रे सौवर्ण कलश इवाशुमानुदस्त ॥ ३४ ॥
 तद्वारि द्विरदमदोक्षिते मिथोऽङ्गसंघट्टच्युतमणिमण्डिते नृपाणाम् ।
 राज्यश्रीश्चलतुरगाङ्घ्रि तूर्यनादैर्व्यालोलद्वजकपटेन नृत्यतीव ॥ ३५ ॥
 मार्तण्डप्रखरकराग्रतङ्कपातप्रक्षुण्णस्थपुटतमस्तुषारकूटाः ।
 उद्योगप्रगुणचमूचरस्य योग्याः प्रस्थातु तव ककुभोऽधुना बभूवुः ॥ ३६ ॥

आयाति प्रबलतरप्रतापपात्रे नेत्राणा दिवसकृति त्वयीव मैत्रीम् ।
 सतापः प्रकटतरो भवत्विदानी शत्रूणामिव तपनाश्मना गणेषु ॥ ३७ ॥
 इत्थ स त्रिदशजनस्य मन्दराद्रिक्षुब्धाम्भोनिनदसमा निशम्य वाणीम् ।
 उत्तस्थौ सितवसनोर्मिरम्यतल्पाहुग्धाब्धे पवनतरङ्गितादिवेन्दुः ॥ ३८ ॥
 उत्तिष्ठन्नुदयगिरिरिवेन्दुरस्माद्देवेन्द्रान्मुकुलितपाणिपङ्कजाग्रात् ।
 सोऽद्राक्षीदथ नमतो नगोपमेभ्य पीठेभ्यो भुवि सरितामिव प्रवाहान् ॥ ३९ ॥
 कारुण्यद्रविणनिधे निधेहि दृष्टिं सेवार्थी भवतु जनश्चिरात्कृतार्थः ।
 यच्चिन्ताभ्यधिकफलान्यसौ ददाना ता चिन्तामणिगणनामपाकरोति ॥ ४० ॥
 इत्युच्चैर्निगदति वेत्रिणामधीशे श्रीधर्म समुचितविन्नरामरेन्द्रान् ।
 श्रूयदृष्टिसितवचसामसौ प्रमादै प्रत्येकं सदसि यथार्हमाचक्षे ॥ ४१ (कुलकम्) ॥
 निःशेष भुवनविभुर्विभानकृत्य कृत्वाय कृतसमयानुरूपवेषः ।
 आरुह्य द्विरदमुदग्रदानमुच्चै प्रत्यग्र मुकृतमिवाथ सप्रतस्थे ॥ ४२ ॥
 भाम्बन्तं द्युतिरिव कीर्तिवद्गुणाख्य सोत्माह मुभटमिवोत्तुका जयश्री ।
 दुर्धर्षा भुवनविसर्पिणी दुरापा त सेना त्रिभुवननाथमन्वियाय ॥ ४३ ॥
 अक्षिसप्रलयनटोद्भटादृहासे प्रेङ्खद्भि पटुपटहारवै प्रयाणे ।
 एकत्रोच्छलितरजश्छलेन सर्वा समक्ता इव ककुभो भयाद्भूवुः ॥ ४४ ॥
 मेण्डेन द्विपमपनीतबन्धमन्यं प्रेक्ष्यैतत्प्रमथनमासलाभिलाषः ।
 प्रश्नोतद्विगुणमदाम्बुधारमुच्चैरालनद्रुवरमिभो हठादभाङ्गीत् ॥ ४५ ॥
 तिष्ठन्ती मृदुलभुजगराजमूर्धन्युद्रोदु दृढपदमक्षमा क्षमा ते ।
 कर्णान्तेऽभिहित इतीव भङ्गदूतैर्नागेन्द्र पथि पदमन्थर जगाम ॥ ४६ ॥
 अश्यन्त्याश्चरणभरात्करावलम्ब्य ये दातु भुव इव लम्बमानहस्ताः ।
 कर्णान्तध्वनदलिकोपकृणिताक्षास्ते जग्मु पथि पुरतोऽस्य वारणेन्द्रा ॥ ४७ ॥
 सचेलु प्रचलितकर्णताललीलावातोर्विव्यतिकरशीतलैः समन्तात् ।
 सघट्टभ्रमभरमूर्छिता इवाशा सिञ्चन्तः पृथुकरसीकरै करीन्द्राः ॥ ४८ ॥
 अश्रान्त श्रिय इव चारुचामराणा य पश्चाद्विचरति लोलवालधीनाम् ।
 कामद्विर्भुवमभितो जवेन वाहै स व्यक्त कथमिव लङ्घितो न वायुः ॥ ४९ ॥

अन्योन्यस्खलनवशादयः खलीनप्रोद्धच्छज्ज्वलनकणच्छलेन सान्द्रम् ।
 कान्तारे विदधति भूरिवेगबाधा गन्धर्वा निदधुरिव क्रुधा दवामिम् ॥ १० ॥
 आक्रान्ते चटुलतुरगपुंगवाङ्घ्रिक्षुण्णोर्वीवलयरजोभिरन्तरिक्षे ।
 दिङ्मोहात्पतित इव क्वचित्तदानीं तिग्माशुर्न नयनगोचरो बभूव ॥ ११ ॥
 उत्फालैर्द्रुतमवटस्थलीरलङ्घ्यास्तद्वाहैर्गतिरभसेन लङ्घयद्भि ।
 सर्वत्र ध्वमनकुरङ्गपुगवोत्था सभ्रान्तिर्मनसि समादधे न केषाम् ॥ १२ ॥
 उद्वलगतुरगतरङ्गिताग्रसेनासचारक्षतशिखरोच्चयच्छलेन ।
 विन्ध्याद्रेः प्रथमकृताध्वसनिरोधस्योलूना शिर इव सैनिकैः प्रकोपात् ॥ १३ ॥
 उत्त्वातात्त्रलशिखरैः पुर परागेणाश्वीयैः स्फुटमवटेऽपु पूरितेषु ।
 सा बुद्धिः खलु रथिनो यदस्य पश्चात्प्रस्थाने सुगमतरो बभूव मार्गं ॥ १४ ॥
 प्राग्भागं द्विरदभयादुदग्रदन्तं प्रोत्सृज्य प्रकटितधर्धरोरुनादः ।
 उत्कूर्दन्विकटपदैरितन्मतोऽग्रे दौसेर पटुनटकौतुकचकार ॥ १५ ॥
 सर्वाशाद्विपमदवाहिनीषु सेनासचारोच्छलितरजःस्थलीकृतासु ।
 उड्डीनैर्भ्रमरकुलैरिवावकीर्णं व्योमासीदविरलदुर्दिनच्छलेन ॥ १६ ॥
 आतङ्काकुलशबरीवितीर्णगुज्जापुञ्जेषु ज्वलितदवानलभ्रमेण ।
 कारुण्यामृतरसवर्षिणी स गच्छंश्चिक्षेप प्रभुरसकृदनेषु दृष्टिम् ॥ १७ ॥
 ससर्पह्वलभररुद्वसिन्धुवेगं प्रोद्दामद्विरदतिरम्कृताग्रवृङ्गम् ।
 आक्रम्य चवजविजिनोरुकन्दलीकं विन्ध्याद्रेः विभुगुणैरवश्चकार ॥ १८ ॥
 सर्पत्यु द्विरदबलेषु नर्मदायाः संजात सपदि पयः प्रतीपगामि ।
 वाहिन्यो मदजलनिर्मितास्त्वमीषामुत्सङ्गं द्रुतमुदवेगवापुरेव ॥ १९ ॥
 महन्तद्वयवल्लीनिवासलीलालोलेयं नियतमनन्यगा तु लक्ष्मीः ।
 सामर्षप्रसरमितीव चिन्तयन्तो दन्तीन्द्राः सरिति वभञ्चुरम्बुजानि ॥ २० ॥
 आस्कन्व जलमवगाह्य दीर्घदन्तैरामूलोद्धृतसरलारविन्दनालाः ।
 आलोक्यास्त्रिलमुदरतरङ्गवत्याः कृष्टात्रावलय इव द्विपा विरेजुः ॥ २१ ॥
 उन्मीलन्नवनलिनीमराललीलालकारव्यतिकरसुन्दरी समन्तात् ।
 आनन्दोदवमितदेहलीमिवार्थश्रीसिद्धे सरितमलङ्घयत्स रेवाम् ॥ २२ ॥

एकान्त सुरसवरार्थमाश्रयन्ती प्रेक्ष्योच्चैरतनुपयोधराग्रलक्ष्मी ।
 स्त्रीरन्नोत्सुकमनसापि तेन विन्ध्यारण्यानी गुणगुरुणा स्थिर सिषेवे ॥६३॥
 उत्तुङ्गद्रुमवलभीषु पानगोष्ठीव्यासक्तैर्मधुपकुलैर्निलीनमुक्तम् ।
 विश्राणा मधु मधुर प्रसूनपात्रे गञ्जेन द्रुतमटवी बलै प्रमुक्ता ॥ ६४ ॥
 बाहिन्यो हिममलिला, सशाद्वला भूर्यत्रोच्चैर्द्विरदभरक्षमा द्रुमाश्च ।
 समिद्धचै द्रुतमटतो बभ्रुरध्वन्यावासा कतिचिदमुष्य तत्र तत्र ॥ ६५ ॥
 द्राघीयासमपि जवान्नितान्तदुर्गं गव्यूतिप्रमितमिव व्यतीत्य मार्गम् ।
 सोत्कण्ठ हृदयमसौ दधत्प्रियाया वैदर्भं विषयमथ प्रभु प्रपेदे ॥ ६६ ॥
 आरूढस्तुरगमिभ सुखासन वा प्रोलङ्घ्य द्रुतमसम सुखेन मार्गम् ।
 देशेऽस्मिन्महति पुनर्वसुप्रधाने व्योम्नीव द्युमणिरगादसौ रथस्थ ॥ ६७ ॥
 प्रधानैरनुकृतमन्दमेघनादै पाण्डित्यं दधति शिखण्डिताण्डवेषु ।
 ग्रामीणैर्धन इव वीक्षिते सहर्ष वज्रीव प्रभुरविक रथे रराज ॥ ६८ ॥
 क्षेत्रश्रीरधिकतिलोत्तमा सुकेय्य कामिन्यो दिशि दिशि निष्कुटा सरम्भाः ।
 इत्येन ग्रथितमशेषमप्सरोभि, स्वर्गादप्यधिकममस्त देशमीश ॥ ६९ ॥
 विस्फारैरविदितविभ्रमै स्वभावाद्दामेयीनयनपटैर्निपीयमानम् ।
 लावण्यामृतमधिकाधिक तथापि श्रीधर्मो भुवनविभुर्बभार चित्रम् ॥ ७० ॥
 पुण्ड्रेक्षुव्यतिकरशालिशालिवप्रे प्रोन्मीलद्विशदसरोरुहच्छलेन ।
 अन्येषा श्रियमिव नीवृता हसन्ती देशश्रीर्गुणगुरुणा मुदा लुलोके ॥७१॥
 कूष्माण्डीफलभरगर्भचिर्भटेभ्यो वृन्ताकस्तवकविनम्रवास्तुकेभ्य ।
 संकीर्णै मिथ इव दृष्टिरम्य लम्बा निष्क्रान्ता कथमपि शाकवाटकेभ्य ॥७२॥
 देशश्रीहृतहृदयेक्षण क्षणेन प्रोलङ्घ्य क्लममिव वर्त्म नातिदूरे ।
 तत्रोर्वीमणिमयकुण्डलानुकारिप्राकार पुरमथ कुण्डिन ददर्श ॥ ७३ ॥

१ सुरा एव सवरा मित्रा दन्त्यादिरपि सवरशब्द, (पक्षे) सुरसो यो वर २ म-
 दिराष्टहम् पानशालेति यावत्, ३ गृहारामा ४. अप्सरोभिर्देवाङ्गनाभिस्तिलोत्तमा-
 सुकेशीरम्भाप्रभृतिभि, (पक्षे) जालयुक्तसरोभि ५. देशानाम् ६ चिर्भट 'कचरी'
 इति देशभाषाप्रसिद्ध फलविशेष .

वार्तादौ तदनु रजस्ततः प्रणादो भेरीणामतनुबलान्वितस्य भर्तुः ।
 एतस्याभिमुखगमोत्सुक तदानीं सानन्दं पुरि विदधे विदर्भराजम् ॥ ७४ ॥
 सोल्लासं कतिपयवेगवत्तुरगैरेत्यास्मिन्नभिमुखमशुमानिवासीत् ।
 अस्योद्यद्गुणगरिमप्रकर्षमेरो. पादान्ते प्रणतिपरः प्रतापराज ॥ ७५ ॥
 देवोऽपि प्रणयवशीकृतः कराम्यामुत्क्षिप्य क्षितिमिलितोत्तमाङ्गमेनम् ।
 यद्गम्यं क्षणमपि नो मनोरथाना तद्वाहो. पृथुतरमन्तर निनाय ॥ ७६ ॥
 श्लाघ्य मे कुलमखिलं दिगर्प्यवाची धन्येयं समजनि सततिः कृतार्था ।
 कीर्तिश्च प्रसरतु सर्वतोऽद्य पुण्यैरातिथ्यं भुवनगुरौ त्वयि प्रयाते ॥ ७७ ॥
 सोऽप्यन्तर्मनसि महानयं प्रसादो देवस्येत्यविरतमेव मन्यमानः ।
 उन्मीलद्वनपुलकाङ्कुर प्रमोदादित्यूचे विनयनिधिर्विदर्भराज ॥ ७८ ॥
 किं ब्रूम. शिरसि जगत्रयेऽपि लोकैराज्ञेय स्रगिव पुरापि धार्यते ते ।
 स्वीकारस्तदखिलराज्यवैभवेषु प्राणेष्वप्ययमधुना विधीयता न ॥ ७९ ॥
 अत्यन्तं किमपि वचोभिरित्युदारैः सप्रेम प्रवणयति प्रतापराजे ।
 देवोऽयं सरलतर स्वभावमस्य प्रेक्ष्येति प्रियमुचित मुदाचक्षे ॥ ८० ॥
 सर्वस्वोपनयनमत्र तावदास्ता जाता. स्मस्त्वदुपगमाद्वय कृतार्था. ।
 नास्माकं तव विभवे परस्वबुद्धिर्नो वास्ते वपुषि मनागनात्मभावः ॥ ८१ ॥
 आलापैरिति बहुमानयन्समीपे गच्छन्तं तमुचितसत्क्रियाप्रतीत. ।
 ताम्बूलार्पणमुदित विदर्भराज स्वावासं प्रति विससर्जे धर्मनाथ ॥ ८२ ॥
 आनन्दोच्छ्वसितमना पुरोपकण्ठे योग्यायामथ वैरदाप्रतीरभूमौ ।
 आवासस्थितिमविरोधिनी विधातुं सेनाया पतिमयमादिदेश देव ॥ ८३ ॥

स यावत्सेनानीरलमलभताज्ञामिति विभोः

पुरं पूर्वस्थित्या सपदि धनदस्तावदकरोत् ।

सुरस्कन्धावारद्युतिविजयिनो यस्य विशिखा-

समासन्न शाखानगरमिव तत्कुण्डिनमभूत् ॥ ८४ ॥

द्वारि द्वारि पुरे पुरे पथि पथि प्रत्युल्लसत्तोरणा

पौरा. पूर्णमनोरथा रचयत प्रत्यग्ररङ्गावलिम् ।

पुण्यैर्वस्त्रिदशेन्द्रशेखरमणिः सोऽयं जगद्वल्लभः

प्राप्तो रत्नपुरेश्वरस्य तनयः श्रीधर्मनाभः प्रभु ॥ ८५ ॥

यास्तूर्यारवहारिगीतमुखरा पात्राणि दध्यक्षत-

सगदूर्वादलभाजि बिभ्रति करे सोत्तसवेषा, स्त्रिय' ।

श्रीशङ्कारवतीचिरार्जिततप सौभाग्यशोभा इव

श्रेयः प्राप्य समागम वरमिमं धन्याः प्रतीच्छन्तु ताः ॥ ८६ ॥

अद्योत्क्षिप्य कर ब्रवीम्यहमित, शृण्वन्तु रे पार्थिवा

का शृङ्गारवती कथापि भवता प्राप्ते जिने संप्रति ।

वार्ता तावदसी ग्रहप्रभृतयः कुर्वन्तु भाप्राप्तये

देवो यावदुदेति नाखिलजगच्चूडामणिर्भास्करः ॥ ८७ ॥

इत्थं विदर्भवसुधाधिपराजधान्या

द्रागदण्डपाशिकवचःशकुन निशम्य ।

तिष्ठन्स तत्र तगरे धनदोपनीते

सिद्धिं विभुर्ददयति स्म हृदि स्वकार्यं ॥ ८८ ॥

इति महाकविश्रीहरिवन्द्यविरचिते धर्मसर्माभ्युदये महाकाव्ये षोडश सर्गः ।

सप्तदश सर्गः ।

अथायमन्येद्युरुदारवेषः प्रतापराजाप्तजनोपहृतः ।

देशान्तरायातनरेन्द्रपूर्णा स्वयंवराग्मभुवं प्रपेदे ॥ १ ॥

मुक्तामयी कुङ्कुमपङ्किलाया रङ्गावलिर्यत्र पतिवराया ।

सौभाग्यभाग्योदयभूरुहाणामुप्तेव रेजे नववीजराजि ॥ २ ॥

यश सुधाकूर्चिकयेव तत्र शुभ्र नभोवेश्म स कर्तुमुच्चैः ।

मञ्जोच्चयान्कुण्डिनमण्डनेन प्रपञ्चितान्भूमिभुजा ददर्श ॥ ३ ॥

शृङ्गारसारङ्गविहारलीलाशैलेषु तेषु स्थितभूपतीनाम् ।

वैमानिकानां च मुदागतानां देवोऽन्तर किंचन नोपलेभे ॥ ४ ॥

निःसीमरूपातिशयो ददर्श प्रदह्यमानागुरुभूपवत्याः ।

मुखं न केषामिह पार्थिवानां लज्जामपीकूर्चिकयेव कृष्णम् ॥ ५ ॥

अयं स कामो नियतं भ्रमेण कमप्यधाक्षीद्विरिशस्तदानीम् ।
 इत्यद्भुतं रूपमवेक्ष्य जैनं जनाधिनाथा प्रतिपेदिरे ते ॥ १ ॥
 अथोऽङ्गिना नेत्रसहस्रपात्र निर्दिष्टमिष्टेन स मञ्चमुच्चैः ।
 सोपानमार्गेण समारुहोह हैम मरुत्वानिव वैजयन्तम् ॥ ७ ॥
 सिंहासने शृङ्ग इवोदयाद्रेस्तत्र स्थितो रत्नमये कुमारः ।
 स तारकाणामिव भूपतीना प्रभा पराभूय शशीव रेजे ॥ ८ ॥
 उल्लासितानन्दपय पयोधौ पीयूषधाम्नीव विशेषरम्ये ।
 कासा न नेत्राणि पुराङ्गनाना दृष्टेऽपि तत्रेन्दुमणीवभूवु ॥ ९ ॥
 इक्ष्वाकुमुख्यक्षितिपालकीर्तिं पठस्त्वथो मङ्गलपाठकेषु ।
 दसस्मरास्फालितकार्मुकज्यानिर्घोषवन्मूर्छति तूर्यनादे ॥ १० ॥
 करेणुमारुह्य पतिवरा सा विवेश चामीकरचारुकान्ति ।
 विस्तारिमञ्चान्तरमन्तरिक्षं कादम्बिनी लीनतडिल्लतेव ॥ ११ ॥ (युग्मम्)
 सा बागुरा नेत्रकुरङ्गकाणामनङ्गमृत्युंजयमन्त्रशक्तिः ।
 शृङ्गारभूवल्लभराजधानी जगन्मनःकर्मणमेकमेव ॥ १२ ॥
 लावण्यपीयूषपयोधिवेला संसारसर्वस्वमुदारकान्ति ।
 एकाप्यनेकैर्जितनाकनारी नृपैः सकाम ददृशे कुमारी ॥ १३ ॥ (युग्मम्)
 एता धनुर्यष्टिमिवैष मुष्टिग्राह्यैकमध्या समवाप्य तन्वीम् ।
 नृपानशेषानपि लाघवेन तुल्यं मनोभूरिषुभिर्जघान ॥ १४ ॥
 यद्यत्र चक्षुः पतितं तदङ्गे तत्रैव तत्कान्तिजले निमग्नम् ।
 शेषाङ्गमालोकयितु सहस्रनेत्राय भूपा स्पृहयावभूवु ॥ १५ ॥
 पयोधरश्रीसमये प्रसर्पद्गौरावलीशालिनि सप्रवृत्ते ।
 सा राजहसीव विशुद्धपक्षा महीभृता मानसमाविवेश ॥ १६ ॥
 स्वभावशोणौ चरणौ दधत्या न्यसे पदेऽन्त स्फटिकावदातम् ।
 उपाधियोगादिव भूपतीना मनस्तदानीमतिरक्तमासीत् ॥ १७ ॥

१ इन्द्र २ एतन्नामक निजप्रासादम् ३ यौवने, प्रावृषि च ४ हारावली,
 वारावली च ५ शुद्धमातापितृकुल्य, शुक्लोभयपतत्रा च ६ हृदय, सरोविशेष च

अहो समुन्मीलति धातुरेषा शिल्पक्रियायाः परिणामरेखा ।
 जगद्वय मन्मथवैजयन्त्या यया जयत्येष मनुष्यलोकः ॥ १८ ॥
 धनुर्लता भूरिषवः कटाक्षाः स्तनौ च सर्वस्वनिधानकुम्भौ ।
 सिंहासनं श्रोणिरतुल्यमस्याः किं किं न योग्यं स्मरपार्थिवस्य ॥ १९ ॥
 मङ्गु जले बाञ्छति पद्ममिन्दुर्व्योमाङ्गण सर्पति लङ्घनार्थम् ।
 क्लिश्यन्ति लक्ष्म्याः सुदृशा हृतायाः प्रत्यागमार्थं कति न त्रिलोक्याम् २०
 कुतः सुवृत्त स्तनयुग्ममस्या नितम्बभारोऽपि गुरु कथं वा ।
 येन द्वयेनापि महोन्नतेन समाश्रित मध्यमकारि दीनम् ॥ २१ ॥
 यद्वर्ण्यते निर्वृतिधाम धन्यैर्ध्रुव तदस्या स्तनयुग्ममेव ।
 नो चेत्कुतस्त्यक्तकलङ्कपङ्का युक्ता गुणैरत्र वसन्ति मुक्ता ॥ २२ ॥
 इत्यङ्गशोभातिशयेन तस्याश्चमत्कृताश्चेतसि चिन्तयन्त ।
 मनोभवाच्चैरिव हन्यमानाः शिरासि के के दुधुवुर्न भूपाः ॥ २३ ॥
 मन्त्रान्निपेटुस्तिलकान्यकार्षुर्ध्यानं दधुश्चिक्षिपुरिष्टचूर्णम् ।
 इमा वशीकर्तुमनन्यरूपा किं किं न चकुर्निभृतं नरेन्द्राः ॥ २४ ॥
 शृङ्गारलीलामुकुरायमाणान्यासन्नृपाणां विविधेङ्गितानि ।
 कन्यानुरागि प्रतिबिम्ब्यमान व्यक्त मनोऽलक्ष्यत यत्र तेषाम् ॥ २५ ॥
 कदर्पकोदण्डलतामिवैको भ्रुव समुत्तिष्ठ्य सम सुहृद्भिः ।
 करप्रयोगाभिनयप्रवाला विलासगोष्ठी रसिकश्चकार ॥ २६ ॥
 स्कन्धे मुहुर्वक्रितकंधरोऽन्यः कस्तूरिकायास्तिलकं ददर्श ।
 अभ्युद्धरत्युद्धुरवैरिवार्धेर्वसुधरापङ्कमिवात्र लग्नम् ॥ २७ ॥
 लीलाचलत्कुण्डलरत्नकान्त्या कर्णान्तकृष्टं धनुरैन्द्रमन्य ।
 अदर्शयच्चन्द्रधिया गतस्य सङ्ग मृगस्येव मुखे निषेद्धम् ॥ २८ ॥
 व्यराजतान्यो निजनासिकाग्रे निधाय जिघ्रन्करकेलिपद्मम् ।
 सदस्यलक्ष्य कमलाश्रितेव श्रियानुरागात्परिचुम्ब्यमानः ॥ २९ ॥
 कश्चित्कराभ्यां नखरागरक्त सलीलमावर्तयति स्म हारम् ।
 सरास्त्रभिन्ने हृदयेऽस्रधाराभ्रम जनानां जनयन्तमुच्चैः ॥ ३० ॥

ताम्बूलरागोत्पणमोष्ठविम्बं प्रमार्जयन्शोणकराङ्गुलीभिः ।
 पिबन्निवालक्ष्यत दन्तकान्तिच्छलेन शृङ्गारसुधामिवान्यः ॥ ३१ ॥
 अथ प्रतीहारपदे प्रयुक्ता श्रुताखिलक्षमापतिवृत्तवंशा ।
 प्रगल्भवागित्यनुमालवेन्द्रं नीत्वा सुभद्राभिदधे कुमारीम् ॥ ३२ ॥
 अवन्तिनाथोऽयमनिन्द्यमूर्तिरमध्यमो मध्यमभूमिपालः ।
 ग्रहा ध्रुवस्येव समग्रशक्तेर्यस्यानुवृत्तिं विदधुर्नरेन्द्राः ॥ ३३ ॥
 नुत्यन्तु वेलाद्रितटेषु नश्यत्युदग्रदिकुञ्जरचक्रवाले ।
 यस्य प्रयाणे पटहप्रणादैः स्पष्टादृहासा इव रेजुराशाः ॥ ३४ ॥
 निक्षत्रियादेव रणान्निवृत्तो विनार्थिनं कामपुषश्च दानात् ।
 अभूत्करः केवलमस्य कान्तापृथुस्तनाभोगविभोगयोग्य ॥ ३५ ॥
 अस्येदमावर्जितमौलिमालाभृङ्गच्छलेनाङ्घ्रियुगं नरेन्द्राः ।
 के के न भूपृष्ठलुठललाटभ्रष्टोद्भटभ्रूकुटयः प्रणमुः ॥ ३६ ॥
 एन पतिं प्राप्य दिवाप्यवन्तीप्रासादशृङ्गाग्रजुषस्तवायम् ।
 सिप्रातटोद्यानचकोरकान्तानेत्रोत्सवायास्तु चिरं सुखेन्दुः ॥ ३७ ॥
 ततः सुभद्रावचनावसाने श्रीमालवेन्द्रादवतारिताक्षीम् ।
 नीत्वा नरेन्द्रान्तरमन्तरज्ञा पतिवरा तां पुनरित्यवोचत् ॥ ३८ ॥
 दुष्कर्मचिन्तामिव यो निषेद्धुं विवेश चित्ते सततं प्रजानाम् ।
 विलोक्यतां दुर्नयवह्निपाथः सोऽयं पुरस्तान्मगधाधिनाथः ॥ ३९ ॥
 सुखं समुत्सारितकण्टकस्य बभ्राम कीर्तिर्भुवनत्रयेऽस्य ।
 विशालवक्षःस्थलवामलुब्धा दूरान्नृपश्रीं पुनराजगाम ॥ ४० ॥
 महीभुजा तेन गुणैर्निबद्धा गोमैण्डलं पालयतां प्रयत्नात् ।
 अपरि पूरैः पथसामिवान्तरब्रह्माण्डभाण्डं विशदैर्यगोभिः ॥ ४१ ॥
 ज्ञातप्रमाणस्य यशोऽप्रमाणं वृद्धास्य जज्ञे तरुणस्य लक्ष्मीः ।
 दैवात्ततोऽनुल्यपरिग्रहस्य त्वमेव कल्याणि भवानुरूपा ॥ ४२ ॥
 विदारयन्ती विषमेषुशक्त्या मर्माणि तस्मादहितस्वरूपात् ।
 आकृष्यमाणापि तथा प्रयत्नात्पराङ्मुखी चापलत्वेव साभूत् ॥ ४३ ॥

स्फुरत्प्रतापस्य ततोऽङ्गभर्तुः सूर्याशुराशेरिव सनिकर्षम् ।
 कुंसुद्वर्ती सा सरसीव कृच्छ्रान्निनाय चैनामिति चाभ्यघत् ॥ ४४ ॥
 अङ्गोऽप्यनङ्गो हरिणेषणाना राजाप्यसौ चण्डरुचिः परेषाम् ।
 भोगैरहीनोऽपि हतद्विजिह्व को वा चरित्र महतामवैति ॥ ४५ ॥
 वक्त्रेषु विद्वेषिविलासिनीनामुदश्रुधाराप्रसरच्छलेन ।
 भेजुः कथंचिन्न पुनः प्ररोहमुत्खातमूला इव पत्रवल्लयः ॥ ४६ ॥
 संख्येषु साक्षीकृतमात्मसैन्य खङ्गोऽपि वश्यप्रतिभूरुपात्त ।
 कृतार्थवत्पत्रपरिग्रहेण दासीकृतानेन विपक्षलक्ष्मीः ॥ ४७ ॥
 गङ्गामुपास्ते श्रयति त्रिनेत्रं खं निर्जरेभ्यः प्रविभज्य दत्ते ।
 अस्याननेन्दुद्युतिमीहमानो व्योमापि धावन्नधिरोहतीन्दु ॥ ४८ ॥
 यद्यस्ति तारुण्यविलासलीलासर्वस्वनिर्वेशमनोरथस्ते ।
 तत्कामिनीमानसराजहस मूर्त्यन्तरानङ्गममुं वृणीष्व ॥ ४९ ॥
 ग्रीष्मार्कतेजोभिरिव सरास्त्रैस्तप्तप्युदञ्चत्कमलेऽपि तत्र ।
 सा पल्लवे निर्मलमानसस्था न राजहसीव रति बबन्ध ॥ ५० ॥
 सपूर्णचन्द्राननमुन्नतास विशालवक्षःस्थलमम्बुजाक्षम् ।
 नीत्वा कलिङ्गाधिपति कुमारौ दौवारिकी सा पुनरित्युवाच ॥ ५१ ॥
 खिन्नमुहुश्चारुचकोरनेत्रे प्रौढप्रतापार्कविलोकनेन ।
 नेत्रामृतस्यन्दिनि रञ्जि साक्षान्निक्षिप्यता निर्वृतयेऽत्र चक्षुः ॥ ५२ ॥
 अनारतं मन्दरमेदुराङ्गैः प्रमथ्यमानोऽस्य गजैः पयोधिः ।
 शुशोच दुःखान्मरणाभ्युपायं ग्रस्तं त्रिनेत्रेण स कालकूटम् ॥ ५३ ॥
 चकर्ष निर्मुक्तशिलीमुखा यत्करेण कोदण्डलता रणेषु ।
 जगत्रयालकरणैकयोग्यमसौ यशः पुष्पमवाप तेन ॥ ५४ ॥
 चेतश्चमत्कारिणमत्युदारं नव रसैरर्थमिवातिरम्यम् ।
 त्वमेनमासाद्य पतिं प्रसन्ना श्लाघ्यातिमात्रं भव भारती वा ॥ ५५ ॥
 भूतिप्रयोगैरतिनिर्मलाङ्गात्तस्मात्सुवृत्तादपि राजपुत्री ।
 आदर्शबिम्बादिव चन्द्रबुद्ध्या न्यस्त चकोरीव चकर्ष चक्षुः ॥ ५६ ॥

नरप्रकर्षोपनिषत्परीक्षाविचक्षणा दक्षिणभूमिभर्तुः ।
 नीत्वा पुरस्तादवरोधरक्षा विदर्भभूपालसुता बभाषे ॥ ५७ ॥
 लीलाचलत्कुण्डलमण्डितास्य पाण्ड्योऽयमुड्डामरहेमकान्तिः ।
 आभाति शृङ्गोभयपक्षसर्पत्सूर्येन्दुरुच्चैरिव काञ्चनाद्रिः ॥ ५८ ॥
 निर्मूलमुन्मूल्य महीधराणा वशानशेषानपि विक्रमेण ।
 तापापनोदार्थमसौ धरित्र्यामेकातपत्रं विदधे स्वराज्यम् ॥ ५९ ॥
 अनेन कोदण्डसखेन तीक्ष्णैर्बाणैरसंख्यैः सपदि क्षताङ्ग ।
 अभाजन वीररसस्य चक्रे को वा न सख्येषु विपक्षवीर ॥ ६० ॥
 गृहीतपाणिस्त्वमनेन यूना तन्वि स्वनिःश्वाससहोदराणाम् ।
 श्रीखण्डसारा मलयानिलाना सखीमिवा लोक्य जन्मभूमिम् ॥ ६१ ॥
 कङ्कालकैलालवलीलवङ्गरम्येषु वेलाद्रितटेषु सिन्धो ।
 कुरु स्पृहा नागरखण्डवल्लीलीलावलम्बिकमुकेषु रन्तुम् ॥ ६२ ॥
 दिनाधिनाथस्य कुमुद्वतीव पीयूषभानोर्नलिनीव रम्या ।
 सा तस्य कान्ति प्रविलोक्य दैवान्नानन्दसदोहवती बभूव ॥ ६३ ॥
 महीभुजो ये जिनधर्मबाह्या सम्यक्त्ववृत्त्येव तया विमुक्ता ।
 सद्योऽपि पातालमिव प्रवेष्टुं बभूवुरत्यन्तमधोमुखास्ते ॥ ६४ ॥
 कर्णाटलाटद्रविडान्धमुख्यैर्महीधरै कैरपि नोपरुद्धा ।
 रसावहा प्रौढनदीव सम्यग्रत्नाकरं धर्ममथ प्रपेदे ॥ ६५ ॥
 यच्चक्षुरस्याः श्रुतिलङ्घनोक्त यद्वेष्टि च भू स्मृतिजातधर्मम् ।
 अद्वैतवादं तुंगतस्य हन्ति पदक्रमो यच्च जेडद्विजानाम् ॥ ६६ ॥
 प्रजापतिश्रीपतिवाक्पतीना ततः समुद्यद्दृषलाञ्छनानाम् ।
 मुक्त्वा परेषामिह दर्शनानि सर्वाङ्गरक्तेयमभूज्जिनेन्द्रे ॥ ६७ ॥ (युग्मम्)

१ कर्णपथलङ्घनोक्तण्डम्, (पक्षे) वेदमार्गातिक्रमणाभिलाषम् २ स्मृतिजात का-
 मस्तस्य धर्मं चापम् धनुर्वाचकोऽपि धर्मशब्दो मेदिन्यादिषु पठ्यते, (पक्षे) मन्वादिस्मृ-
 तिप्रोक्त धर्मम्. ३ शोभनगमनस्य, बुद्धस्य च ४. चरणप्रचार, (पक्षे) पदस्य क्रमो
 वैदिकप्रसिद्ध पदगठ.. ५ जलपक्षिणाम् हसानामिति यावत्, (पक्षे) मूढब्राह्मणानाम्
 ६ अवलोकनानि, शास्त्राणि च

तथाहि दृष्ट्योभयमार्गनिर्यन्मुदश्रुधारान्वितया मृगाक्षी ।
 प्रसारितोद्दामभुजाग्रयेव सोत्कण्ठमालिङ्गति नूनमेनम् ॥ ६८ ॥
 विभावयन्तीत्यथ मन्मथोत्थं विकारमाकारवशेन तस्याः ।
 अर्हद्गुणग्रामकथासु किञ्चिद्विस्तारयामास गिर सुभद्रा ॥ ६९ ॥
 गुणातिरेकप्रतिपत्तिकुण्ठीकृतामरेन्द्रप्रतिभस्य भर्तुः ।
 यद्वर्णनं मद्वचसाप्यमुष्य भानोः प्रदीपेन निरीक्षणं तत् ॥ ७० ॥
 इक्ष्वाकुवशप्रभवः प्रशास्ति महीं महासेन इति क्षितीशः ।
 तस्यायमारोपितभूमिभारः श्रीधर्मनामा विजयी कुमारः ॥ ७१ ॥
 मासान्निशान्ते दश जन्मपूर्वानस्याभवत्पञ्च च रत्नवृष्टिः ।
 यया न दारिद्र्यरजो जनानां स्वप्नेऽपि दृग्गोचरता जगाम ॥ ७२ ॥
 जन्माभिषेकेऽस्य सुरोपनीतैर्दुग्धाब्धितोयैः प्रविधीयमाने ।
 संघ्राव्यमानं कनकाचलोऽपि कैलासशैलोपमता जगाम ॥ ७३ ॥
 लावण्यलक्ष्मीजितमन्मथस्य किं ब्रूमहे निर्मलमस्य रूपम् ।
 वीक्ष्यैव यद्विस्मयतो बभूव हरिर्द्विनेत्रोऽपि सहस्रनेत्र ॥ ७४ ॥
 वक्षःस्थलात्प्राज्यगुणानुरक्ता युक्तं न लोलापि च चाल लक्ष्मी ।
 बद्धा प्रबन्धैरपि कीर्तिरस्य बभ्राम यद्भूत्रितयेऽद्भुतं तम् ॥ ७५ ॥
 बुद्धिर्विशाला हृदयस्थलीव सुनिर्मल लोचनवच्चरित्रम् ।
 कीर्तिश्च शुभ्रा दशनप्रभेव प्रायो गुणा मूर्त्यनुसारिणोऽस्य ॥ ७६ ॥
 सुराङ्गनानामपि दुर्लभं यत्पदाम्बुजद्वन्द्वरजोऽपि नूनम् ।
 तस्याङ्गमासाद्य गुणाम्बुराशेऽल्लोकोवन्द्या भव सुन्दरि त्वम् ॥ ७७ ॥
 इत्थं तयोक्ते द्विगुणीभवन्त रोमाञ्चमालोकनमात्रमित्रम् ।
 सा दर्शयामास तनौ कुमारी जिनेश्वरे मूर्तमिवाभिलाषम् ॥ ७८ ॥
 भावविदित्वापि तथा करेण सख्या सहासपुरतः क्षिपन्त्या ।
 चेलाञ्चलसा चलापाणिपद्मा प्रोत्सृज्य लज्जा द्रुतमाचर्ष ॥ ७९ ॥
 श्रीधर्मनाथस्य मनोज्ञमूर्तेः प्रवेपमानाग्रकारारविन्दा ।
 सवाहिता वेत्रभृता कराम्या चिक्षेप कण्ठे वरणस्रजसा ॥ ८० ॥

नि सीमसौभाग्यपयोधिवेला वीचीव वक्ष पुलिने जिनस्य ।
 समुलसन्ती परिपूर्णमस्याः सा पुण्यचन्द्रोदयमाचक्षे ॥ ८१ ॥
 उन्मुद्रितो यन्नवतापि नून धात्राधुना स्त्रीनररत्नकोषः ।
 यदस्य युग्मस्य समानमन्यन्नादर्शि रूप न च दृश्यतेऽत्र ॥ ८२ ॥
 इत्थं मिथः पौरकथाः स शृण्वन्पुरःसरीभूतविदर्भराजः ।
 स्वकर्मवृत्त्येव नरेन्द्रपुत्र्या सम तदात्मेव पुरं विवेश ॥ ८३ ॥
 बधूवृतं वीक्ष्य वर तमन्ये नृपा यथावासमपास्तभासः ।
 विभान्वित भास्करमाकलय्य जग्मु समूहा इव तारकाणाम् ॥ ८४ ॥
 स्वयंवर द्रष्टुमुपागताना ध्वजाशुकैर्व्योमसदामुदग्रैः ।
 विचित्रवस्त्रार्पणतत्परेव रेजे विदर्भाधिपराजधानी ॥ ८५ ॥
 अथाभवत्तम्बुदनादमन्द्र ध्वनत्सु तूर्येषु पुराङ्गनानाम् ।
 उत्कण्ठितान्तःकरणानि कामं शिखण्डिनीनामिव चेष्टितानि ॥ ८६ ॥
 करेऽन्दुक कङ्कणमङ्घ्रिभागे मुखे च लाक्षारसमायताक्षी ।
 तमुत्सुका वीक्षितुमीक्षणे च सचारयामास कुरङ्गनाभिम् ॥ ८७ ॥
 एतैत हे धावत पश्यताग्रे जगन्मनोमोहनमस्य रूपम् ।
 इत्थं तमुद्दिश्य पुराङ्गनाना कोलाहलः कोऽपि समुज्जगाम ॥ ८८ ॥
 अट्टालशालापणचत्वरेषु रथ्यासु च व्याकुलकेशपाशाः ।
 द्रष्टु तमम्भोजदृशो भ्रमन्त्य स्वमूचिरे कामपिशाचवश्यम् ॥ ८९ ॥
 मुक्तामये स्वच्छरुचौ गुणाढ्ये तस्मिन्मनोज्ञे हृदयावतीर्णे ।
 असूययेव त्रुटितोऽपि हार स्पष्टो बधूभिर्न जनावकीर्णे ॥ ९० ॥
 पत्राङ्कुरैः कापि कपोलमेक सभाव्य नेत्र च तथाङ्गनेन ।
 उद्धाटितैकस्तनमण्डलागात्तमर्धनारीश्वरता वहन्ती ॥ ९१ ॥
 यियासतस्तस्य नरेन्द्रहर्म्यमत्यद्भुत रूपमवेक्ष्य मार्गे ।
 पुरःप्रयाणप्रतिषेधनाय शिरासि मन्ये दुधुवुस्तरुण्य ॥ ९२ ॥
 रुद्धे जनैर्नेत्रपथेऽत्र काचिदुच्चैस्तरा निर्भयमारुरोह ।
 आरूढचेतोभवपौरुषाणा किमस्त्यसाध्य हरिणेषणानाम् ॥ ९३ ॥

अङ्गेषु जातेष्वपि तद्विलोकादुद्भिन्नरोमोच्चयकञ्चुकेषु ।
 दृढप्रहारो विषमेषुवीरो मर्माणि बाणैरभिनद्धधूनाम् ॥ ९४ ॥
 कोलाहल कापि मुधा विधाय तस्य स्वमालोकपथ निनाय ।
 द्रष्टु दृढोपायमनङ्ग एव चक्षुस्तृतीय सुदृशामुदेति ॥ ९५ ॥
 निर्व्याजपीयूषसहोदरोऽपि तदङ्गलावण्यरसप्रवाहः ।
 नेत्रार्धभागेन निपीयमानो न तृप्तयेऽभून्नगराङ्गनानाम् ॥ ९६ ॥
 आलिङ्ग्य बालाय समर्पयन्ती मुखेन काचित्कमुकस्य खण्डम् ।
 न केवलं तत्प्रणयानुवृत्तिमूचे निजा चुम्बनचातुरी च ॥ ९७ ॥
 तस्य प्रभोर्धिवरता गतस्य समन्ततः सर्पति कान्तिजाले ।
 बन्धाय सद्यो रसवाहिनीना पपात लोला शफरीव दृष्टिः ॥ ९८ ॥
 उद्यद्भुजालम्बितनासिकाग्रा स्थिता गवाक्षे विगलन्निमेषा ।
 गौरी क्षणं दर्शितनाभिचक्रा चक्रे अम काञ्चनपुत्रिकाया ॥ ९९ ॥
 कामान्धमेव द्रुतमाकुलाभि क्षिप्त मनस्तत्र विलासिनीभिः ।
 तेनेतरालम्बनविप्रयोगाद्व्यावृत्तियोग्यं न पुनर्बभूव ॥ १०० ॥
 किमेणकेतु किमसावनङ्गः कृष्णोऽथवा किं किमसौ कुबेरः ।
 लोकेऽथवामी विकलाङ्गशोभा कोऽप्यन्य एवैष विशेषितश्री ॥ १०१ ॥
 शृङ्गारवत्याश्चिरसचित्ताना रेखामतिक्रामति का शुभानाम् ।
 लब्धो यथा नूनमसावगम्यो मनोरथानामपि जीवितेशः ॥ १०२ ॥
 पीयूषधाराभिरिवाङ्गनानामित्थं स वाग्भि परिपूर्णकर्णः ।
 उत्तोरणं द्वारमुदारकीर्ति संबन्धिनः प्राप शनैः कुमार ॥ १०३ ॥ (कुलकम्)
 तत्रायमुत्तीर्य करेणुकायाः सुवासिनीसाधितमङ्गलश्रीः ।
 विवेश यक्षाधिपदत्तहस्त प्रशस्तमुच्चैः श्वशुरस्य सौधम् ॥ १०४ ॥
 निर्वर्तिताशेषविवाहदीक्षामहोत्सवोऽसौ श्वशुरेण सम्यक् ।
 बध्वा सम तत्र चतुष्कमध्ये सिंहासन हैममलंचकार ॥ १०५ ॥
 अत्रान्तरे वेत्रिनिवेद्यमानमग्रे पितृप्रेषितमेकदूतम् ।
 ददर्श सम्यक्स निवेदितार्थं तदर्पितं लेखमपि व्यधत् ॥ १०६ ॥

अथायमाहूय पतिं चमूना सुषेणमित्यादिशति स्म देव ।
 स्वराजधानीं प्रति संबृतार्थं पित्राहमत्यर्थितयोपहृतः ॥ १०७ ॥
 ततोऽतिवेगेन मनोवदामुं बध्वा समं रत्नपुर समीहे ।
 त्व कायवत्कार्यमशेषयित्वा शनै ससैन्यो भवितानुगामी ॥ १०८ ॥

उक्त्वा तमित्यनुचर श्वशुरानुमत्या

यावत्प्रभुः स्वपुरयानसमुत्सुकोऽभूत् ।

तावद्धनाधिपतिरम्बरपुष्पकल्पं

भक्त्या विमानमुपढौकयति स्म तस्मै ॥ १०९ ॥

तत्रारुह्य वितीर्णविसयरुचा शृङ्गारवत्याधिकं

पूषेव प्रविकासितास्यकमलो दिश्युत्तरस्था व्रजन् ।

सद्य प्राप सखेदमाहूयदिव व्यालोलसौधध्वजै-

र्देवो रत्नपुरं पुरदरगुरुः श्रीधर्मनाथ प्रभु ॥ ११० ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये सप्तदश सर्गः ।

अष्टादश सर्गः ।

अथ श्रुताशेषमुखप्रवृत्तिना मुद महासेननृपेण विभ्रता ।
 प्रवर्तितानेकमहोत्सव पुर सम कलत्रेण विवेश स प्रभु ॥ १ ॥
 स चन्द्रमाश्चन्द्रिकयेव कान्तया तयान्वितोऽत्यन्तमनोरमाकृतिः ।
 कुमुद्वतीनामिव पौरयोषिता चकार दृक्कैरवकाननोत्सवम् ॥ २ ॥
 अलंकृतं मङ्गलसविधानकैः प्रविश्य हर्म्य हरिविष्टरस्थितौ ।
 तदान्वभूतामनुभाविनाविमौ महत्तरारोपितमक्षतक्रमम् ॥ ३ ॥
 यदल्पपुण्यैर्मनुजैर्दुरासदं सदैव यच्चाननुभूतपूर्वकम् ।
 बधूवरालोकनलोलनेत्रयोर्बभूव पित्रो सममेव तत्सुखम् ॥ ४ ॥
 स नन्दनालीकनजातसंमद सुरागलीलालसनिर्जराङ्गनम् ।
 अमन्यत स्वर्गपुरोपमं नृप प्रसक्तसगीतकहारि तद्दिनम् ॥ ५ ॥

अथैष शृङ्गारवतीमिवापरां सकौतुकेनैव करेण मेदिनीम् ।
 तमादराद्वाहयितुं नरेश्वर स्थितं सदस्यात्मजमित्यभाषत ॥ १ ॥
 नियम्य यद्राज्यतृणेऽपि पालित तवोदयात्प्राग्गहनैकसत्त्ववत् ।
 विबन्धनं तद्विषयेषु नि स्पृहं मनो वनायैव ममाद्य धावति ॥ ७ ॥
 प्रतापटङ्कैः शैतकोटिनिष्ठुरैः किरीटरत्नोपलपट्टिकात्रजे ।
 स्फुरन्निजाज्ञाक्षरमालिकामयी मया प्रशस्तिर्निहिता महीभुजाम् ॥ ८ ॥
 यशो जगन्मण्डलमण्डनीकृतं कृताः कृतार्थाः कृतिनोऽपि संपदा ।
 त्वया च जाता धुरि पुत्रिणा वयं किमस्त्यपर्याप्तमतोऽत्र जन्मनि ॥ ९ ॥
 ततोऽवशिष्टं पुरुषार्थमर्थतश्चतुर्थमेवार्थयतीह मे मनः ।
 अथान्यदप्यस्ति विधेयमादरात्त्वमेव तत्साधु विचारयोचितम् ॥ १० ॥
 उपेत्य वात्येव जरातिजर्जर करोति यावन्न वपुः कुटीरकम् ।
 निकेतनं तावदुपैतुमक्षय द्रुत यतिष्ये जिननाथवर्त्मना ॥ ११ ॥
 अपत्यमिच्छन्ति तदेव साधवो न येन जातेन पतन्ति पूर्वजा ।
 इति त्वयापत्यगुणैषिणा पतन्नुपेक्षणीयो न भवामि समृतौ ॥ १२ ॥
 ततोऽनुमन्यस्व नयज्ञ साधये समीहित त्वद्भुजदण्डशायिनि ।
 चिरं धरित्रीवलये फणावतामपेतभार सुखमेधता पति ॥ १३ ॥
 तवापि शिक्षा भुवनत्रयीगुरोर्बिभाति भानोरिव दीपदीधितिः ।
 इति प्रपद्यापि यदुच्यते मया ममत्वमोह खलु तत्र कारणम् ॥ १४ ॥
 भृश गुणानर्जय सद्गुणो जनैः क्रियामु कोदण्ड इव प्रशस्यते ।
 गुणच्युतो बाण इवातिभीषण प्रयाति वैलक्ष्यमिह क्षणादपि ॥ १५ ॥
 उपात्ततन्त्रोऽप्यखिलाङ्गरक्षणे न मन्त्रिसानिध्यमपेतुमर्हसि ।
 श्रिया पिशाच्येव नृपत्वचत्वरे परिस्खलन्कञ्छलितो न भूपति ॥ १६ ॥
 न बद्धकोष स तथा यथाम्बुज विकीर्णमाक्रामति षट्पदोच्चयः ।
 पराभिभूतिप्रतिबन्धनक्षम नृपो विदध्यादिति कोषसंग्रहम् ॥ १७ ॥

अनुज्झितस्नेहभर विभूतये विधेहि सिद्धार्थसमूहमाश्रितम् ।
 स पीडित स्नेहमपास्य तत्क्षणात्स्वलीभवन्केन निवार्यते पुनः ॥ १८ ॥
 स मन्दरागोपहत पयोनिधिर्मुमोच लक्ष्मी सगजामपि क्षणात् ।
 इतीव जानन्नजसंनिधौ जनान्न मन्दरागाननिशं विधास्यसि ॥ १९ ॥
 गतत्रपो यस्त्रपुणीव सन्मणिं नियोजयेद्योग्यमयोग्यकर्मणि ।
 विवेकवन्ध्य स महीपतिः कथं भवेदनौचित्यविदाश्रयः सताम् ॥ २० ॥
 अचिन्त्यचिन्तामणिमर्थसपदा यशस्तरो स्थानकमेकमक्षतम् ।
 अशेषभूसृत्परिवारमातर कृतज्ञता तामनिशं त्वमाश्रय ॥ २१ ॥
 स्थितेऽपि कोपे नृपति पराश्रयी प्रपद्यते लाघवमेव केवलम् ।
 अशेषविश्वभरिकुक्षिरच्युतो बलिं भजन्किं न बभूव वामनः ॥ २२ ॥
 अनाहतोपक्रमकर्णधारका श्रयन्ति ये नीतिमिमा तरीमिव ।
 विरोधिदुर्वीतविदभिता विपन्नदी न दीना परिलङ्घयन्ति ते ॥ २३ ॥
 महोभिरन्यानिह कृपदेशवज्जडाशयाज्शोषय भीषणैः क्रमात् ।
 यथा न लक्ष्म्या घटवोढयेव ते कृपाणधारासलिलं विमुच्यते ॥ २४ ॥
 अपेक्ष्य कालं कमपि प्रकर्षत स्फुरन्त्यमी धामधना अपि द्रुतम् ।
 हिमेन तेनापि तिरस्कृतिं कृतामहो सहस्ये सहते न किं रवि ॥ २५ ॥
 विशुद्धपाणिं प्रकृतीरकोपयज्जयाय यायादरिमण्डलं नृपः ।
 बहिर्व्यवस्थामिति विभ्रदान्तराज्जयी कथं स्यादनिरुध्य विद्विषः ॥ २६ ॥
 ततो जयेच्छुर्विजिगीपुरान्नरान्यतेत जेतुं प्रथमं विरोधिनः ।
 कथं प्रदीप्तानवधीर्यं बहिना गृहानिहान्यत्र कृती व्यवस्यति ॥ २७ ॥
 यथावदारम्भविदो महीपतेर्गुणाय षाङ्गुण्यमपि प्रजायते ।
 असंशयं स्यादविमृश्यकारिणो मणिं जिघृक्षोरिव तत्क्षकात्क्षयः ॥ २८ ॥
 विधेयमार्गेषु पदे पदे स्खलन्नराधिनाथो मदमोहिताशयः ।
 न शारदेन्दुद्युतिकुन्दसोदर यशोशुकं सस्तमवैति सर्वतः ॥ २९ ॥

१ स्नेह प्रेमा, (पक्षे) तैलम् २ आश्रित जन सिद्धार्थसमूह कृतकृत्य विधेहि;
 (पक्षे) सिद्धार्थो गौरसर्षप ३ दुर्जनीभवन्, (पक्षे) पिण्याकता गच्छन् ४ मन्दरागो
 मन्दरपर्वत अन्यत्र मन्दरागान्मन्दस्नेहान्

हिनस्ति धर्मं हृदयाभिनन्दिनीं तदर्पिता यो विलसन्नपि श्रियम् ।
 स दुर्जनानामकृतज्ञचेतसा धुरि प्रतिष्ठा लभतामचेतनः ॥ ३० ॥
 सुखं फलं राज्यपदस्य जन्यते तदत्र कामेन स चार्थसाधनः ।
 विमुच्य तौ चेदिह धर्ममीहसे वृथैव राज्यं वनमेव सेव्यताम् ॥ ३१ ॥
 इहार्थकामाभिनिवेशलालसः स्वधर्ममर्माणि भिनत्ति यो नृपः ।
 फलाभिलाषेण समीहते तरुं समूलमुन्मूलयितुं स दुर्मतिः ॥ ३२ ॥
 इहेहते यो नैतवर्गसपदं तथौपवर्गप्रतिपत्तिमायतौ ।
 अपास्तबाध स निषेवते क्रमात्रिवैर्गमेव प्रथमं विचक्षणः ॥ ३३ ॥
 नृपो गुरुणा विनयं प्रकाशयन्भवेदिहामुत्र च मङ्गलास्पदम् ।
 स चाविनीतस्तु तैन्नूनपादिव ज्वलन्नशेषं दहति स्वमाश्रयम् ॥ ३४ ॥
 धनं ददानोऽपि न तेन तोषकृत्तथा यथा साम समीरयन्नृपः ।
 तदर्थसिद्धावपरैरुपायकैर्न सामसाम्राज्यनुलाधिरुह्यते ॥ ३५ ॥
 त्वमत्र पात्राय समीहितं ददत्प्रसिद्धिपात्रं परमं भविष्यसि ।
 अभिन्नतृष्णे जलधौ कमयिनो न बद्धपीताद्यपवादमादधुः ॥ ३६ ॥
 नितान्तघोरं यदि न प्रसर्पते कृतं कदर्थद्रविणेन पातकम् ।
 अदृष्टलोकव्यवहारमन्वहं विपच्यते किं वसुधातलोष्मणा ॥ ३७ ॥
 सुमन्त्रबीजोपचयः कुतोऽप्यसौ परप्रयोगादिह भेदमीयिवान् ।
 सुरक्षणीयो निपुणैः फलार्थिभिर्यतः स भिन्नो न पुनः प्ररोहति ॥ ३८ ॥
 पथि प्रवृत्तं विषमे महीभृता नितान्तमस्थाननिवेशिनो भ्रमात् ।
 स्वमन्धमाख्यातिं निपातयत्यपि प्रसह्य दण्डं खलु दण्डधारकम् ॥ ३९ ॥
 धिनोति मित्राणि न पाति न प्रजा बिभार्ते भृत्यान्पि नार्थसपदा ।
 न यः स्वतुल्यान्विदधाति बान्धवान्स राजशब्दप्रतिपत्तिभाकथम् ॥ ४० ॥

१ नतवर्गं सेवकादिसमूहः, (पक्षे) न-तवर्गसपदम् इति च्छेदः. २ अपवर्गो मोक्षः ;
 (पक्षे) पवर्गः ३ त्रिवर्गो धर्माधिकामा, (पक्षे) कु-नु-दु इति वर्गत्रयम् ४ अमिरिव.
 ५ दाशरथिना बद्धः अगस्त्यमुनिना पीतः इत्याद्यपवादमलङ्घनमनोरथा अर्थिनः समुद्रस्यो-
 द्घोषयन्तीति भावः

विचारयैतद्यदि केऽपि बान्धवा महाकविभ्योऽपि परे महीभुजः ।
 यदीयसूक्तामृतसीकरैरसौ गतोऽपि पञ्चत्वमिहाशु जीवति ॥ ४१ ॥
 इहोपमुक्ता कतमैर्न मेदिनी परं न केनापि जगाम सा समम् ।
 फलं तु तस्या सकलादिपार्थिवस्फुरद्गुणग्रामजयोजितं यशः ॥ ४२ ॥
 किमुच्यतेऽन्यद्गुणरत्नभूषणैर्विभूषयात्मानमनन्यसनिभै ।
 स्वभावलोला अपि यैर्विलोभिताः श्रियो न मुञ्चन्ति कदाचिदन्तिकम् ४३
 इति प्रमोदादनुशास्य भूपतिस्तदैव दैवज्ञनिवेदितेऽहनि ।
 बलादनिच्छन्तमपि न्यवीविशत्स धर्ममुच्चैरभिषेकपट्टके ॥ ४४ ॥
 अथैष मूर्खस्तु मृदङ्गझलरीस्वनेषु रङ्गत्यपि मङ्गलध्वनौ ।
 चकार चामीकरकुम्भवारिभिर्महाभिषेकं स्वयमस्य भूपति ॥ ४५ ॥
 सभूषणे तत्परिधाप्य वामसी निवेशितस्यास्य मृगाधिपासने ।
 स्वयं दधत्काञ्चनदण्डमञ्जसा पुर प्रतीहारनियोगमादधे ॥ ४६ ॥
 प्रसीद दृष्ट्या स्वयमेष नैषधो नमत्यवन्तीपतिरेष सेवते ।
 इदं पुरं प्राभृतमङ्गभूपतेरयं स कीरो विनयेन भापते ॥ ४७ ॥
 सितातपत्रं द्रविडो बिभर्त्यसौ सचामरौ केरलकुन्तलाविमौ ।
 इति प्रियैरप्यपदानुवर्तिनः पितुर्वचोभिः शुचमेव सोऽबहत् ॥ ४८ ॥
 प्रभाकरे गच्छति वृद्धिमेकतः कैलानिधौ राज्ञि विवृत्तिमन्यत ।
 रराज राज्यं रजनीविरामवत्तदा न नैक्षत्रविशेषशोभितम् ॥ ४९ ॥
 पुरा त्रिलोक्यामपि मन्दरे सुरैः कृतेऽभिषेके किमिदं पुनः पुनः ।
 इति स्फुरद्गन्तरुचेव निर्मलं नभोऽदृष्ट्वा पटहस्वनैर्व्यधात् ॥ ५० ॥
 कृताभिषेको न परं स गामिमा प्रसूनगन्धोदकरत्नवृष्टिभिः ।
 दुदोहं कामान्दिवमप्यसशयं किमस्त्यसाध्यं सुकृतात्मनामपि ॥ ५१ ॥
 स पञ्जरेभ्यः कलकेलिपक्षिणो विपक्षबन्दीश्च विमोचयन्नृपः ।
 मनोरथादप्यधिकं ददत्तदा प्रवर्तयामास न कस्य समदम् ॥ ५२ ॥

१ महाकविभ्योऽधिकं कोऽपि महीपतीना बान्धवो नास्तीति भावः २ कीरदे-
 शमहीपति ३ धर्मेनाथे सूर्ये च ४ महासेनमहीपतौ चन्द्रे च ५ राज्यपक्षे
 क्षत्रविशेषैर्न शोभितमित्यर्थः

जनेषु गायत्सु जगौ प्रतिस्वनैर्ननर्त नृत्यत्स्वपि लोलकेतुभिः ।
 अवाप्य सहर्षमिवोत्सवे प्रभोर्मुदा न किं किं विदधे तदा पुरम् ॥५३॥
 इति व्यतिक्रम्य दिनानि कानिचिन्महोत्सवेऽस्मिञ्जरठीभवत्यपि ।
 स पुत्रमापृच्छच्च तपश्चिकीर्षया ययौ महासेनमहीपतिर्वनम् ॥ ५४ ॥
 अथ श्लथीभूतविमोहबन्धनोऽप्यसौ वियोगात्पितुरन्वतप्यत ।
 अवैत्य संसारगतिं ततः स्वयं प्रबुद्धमार्गं समचिन्तयत्प्रजाः ॥ ५५ ॥
 प्रजा प्रशस्याः खलु तां सरन्त्यमुं जिनेश्वरं यां प्रविधूतकल्मषम् ।
 स्तुमः कथं तत्सुकृतानि चिन्तयन् चकार यासां स्वयमेव स प्रभुः ॥५६॥
 कचिन्नं चक्रे कैरवालकर्षणं न चापरागं विदधे कमप्यसौ ।
 स कोमलेनैव कैरेण लालयन्वशीचकारैकवधूमिव क्षितिम् ॥ ५७ ॥
 गुणार्णवं नम्रनरामरोरगस्फुरत्किरीटोच्चयच्चुम्बितक्रमम् ।
 पतिं तमासाद्य महीं मैहीयसीं बभूव लोकद्वितयादपि ध्रुवम् ॥ ५८ ॥
 न चापमृत्युर्न च रोगसंचयो बभूव दुर्भिक्षभयं न च क्वचित् ।
 महोदये शासति तत्र मेदिनीं ननन्दुरानन्दजुषश्चिरं प्रजाः ॥ ५९ ॥
 वयौ समीरं सुखहेतुरङ्गिना हिमादिवोष्णादपि नाभवद्भयम् ।
 प्रभो प्रभावात्सकलेऽपि भूतले स कामवर्षां जलदोऽप्यजायत ॥६०॥
 ध्रुवं भुजस्तम्भनियन्त्रिता गुणैरनेन गाढं करिणीकृतौचला ।
 कुतोऽन्यथा भूभृदुपायनच्छलात्समाययुः काममदोद्धता गजाः ॥ ६१ ॥
 अजस्रमासीद्धनसपदागमो न वारिसपत्तिर्गृह्यत क्वचित् ।
 महौजसि त्रातरि सर्वतः सता सदा पराभूतिरभूदिहाद्भुतम् ॥ ६२ ॥
 न नीरसत्वं सलिलाशयादृते दधावधं पङ्कजमेव सद्गुणान् ।
 अभूदधर्मद्विषि तत्र राजनि त्रिलोचने यैर्द्यजिनां नुरागिताः ॥ ६३ ॥

१ करवाल खड्ग, (पक्षे) करौ हस्तौ वाला केशा २ चापे धनुषि रागम्,
 (पक्षे) अपराग विरक्तम् ३ हस्तेन बलिना च ४. पूज्या ५ भूमि ६ अधि
 कसप्तप्राप्ति, (पक्षे) मेघसपदागम ७ जलसपत्ति, (पक्षे) अरिसपत्ति शत्रुबाहुल्यम्
 ८. परिभव, (पक्षे) उत्कृष्टमैश्वर्यम् ९ नीरस्य सत्त्वं विद्यमानता, (पक्षे) नीरसस्य
 भावः १० जिनेऽनुरागाभावः, (पक्षे) अजिन गजादि चर्म

प्रसह्य रक्षत्यपि नीतिमक्षतामभूदनीतिः सुखभाजनं जनं ।
 भयापहारिण्यपि तत्र सर्वत को नाम नासीत्प्रभयान्वितः क्षितौ ॥ ६४ ॥
 त्रिसध्यमागत्य पुरदराज्ञया सुराङ्गना दर्शितभूरिविभ्रमा ।
 वितन्वते स्म स्मरराजशासन सुखाय सगीतकमस्य वेदमनि ॥ ६५ ॥

वक्राब्जेन जयश्रिय विकसता कोडीकृता दर्शय-

न्हस्तोदस्तजयध्वजेन विदधद्वचन्तामथैना पुनः ।

एक प्राप सुषेणसैन्यपतिना सप्रेषित संसद

तस्यानेकनृपप्रवर्तितसैमिद्वृत्तान्तविद्वार्तिक ॥ ६६ ॥

प्रणतशिरसा तेनानुज्ञामवाप्य जगत्पते

कथयितुमुपक्रान्ते मूलादिहाजिपराक्रमे ।

श्रवणमयतामन्यान्यापुस्तदेकरसोदया-

दपरविषयव्यावृत्तानीन्द्रियाणि सभासदाम् ॥ ६७ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्येऽष्टादश सर्गः ।

एकोनविंश सर्गः ।

आहवक्रममामूलमथ दूत पुर प्रभो ।

आह वक्रममामूलमिति विद्वेषिभूभुजाम् ॥ १ ॥

कार्यशेषमशेषज्ञोऽशेषयित्वा स निर्ययौ ।

यावत्संवन्धिनो देशात्सुषेण सह सेनया ॥ २ ॥

तावदङ्गादयः क्षोणीभुजो दाराधियातया ।

वामयास्यानुजग्मुस्ते भुजोदारा धिया तया ॥ ३ ॥ (युग्मम्)

अथ तैः प्रेषितो दूतः पृथ्वीनाथैर्युयुत्सुभिः ।

साक्षाद्गर्व इवागत्य तमवोचच्चमूपतिम् ॥ ४ ॥

१ नीतिरहित, (पक्षे) स्वचक्रपरचकादि इतिरहित २. प्रकृष्टभयेन, प्रभया कान्त्वा च ३ युद्धवार्ताभिज्ञ वार्तिको वार्ताहरो दूत ४ अस्मिन्सर्गे आदर्श-पुस्तके यमकादिषु सक्षिप्त टिप्पण कचिद्वर्तते प्रायस्तदेवात्र गृहीतम् ५ वक्र विषमम्, अत एव अमामूलमलक्ष्मीकारणम् ६ दारसबन्धी य आविस्तेन यातया प्राप्तया धिया ७ वामया वक्रयेति धियेलस्य विशेषणम्

त्व क्षमो भुवनस्यापि तेनेनेन प्रभास्वत ।
 तैवानूना चमूचक्रे तेनेऽनेन प्रभा स्वत ॥ ५ ॥
 तवानूरोरिवाकाशे प्रभुभक्तिर्न बाधिका ।
 अग्रेसरी पुन कि न वौरिराशौ निमज्जत ॥ ६ ॥
 चतुरङ्गा चमूं त्यक्त्वा चतुरं गा गतं कथम् ।
 प्रभयाधिकरक्षा स प्रभयाधिगतोऽवति ॥ ७ ॥
 कर्मणेनैव तेनोढा सा शृङ्गारवतीति य ।
 साशङ्कस्तु कृत पत्या राजवर्गं प्रणश्यता ॥ ८ ॥
 नैवमायोधन शक्त्या नवमायो धन ददत् ।
 संमनागबल कर्तुं स मनागवलच्चया ॥ ९ ॥ (युग्मम्)
 लक्ष्मीजिघृक्षया तुभ्य राजक नापराध्यति ।
 कि तु रीत्येव वैदर्भ्या गौडीयाभ्यामसूयितम् ॥ १० ॥
 मीरसारसमाकारा रीकामा सरसा रमा ।
 सा गता हसना तेन न तेनासहर्तागसा ॥ ११ ॥

(प्रतिलोमानुलोमपाद)

त्वामिहायुङ्क्त विश्वंस्तभूतलोपकृतिक्षम ।
 न वापरधिक्कृन्नाथ केवलं भूतिहेतवे ॥ १२ ॥

१ तेन इनेन स्वामिना २ प्रभास्वतस्तेजस्विन ३ तव चमूचक्रे अनेन स्वत
 अनूना प्रभा चक्रे ४ नवा अधिका च, (पक्षे) बाधि का न ५ समुद्रे, (पक्षे) वा अ-
 रिराशौ शत्रुसमूहे ६ प्रभया तेजसा, प्रकर्षेण भयाधिगत योऽकारण चमू त्यक्त्वा
 प्रपलायते स भयान्वितो भवत्येव ७ प्रत्यग्रसङ्ग्रामम् ८ न अवम अय शुभावहो
 विधिर्यस्य ९ तुल्यदृष्टिसैन्य १० मनाक् अवलत् ११ गौडदेशभवाय यया
 वदर्भा रीतिगौडीवल्लभाय कवये कुप्यति तथा तुभ्य शृङ्गारवत्याभ्यामसूयितम् १२ का-
 ममवैखतुल्याकृति १३ राकावन्मा लक्ष्मीर्यस्या सा १४ कामिनी १५ स्मितमुखी,
 (पक्षे) अहसना अस्मेरास्या चित्तातुरागविरहात् १६ तेन आगसापराधेन १७ विश्वस्त
 समस्त यद्भूतल तस्योपकाराय समर्थ, (पक्षे) विश्वस्त-भूत लोप-कृति-क्षम. श्रद्धालु-
 जनविनाशक विश्वासघातक इति यावत् १८ न वा-अपराधकृत्, (पक्षे) नव-
 अपराधकृत्.

अस्य मानाधिकैः सेना अस्यमाना नैवाजितः ।
 अस्यमानाहतेरेता अस्यमानावितु क्षमः ॥ १३ ॥
 परलोकभयं विभ्रत्प्रभुभक्ति प्रपद्यसे ।
 भवितासि ततो नून स्ववशोद्धरणक्षम ॥ १४ ॥
 अरमभीतियुक्तस्ता कष्टं स्कन्दोऽपि रक्षति ।
 अरमभीतियुक्तस्ता दूरे पाम्यति वाहिनी ॥ १५ ॥
 अवला ता पुरस्कृत्य त्यक्तोऽसि सबलोऽमुना ।
 निराश्रयस्ततो धीर राजवर्ग त्वमाश्रय ॥ १६ ॥
 प्रार्थयैताश्चतुर्बर्ग रथवाजिप्रदानतः ।
 लप्स्यसे पञ्चतामुच्चैरथवाजिप्रदानतः ॥ १७ ॥
 परमस्त्रेहनिष्ठास्ते परदानकृतोद्यमा ।
 समुन्नति तवेच्छन्ति प्रधनेन महापदाम् ॥ १८ ॥
 राजानस्ते जगत्ख्याता बहुशोभनवाजिन ।
 वने कस्तकुधा नासीद्बहुशोभनवाजिन ॥ १९ ॥
 संकृपाणा स्थित विभ्रत्स्वधामनिधनं तव ।
 दाता वा राजसदोहो दार्कान्तारसमाश्रयम् ॥ २० ॥
 सहमा सह सारैर्भैर्धावितोधाविता रणे ।
 दु सहेऽदु सहेऽल ये कम्य नाकम्य नार्जनम् ॥ २१ ॥
 तेपा परमतोषेण संपदातिरसं गतः ।
 स्वोन्नति पतिता विभ्रत्संघहीनो भविष्यसि ॥ २२ ॥ (युग्मम्)

१ प्रमाणाधिकैः २ क्षिप्यमाणा ३ नवीनसङ्ग्रामात् ४ खङ्गाप्रमाणघातत
 ५ अग्नि अमान अखितु ६ परलोको जन्मान्तरं शत्रुश्च ७ स्वामिसेवा मर्दनता
 च (१) ८ राजवाजि-प्रदानत ९ अथवा-आजि प्रदानत १० बहुशोभन
 वाजिन ११ बहुशोभन-नव-अजिन १२ सदयानाम्, (पक्षे) सखदाम् १३ स्व-
 वामनि खगृहे वन तव दाता दास्यति, (पक्षे) स्ववामा निवनम् १४. राजसमूह
 १५ कान्ता-रस आश्रयम्, (पक्षे) कान्तार-समाश्रयम् १६ गजप्रधानैः १७. वा-
 वितावौ आविरहिते रणे इता प्राप्ता १८ सपत्याधिकरागम्, (पक्षे) सपदाति सेवक,
 असगत एकाकी १९ स्वामित्वम्, (पक्षे) च्युताम् २० सत्-मही-इन समीचीन-
 भूपाल, (पक्षे) गृहरहित

बहुशस्त्रासमाप्येषां बहुशस्त्रासमाहतेः ।
 को वा न रमते प्राप्ताङ्को वानरमते गिरौ ॥ २३ ॥
 किमु दासतया स्थातुमीहसे कापि भूभृति ।
 असख्य कर्म तत्कुर्वल्लप्स्यसे कम्बलोत्सवम् ॥ २४ ॥
 बहुधामरणेऽच्छद्युद्धुधा मरणेच्छया ।
 परभीरहित पश्येत्परभीरहित परम् ॥ २५ ॥
 बन्धाय वाहिनीशस्य तवैते मेदिनीभृत ।
 आयान्ति कटकैर्जुष्टाः सनागहरिखङ्गिभिः ॥ २६ ॥
 मुरलो मुरलोपीव कुन्तलः कुन्तलश्च कैः ।
 मालवो मालवोद्गीवैर्वार्यते वार्य ते रणे ॥ २७ ॥
 उद्दामद्विरदेनाद्यो (१) कलिङ्गेन वृषध्वजः ।
 शिरोर्षितार्धचन्द्रेण कार्यस्त्वमगजाश्रित ॥ २८ ॥
 'अनेकपापरक्तो वा लभ सेनाशम गत ।
 अनेकपापरक्तो वा लभसे नाशमङ्गत' ॥ २९ ॥
 हितहेतु वचस्तुभ्यमन्यधामहमीदृशम् ।
 विरोधिन्यपि यत्साधुर्न विरुद्धोपदेशक ॥ ३० ॥
 अधिक दरमेत्याहो अधिकदरमुन्नतान् ।
 र्मासादयशा शैलान्समासादय वा नृपान् ॥ ३१ ॥
 इति राजगणे तस्मिन्नधिकोपकृतिक्षमे ।
 गतिद्वयमुदाहृत्य प्रणिधिर्विरराम सः ॥ ३२ ॥

१. बहुश-त्रासम् २ बहुशस्त्र आसमाहते ३ लब्धोत्सवम् ४. उदासतया,
 (पक्षे) दासतया ५ रात्रि, पर्वते च ६. क-बलोत्सवम्, (पक्षे) कम्बलोत्सवम् ७. बहु-
 धाम-रणे ८ अच्छद्युत्सच्छतेजा ९ पर भी रहितम् १० परभी कातर
 ११. विष्णुरिव १२ कुन्तलदेशनृप १३ कुन्तान् लातीति १४ मा लक्ष्मीस्तस्या
 लवस्तेनोद्गीवै १५ अनेकप-अपरक्त. १६. समासाद् अयशा.

रैरोऽरीरोरुररुत्काकुं केकिकङ्किक ।
 चञ्चच्चच्चच्चोचे तततातीति तं ततः ॥ ३२ ॥ (चतुरक्षरः)
 अन्तरत्यन्तनिर्गूढपदाभिप्रायभीषणा ।
 वाग्भुजङ्गीव ते मृद्वी कस्य विश्वासकृद्बहि ॥ ३४ ॥
 दुर्जनः सत्सभा प्रष्टामीहते न स्वभावतः ।
 किमुलूकस्तमोहन्त्रीं भास्वन सहते प्रभाम् ॥ ३५ ॥
 (गूढचतुर्थपादः)

सीमा सौभाग्यभाग्याना शोभासभावितस्सर ।
 अहो धाष्टर्यं जगन्नाथ कर्मणीत्युच्यते खलैः ॥ ३६ ॥
 प्रभाप्रभावभागेन भागेन स वधूकरम् ।
 तेने तेनेऽपतन्माला तन्मालाप वृथा कृथा ॥ ३७ ॥
 गुणदोषानविज्ञाय भर्तुर्भक्ताधिका जना ।
 स्तुतिमुच्चावचामुच्चैः का न का रचयन्त्यमी ॥ ३८ ॥
 धर्मे बुद्धि परित्यक्त्वापरत्रानेकपापदे ।
 सदय कुरुते कस्ता पैरत्रानेकपापदे ॥ ३९ ॥
 आस्ता जगन्मणेस्तावद्धानोरन्यैर्महस्विभि ।
 अनूरोरपि कि तेज संभूय परिभूयते ॥ ४० ॥
 मम चापलता वीक्ष्य नवचापलता दधत् ।
 अयमाजिरसाद्गन्तु कि यमाजिरमिच्छति ॥ ४१ ॥
 सौजन्यसेतुमुद्भिन्दन्यत्त्वया नैव वारितः ।
 तत्र क्रोधान्नवौधेन श्रावनीयो नृपव्रजः ॥ ४२ ॥

१ राय धन ददातीति रैर , अरीन् ईरयन्तीत्यरीरा सुभटा , तेषा ऊर्ध्वहान्
 केकिना कङ्कते इत्येवशील केकिकङ्की कार्तिकेय , तस्येव क कामो यस्य स केकिक-
 ङ्किक चञ्चन्ती चक्षुर्दक्षा उच्चा महती चिद्बुद्धिर्यस्य तता प्रचुरा ता लक्ष्मीमतति
 गच्छति इत्येवशीलस्ततताती काकुल मर्मव्यथकशब्दम् २ अधर्मे ३. परे-
 न्यस्त्रायन्ते ते अनेकपा हस्तिनस्तेषामापदे

विषद्विधास्यतेऽत्राहंकारिभिः कारिभिर्मम ।

एकाकिनापि रुध्यन्ते हरिणा हरिणा न किम् ॥ ४३ ॥

जयश्रियमथोद्धोतुं त्वत्प्रतापमिसाक्षिकाम् ।

वित्तमाजौ ददद्भूतं सुषेणो विससर्ज सः ॥ ४४ ॥

रागिताजिवरा कापि नेतेनातनतामसा ।

सामताततना तेने पिकारावजिता गिरा ॥ ४५ ॥

(अनुलोमप्रतिलोमार्धः)

तथाप्यनुनयैरेष शाम्यति स्म न दुर्जन ।

और्वस्तनूनपात्रीरैर्नौरधेरिव भूरिभिः ॥ ४६ ॥

युद्धानकाः स्म तद्भीमा सदानघ नदन्ति नः ।

बभृहिरे जयायोच्चैः सदानघनदन्तिनः ॥ ४७ ॥

उद्भिन्नोद्दामरोमाञ्चक्रुकेषु मुदस्तदा ।

अन्तरङ्गेषु शूराणां सनाहा न बहिर्मसु ॥ ४८ ॥

निर्जदोरदनोदीर्णश्रीरता धनताविभा ।

तैरसारबलं चेरुरिभा भूतहतो भृशम् ॥ ४९ ॥

(प्रातिलोम्येनानन्तरलोकः)

संभृतो हतभूभारिरुचेऽल वरसाग्नः ।

भावितानघतारश्रीर्न दीनो दरदोऽजनिः ॥ ५० ॥

शङ्केऽनुकूलपवनप्रेङ्खितैः स्यन्दनध्वजैः ।

निकणत्किङ्किणीकाणैर्योद्धु जटुविरे द्विषः ॥ ५१ ॥

नवप्रियेषु बिभ्राणा सङ्गरागमनायकाः ।

क योषितोऽभवन्नोत्का सगरागमनायकाः ॥ ५२ ॥

१ का अरिभिः २ निजबाहुदन्ताभ्यामुदीर्णा या धीस्तस्या रता ३ घनानां समूहो घनता तद्वद्विभा येषाम् ४ तरसा आरबल शत्रुमैत्र्यम् ५ भूतहत प्राणि-
घातका ६ भुवि भान्तीति भूभास्ते च तेऽरयश्च, तेषां रुचिः सा हता येन, तत्सवो-
वनम् ७ वरसारत उत्कृष्टबलात् ८ भाविता अधिगता अनघा तारा उज्ज्वला
ध्रीयेन.

सहशावत्यनीकेऽत्र त्वत्प्रतापप्रदीपके ।
 वधायैव निपेतुस्ते पतंगा इव शत्रवः ॥ ५३ ॥
 गङ्गोरगगुरुग्राङ्गगौरगोगुरुगुग्गु ।
 रागगारिगरैरङ्गैरग्रेऽङ्ग गुरुगीरगात् ॥ ५४ ॥ (द्वचक्षर)
 अङ्गमुत्तुङ्गमातङ्गमायान्तं प्रत्यपद्यत ।
 वात्येव वारिदानीकं सा सुषेणस्य वाहिनी ॥ ५५ ॥
 अतस्तमानसे सेना सैदाना सारवा रणे ।
 अतस्तमानसेसेना सदानासारवारणे ॥ ५६ ॥ (समुद्भक्त)
 कुम्भभूरिव निर्मग्नसपक्षानेकभूधरम् ।
 उच्चुलुम्पाचकारोच्चैः स क्षणादङ्गवारिधिम् ॥ ५७ ॥
 निस्त्रिशदारितारातिहृदयाचलनिर्गता ।
 न करिम्कन्धदन्नामृङ्दी दीनैरतीर्यत ॥ ५८ ॥ (निरौष्ठ्यः)
 स्नेहपूर इव क्षणे तत्रोद्रेक महीभुज ।
 अस्त यियासवोऽन्येऽपि प्रदीपा इव भेजिरे ॥ ५९ ॥
 हेमवर्माणि सोऽद्राक्षीद्भाविना भाविनासिना ।
 द्विड्बलान्यसकेनेव निचितानि चिताग्निना ॥ ६० ॥
 तैर्द्वनोत्क्षिप्तदुर्वारतरवारिमहोर्मय ।
 अरिद्विमाधरवाहिन्यो रणक्षोणी प्रपेदिरे ॥ ६१ ॥
 समुन्माहं समुत्साहकारमाकारमादधत् ।
 ससारार सरारारम्भवतो भवतो बलम् ॥ ६२ ॥
 कोदण्डदण्डनिर्मुक्तकाण्डच्छले विहायसि ।
 चण्डाशुश्चण्डभीत्येव संवन्ने करसचयम् ॥ ६३ ॥

१ गङ्गा च उरगगुरुश्च उग्राङ्ग च तद्वद्वैरा या गौर्वाणी तथा गुरुर्वृहस्पति उग्रा
 गावो वाणा मयूखा वा यस्य स राग एवागार येषां तेषां गरैर्विषप्राये गुरुगीर्महा-
 नाद २ सत् शोभन अनोत बल यस्या सा सदाना , अतस्तमानान् अक्षीणाहकारान्
 द्यति तस्मिन् सेना स्वाभियुक्ता सदानासारा वारणा यस्मिन् ३ त एव घना
 ४ वारि जलम्, (पक्षे) तरवारि खड्ग

सारसेनारंमे नागा. समरे समरेखया ।
 न न दाननदाश्चेरुवाजिनो वाजिनोद्धताः ॥ ६४ ॥
 उद्दण्ड यत्र यत्रासीत्पुण्डरीकं रणाम्बुधौ ।
 निपेतुस्तव योधाना तत्र तत्र शिल्लीमुखाः ॥ ६५ ॥
 के न वाणैर्नवाणैस्ते सेनया सेनया हता ।
 मानवा मानवाधान्धा सत्वरं सत्वरंशयः ॥ ६६ ॥
 बाणैर्बलमरातीना सदापिहितेसौरभैः ।
 अपूरि सुरमुक्तैश्च त्वद्वल कुसुमोत्करैः ॥ ६७ ॥
 मूर्धानं दुधुवुस्तत्र कङ्कपत्रक्षता भटा ।
 प्रमोदार्थसमाप्तौ वा प्राणानां रोद्धुमुक्रमम् ॥ ६८ ॥ (अतालव्य)
 त्रुट्यद्विदकण्ठपीठास्थितात्कारभरभैरवे ।
 पेतुर्भयान्वितास्तत्र पत्रिणो न पत्रिण ॥ ६९ ॥
 शरघाताद्भजैर्दानरसितैरुत्पलायितम् ।
 रक्ताब्धौ तत्करैश्चिन्नैरसितैरुत्पलायितम् ॥ ७० ॥
 वेतालास्ते तृषोत्तालाः पश्यन्त शरलाघवम् ।
 पाणिपात्रस्यमप्यत्र कीलालं न पपूर्युधि ॥ ७१ ॥
 त्वद्वलैर्विषमारातिमारातिस्फुटविक्रमैः ।
 अखग व्योम कुर्वाणैः कुर्वाणैस्तस्तरे तदा ॥ ७२ ॥
 ससारसारलक्ष्म्येव वैदुर्भ्या म्वीकृतस्य ते ।
 ईर्ष्या वार्धितोत्साहा तत्र शत्रुपरम्परा ॥ ७३ ॥
 पराजिताशु भवतः सेनया यत्तमानया ।
 पराजिता शुभवतः सेनया यत्तमानया ॥ ७४ ॥ (युग्मम्)

१ रसो राग, शब्दो वा २ छत्र, सिताम्भोज च. ३ बाणा, भ्रमराश्च ४
 नवशब्दैः ५ आच्छादितसूर्यकान्तिभिर्बाणे, प्रकटीकृतसौरभ्यै कुसुमोत्करश्च ६ भया
 प्रभया, (पक्षे) भयेन ७ युद्धात्पलायिता गजा इत्यर्थः ८. उत्पलवदाचरितम्
 ९ विषमा ये अरातयस्तेषां मारो मारणम् १० कु पृथ्वी ११ परैरजिता आशु
 १२ यत्न कुर्वाणया १३ स्वामिसमेतया १४ विस्तृताहकारया.

ततो भग्ने बलेऽन्यस्मिन्पुलकस्फारसैनिकः ।
 एकहेलं सहोत्तस्थे मालवेन्द्रेण कुन्तल ॥ ७५ ॥
 सुषेणस्तद्वलद्वचूह सन्नाहवपुष ततः ।
 हर्षेण वीक्ष्य सौवर्णसंनाहवपुष ततः ॥ ७६ ॥
 चतुरङ्गबले तत्र परिसर्पति शात्रवे ।
 सैन्यमाश्वासयामास व्याकुलं स्व चमूपतिः ॥ ७७ ॥
 स वाजिसिन्धुरग्रामान्सभ्रमादभिवावित ।
 जवादसि स्फुरद्ग्रामा बिभ्रन्नादमवात्तत ॥ ७८ ॥ (गोमूत्रिकः)
 सगज सरथ साश्व सपदाति समन्ततः ।
 कामन्नभिमुख क्रोधात्तीव्रतेजाः शितायुधः ॥ ७९ ॥ (युग्मम्)
 सैमारेभे समारेभे समारे भे रणे रिपुः ।
 स दानेन सदानेन सदानेन व्यपोहितुम् ॥ ८० ॥
 अम्भोधिरिव कल्पान्ते खड्गकल्लोलभीषण ।
 स्खलितो न स भूपालैस्तत्र बेलाचलैरिव ॥ ८१ ॥
 कैङ्कः कि कोककेकाकी कि काकः केकिकोऽककम् ।
 कौक कुकैककः कैक क केकाकाकुकाङ्कम् ॥ ८२ ॥
 (एकाक्षरः)

अनेकधातुरङ्गाव्यान्कुञ्जराजिदुरासदान् ।
 रिपुशैलानसिर्भिन्दन्निष्णोर्वज्रमिवावभौ ॥ ८३ ॥
 जधान करवालीयघातेनरेर्बल बली ।
 न नाप्ता ते निरालम्बा करे तेनावनिर्वर ॥ ८४ ॥ (अर्धभ्रम)

१ सन्न-आहव-पुष २ स-मार इमे, सम आरेभे, आरेभ शब्द समारेभे समा-
 रब्ध दानेन खण्डनेन सदानेन सद्वलेन व्यपोहितुमुपकान्तुम् ३ कङ्को बक को-
 ककेकाकी चक्रवाकहसगामी काको ध्वाङ्ग केकिक मयूरवत्क आत्मा स्वरूप
 यस्य स कुकैकक खर्गपृथ्वीजलेष्वद्वितीय गुरुत्वात् कुटिल जगाम केकाका-
 कुको मयूर स चिह्न यस्य स केकाकाकुकाङ्क, तस्येव क शरीर यस्य तम् ४ अने-
 कधा तुरग, (पक्षे) अनेक-धातु-रङ्ग ५ कुञ्जर-आजि, (पक्षे) कुञ्ज-राजि

तेन सङ्ग्रामधीरेण तव नाथ पदातिना ।

एकहेलमनेकेभ्यः शत्रुभ्यो निशितासिना ॥ ८९ ॥

भैरव याममयारम्भरञ्जिता ददताजिरम् ।

याता क्षमा माक्षता या मदमाररमादम ॥ ९० ॥ (युग्मम्)

(सर्वतोभद्रम्)

धाम्ना धाराजलेनेव दृष्टमातङ्गसगमाम् ।

अभ्युक्ष्याभ्युक्ष्य जग्राह तत्कृपाणो रिपुश्रियम् ॥ ९१ ॥

देवेन्दो विवदद्वादिवाददावदवाम्बुद ।

दिव ददद्दुदावेद दुद्वृन्द विदैवैवत् ॥ ९२ ॥ (व्यक्षर)

पीत्वारिशोणित सद्यः क्षीरगौर यशो वमन् ।

इन्द्रजाल तदीयासि काममाविश्वकार सः ॥ ९३ ॥

स प्रसादेन देवस्य रसादेकपदे बलम् ।

सपदेऽर्जयदेव द्विद्वक्त्रेण सदेवनम् ॥ ९४ ॥ (सुरजबन्ध)

तेन मालवचोलाङ्गकुन्तलव्याकुले रणे ।

मानुनेव तम कीर्णे किं किं नो तेजसा कृतम् ॥ ९५ ॥

कानना कानने नुना नाकेऽनीकाङ्ककानिन ।

के के नानीकिनीनेन नांकीनैकाकिना ननु ॥ ९६ ॥ (व्यक्षर)

सागरे भुवि कान्तारे सगरे वा गरीयमि ।

त्वद्वक्ति कस्य नो दत्ते कामधेनुरिवेहितम् ॥ ९७ ॥

देवनाथमनाद्य भावनास्तम्भनादते ।

त्वयीनासीत्स नास्तद्विद्वज्यो नाथमनास्ततः ॥ ९८ ॥ (सुरजबन्ध)

खड्गत्रासावशिष्टेऽथ प्रणष्टे विद्विषा बले ।

सुषेण शोधयामास रणभूमिं महाबल ॥ ९९ ॥

१ भरमत्यर्थम् अयारम्भरञ्जिता शुभावहविधिप्रारम्भरञ्जिता सती मा लक्ष्मी-
स्तस्या अक्षता नित्यता आररमादम अरिसमूहलक्ष्मीदमन याता लब्धा २ शत्रुस-
मूहम् ३ विपरीतभाग्ययुक्तम् ४ जितवानेव ५ सक्रीडन यथा भवति ६ अस्फुटो-
ऽस्य बन्धस्य विन्यास ७ कुत्सितमुखा ८ अनीकाङ्के सङ्ग्रामोत्सङ्गे कनन्ति एव-
शीला ९ सेनापतिना १० हे देवेश, एकाकिना

गजवाजिजवाजिजयानुगतः स रसात्तरसात्तयशोविभवः ।

क्रमवन्तमवन्तमिला श्रयितु स्वयमेत्ययमेत्य भवन्तमितः ॥ ९६ ॥

चन्द्राशुचन्दनरसादपि शीतमङ्ग

पीयूषपूरमसकृद्व्रमतीव दृष्टिः ।

कायं पुनर्व्रमति वैरिमहीशवश-

सङ्क्षोषणो भुवनभूषण ते प्रताप ॥ ९७ ॥

चक्रेऽरिसततिमिहाजिपु नष्टपद्मा-

तिख्यातिमेकचकिताकृतिधारिणीं य ।

तिग्मासिरिष्टमतवत्स तवावति क्षमा

किं तत्परं धरणिमित्र कृतिन्ब्रवीमि ॥ ९८ ॥

कः शर्मदं वृजिनभीतिहर जितात्मा

हर्षाय न स्मरति तेऽभिनवं चरित्रम् ।

संपद्गुणातिशयपस्त्य रुच तवैति

कः कान्तिमानतिसुधाद्रवरोचमानाम् ॥ ९९ ॥

(इति श्लोकद्वयनिर्वतितषोडशदलकमलचित्रे कविकाव्यनामाङ्कः ।

यथा—कर्णिकाक्षरेण मह प्रथमदलाग्रदलाग्रेषु 'हरिचन्द्रकृतधर्मजिनप-
तिचरितमिति' इति ।)

हतमोहतमोगतेस्तव क्षेणदेनेक्षणदेशशोभितः ।

समया समयात्स्वय ततः कमला त्वा कमलाभमैक्षत ॥ १०० ॥

आतङ्कार्तिहरस्तपद्युमणिसद्गुरिप्रभाजिद्विमु-

र्द्रष्टव्य हृदि चिह्नरत्नमसम शौच च पीनोन्नते ।

देहेऽधस्त हित त्वमन्दमहृदि क्षुद्रेऽप्यतो दर्शने

वल्गुर्मर्द्रेमहस्य रम्यमपर क्षीणव्यपाय पदम् ॥ १०१ ॥

दम्भलोभभ्रमा आदिरुद्धा गुणैर्द्रष्टुमप्यक्षमादेव वक्र तव ।

वर्जयित्वा ययु सुश्रुत त्वा तथा ते भजन्ते यथा नेश भक्तानपि ॥ १०२ ॥

(अत्र श्लोकद्वयविनिर्मिते चक्रचित्रे प्रथमतृतीयषष्ठाष्टमाक्षररेखाभ्रमेण कविनामाङ्कश्लोकः । यथा—

‘आर्द्रदेवसुतेनेदं काव्य धर्मजिनोदयम् ।
रचितं हरिचन्द्रेण परम रसमन्दिरम् ॥’)
स्फुटमिति कथयित्वा सत्कृति प्राप्य दूते
गतवति निजगेह तत्सुषेण ससैन्यः ।
अहितविजयलब्ध वित्तमानीय भक्त्या-
नतिचिरमुपनिन्ये धर्मनाथाय तस्मै ॥ १०३ ॥

लभ्या श्रीर्विनिहत्य संगरभुवि क्षुद्रद्विषोऽयुन्नता

धिक्षता धर्मपरिच्युतामरमिति स्वीकारमन्दस्पृहः ।

तद्भर्माभरुचं दधद्वरमरिद्रव्य सदायो ददे

देवोऽस्तालसमाधिभित्कृतधियां ताम्यन्महस्वी मुदे ॥ १०४ ॥

(अत्र चक्रबन्धचित्रे तृतीयषष्ठाक्षररेखाभ्रमेण काव्यकविनामाङ्कः ।
यथा—श्रीधर्माभ्युदयः । हरिचन्द्रकाव्यम् ।)

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्य एकोनविंश सर्गः ।

विंश सर्गः ।

इत्यब्दाना पञ्चलक्षाणि यावत्क्षीणक्षुद्रारातिरुचत्प्रभावः ।

देव पारावारवेलावनान्तं प्राज्यं धर्मः पालयामास राज्यम् ॥ १ ॥

रात्रौ तुङ्गे स्फाटिके सौधशृङ्गे तामास्थानीमेकदा स प्रतेने ।

चन्द्रज्योत्स्नान्तर्हितेऽस्मिन्प्रभावादाकाशस्था या सुधर्मेव रेजे ॥ २ ॥

जीर्ण कालाज्जातरन्ध्रं नु पश्यन्देवस्तारादन्तुर व्योमभागम् ।

ज्वालालीला बिभ्रती कल्पवह्नेरहायोल्का निष्पन्तन्ती ददर्श ॥ ३ ॥

आविष्कर्तुं स्फारमोहान्धकारच्छन्नं मुक्तेर्मार्गमत्यन्तदुर्गम् ।

आदौ दिष्ट्या व्यञ्जिता या ज्वलन्ती वर्तिर्दीपस्येव शोभामभाषीत् ॥ ४ ॥

व्यादायास्यं विस्फुरत्तारतारादन्तश्रेणीमीधमत्तुं जगन्ति ।
 कालेनैका व्योम्नि विस्तार्यमाणा जिह्मेवाशु श्रद्धया या चकासे ॥ ९ ॥
 कान्ति. कालव्यालचूडामणे कि पिङ्गा स्थाणोर्व्योममूर्तेर्जटा वा ।
 ज्वाला कि वास्यैव भालाक्षवहेर्दाहायेन्दोर्धाविता कामबन्धोः ॥ १० ॥
 भूयोऽनेन त्रैपुर कि नु दाह कर्तुं मुक्तस्तप्तनाराच एष ।
 इत्याशङ्काव्याकुलं लोकचेतो या सर्पन्ती व्योम्नि दूरादकार्षीत् ॥ ७ ॥
 कर्तुं कार्यं केवल स्वस्य नासौ देवो विश्वस्यापि धाता तपस्या (८) ।
 इत्यानन्दात्तस्य नीराजनेव व्योम्ना रेजे या समारम्यमाणा ॥ ८ ॥
 तामालोक्याकाशदेशादुदञ्चज्ज्योतिर्ज्वालादीपिताशा पतन्तीम् ।
 इत्थं चित्ते प्राप्तनिर्वेदस्वेदो मीलच्चक्षुश्चिन्तयामास देव ॥ ९ ॥
 देव कश्चिज्ज्योतिषा मध्यवर्ती दुर्गे तिष्ठन्नित्यमेषोऽन्तरिक्षे ।
 यातो दैवादीदृशी चेदवस्था क स्यालोके निर्व्यपायस्तदन्य ॥ १० ॥
 आयुः'कर्मालानभङ्गे प्रसर्पन्नापद्वीथीदीर्घदोर्दण्डचण्डः ।
 प्राणायामाराममूलनि भिन्दन्कैरुत्सिक्त सङ्घते कालदन्ती ॥ ११ ॥
 यत्ससक्त प्राणिना क्षीरनीरन्यायेनोच्चैरङ्गमप्यन्तरङ्गम् ।
 आयुश्छेदैर्याति चेत्तत्तदास्था का बाह्येषु स्त्रीतनूजादिकेषु ॥ १२ ॥
 प्रत्यावृत्तिर्न व्यतीतस्य नून सौख्यस्यास्ति भ्रान्तिरागामिनोऽपि ।
 तत्तत्कालोपस्थितस्यैव हेतोर्बभ्रात्यास्था सप्ततौ को विदग्ध ॥ १३ ॥
 वातान्दोलत्पद्मिनीपल्लवाम्भो बिन्दुच्छायाभङ्गुर जीवितव्यम् ।
 तत्संसारसारसौख्याय कस्माज्जन्तुस्ताम्यत्यब्धिवीचीचलाय ॥ १४ ॥
 सारङ्गाक्षीचञ्चलापाङ्गनेत्रश्रेणीलीलालोकसकामित नु ।
 व्यालोलत्व तत्क्षणादृष्टनष्टा धत्ते नृणां हन्त तारुण्यलक्ष्मीः ॥ १५ ॥
 हालाहेलासोदरा मन्दरागप्रादुर्भूता सत्यमेवात्र लक्ष्मीः ।
 नो चेत्चेतोमोहहेतु कथं सा लोके रागं मन्दमेवादधाति ॥ १६ ॥
 विण्मूत्रादेर्धाम मध्यं बधूना तन्नि ध्यन्दद्वारमेवेन्द्रियाणि ।
 श्रोणीबिम्ब स्थूलमासास्थिकूट कामान्धाना प्रीतये धिक्त्तथापि ॥ १७ ॥

मेदोमज्जाशोणितै पिच्छलेऽन्तस्त्वक्प्रच्छन्ने स्नायुनद्धास्थिसधौ ।
 साधुर्देहे कर्मचण्डालगेहे बध्नात्युद्यत्पूतिगन्धे रति क ॥ १८ ॥
 इन्द्रोपेन्द्रब्रह्मरुद्राहमिन्द्रा देवा केचिद्ये नरा पन्नगा वा ।
 तेऽप्यन्येऽपि प्राणिना क्रूरकालव्यालाक्रान्तं रक्षितु न क्षमन्ते ॥ १९ ॥
 बालं वर्षीयासमाह्व्य दरिद्रं धीर भीरु सज्जन दुर्जन च ।
 अश्नात्येकं कृष्णवर्त्मकं कक्षं सर्वग्रासी निर्विवेकं कृतान्तं ॥ २० ॥
 स्वच्छामेवाच्छाद्य दृष्टिं रजोभिः श्रेयोरत्नं जाग्रतामप्यशेषैः ।
 दोषैर्येषा दस्युरूपैरुपात्तं ससारेऽस्मिन्हा हतास्ते हताशा ॥ २१ ॥
 वित्तं गेहादङ्गमुच्चैश्चिताग्नेर्व्यावर्तन्ते बान्धवाश्च श्मशानात् ।
 एकं नानाजन्मवल्लीनिदानं कर्म द्वेवा याति जीवेन सार्वम् ॥ २२ ॥
 छेत्तु मूलात्कर्मपाशानशेषान्सद्यस्तीक्ष्णैस्तद्यतिष्ये तपोभि ।
 को वा कारागाररुद्धं प्रबुद्धं शुद्धात्मानं वीक्ष्य कुर्यादुपेक्षाम् ॥ २३ ॥
 इत्थं यावत्प्राप्य वैराग्यभावं देवश्चित्ते चिन्तयामास धर्मः ।
 ऊचुः स्वर्गादित्युपेत्यानुकूलं देवान्तावत्केऽपि लौकान्तिकास्ते ॥ २४ ॥
 नि शेषापन्मूलभेदि त्वयेदं देवेदानीं चिन्तितं साधु साधु ।
 एतेनैकं केवलं नायमात्मा ससाराब्धेरुद्धृता जन्तवोऽपि ॥ २५ ॥
 नष्टा दृष्टिर्नष्टमिष्टं चरित्रं नष्टं ज्ञानं साधुधर्मादि नष्टम् ।
 सन्तं पश्यन्त्वत्र मिथ्यान्धकारे त्वत्तं सर्वं केवलज्ञानदीपात् ॥ २६ ॥
 तैरानन्ददादित्यमानन्दमानं खर्वन्तीन्द्रारूढजम्भारिमुख्या ।
 आसेदुस्तं दुन्दुभिध्वानवन्तस्ते चत्वारो निर्जराणां निकाया ॥ २७ ॥
 दत्त्वा प्राज्यं नन्दनायाय राज्यं देवोऽतुच्छप्रीतिरापृच्छच्च बन्धून् ।
 दत्तस्कन्धं योऽप्ययानं सुरेन्द्रैरारुह्यागात्सालपूर्वं वनं स ॥ २८ ॥
 सिद्धाव्रत्त्वा तत्र षष्ठोपवासी मौलौ मूलानीव कर्मद्रुमाणाम् ।
 मुष्टिग्राहैः पञ्चभिः कुन्तलानां वृन्दान्युच्चैरुच्चखानं क्षणेन ॥ २९ ॥
 केशास्तस्याधत्तं माणिक्यपात्रे क्षीराम्भोधिप्रापणायामरेन्द्र ।
 भर्त्रा मूर्धादाय मुक्तान्कथचित्को वा विद्वान्नाददीतादरेण ॥ ३० ॥

प्रालेयाशौ पुष्यमैत्रीं प्रयाते माघे शुक्ला या त्रयोदश्यनिन्धा ।
 धर्मस्तस्यामातृदीक्षोऽपराह्णे जातः क्षोणीभृत्सहस्रेण सार्धम् ॥ ३१ ॥
 तत्र त्यक्तालकृतिर्मुक्तवासा रूप बिभ्रज्जातमात्रानुरूपम् ।
 देवो भेजे प्रावृषेण्याम्बुवाहश्रेणीमुक्तस्वर्णशैलोपमानम् ॥ ३२ ॥
 गीत वाद्य नृत्यमप्यात्मशक्त्या कृत्वा चेतोहारि जम्भारिमुख्या ।
 देवा सर्वे प्राप्तपुण्यातिरेका नत्वार्हन्त स्वानि धामानि जग्मुः ॥ ३३ ॥
 स्कन्धावारे पाटलीपुत्रनाम्नि क्षोणीभर्तुर्धन्यसेनस्य गेहे ।
 क्षीगन्नेनाचारवित्पाणिपात्रे कृत्वा पञ्चाश्वर्यकृत्पारण स ॥ ३४ ॥
 पुण्यारण्ये प्राशुके कापि देशे नासाप्रान्तन्यस्तनि स्पन्दनेत्र ।
 कार्योत्सर्ग बिभ्रदभ्रान्तचित्तो लोके लेप्याकारशङ्कामकार्षीत् ॥ ३५ ॥ (युग्मम्)
 अव्यासीनो ध्यानमुद्रामतन्द्र स्वामी रेजे लम्बमानोरुबाहु ।
 ये निर्मग्ना श्वभ्रगर्भान्धकूपे व्यामोहान्धास्तानिवोद्धर्तुकाम ॥ ३६ ॥
 मुक्ताहार सर्वदोषत्यक्तान्तरब्धप्रीति स्वीकृतानन्तवासाम् ।
 देवो ध्रुवन्विग्रहस्थानरातीन्कान्तारेऽपि प्राप सौराज्यलीलाम् ॥ ३७ ॥
 देवोऽक्षामक्षान्तिपाथोदपाथोधारासारै सारसपत्तलाय ।
 सिञ्चन्नुच्चै सयमारामचक्र चक्रे क्रोधोद्दामदावाग्निशान्तिम् ॥ ३८ ॥
 भिन्दन्मान मार्दवेनार्जवेन च्छिन्दन्माया नि स्पृहत्वास्तलोभम् ।
 मूलदेवोच्छेतुकाम स चक्रे कर्मागीणामाश्रवद्वारगोचम् ॥ ३९ ॥
 कुर्वन्गुर्वा वाञ्छनकायगुप्ति रक्षन्साक्षात्स्व समित्यर्गभाभि (८) ।
 वध्नन्नक्षायण्ये दीर्घैर्गुणैर्धैश्चित्र मोक्षायैव बद्धोद्यमोऽभूत् ॥ ४० ॥
 तस्यारण्ये ध्याननिष्कम्पमूर्तैर्वक्त्रस्येवामोदमाग्रातुकामा ।
 बद्धावासाश्चन्दनस्येव तस्थु स्वस्था स्वैर स्क्रन्धबन्धे भुजगा ॥ ४१ ॥

१ चित्रलिखित इव तस्यो २ त्यक्तभोजन, (पक्षे) मुक्तादागोऽप्यास्तीति मो-
 क्तिकहारवानिति यावत् ३ सर्वद, अपत्येषु कान्तासु च आरब्धप्रीति, (पक्षे) सर्वदा
 उपत्यकाया पर्वतासन्नभूमेरन्ते आरब्धप्रीति ४ स्वीकृतानि अनन्तान् वामासि
 येन स, (पक्षे) स्वोक्तमनन्त विद्यदेव वासो येन स दिग्भ्रर इति यावत् ५ युद्धस्थान्
 शत्रून्, (पक्षे) देहस्थान् कामक्रोवादीन्

दृष्ट्वात्मानं पुद्गलाद्भिन्नरूप देवो देहे न स्वबुद्धि बबन्ध ।
 तेनात्याक्षीतोयशीतातपार्तं श्रेयोनिष्ठः काष्ठवद्दूरमेनम् ॥ ४२ ॥
 विभ्र निम्ननाक्षिपन्नेष दोषाञ्जज्ञे स्वामी भाजन यत्क्षमाया ।
 सैषा काचिच्चातुरी तस्य भर्तुश्चित्तेऽस्माक चित्रमद्यापि दत्ते ॥ ४३ ॥
 आससार साहचर्यव्रतस्थ दुःस्थीकुर्वन्रागमागन्तुकेऽपि ।
 योगो मैत्री पक्षपातं च मोक्षे विभ्रच्चित्र स्व चरित्र स ऊचे ॥ ४४ ॥
 तस्याशेष कर्षतो धीर्वरस्य स्फारीभूत मैनसान्मोहजालम् ।
 तत्पाशान्त पीड्यमानैकमीनो मन्ये त्रासान्निर्ययौ मीनकेतु ॥ ४५ ॥
 कल्पान्तोद्यद्वादशद्वैतशात्मश्रेणीतेज पुञ्जतीव्रव्रतेऽस्मिन् ।
 दृग्व्याघातत्रस्तचित्तेव चक्षुर्नो चिक्षेप प्रत्यह मोहलक्ष्मीः ॥ ४६ ॥
 चक्रे कार्य संयमस्तस्य देहे तन्वानोऽपि ज्योतिरत्यन्तरम्यम् ।
 माणिक्यस्येवावनीमण्डनार्थं शाणोल्लेख. सम्यगारभ्यमाण. ॥ ४७ ॥
 एक पात्र सौकुमार्यस्य तीव्रे तेजःपुञ्जे तापसे वर्तमानः ।
 चण्डज्योतिर्मण्डलातिथ्यभाजो भेजे लक्ष्मी क्षीणपीयूषरश्मे ॥ ४८ ॥
 भर्गादीना भग्नगर्वातिरेक' क' श्रीधर्मे मीनकेतुर्वराक ।
 अध्यारूढप्रौढिरमौ न कुर्याद्रत्नज्योति स्तम्भमम्भोनिषेक ॥ ४९ ॥
 भ्रूचापेनाकर्णमाकृष्य मुक्ता स्वर्गस्त्रीभिस्तत्र दीर्घा कटाक्षा ।
 ह्रत्सतोषाविर्भवद्गौरबाणे बाणा कामस्येव वैफल्यमीयु ॥ ५० ॥
 भोगे रोगे काञ्चने वा तृणे वा मित्रे शत्रौ पत्तने वा वने वा ।
 देवो दृष्टि निर्विशेषा दधानोऽप्येक सीमासीद्विशेषज्ञताया ॥ ५१ ॥
 तथ्य पथ्यं चेदभाषिष्ट किञ्चित्सिद्ध शुद्ध चेदभुङ्गान्यदत्तम् ।
 मुक्त्वा नक्त चेदयासीत्स पश्यन्सर्वे किञ्चित्तस्य शास्त्रानुरोधि ॥ ५२ ॥
 तस्यावश्य वायुरेकेन्द्रियोऽपि प्रत्यासत्तौ प्राप न प्रातिकूल्यम् ।
 तत्कि चित्र तत्र पञ्चेन्द्रियाणा सिहादीना यन्न दुःशीलभाव. ॥ ५३ ॥

१. देहात् २ घिया श्रेष्ठस्य, (पक्षे) कैवर्तस्य ३ अन्त करणात्, (पक्षे) सरोवि-
 शेषात्, ४ द्वादशात्मा दिवाकर ५ वारबाण कञ्चुक

अन्तर्बाह्यैर्दीप्यमानैस्तपोभिज्ज्वालैर्नीत्वा दुर्जराण्याशु पाकम् ।
 भुञ्जानोऽसौ कर्मवलीफलानि श्लाघ्यः स्वल्पैरप्यहोभिर्बभूव ॥ ९४ ॥
 निर्व्यामोहो निर्मदो निष्प्रपञ्चो नि सङ्गोऽयं निर्भयो निर्ममश्च ।
 देशे देशे पर्यटन्सयतानां केषा नासीन्मोक्षशिक्षैकहेतुः ॥ ९५ ॥
 छद्मस्थोऽसौ वर्षमेकं विहृत्य प्राप्तो दीक्षाकाननं शालरम्यम् ।
 देवो मूले सप्तपर्णद्रुमस्य ध्यानं शुष्कं सम्यगालम्ब्य तस्थौ ॥ ९६ ॥
 माघे मासे पूर्णमास्या सपुष्पे कृत्वा धर्मो धातिकर्मव्यपायम् ।
 उत्पादान्तध्रौव्यवस्तुत्वभावोद्भासि ज्ञानं केवलं स प्रपेदे ॥ ९७ ॥
 भित्त्वा कर्मध्वान्तमभ्युद्गतेऽस्मिन्दत्तानन्दे केवलज्ञानचन्द्रे ।
 तत्कालोद्यद्गुन्दुभिध्वानदम्भाद्योमाम्भोधिर्गाढमभ्युज्जगर्ज ॥ ९८ ॥
 जातं चेतो व्योमवन्नीरजस्कं नृणां पूर्वाद्या इवाशां प्रसेदु ।
 प्राप द्वेषीवानिलोऽप्यानुकूल्यं किं किं नासीन्निष्कलङ्कं तदानीम् ॥ ९९ ॥
 तन्माहात्म्योत्कर्षवृत्त्येव हर्षं बिभ्राणासौ साधुगन्धोदवृष्ट्या ।
 तत्कालोद्यत्सस्यसपच्छलेन क्षोणी तत्राधत्त रोमाञ्चमुच्चैः ॥ १०० ॥
 नित्योपात्तानङ्गसद्गामलीलासाहाय्येन व्यञ्जितात्मापराधम् ।
 भीत्येवास्य क्रूरकर्दपशत्रो सेवा चक्रे चक्रमस्मिन्नृतूनाम् ॥ १०१ ॥
 भाषाभेदैस्तैश्चतुर्भिश्चतुर्धा ससारस्यापारदुःखा प्रवृत्तिम् ।
 वक्तुं चातुर्वर्ण्यसवस्य हेतोर्मन्ये देवोऽसौ चतुर्वक्त्र आसीत् ॥ १०२ ॥
 तस्य क्षीणाशातवेद्योदयत्वान्नाभूद्भुक्तिर्नोपसर्गः कदाचित् ।
 निष्पन्दाया ज्ञानदृष्टेरिवापुः पक्षमस्पन्दस्पर्धया नेक्षणानि ॥ १०३ ॥
 वृद्धिं प्रापुर्नाङ्गजा वा नखा वा तस्यावश्यं योगनिद्रास्थितस्य ।
 का वार्ता वा कर्मणामान्तराणां येषां रेखा नाममात्रावशेषा ॥ १०४ ॥
 पादन्यासे सर्वतो न्यस्यमानप्रेङ्खत्सद्गाम्भोजलीलाशयेव ।
 सेवानम्रप्राणिसचारलक्ष्या पादाभ्यर्णं नास्य लक्ष्मीर्मुमोच ॥ १०५ ॥

१ 'संस्कृतं प्राकृतं चैवापभ्रंशो भूतभाषितम् । इति भाषाश्रतत्त्वोऽपि यान्ति का-
 व्यस्य कायताम् ॥' इति वाग्भट

नो दौर्भिक्ष्य नेतयो नोपसर्गा नो दारिद्र्य नोपघातो न रोगाः ।
 तन्माहात्म्याद्योजनानां शते द्वे नाभूत्किञ्चित्कापि कर्माप्यनिष्टम् ॥ ६६ ॥
 नादैर्घण्टासिंहशङ्खानकाना कल्पज्योतिर्भावनव्यन्तरेन्द्रा ।
 कर्तुं सेवा ते प्रचेतुर्गुणैर्घैर्हृत्सलग्रै कृण्वमाणा इवास्य ॥ ६७ ॥
 स्वर्गात्तत्रागच्छतामन्तराले रेजे पङ्क्तिः कापि वैमानिकानाम् ।
 शुभ्रीकर्तुं कीर्तिसपत्सुधाभिर्व्योमेवोच्चैर्मञ्चकाध्यासितानाम् ॥ ६८ ॥
 तस्मिन्काले ता सभा धर्मनाथस्येन्द्रादेशाद्द्वयोन्नि चक्रे कुबेर ।
 यस्या नानारत्नमय्या प्रमाण पञ्च प्राहुर्योजनान्यागमज्ञा ॥ ६९ ॥
 नेदीयस्याः प्रेयसा विप्रलम्भव्याख्यादक्षा तेन वेणा विमोच्य ।
 धूलीजालच्छन्नना पार्श्वतोऽस्या क्षिप्त मुद्राकङ्कण मुक्तिलक्ष्म्याः ॥ ७० ॥
 ते प्रत्याश वायुबेलद्धुजाग्रा मानस्तम्भास्तत्र चत्वार आसन् ।
 क्रोधादीना ये चतुर्णां निरासे ससलक्ष्म्यास्तर्जनीकार्यमीयुः ॥ ७१ ॥
 तत्पर्यन्ते रत्नसोपानरम्या वाप्यो रेजुस्ताश्चतस्रश्चतस्रः ।
 प्रौढेनार्हतेजसा यत्र रात्रौ कोक शोक नाप कान्तावियोगात् ॥ ७२ ॥
 आस्य तस्या सौलकान्त दधत्या शोभामङ्गे ससद स्वा दिदृशो ।
 तच्चत्वारि स्फाटिकस्वच्छनीराण्यापुर्लीलादर्पणत्वं सरामि ॥ ७३ ॥
 मन्दान्दोलद्वातलीलाचलोर्मिस्तेभ्योऽप्यग्रे खातिका तोयपूर्णा ।
 जैनव्याख्याज्ञातससारदु खत्रस्यन्निष्क्रान्ताहिगर्भेव रेजे ॥ ७४ ॥
 अन्तर्लीनैकैकनिष्कम्पभृङ्गप्रेङ्खत्पुष्पा पुष्पवाटी तदूर्ध्वम् ।
 दत्ताश्चर्या भूत्रयस्यापि भर्तुर्द्रष्टु लक्ष्मीं स्फारिताक्षीव रेजे ॥ ७५ ॥
 साल शृङ्गालम्बिनक्षत्रमालस्तस्या प्रान्ते नायमासीद्विशाल ।
 अष्ट किं तु प्रोतरत्न तदानीमिन्द्रक्षोभात्कुण्डल स्वर्गलक्ष्म्याः ॥ ७६ ॥
 भृङ्गाराधैर्मङ्गलद्रव्यवृन्दै शङ्खध्वानै सुप्रधानैर्निधानै ।
 द्वारे द्वारे नि स्पृहस्यापि भर्तुर्विश्वैश्चर्यं व्यज्यते स प्रभूतैः ॥ ७७ ॥
 तस्यैवोच्चैर्गोपुराणा चतुर्णामन्तर्द्वे द्वे रेजतुर्नाट्यशाले ।
 यत्रावर्ण शासन मीनकेतोरणाक्षीणा लास्यमासीज्जनेषु ॥ ७८ ॥

द्वौ द्वौ मार्गे धूपकुम्भावभूता यद्वक्त्रेभ्यो निर्गता धूमराजिः ।
 मुक्त्वा देहं ज्ञातुरग्रे अमन्ती भर्तुः कर्मश्यामिकेवावभासे ॥ ७९ ॥
 कृत्वा रूपं दशपोतप्रमाणं भीत्या कोणे कापि लोके स्थितस्य ।
 पापस्येवोत्सारणार्थं सुगन्धो धूमस्तस्मिन्धूपजन्मोज्जिजृम्भे ॥ ८० ॥
 क्रीडोद्यानान्यत्र चत्वारि तान्यामासन्नूर्ध्वप्रोलसत्पलवानि ।
 इन्द्रोद्यानं तच्चतुर्यागवृक्षव्याजाज्जेतु यैरुदस्ता स्वहस्ता ॥ ८१ ॥
 प्रेङ्खद्दोलामीनसेव्याम्बुधारैर्धारायत्रैस्तेर्लतामण्डपैश्च ।
 स्वैरक्रीडल्लोकचित्तेक्षणेणास्तेऽप्यारेजु काञ्चनाक्रीडशैला ॥ ८२ ॥
 नानारत्नस्तम्भशोभैरथासीत्सालकारा तोरणैः स्वर्णवेदी ।
 रात्रावन्तर्विम्बितेन्दुग्रहोच्चैरास्थानीव श्रेयसो या विरेजे ॥ ८३ ॥
 ऊर्ध्वं तस्यास्ताक्षर्यहसोक्षमुख्या दिक्सख्यानास्ता बभुर्वैजयन्त्यः ।
 यासु व्योमोद्वेल्लनाकृष्टगङ्गाभ्रान्तिं चक्रुः स्यूतमुक्ताफलामा ॥ ८४ ॥
 कर्णाकारं गोपुगणां चतुर्गुणं विभ्रत्मालम्बितपरं काञ्चनोऽन्यः ।
 धर्मव्याख्यामार्हतीं श्रोतुमिच्छन्मन्ये मेरुः कुण्डलीभूय तस्यै ॥ ८५ ॥
 वाञ्छातीतं यच्छतोऽप्यस्य पार्श्वे वाञ्छामात्रत्यागिनः कल्पवृक्षाः ।
 तस्मिन्नुच्चैस्तम्युरुद्धृत्य शाखा का वा लज्जा हन्त निश्चेतनानाम् ॥ ८६ ॥
 ऊर्ध्वं तेभ्योऽभूच्चतुर्गोपुराङ्का विश्वानन्दोज्जीविनी वज्रवेदी ।
 रेजे पङ्क्तिस्तादृशानां दशानां रत्नज्योतिर्ज्याग्रसी तोरणानाम् ॥ ८७ ॥
 स्तूपास्तेषामन्तरन्तर्नवोच्चैस्ते प्रत्येकं रेजुरर्चामनाथाः ।
 तत्रैवामन्सन्मुनीनां मनोज्ञा नानाससन्मण्डपास्तुङ्गतुङ्गा ॥ ८८ ॥
 रुद्धकूरानङ्गहेतिप्रचारस्तत्प्राकारं स्फाटिकं प्रादुरासीत् ।
 तस्याप्यन्तश्चन्द्रकान्तप्रतिष्ठा कोष्ठास्तत्र द्वादशापन्गरिष्ठा ॥ ८९ ॥
 वीतग्रन्थाः कल्पनार्थोऽप्यथार्या ज्योतिर्भौमा हि स्त्रियो भावनाश्च ।
 भौमज्योतिः कल्पदेवा मनुष्यास्तिर्यग्यूथान्येषु तस्थुः क्रमेण ॥ ९० ॥
 ऊर्ध्वं तेभ्यो वल्लभ लोचनानां स्थानं दिव्यं गन्धकुट्याख्यमामीत् ।
 अन्तस्तस्योद्दाममाणिक्यदीपं रेजे रम्यं काञ्चनं सिंहपीठम् ॥ ९१ ॥

रत्नज्योतिर्भासुरे तत्र पीठे तिष्ठन्देव शुभ्रभामण्डलस्य ।
 क्षीराम्भोधे सिच्यमानः पयोभिर्भूयो रेजे काञ्चनाद्राविवोच्चै ॥ ९२ ॥
 गायन्नादेनेव भृङ्गाङ्गनाना नृत्यलोलैः पल्लवानामिवौघै ।
 किं ब्रूमोऽन्यत्तस्य वृत्तं गुणैर्वैजज्ञे रक्तो यस्य वृक्षोऽप्यशोक ॥ ९३ ॥
 वृष्टिः पौष्पी सा कुतोऽभून्नभस्त संभाव्यन्ते नात्र पुष्पाणि यस्मात् ।
 यद्वा ज्ञात द्रागनङ्गस्य हस्तादर्हद्वीत्या तत्र बाणा निपेतुः ॥ ९४ ॥
 आविर्भूतं यद्भवद्भूतभावि ज्ञानाकार तुल्यमिन्दुत्रयेण ।
 अव्याबाधामातपत्रय तत्तस्यावोचद्भूत्रयैश्वर्यलक्ष्मीम् ॥ ९५ ॥
 छाया कायस्यास्य सेवोपसर्पद्वास्वच्छक्रेणव भामण्डलेन ।
 क्षिप्ता नान्तश्चेत्कथ तत्प्रपेदे तीव्रा चेतस्तापसपत्प्रशान्तिम् ॥ ९६ ॥
 रेजे मुक्तिश्रीकटाक्षच्छटाभा पार्श्वे पङ्क्तिश्चामराणा जिनस्य ।
 ज्ञानालोके निष्फलानामिवेन्दोर्भासामुच्चैर्दण्डनिर्यन्त्रितानाम् ॥ ९७ ॥
 अप्युद्गीवैः श्रूयमाणा कुरङ्गैः कर्णाभ्यर्णस्फारपीयूषधारा ।
 आ गव्यूतिद्वन्द्वमभ्युलसन्ती दिव्या भाषा कस्य नासीत्सुखाय ॥ ९८ ॥
 केय लक्ष्मी केदश निःस्पृहत्व केद ज्ञान कास्त्यनौद्धत्यमीदृक् ।
 रे रे ब्रूत द्राकुतीर्था इतीव ज्ञाने भर्तुर्दुन्दुभिव्योम्यवादीत् ॥ ९९ ॥
 लास्योल्लासा वाद्यविद्याविलासा गीतोद्वारा कर्णपीयूषधारा ।
 स्थाने स्थाने तत्र ते ते बभूवुश्छायाप्यस्मिन्दुर्लभासीद्यदीया ॥ १०० ॥

इति निरुपमलक्ष्मीरष्टभि प्रातिहार्यै-

रतिशयगुणशाली केवलज्ञानभानुः ।

समवसरणमध्ये धर्मतत्त्व विवक्षु

सुरपरिषदि तस्थौ धर्मनाथो जिनेन्द्र ॥ १०१ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्ये विशतितम सर्ग ।

एकविंश सर्ग ।

तत्त्व जगत्रयस्यापि बोधाय त्रिजगद्गुरुम् ।

तमापृच्छदथातुच्छज्ञानपण्यापणं गणी ॥ १ ॥

ततो भूतभवद्भाविपदार्थव्यक्तिसाक्षिणी ।
 निःशेषदोषनिर्मुक्ता त्यक्तमिध्यापथस्थितिः ॥ २ ॥
 विपक्षगर्वसर्वस्वदूरोच्चाटनडिण्डिम ।
 अपारपापसंभारभूधरोपद्रवाशनि ॥ ३ ॥
 स्याद्वादवादसाम्राज्यप्रतिष्ठाप्रसवश्रुति ।
 अतुल्यधर्ममल्लोरुकरास्फोटस्फुटाकृति ॥ ४ ॥
 भ्रूविभ्रमकरन्यासश्चासौष्ठस्पन्दवर्जिता ।
 वर्णविन्यासशून्यापि वस्तुबोधविधायिनी ॥ ५ ॥
 पृथक्पृथगभिप्रायवचसामपि देहिनाम् ।
 तुल्यमेकाप्यनेकेषा स्पष्टमिष्टार्थसाधिका ॥ ६ ॥
 सर्वाद्भुतमयी सृष्टि सुधावृष्टिश्च कर्णयो ।
 प्रावर्तत ततो वाणी सर्वविद्येश्वराद्विभो ॥ ७ ॥ (कुलकम्)
 जीवाजीवाश्रवा बन्धसवरावपि निर्जराः ।
 मोक्षश्चेतीह तत्त्वानि सप्त स्युजिनशासने ॥ ८ ॥
 बन्धान्तर्भाविनो पुण्यपापयोः पृथगुक्तिः ।
 पदार्था नव जायन्ते तान्येव भुवनत्रये ॥ ९ ॥
 अमूर्तश्चेतनाचिह्न कर्ता भोक्तातनुप्रभः ।
 ऊर्ध्वगामी स्मृतो जीव स्थित्युत्पत्तिव्ययात्मक ॥ १० ॥
 मिद्धससारिभेदेन द्विप्रकार म कीर्तित ।
 नरकादिगतेर्भेदात्ससारी म्याच्चतुर्विध ॥ ११ ॥
 नारक सप्तधा सप्तपृथ्वीभेदेन भिद्यते ।
 अधिकाधिकसङ्केशप्रमाणायुर्विशेषतः ॥ १२ ॥
 रत्नशर्करावालुकापङ्कधूमतम प्रभा ।
 महातमः प्रभा चेति सप्तैताः श्वभ्रभूमयः ॥ १३ ॥
 तत्राद्या त्रिंशता लक्षैर्बिलानामतिमीषणा ।
 द्वितीया पञ्चविंशत्या तृतीया च तिथिप्रमै ॥ १४ ॥

चतुर्थी दशभिर्युक्ता पञ्चमी त्रिभिरुल्बणैः ।
 षष्ठी पञ्चोनलक्षेण सप्तमी पञ्चभिर्बिलैः ॥ १५ ॥
 एव नरकलक्षणामशीतिश्चतुरुत्तरा ।
 विज्ञेया तासु दुःखानां न सख्या निपुणैरपि ॥ १६ ॥
 षडङ्गुलास्त्रयो हस्ताः सप्त चापानि विग्रहे ।
 इयत्येव प्रमा ज्ञेया प्राणिना प्रथमक्षितौ ॥ १७ ॥
 द्वितीयादिध्वतोऽन्यासु द्विगुणद्विगुणोदय ।
 उत्सेध म्याद्धरित्रीषु यावत्पञ्चधनु शती ॥ १८ ॥
 प्रसरद्दुःखसतानमन्तर्मानुमिवाक्षमम् ।
 वर्धयत्यङ्गमेतेषामधोऽधो धरणीष्वत ॥ १९ ॥
 एक आद्ये द्वितीये च त्रयः सप्त तृतीयके ।
 चतुर्थे पञ्चमे च स्युर्दश सप्तदश क्रमात् ॥ २० ॥
 षष्ठे द्वाविंशतिर्ज्येष्ठा त्रयस्त्रिंशच्च सप्तमे ।
 आयुर्दुःखापवरके नरके सागरोपमा ॥ २१ ॥
 आद्ये वर्षमहन्नाणि दशायुरधम तत ।
 पूर्वस्मिन्यद्यदुत्कृष्टं निकृष्टं तत्तदग्निमे ॥ २२ ॥
 कदाचिदपि नैतेषां विधिरेधयतीहितम् ।
 दुःखिनामनभिप्रेतमिवायुर्वर्धयत्यसौ ॥ २३ ॥
 रौद्रध्यानानुबन्धेन बह्वारम्भपरिग्रहाः ।
 तत्रौपपादिका जीवा जायन्ते दुःखानय ॥ २४ ॥
 तेषामालिङ्गिताज्ञाना सततं दुःखसपदा ।
 न कदापि कृतेष्वेव सुखश्रीर्मुखमीक्षते ॥ २५ ॥
 साश्रुणी लोचने वाणी गद्गदा विह्वल मन ।
 स्यात्तदेवा कथं दुःखं वर्णयन्ति दयालव ॥ २६ ॥
 सूतवद्विन्नमप्यङ्गं यन्मिलत्यापदे पुनः ।
 दुःखाकरोति मच्चित्तं तेन वार्तापि तादृशम् ॥ २७ ॥

मधुमासासवासक्त्यावगणय्य जिनागमम् ।
 कौलादिदाम्भिकाचार्यसपर्याकारि यत्त्वया ॥ २८ ॥
 तस्येदं भुज्यता पक्व फलमित्यसुरामराः ।
 उत्कृत्योत्कृत्य तन्मास तन्मुखे प्रक्षिपन्त्यमी ॥ २९ ॥
 पाययन्ति च निस्त्रिंशत् प्रतप्तकललं सुहु ।
 भ्रन्ति बभ्रन्ति मथ्नन्ति क्रकचैर्दारयन्ति च ॥ ३० ॥
 खण्डनं ताडनं तत्रोत्कर्तनं यन्त्रपीडनम् ।
 किं किं दुष्कर्मण पाकात्सहन्ते ते न दुःसहम् ॥ ३१ ॥
 कृता श्वभ्रगतेर्भेदात्तत्स्वरूपनिरूपणा ।
 व्यावर्ण्यते क्रियानस्या भेदस्तिर्यग्गतेरपि ॥ ३२ ॥
 तिर्यग्योनिर्द्विधा जीवस्त्रिसंस्थावरभेदतः ।
 त्रया द्वित्रिचतुःपञ्चकरणा स्युश्चतुर्विधा ॥ ३३ ॥
 स्पर्शसाधारणेष्वेव नूनमेकैकमिन्द्रियम् ।
 वर्धते रसनं घ्राणं चक्षुः श्रोत्रमिति क्रमात् ॥ ३४ ॥
 वर्षाणि द्वादशैवायुर्मानं द्वादशयोजनम् ।
 विवृणोति प्रकर्षेण जीवो द्वीन्द्रियविग्रहः ॥ ३५ ॥
 दिनान्येकोनपञ्चाशदायुरुक्ष्यक्षे शरीरिणि ।
 पादोनयोजनमानं मानं जिनाः प्राहुः प्रकर्षतः ॥ ३६ ॥
 आयुर्योजनमानस्य चतुरक्षस्य देहिनः ।
 षण्मासप्रमितं प्रोक्तं जिनैः केवललोचनैः ॥ ३७ ॥
 सहस्रमेकमुत्सेधो योजनानां प्रकीर्तितः ।
 पूर्वकोटिमितं चायुः पञ्चेन्द्रियशरीरिणाम् ॥ ३८ ॥
 पृथिवीमारुतासजोवनस्पतिविभेदतः ।
 अद्वितीयेन्द्रियाः सर्वे स्थावरा पञ्चकायिकाः ॥ ३९ ॥
 द्वाविंशतिः सहस्राणि वर्षाणामायुरादिमे ।
 द्वितीये त्रीणि सप्त स्यात्तृतीयेऽपि यथाक्रमम् ॥ ४० ॥

चतुर्थे त्रीण्यहान्येव पञ्चमस्य प्रकर्षतः ।
 पञ्चेन्द्रियाधिकोत्सेधस्याब्दानामयुतं मतम् ॥ ४१ ॥
 आर्तध्यानवशाज्जीवो लब्धजन्मात्र जायते ।
 शीतवर्षातपक्लेशवधबन्धादिदुःखभाक् ॥ ४२ ॥
 इति तिर्यग्गतेर्भेदो यथागममुदीरितः ।
 मानवानां गतेः कोऽपि प्रकारः कथ्यतेऽधुना ॥ ४३ ॥
 द्विःप्रकारा नरा भोगकर्मभूभेदतः स्मृताः ।
 देवकुर्वादयस्त्रिंशत्प्रसिद्धा भोगभूमयः ॥ ४४ ॥
 जघन्यमध्यमोत्कृष्टभेदात्तास्त्रिविधाः क्रमात् ।
 द्विचतुःषड्धनुर्दण्डसहस्रोत्तुङ्गमानवाः ॥ ४५ ॥
 तास्वेकद्वित्रिपल्यायुर्जीविनो भुञ्जते नराः ।
 दशानां कल्पवृक्षाणां पात्रदानार्जितं फलम् ॥ ४६ ॥
 कर्मभूमिभवास्तेऽपि द्विधार्यम्लेच्छभेदतः ।
 भारताद्याः पुनः पञ्चदशोक्ताः कर्मभूमयः ॥ ४७ ॥
 धनुः पञ्चशतैस्तासु सपादैः प्रमितोदयाः ।
 उत्कर्षतो मनुष्याः स्युः पूर्वकोटिप्रमायुषः ॥ ४८ ॥
 उत्सर्पिण्यवसर्पिण्योः कालयोर्वृद्धिहासिनी ।
 भरतैरावते स्यातां विदेहस्त्वक्षतोदयः ॥ ४९ ॥
 सागरोपमकोटीनां कोटिभिर्दशभिर्मिताः ।
 आगमज्ञैरिह प्रोक्तोत्सर्पिणी चावसर्पिणी ॥ ५० ॥
 सुखमासुखमा प्रोक्ता सुखमा च ततो बुधैः ।
 सुखमादुःखमान्यापि दुःखमासुखमा क्रमात् ॥ ५१ ॥
 पञ्चमी दुःखमा षष्ठी दुःखमादुःखमा मता ।
 प्रत्येकमिति भिद्यन्ते ते षोढा कालभेदतः ॥ ५२ ॥
 चतस्रः कोटयस्त्रिंशो द्वे च पूर्वादिषु क्रमात् ।
 तिसृष्वम्भोधिकोटीनां मानमुक्तं जिनागमे ॥ ५३ ॥

ऊना सहस्रैरब्दाना द्वाचत्वारिंशता तत ।
 चतुर्थ्यम्भोधिकोटीना कोटिरेका प्रकीर्तिता ॥ ५४ ॥
 पञ्चमी वत्सराणा स्यात्सहस्राण्येकविंशति ।
 तत्प्रमाणैव तत्त्वज्ञैर्नून षष्ठी प्रतिष्ठिता ॥ ५५ ॥
 षोढा षट्कर्मभेदेनते गुणस्थानभेदत ।
 स्युश्चतुर्दश धात्रीर्या म्लेच्छाः पञ्च प्रकीर्तिताः ॥ ५६ ॥
 स्वभावमार्दवत्वेन स्वल्पास्मभपरिग्रहा ।
 भवन्त्यत्र नरा पुण्यपापामिप्रक्षयक्रमा ॥ ५७ ॥
 नारीगर्भेऽतिबीभत्से कफामासृज्जलाविले ॥
 कुम्भोपाकाधिकासाते (?) जायते कृमिवन्नर ॥ ५८ ॥
 वर्णितेति गतिर्नृणा देवानामपि सप्रति ।
 क्रियन्त्यपि स्मरानन्दोज्जीविनी वर्णयिष्यते ॥ ५९ ॥
 भावनव्यन्तरज्योतिर्वैमानिकविभेदत ।
 देवाश्चतुर्विधास्तेषु भावना दशधोदिता ॥ ६० ॥
 अमुराहिसुपर्णाग्निविद्युद्रातकुमारकाः ।
 दिग्द्वीपस्तनिताम्भोधिकुमाराश्चेति भेदत ॥ ६१ ॥
 तत्रासुरकुमाराणामुत्सेध पञ्चविंशति ।
 चापानि दश शेषाणामप्युदन्वत्परायुषाम् ॥ ६२ ॥
 दशमस्रधनुर्माना व्यन्तराः किनरादया ।
 शिष्टास्तेऽष्टविधा येषामायुः पत्योपम परम् ॥ ६३ ॥
 ज्योतिष्काः पञ्चधा प्रोक्ता सूर्यचन्द्रादिभेदतः ।
 येषामायुःप्रमाणं च व्यन्तराणामिवाधिकम् ॥ ६४ ॥
 वर्षाणामयुतं भौमभावनानामिहावमम् ।
 पत्यस्यैवाष्टमो भागो ज्योतिषामायुरीरितम् ॥ ६५ ॥
 वैमानिका द्विधा कल्पसंभूतातीतभेदतः ।
 कल्पजास्तेऽच्युतादर्वाकल्पातीतास्ततः परे ॥ ६६ ॥

सौधर्मे शाननामानौ धर्मारम्भमहोद्यमौ ।
 सनत्कुमारमाहेन्द्रौ ब्रह्मब्रह्मोत्तरावपि ॥ ६७ ॥
 ततो लान्तवकापिष्ठौ शुक्रशुक्रोत्तरौ परौ ।
 शताराख्यसहस्रारावानतप्राणतावपि ॥ ६८ ॥
 अथारणाच्युतौ कल्पा षोडशेति प्रकीर्तिता ।
 इदानीं तेषु देवानामायुर्मानं च कथ्यते ॥ ६९ ॥
 हस्ता सप्त द्वयोर्मोनं षडूर्ध्वं नाकिषु द्वयोः ।
 चतुर्णां पञ्च चत्वारस्तदूर्ध्वं तावता क्रमात् ॥ ७० ॥
 त्रयः सार्धा द्वयोरूर्ध्वमूर्ध्वमान्या द्वयोन्मय ।
 इति षोडशकल्पानामूर्ध्वं ग्रैवेयकेष्वपि ॥ ७१ ॥
 अधःस्थेषु करौ सार्धौ द्वौ मध्येषूर्ध्वगेषु च ।
 त्रिषु सार्धकरास्तेभ्यः परे हस्तप्रमा सुरा ॥ ७२ ॥
 सौधर्मे शानयोरायु स्थितिर्द्वौ सागरौ मतौ ।
 सनत्कुमारमाहेन्द्रकल्पयो सप्तसागरा ॥ ७३ ॥
 दशैव कल्पयोर्ज्ञेया ब्रह्मब्रह्मोत्तराख्ययो ।
 निर्णीता लान्तवे कल्पे कापिष्ठे च चतुर्दश ॥ ७४ ॥
 षोडशैव ततः शुक्रमहाशुक्राभिधानयोः ।
 अष्टादश शतारे च सहस्रारे च निश्चिता ॥ ७५ ॥
 वर्णिता विशतिर्नूनमानतप्राणताख्ययो ।
 उक्ता द्वाविशति प्राज्ञैरारणाच्युतयोरपि ॥ ७६ ॥
 सर्वार्थसिद्धिपर्यन्तेष्वतो ग्रैवेयकादिषु ।
 एकैको वर्धते तावद्यावन्निशत्रयाधिका ॥ ७७ ॥
 अकामनिर्जराबालतप सप्तकयोगतः ।
 अत्रौपपादिका भूत्वा प्रपद्यन्ते सुराः सुखम् ॥ ७८ ॥
 विलासोल्लाससर्वस्व रतिकोषसमुच्चयम् ।
 शृङ्गाररससाम्राज्यं मुञ्जते ते निरन्तरम् ॥ ७९ ॥

इति व्यावर्णितो जीवश्चतुर्गत्यादिभेदतः ।
 संप्रत्यजीवतत्त्वस्य किञ्चिद्रूप निरूप्यते ॥ ८० ॥
 धर्माधर्मौ नभः कालः पुद्गलश्चेति पञ्चधा ।
 अजीव कथ्यते सम्यग्जिनैस्तत्त्वार्थदर्शिभिः ॥ ८१ ॥
 षड्द्रव्याणीति वर्ण्यन्ते सम जीवेन तान्यपि ।
 विना कालेन तान्येव यान्ति पञ्चास्तिकायताम् ॥ ८२ ॥
 धर्मः स तात्त्विकैरुक्तो यो भवेद्भूतिकारणम् ।
 जीवादीनां पदार्थानां मत्स्यानामुदकं यथा ॥ ८३ ॥
 छायेव धर्मतप्तानामश्वादीनामिव क्षितिः ।
 द्रव्याणां पुद्गलादीनामवर्म स्थितिकारणम् ॥ ८४ ॥
 लोकाकाशमभिव्याप्य स्थितावेतावनिष्क्रियौ ।
 नित्यावप्रेरकौ हेतू मूर्तिहीनावुभावपि ॥ ८५ ॥
 पुद्गलादिपदार्थानामवगाहैकलक्षणः ।
 लोकाकाशः स्मृतो व्यापी शुद्धाकाशो बहिस्ततः ॥ ८६ ॥
 धर्माधर्मैकजीवा स्युरसंख्येयप्रदेशकाः ।
 व्योमानन्तप्रदेश तु सर्वज्ञे प्रतिपाद्यते ॥ ८७ ॥
 जीवादीनां पदार्थानां परिणामोपयोगतः ।
 वर्तनालक्षणः कालोऽनंशो नित्यश्च निश्चयात् ॥ ८८ ॥
 कालो दिनकरादीनामुदयास्तत्क्रियात्मकः ।
 औपचारिक एवासौ मुख्यकालस्य सूचकः ॥ ८९ ॥
 रूपगन्धरसस्पर्शशब्दवन्तश्च पुद्गलाः ।
 द्विधा स्कन्धाणुभेदेन त्रैलोक्यारम्भहेतवः ॥ ९० ॥
 भूमितैलतमोगन्धकर्माणुप्रकृति क्रमात् ।
 स्थूलास्थूलादिभेदाः स्युस्तेषां षोढा जिनागमे ॥ ९१ ॥
 भाषाहारशरीराख्यप्राणापानादिमूर्तिमत् ।
 यत्किञ्चिदस्ति तत्सर्वं स्थूलं सूक्ष्मं च पुद्गलम् ॥ ९२ ॥

यथागममजीवस्य कृता रूपनिरूपणा ।
 इदानीमाश्रवस्यापि कोषमुन्मुद्रयाम्यहम् ॥ ९३ ॥
 शरीरवाङ्मनःकर्मयोग एवाश्रवो मतः ।
 गुभाशुभविकल्पोऽसौ पुण्यपापानुषङ्गतः ॥ ९४ ॥
 गुरुनिहवदोषोक्तिमात्सर्यासादनादयः ।
 आश्रयत्वेन विज्ञेया दृग्ज्ञानावृत्तिकर्मणो ॥ ९५ ॥
 दुःखशोकभयाक्रन्दसतापपरिदेवनैः ।
 जीवो बध्नात्यसद्वेद्यं स्वपराभयसश्रयैः ॥ ९६ ॥
 क्षान्तिशौचदयादानसरागसयमादयः ।
 भवन्ति हेतवः सम्यगसद्वेद्यस्य कर्मणः ॥ ९७ ॥
 केवलश्रुतसंघार्हद्वर्माणामविवेकतः ।
 अवर्णवाद एवाद्यो दृष्टिमोहस्य संभवः ॥ ९८ ॥
 कषायोदयतस्तीव्रपरिणामो मनस्विनाम् ।
 चारित्रमोहनीयस्य कर्मणः कारणं परम् ॥ ९९ ॥
 श्वभ्रायुषो निमित्तानि बह्वारम्भपरिग्रहाः ।
 मायार्तध्यानतामूलं तिर्यग्योनिभवायुषः ॥ १०० ॥
 नरायुषोऽपि हेतुः स्यादल्पारम्भपरिग्रहः ।
 सरागसंयमत्वादिनिदानं त्रिदशायुषः ॥ १०१ ॥
 म्याद्विसवादनयोगवक्रता च निरत्ययाः ।
 हेतुरशुभस्य नाशतदन्यस्य तदन्यथा ॥ १०२ ॥
 षोडशदृग्विशुद्ध्याद्यास्तीर्थकृत्नामकर्मणः ।
 स्वप्रशसान्यनिन्दाद्या नीचैर्गोत्रस्य हेतवः ॥ १०३ ॥
 विपरीता पुनस्ते स्युरुच्चैर्गोत्रस्य साधकाः ।
 अन्तरायः सदानादिर्विघ्ननिर्वर्तनोदयः ॥ १०४ ॥
 रहस्यमिति निर्दिष्टं किमप्याश्रवगोचरम् ।
 बन्धतत्त्वप्रबोधोऽयमधुना विधिनोच्यते ॥ १०५ ॥

सकषायतया दत्ते जीवोऽसंख्यप्रदेशगान् ।
 पुद्गलान्कर्मणो योग्यान्बन्ध स इह कथ्यते ॥ १०६ ॥
 मिथ्यादृक्च प्रमादाश्च योगाश्चाविरतिस्तथा ।
 कषायाश्च स्मृता जन्तो पञ्च बन्धस्य हेतवः ॥ १०७ ॥
 प्रकृतिस्थित्यनुभागप्रदेशानां विभेदतः ।
 चतुर्विधः प्रणीतोऽसौ जैनागमविचक्षणैः ॥ १०८ ॥
 अष्टौ प्रकृतयः प्रोक्ता ज्ञानावृतिदृगावृती ।
 वेद्य च मोहनीयायुर्नामगोत्रान्तराययुक् ॥ १०९ ॥
 तद्भेदाः पञ्च नव द्वावष्टाविंशतिरप्यन ।
 चत्वारो द्विचत्वारिंशद्वौ पञ्चापि स्मृताः क्रमात् ॥ ११० ॥
 आदितस्त्रिंशत्प्राज्ञैरन्तर्गतस्य च स्मृताः ।
 सागरोपमकोटीनां त्रिंशत्कोट्यः परा स्थितिः ॥ १११ ॥
 सप्ततिर्मोहनीयस्य विंशतिर्नामगोत्रयोः ।
 आयुषस्तु त्रयस्त्रिंशद्विंशत्याः सागरोपमा ॥ ११२ ॥
 अवरावेदनीयस्य मुहूर्ता द्वादश स्थितिः ।
 नाम्नो गोत्रस्य चाष्टौ स्याच्छेषास्त्वन्तर्मुहूर्तकम् ॥ ११३ ॥
 भाव्यक्षेत्रादिसापेक्षो विपाकः कोऽपि कर्मणाम् ।
 अनुभागो जिनैरुक्तः केवलज्ञानभानुभिः ॥ ११४ ॥
 ये सर्वात्मप्रदेशेषु सर्वतो बन्धभेदतः ।
 प्रदेशाः कर्मणोऽनन्ताः सः प्रदेशः स्मृतो बुधैः ॥ ११५ ॥
 इत्येष बन्धतत्त्वस्य चतुर्धा वर्णितः क्रमः ।
 पदैः संह्रियते कैश्चित्संवरस्यापि डम्बरः ॥ ११६ ॥
 आश्रवाणामशेषाणां निरोधः संवरः स्मृतः ।
 कर्म संव्रियते येनेत्यन्वयस्यावलोकनात् ॥ ११७ ॥
 आश्रवद्वाररोधेन शुभाशुभविशेषतः ।
 कर्म संव्रियते येन संवरः स निगद्यते ॥ ११८ ॥ (इति पाठान्तरम्)

धर्मात्ममितिगुप्तिभ्यामनुप्रेक्षानुचिन्तनात् ।
 असावुदेति चारित्रादरिषदकजयादपि ॥ ११९ ॥
 किमन्यैर्विस्तरैरेतद्रहस्य जिनशासने ।
 आश्रवः संसृतेर्मूलं मोक्षमूलं तु सवरः ॥ १२० ॥
 सवरो विवृतः सैष संप्रति प्रतिपाद्यते ।
 जर्जरीकृतकर्माय पञ्जरा निर्जरा मया ॥ १२१ ॥
 दुर्जर निर्जरत्यात्मा यया कर्म शुभाशुभम् ।
 निर्जरा सा द्विधा ज्ञेया सकामाकामभेदतः ॥ १२२ ॥
 सा सकामा स्मृता जैनैर्या व्रतोपक्रमैः कृता ।
 अकामा स्वविपाकेन यथा श्वभ्रादिवासिनाम् ॥ १२३ ॥
 सागारमनगार च जैनैरुक्तं व्रतं द्विधा ।
 अणुमहाव्रतभेदेन तयोः सागारमुच्यते ॥ १२४ ॥
 अणुव्रतानि पञ्च स्युस्त्रिप्रकारं गुणव्रतम् ।
 शिक्षाव्रतानि चत्वारि सागाराणां जिनागमे ॥ १२५ ॥
 सम्यक्त्वं भूमिरेषा यत्र सिध्यन्ति तदुज्जिता ।
 दूरोत्सारितससारात्यातपा व्रतपादपाः ॥ १२६ ॥
 वर्मासगुरुतत्त्वानां श्रद्धानं यत्सुनिर्मलम् ।
 शङ्कादिदोषनिर्मुक्तं सम्यक्त्वं तन्निगद्यते ॥ १२७ ॥
 तत्र धर्मः स एवासौर्यं प्रोक्तो दशलक्षणः ।
 आसास्त एव ये दोषैरष्टादशभिरुज्जिताः ॥ १२८ ॥
 गुरुः स एव यो ग्रन्थैर्मुक्तो बाह्यैरिवान्तरैः ।
 तत्त्वं तदेव जीवादि यदुक्तं सर्वदर्शिभिः ॥ १२९ ॥
 शङ्काकाङ्क्षा विचिकित्सा मूढदृष्टिः प्रशंसनम् ।
 संस्तवश्चेत्यतीचाराः सम्यग्दृष्टेरुदाहृताः ॥ १३० ॥
 अदेवे देवबुद्धिर्या गुरुधीरगुरावपि ।
 अतत्त्वे तत्त्वबुद्धिश्च तन्मिथ्यात्वं विलक्षणम् ॥ १३१ ॥

- ✓ मधुमासासवत्यागः पञ्चोदुम्बरवर्जनम् ।
 अमी मूलगुणाः सम्यग्दृष्टेरष्टौ प्रकीर्तिता ॥ १३२ ॥
 द्यूतं मास सुरा वेश्या पापद्विः स्तेयवृत्तिता ।
 परदाराभियोगश्च त्याज्यो धर्मधुरधरैः ॥ १३३ ॥
 मोहादमूनि यः सप्त व्यसनान्यत्र सेवते ।
 अपारे दुःखकान्तारे ससारे बम्भमीति स ॥ १३४ ॥
 मुहूर्तद्वितयाद्धर्षं भूयस्तोयमगालितम् ।
 शीलयेन्नवनीतं च न देशविरतिः क्वचित् ॥ १३५ ॥
 दिनद्वयोपितं तक्रं दधि वा पुष्पितौदनम् ।
 आमगोरससंपृक्तं द्विदलं चाद्यान्नं शुद्धधीः ॥ १३६ ॥
 विद्धं विचलितस्वादं धन्यमन्यद्विरूढकम् ।
 तैलमम्भोऽथवाज्यं वा चर्मपात्रापवित्रितम् ॥ १३७ ॥
 आर्द्रकन्दं कलिङ्गं वा मूलकं कुसुमानि च ।
 अनन्तकायमज्ञातफलं सधानकान्यपि ॥ १३८ ॥
 एवमादि यदादिष्टं श्रावकाध्ययने सुधीः ।
 तज्जैनीं पालयन्नाज्ञां क्षुत्क्षामोऽपि न भक्षयेत् ॥ १३९ ॥
 पामभीरुर्निशाभुक्तिं दिवा मैथुनमप्यसौ ।
 मनोवाक्कायसशुद्ध्या सम्यग्दृष्टिर्विवर्जयेत् ॥ १४० ॥
 वर्तमानोऽनया स्थित्या सुसमाहितमानसः ।
 भवत्यधिकृतो नूनं श्रावकव्रतपालने ॥ १४१ ॥
 हिसानृतवचं स्तेयस्त्रीमैथुनपरिग्रहात् ।
 देशतो विरतिर्ज्ञेया पञ्चधाणुव्रतस्थितिः ॥ १४२ ॥
 दिग्देशानर्थदण्डेभ्यो यन्निषा विनिवर्तनम् ।
 पोतायते भवाम्भोधौ त्रिविधं तद्गुणव्रतम् ॥ १४३ ॥
 शोधनीयत्रशस्त्रामिसुसलोलस्वलार्पणम् ।
 ताम्रचूडश्चमार्जारशारिकाशुकपोषणम् ॥ १४४ ॥

अङ्गारशकटारामभाटकास्फोटजीवनम् ।

तिलतोयेक्षुयन्त्राणां रोपणं दावदीपनम् ॥ १४५ ॥

दन्तकेशनखास्थित्वग्रोम्णा निन्दरसस्य च ।

शणलाङ्गललाक्षाय क्ष्वेडादीना च विक्रयः ॥ १४६ ॥

वापीकूपतडागादिशोषण कर्षणं भुव ।

निर्लाञ्छन भक्षरोध पशूनामतिभारणम् ॥ १४७ ॥

वनकेलिर्जलक्रीडा चित्रलेप्यादिकर्म वा ।

एवमन्येऽपि बहवोऽनर्थदण्डा प्रकीर्तिताः ॥ १४८ ॥

१८५ सामाजिकमथाद्य स्याच्छिक्षाव्रतमंगारिणाम् ।

आर्तरौद्रे परित्यज्य त्रिकालं जिनवन्दनात् ॥ १४९ ॥

निवृत्तिर्भुक्तभोगानां या स्यात्पर्वचतुष्टये ।

पोषधाख्य द्वितीय तच्छिक्षाव्रतमितीरितम् ॥ १५० ॥

भोगोपभोगसंख्यायुक्तं क्रियते यदलोलुपैः ।

तृतीय तत्तदाख्य स्याद्दुःखदावानलोदकम् ॥ १५१ ॥

गृहागताय यत्काले शुद्धं दानं यत्तात्मने ।

अन्ते सल्लेखना वान्यतच्चतुर्थं प्रकीर्त्यते ॥ १५२ ॥

व्रतानि द्वादशैतानि सम्यग्दृष्टिर्बिभर्ति यः ।

जानुदघ्नीकृतागाधभवाभोधिः स जायते ॥ १५३ ॥

यथागममिति प्रोक्तं व्रतं देशयतात्मनाम् ।

अनागारमतः किञ्चिद्भूमसैलोक्यमण्डनम् ॥ १५४ ॥

अनागारं व्रतं द्वेधा बाह्याभ्यन्तरभेदतः ।

षोढा बाह्यं जिनैः प्रोक्तं तावत्संख्यानमान्तरम् ॥ १५५ ॥

वृत्तिसंख्यानमौदर्यमुपवासो रसोज्जनम् (१) ।

रहः स्थितितनुक्लेशौ षोढा बाह्यमिति व्रतम् ॥ १५६ ॥

स्वाध्यायो विनयो ध्यानं व्युत्सर्गो व्यावृत्तिस्तथा ।

प्रायश्चित्तमिति प्रोक्तं तपः षड्विधमान्तरम् ॥ १५७ ॥

यास्तिस्रो गुप्तयः पञ्च ख्याता समितयोऽपि ताः ।
 जननात्पालनात्पोषादष्टौ तन्मातरः स्मृताः ॥ १५८ ॥
 निरूपितमिदं रूपं निर्जरायाः समासतः ।
 इयमक्षीणसौख्यस्य लक्ष्मीर्मोक्षस्य वर्ण्यते ॥ १५९ ॥
 अभावाद्बन्धहेतूनां निर्जरायाश्च यो भवेत् ।
 निःशेषकर्मनिर्मोक्षः स मोक्षं कथ्यते जिनैः ॥ १६० ॥
 ज्ञानदर्शनचारित्रैरुपायैः परिणामिनः ।
 भव्यस्यायमनेकाङ्गविकलैरेव जायते ॥ १६१ ॥
 तत्त्वस्यावगतिर्ज्ञानं श्रद्धानं तस्य दर्शनम् ।
 पापारम्भनिवृत्तिस्तु चारित्र्यं वर्ण्यते जिनैः ॥ १६२ ॥
 ज्वालाकलापवद्बहेरूर्ध्वमेरण्डबीजवत् ।
 ततः स्वभावतो याति जीवं प्रक्षीणबन्धन ॥ १६३ ॥
 लोकाग्रं प्राप्य तत्रैव स्थितिं वध्नाति शाश्वतीम् ।
 ऊर्ध्वं धर्मास्तिकायस्य विप्रयोगान्न यात्यसौ ॥ १६४ ॥
 तत्रानन्तमसप्राप्तमव्याबाधमसन्निभम् ।
 प्राग्देहात्किञ्चिद्नोऽसौ सुखं प्राप्नोति शाश्वतम् ॥ १६५ ॥
 इति तत्त्वप्रकाशेन निःशेषामपि तां सभाम् ।
 प्रभुः प्रह्लादयामास विवस्वानिव पद्मिनीम् ॥ १६६ ॥
 अथ पुण्यैः समाकृष्टो भव्यानां निःस्पृहः प्रभुः ।
 देशे देशे तमश्छेतुं व्यचरद्भानुमानिव ॥ १६७ ॥
 दत्तविश्वावकाशोऽयमाकाशोऽतिगुरुः क्षितेः ।
 गन्तुमित्यादृतस्तेन स्थानमुच्चैर्यियासुना ॥ १६८ ॥
 अनपायामिव प्राप्नु पादच्छायां नभस्तले ।
 उपकण्ठे लुलोठास्य पादयोः कमलोत्करः ॥ १६९ ॥
 यत्तदा विदधे तस्य पादयोः पर्युपासनम् ।
 अद्यापि भाजनं लक्ष्म्यास्तेनायं कमलाकरः ॥ १७० ॥

तिलकं तीर्थकलक्ष्म्यास्तस्य प्राह पुरो अमत् ।
 धर्मचक्र जगच्चक्रे चक्रवर्तित्वमक्षतम् ॥ १७१ ॥
 विश्वप्रकाशकस्यास्य तेजोभिर्व्यर्था गतः ।
 सेवार्थं सचचाराग्रे धर्मचक्रच्छलाद्रविः ॥ १७२ ॥
 यत्रातिशयसपन्नो विजहार जिनेश्वरः ।
 तत्र रोगग्रहातङ्कशोकशङ्कापि दुर्लभा ॥ १७३ ॥
 निष्कलाभा बभूवुस्ते विपक्षा इव सज्जनाः ।
 प्रजा इव भुवोऽप्यासन्निष्कण्टकपरिग्रहाः ॥ १७४ ॥
 के विपक्षा वराकास्ते प्रातिकूल्यविधौ प्रभोः ।
 महाबलोऽपि यद्वायुः प्राप तस्यानुकूलताम् ॥ १७५ ॥
 हेमरम्य वपुः पञ्चचत्वारिंशदनुर्मितम् ।
 विभ्रदेवै श्रितो रेजे स्वर्णशैल इवापरः ॥ १७६ ॥
 द्वाचत्वारिंशदेतस्य सभाया गणिनोऽभवन् ।
 नवैव तीक्ष्णबुद्धीना शतानि पूर्वधारिणाम् ॥ १७७ ॥
 शिक्षकाणा सहस्राणि चत्वारि सप्तभिः शतैः ।
 सह पङ्क्तिः शतैस्त्रीणि सहस्राण्यधिबोधिनाम् ॥ १७८ ॥
 केवलज्ञानिना पञ्चचत्वारिंशच्छतानि च ।
 मन पर्ययनेत्राणा तावन्ति क्षपिताहसाम् ॥ १७९ ॥
 सप्तैव च सहस्राणि विक्रयर्द्धिमुपेयुषाम् ।
 शतैरष्टाभिराश्लिष्टे द्वे सहस्रे च वादिनाम् ॥ १८० ॥
 अर्जिकाणा सहस्राणि षट्चतुर्भिः शतैः सह ।
 श्रावकाणा च लक्षे द्वे शुद्धसम्यक्त्वशालिनाम् ॥ १८१ ॥
 श्राविकाणा तु चत्वारि लक्षाणि क्षपितैः साम् ।
 निर्जराणा तिरश्चा च सख्याप्यत्र न बुध्यते ॥ १८२ ॥
 इत्याश्वास्य चतुर्विधेन महता संघेन सम्भूषितः
 सैन्येनेव विपक्षवादिवदनाकृष्टामशेषा महीम् ।

दृष्यन्मोहचमूं विजित्य विजयस्तम्भायमानं तदा ।

सम्मेदाचलमाससाद विजयश्रीधर्मनाथः प्रभुः ॥ १८३ ॥

तत्रासाद्य सिताशुभोगसुभगा चैत्रे चतुर्थीं तिथिं

यामिन्या स नवोत्तरैर्यमवता साकं शतैरष्टभि ।

सार्धद्वादशवर्षलक्षपरमारम्यायुष प्रक्षये

ध्यानध्वस्तसमस्तकर्मनिगलो जातस्तदानी क्षणात् ॥ १८४ ॥

अभजदथ विचित्रैर्वाक्प्रसूनोपचारैः

प्रभुरिह हरिचन्द्राराधितो मोक्षलक्ष्मीम् ।

तदनु तदनुयायी प्राप्तपर्यन्तपूजो-

पचितसुकुतराशिः स्व पद नाकिलोकः ॥ १८५ ॥

इति महाकविश्रीहरिचन्द्रविरचिते धर्मशर्माभ्युदये महाकाव्य एकविंश सर्गः ।

प्रन्थकर्तुं प्रशस्ति ।

श्रीमानमेयमहिमास्ति स नोमकानां

वशः समस्तजगतीवल्यावतसः ।

हस्तावलम्बनमवाप्य यमुल्लसन्ती

वृद्धापि न स्थलति दुर्गपथेषु लक्ष्मी ॥ १ ॥

मुक्ताफलस्थितिरलंकृतिषु प्रसिद्ध-

स्तत्रार्द्रदेव इति निर्मलमूर्तिरासीत् ।

कायस्थ एव निरवद्यगुणग्रह स-

नेकोऽपि यः कुलमशेषमलचकार ॥ २ ॥

लावण्याम्बुनिधिः कलाकुलगृह सौभाग्यसद्भाष्ययोः

क्रीडावेदम विलासवासवलभी भूषास्पद संपदाम् ।

शौचाचारविवेकविस्मयमही प्राणप्रिया शूलिनः

शर्वाणीव पतिव्रता प्रणयिनी रथ्येति तस्याभवत् ॥ ३ ॥

अर्हत्पदाम्भोरुहचञ्चरीकस्तयोः सुतः श्रीहरिचन्द्र आसीत् ।

गुरुप्रसादादमला बभूवुः सारस्वते स्रोतसि यस्य वाचः ॥ ४ ॥

भक्तेन शक्तेन च लक्ष्मणेन निर्व्याकुलो राम इवानुजेन ।
 यः पारमासादितबुद्धिसेतुः शास्त्राम्बुराशेः परमाससाद ॥ ९ ॥
 पदार्थवैचित्र्यरहस्यसपत्सर्वस्वनिर्वेशमयात्प्रसादात् ।
 वाग्देवतायाः समवेदि सभ्यैर्य पश्चिमोऽपि प्रथमस्तनूजः ॥ १० ॥
 स कर्णपीयूषरसप्रवाह रसध्वनेरध्वनि सार्थवाह ।
 श्रीधर्मशर्मान्युदयाभिधानं महाकवि काव्यमिद व्यधत् ॥ ११ ॥
 एष्यत्यसारमपि काव्यमिद मदीय-
 मादेयता जिनपतेरनघैश्चरित्रै ।
 पिण्डं मृद स्वयमुदस्य नरा नरेन्द्र-
 मुद्राङ्कित किमु न मूर्धनि धारयन्ति ॥ १२ ॥
 दक्षैः साधु परीक्षितं नवनवोल्लेखार्पणेनादरा-
 यच्चेतः कषपट्टिकासु शतशः प्राप्तप्रकर्षोदयम् ।
 नानाभङ्गिविचित्रभावघटनासौभाग्यशोभास्पद
 तन्न काव्यसुवर्णमस्तु कृतिना कर्णद्वयीभूषणम् ॥ १३ ॥
 जीयाज्जैनमिदं मतं शमयतु क्रूरानपीय कृपा
 भारत्या सह शील्यत्वविरत श्री साहचर्यव्रतम् ।
 मात्सर्यं गुणिषु त्यजन्तु पिशुनाः सतोषलीलाजुष
 सन्तः सन्तु भवन्तु च श्रमविदः सर्वे कवीना जना ॥ १४ ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

धर्मशर्माभ्युदयस्थश्लोकानां सूची ।

स० श्लो० पृ०	स० श्लो० पृ०
अकल्पतरवारिभिर्वि० १३ । ५४ । ९३	अत्रान्तरे वेत्रिनिवे० १७ । १०६ । १२२
अकामनिर्जराबालतप २१ । ७८ । १५४	अत्रोच्चरुक्मशिखरी १० । ४६ । ७५
अकृत्रिमैश्वर्यगृहैर्जिनानां ७ । ३६ । ५१	अथ तथाविधभाविषु० ३ । ७५ । २३
अक्षितप्रलयनटोद्भटादृ १६ । ४४ । ११०	अथ ते प्रेषितो दूत १९ । ४ । १२९
अखण्डहेमाण्डकपुण्ड ७ । ११ । ४९	अथ दिदृक्षुममु रम० ११ । ६३ । ८२
अखिलमलिनपक्ष पूर्वपक्षे ८ । ४४ । ६१	अथ पुण्ये समाकृष्टो २१ । १६७ । १६१
अगुरुरिति सुगन्धिद्रव्यभे १ । ८५ । ८	अथ प्रतीहारपदे १७ । ३२ । ११७
अगोचर चण्डरुचैरपि १२ । ४७ । ८६	अथ श्रुताशेषसुखप्र० १८ । १ । १२३
अग्ने प्रसर्पच्चतुरङ्गविस्तृता ९ । ५६ । ६८	अथ श्रयीभूतविमो० १८ । ५५ । १२८
अग्ने भजन्तो विरसत्त्व० ४ । ७ । २४	अथ स तत्र निधीय० ११ । १ । ७७
अङ्गमुत्तुङ्गमातङ्गमाया० १९ । ५५ । १३५	अथ स दण्डवरेण २ । ७६ । १५
अङ्गरागमपि कापि ५ । ४९ । ३५	अथ सरभममस्या ८ । १ । ५४
अङ्गवद्भगधान्त्रनैषध ५ । १६ । ३२	अथाङ्गदम्भेन सहोद० १४ । ७५ । १००
अङ्गसप्रहपर करपात १५ । ४३ । १०४	अयाधिपेनार्थयितु १० । १ । ७०
अङ्गसादमवसादितधैर्यो १५ । १० । १०२	अयापनिद्रावधिबोध० ४ । १ । २३
अङ्गराशकटारामभाट० २१ । १४५ । १६०	अयापराद्ध दयितेन १२ । १४ । ८४
अङ्गेषु जातेष्वापि त १७ । ९४ । १२२	अयाभवन्नम्बुदनाद० १७ । ८६ । १२१
अङ्गोऽप्यनङ्गो हरिणे० १७ । ४५ । ११८	अयाभिषेक्त सुरशैल० ७ । ९ । ४८
अचिन्त्यचिन्तामणिम० १८ । २१ । १२५	अथायमन्येयुर्द्वार० १७ । १ । ११४
अजस्रमासीद्वनसप० १८ । ६२ । १२८	अथायमाहूय पाति १७ । १०७ । १२३
अद्यालशालापणचत्व १७ । ८९ । १२१	अथारणाच्युतौ कल्पा २१ । ६९ । १५४
अणुव्रतानि पक्ष स्यु० २१ । १२५ । १५८	अथास्तसध्यारुधिराणि १४ । २१ । ९६
अतस्तमानसे सेना १९ । ५६ । १३५	अथास्ति जम्बूपपद १ । ३२ । ४
अतिशयपरिभोगतो० १३ । ६२ । ९३	अथास्पद नभोगानां ३ । ४५ । २०
अतुच्छमच्छाद्यमहो २ । १० । १०	अथास्य पत्नी निखि० २ । ३५ । १२
अत्यन्त किमपि १६ । ८० । ११३	अथैकदान्त पुरसार० २ । ६३ । १४
अत्यन्तानि सहेरनैर्मु० ३ । ४२ । २०	अथैकदा व्योम्नि निर० ४ । ४१ । २६
अत्यन्तमव्याहतवेग० ९ । २० । ६५	अथैनमापृच्छथ सबा० ४ । ७७ । ३०
अत्र प्रश्नारो न वि० १० । ५५ । ७६	अथैष मूर्च्छत्सु मृदङ्ग० १८ । ४५ । १२७

सं.	श्लो.	पृ०	सं.	श्लो.	पृ०
अथैष शृङ्गारवतीभि०	१८।	६।१२४	अनेकपद्याप्सरसः	११।	४४। ५
अथोऽङ्गिनां नेत्रसह०	१७।	७।११५	अनेकपापरको वा	१९।	२९।१३२
अथोचितसपर्यया	४।	९३। ३१	अनेकविटपस्पृष्टपयो०	३।	२४। १८
अथो जिनेन्द्रानुचरा	७।	५२। ५२	अनेन कोदण्डसखेन	१७।	६०।११९
अथोत्थाय नृप पीठा०	३।	१। १६	अनेन कोपज्वलनेन	४।	२७। २५
अदेवे देवबुद्धिर्यो	२१।१३१।१५८		अनेन पूर्वापरदिग्वि०	१०।	४७। ७५
अदृष्टसतति स्पष्ट०	३।	५७। २१	अन्त स्खल्लोहखली०	९।	६३। ६८
अद्य भूप भवतोऽस्ति	५।	३३। ३४	अन्त स्थितप्रथितरा०	१।	८६। ८
अद्योत्क्षिप्य कर ब्रवी०	१६।	८७।११४	अन्तरत्यन्तनिर्गूढप०	१९।	३४।१३३
अद्य कृतस्तावदन०	७।	२१। ८९	अन्तरस्तावकाशेन	३।	४१। २०
अद्य स्थेषु करौ सा	२१।	७२।१५४	अन्तरूर्ध्वफणिवि०	५।	७५। ३८
अद्यस्तात्तस्य विस्तीर्णे	३।	३९। १९	अन्तर्बाह्यदीप्यमानै०	२०।	५४।१४५
अधिक दरमेत्याहो	१९।	३१।१३२	अन्तर्लानेकैकनिष्क०	२०।	७५।१४६
अधिगतकृष्णारसेव	१३।	१०। ८९	अन्तर्वेषु प्रणयिन	६।	३। ४०
अधिगतनदमप्यगा०	१३।	२०। ९०	अन्य जलाधारमित	१४।	२३। ९६
अधिभ्रिय नीरदमा	७।	३३। ५१	अन्याङ्गनासगमलाल०	४।	५५। २८
अद्यमन्यैरधिरुह्य	४।	१५। २४	अन्ये भियोपात्तपयो०	४।	२८। २५
अध्यासीनो ध्यानमु	२०।	३६।१४६	अन्योन्यघटनरणन्म०	६।	३७। ४५
अनन्यनारीप्रणयिन्य	१२।	१५। ८४	अन्योन्यदत्त बिसख०	१४।	१६। ९५
अनपायामिव प्राप्नु	२१।१६९।१६१		अन्योन्यसचलनघ०	६।	४२। ४६
अनागार व्रत द्वेधा	२१।१५५।१६०		अन्योन्यस्वलनवशा०	१६।	५०।१११
अनादरेणापि सुवा०	२।	५२। १३	अपत्यमिच्छन्ति त०	१८।	१२।१२४
अनाहतोपक्रमकर्णधा०	१८।	२३।१२५	अपहतवसने जडेन	१३।	२५। ९०
अनारत वीररसाभि०	४।	३५। २६	अपहतवसने जलैर्नि०	१३।	४२। ९२
अनारत मन्दमेदुराङ्गै	१७।	५३।११८	अपारयज्ञप्रतिरूपमङ्ग	७।	४। ४८
अनिन्यदन्तयुतिफे०	२।	५९। १४	अपास्तपीयूषमयूख०	१२।	१६। ८४
अनुकलितगुणस्य सी०	१३।	६४। ९३	अपास्य पूर्वामभिस०	१४।	२। ९४
अनुगतभुजगेन्द्रान्म०	८।	१४। ५६	अपि जगत्सु मनोभव०	११।	५६। ८१
अनुगतभुजमालाली०	८।	२९। ५८	अपेक्ष्य काल कमपि	१८।	२५।१२५
अनुगुणमनुभावस्यानु०	८।	४। ५४	अप्युद्गीर्वा श्रूयमाणा	२०।	९८।१४८
अनुजिह्वतज्ज्वलभरं वि०	१८।	१८।१२५	अबलां ता पुरस्कृत्य	१९।	१६।१३१
अनेकधातुच्छविभा०	१०।	१८। ७२	अबालशेवालदला०	७।	५६। ५३
अनेकधातुरङ्गाव्या०	१९।	८३।१३७	अभजत जघन जघान	१३।	४८। ९२

सं	श्लो०	पृ०	सं	श्लो०	पृ०
अभजदथ विचित्रै०	२१।१८५।१६३		अविरलपलितायाम०	१३।२१।९०	
अभावाद्बन्धहेतूनां	२१।१६०।१६१		अविरललहरीप्रसार्य०	१३।४७।९२	
अभिनवमणिमुक्ता०	८।१२।५६		अव्याहतप्रसरवात०	६।४९।४७	
अभिनवशशिनो	१३।६६।९४		अशेषसुरसुन्दरीनय०	१०।१७।७२	
अभिमुखमभिदह्यमा०	१३।६९।९४		अश्मगर्भमणिकिङ्किणी०	५।७३।३७	
अभूदथेक्ष्वाकुविशाल०	२।१।९		अश्मगर्भमयमूर्ध्वमु०	५।४७।३५	
अभ्युपात्तकमलै	५।७०।३७		अश्रान्त श्रिय इव	१६।४९।११०	
अमान्त इव हृदयैभ्य०	३।६।१६		अश्रुगद्गदगिरामिह	१५।५७।१०६	
अमितगुणगणाना	८।४७।६१		अष्टोत्तरां दशशतीं	६।१५।४२	
अमी भ्रमन्तो वितत०	७।२७।५०		अष्टौ प्रकृतयः प्रोक्ता	२१।१०९।१५७	
अमूर्तश्चेतनाचिह्न	२१।१०।१४९		असक्तमाकारनिरीक्ष०	२।१३।१०	
अम्भोधिरिव कल्पा०	१९।८१।१३७		असत्पथस्थापितदण्ड०	४।३७।२६	
अय स कामो नियत	१७।६।११५		असभृत मण्डनमङ्गय०	४।५९।२८	
अयमतिशयवृद्धो	८।११।५५		असह्यहेतिप्रसरे परेषा	७।२९।५०	
अयमनङ्गजस्य मदा०	११।५१।८१		असारससारमरुस्थली०	२।६८।१४	
अयमस्माकमेणाक्षि	३।३२।१९		असावनालोदय कुला०	२।७२।१५	
अयमिह जटिलोर्मि०	८।२४।५८		असुराहिमुपर्णाग्निवि०	२१।६१।१५३	
अयमुपरि सवियुतो०	८।२१।५७		अस्त गते भास्वति	१४।२४।९६	
अजिक्काणा सहस्राणि	२१।१८१।१६२		अस्ताचलान्कालवली०	१४।२२।९६	
अथे हृदिस्थेऽपि कवि	१।१४।२		अस्ताद्रिमाह्वय रवि	१४।८।१५	
अर्धोदितेन्दो शुक्च०	१४।३६।९७		अहमिह गुरुलज्जया	१३।३९।९१	
अर्हत्पदाम्भोरुहच०	४।१६३		अहमिह महमीहे	५।८०।६९	
अलकृत मङ्गलसवि०	१८।३।१२३		अहमुदयवता जनेन	१६।५६।९३	
अलमलममृतेनास्वा०	८।५५।६३		अहह निर्दहति स्म	११।११।७८	
अल्पीयसि स्वस्य फले	४।५३।२७		अहेरिवापातमनोरमे०	४।५४।२८	
अवकरनिकुरम्बे मार०	८।५।५५		अहो खलस्यापि महो०	१।२६।३	
अवन्तिनाथोऽयमनि०	१७।३३।११७		अहो समुन्मीलति	१७।१८।११६	
अवरावेदनीयस्य	२१।११३।१५७		अस्य मानाधिक सेना	१९।१३।१३१	
अवापुरेके रिपव	२।२७।११		अस्या स्वरूप कथमे०	९।३५।६६	
अवाप्तवाञ्छाभ्यधि०	२।२४।११		अस्येदमावर्जितमौलि०	१७।३६।११७	
अवाप्य तत्पाणिपुटा०	७।२।४८		आ सचरन्नम्भसि	१४।७४।१००	
अवाप्य सर्पाधिपमौ०	१।३६।४		आ कोमलालापपरे०	१।२७।३	
अविरतजलकेलिलो०	१६।५५।९३		आकर्णपूर्ण कुटिलाल०	४।५८।२८	

सं. श्लो० पृ०	सं. श्लो० पृ०
आक्रान्ते चद्रलतुरंग० १६। ५१। १११	आसिन्धुगङ्गाविजया० ९। ६७। ६९
आगतोऽयमिह तत्त० ५। ३५। ३४	आ स्कन्व जलमव० १६। ६१। १११
आगत्यासनकम्पक० ५। ८९। ३९	आस्कन्धमृज्वी तद० १। ५१। ५
आज्ञामतिक्रम्य मनो० १४। २७। ९६	आस्ता जगन्मणेस्ता० १९। ४०। १३३
आज्ञामिव पुरि क्लेश० ३। ३। १६	आस्य तस्या साल० २०। ७३। १४६
आतङ्काकुलशबरीवि० १६। ५७। १११	आहतानि पुरुषायित० १५। ५८। १०६
आतङ्कातिहरस्तपनु० १९। १०१। १३९	आहवक्रममामूलमथ १९। १। १२९
आदाय नेपथ्यमथो० १४। ६१। ९९	इक्ष्वाकुमुख्यक्षितिपा० १७। १०। ११५
आदाय शब्दार्थम० १। २८। ३	इक्ष्वाकुवशप्रभव प्र० १७। ७१। १२०
आदितस्तिष्ठणां प्राज्ञे० २१। १११। १५७	इत प्रभृत्यम्ब न ते २। ३८। १२
आये वर्षेसहस्राणि २१। २२। १५०	इतस्तत कञ्जलकोमला १२। ३०। ८६
आनन्दोच्छ्रसितमना १६। ८३। ११३	इतस्ततो लोलनभाजि ७। ६३। ५३
आयाति कान्ते हृदय १४। ७७। १००	इति कवापि दयाप० ११। ४३। ८०
आयाति प्रबलतरप्र० १६। ३७। ११०	इति कृतजलकेलिकां० १३। ५८। ९३
आयातो वुरधिगमा० १६। २९। १०९	इति तत्त्वप्रकाशेन २१। १६६। १६१
आयु कर्मालानभङ्गे २०। ११। १४१	इति तिर्यग्गतेर्भेदो २१। ४३। १५२
आयुर्धौजनमानस्य २१। ३७। १५१	इति निरुपमभक्तिं ८। ४३। ६१
आरम्भोच्छलिततुरग० १६। २४। १०९	इति निरुपमलक्ष्मीर० २०। १०१। १४८
आरूढसुरगमिभ १६। ६७। ११२	इति निशम्य स सं ४। ९२। ३१
आरोप्य चित्रा वरप० १४। ६०। ९९	इति प्रमोदादनुशास्य १८। ४४। १२७
आर्तध्यानवशाज्जीवो २१। ४२। १५२	इति प्रसङ्गादुपललिता १२। २५। ८५
आर्द्रकन्द कलिङ्ग वा २१। १३८। १५९	इति प्रीतिप्राय बहल० ३। ७७। २३
आलापरिति बहुमान० १६। ८२। ११३	इति मुहुरपरयथार्थ० १३। १३। ८९
आलिङ्ग्य बालाय सम० १७। ९७। १२२	इति राजगणे तस्मि० १९। ३२। १३२
आवर्तगतान्तरसौ प० १४। १२। ९५	इति वचनमुदारं भा० ११। ७१। ८३
आविर्बभूव स्मरसूर्य० १४। ६९। १००	इति विशाङ्क्य मधोर्व० ११। २२। ७९
आविर्भवद्दान्तकृपाण० १४। ९। ९५	इति व्यतिक्रम्य दि० १८। ५४। १२८
आविर्भूत यद्भवद्भूत० २०। ९५। १४८	इति व्यावर्णितो जीव० २१। ८०। १५५
आविष्कर्तुं स्फारमो० २०। ४। १४०	इति सरसिरुहभ्रमा० १३। ४०। ९२
आश्रवद्वाररोधेन शु० २१। ११८। १५७	इतीव काचिनवचूत० १२। ४६। ८७
आश्रवाणामशेषाणा २१। ११७। १५७	इतीव मा स्तम्भितकौ० १। ७४। ६
आससारं साहचर्यत्र० २०। ४४। १४४	इत्थ यावत्प्राप्य वैरा० २०। २४। १४२
आसज्योद्धृतचरणप० १६। १६। १०८	इत्थ वारिविहारके० १३। ७१। ९४

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
इत्थ विचिन्तयैष कृ०	९।	४२।	६६	इह तृषातुरमर्थिनमा०	११।	३०।	७९
इत्थ विदर्भवमुधाधि०	१६।	८८।	११४	इह पिहितपदार्थे स०	८।	५४।	६२
इत्थ वियोगानलदा०	१४।	७६।	१००	इह मृगनयनासु सा०	१३।	५।	८९
इत्थ विलोक्य मधु०	१५।	७०।	१०७	इह शुना रसना वद०	११।	३१।	७९
इत्थ स त्रिदशजनस्य	१६।	३८।	११०	इह हि मिलितरक्त०	८।	२५।	५८
इत्थ ग्रन्थिमिव प्रमथ्य	३।	७३।	२२	इह हि रोध्रजासि	११।	६१।	८२
इत्थ घने व्यञ्जितने०	१४।	७२।	१००	इहाबभौ मारुतधूत०	१२।	२९।	८५
इत्थ चिन्तयतोऽथ	२।	७५।	१५	इहार्थकामाभिनिवेश०	१८।	३२।	१२६
इत्थ तदर्थकथया हृदि	५।	८७।	३९	इहेहते यो नतवर्ग०	१८।	३३।	१२६
इत्थ तयोक्ते द्विगु०	१७।	७८।	१२०	इहोपमुक्ता कतमैर्न	१८।	४२।	१२७
इत्थ पुर प्रेष्य जरा०	४।	६०।	२८	उक्तमागमनिमित्तमा०	५।	३०।	३४
इत्थ मिथ पौरकया	१७।	८३।	१२१	उक्त्वा तमित्यनुचरै	१७।	१०९।	१२३
इत्थज्ञशोभातिशयेन	१७।	२३।	११६	उप्रदग्धमधिरोप्य	५।	६५।	३७
इत्यब्दाना पञ्चलक्षाणि	२०।	१।	१४०	उचितमाप पलाश	११।	१६।	७८
इत्याकर्ण्य स तस्य	१०।	५७।	७७	उच्चासनस्थोऽपि सतां	१।	३०।	४
इत्याकस्मिकविस्स्या	२।	७९।	१५	उच्चैस्तनशिखोल्लासिप	३।	२२।	१८
इत्याराध्य त्रिभुवनगुरु	८।	५७।	६३	उत्क्षिप्तकेतुपटपल्लवि०	६।	२३।	४३
इत्याश्रास्य चतुर्विधेन	२१।	१८३।	१६२	उत्क्षिप्तसहकाराग्रम०	३।	३०।	१९
इत्युच्चैर्निगदति वेत्रि०	१६।	४१।	११०	उत्खानखङ्गप्रतिबिम्बि०	४।	३४।	२६
इत्युच्चैस्तनवप्रभूषणव०	९।	८०।	७०	उत्खानपङ्क्तिबिसा०	६।	८।	४०
इत्युदीर्य च मिथ	५।	४६।	३५	उत्वाताचलशिखरै	१६।	५४।	१११
इत्येष सचिन्त्य वि०	४।	६१।	२८	उत्तरीयमपकर्षति	१५।	३१।	१०४
इत्येष नि शेषजगल०	४।	५०।	२७	उत्तिष्ठ त्रिजगदधीश	१६।	२८।	१०९
इत्येष बन्धतत्त्वस्य	२१।	११६।	१५७	उत्तिष्ठन्नुदयगिरेरिवे०	१६।	३९।	११०
इन्दुर्यदन्यासु कला	१४।	३७।	९७	उत्तुङ्गमवलभीषु पा०	१६।	६४।	११२
इन्द्रोपेन्द्रब्रह्मरुद्राह०	२०।	१९।	१४२	उत्थितान्यपि रतो०	१५।	६४।	१०६
इमामनालोचनगोचरा	२।	५५।	१३	उत्पालिकाभ्रुस्तिमितै०	१।	४७।	५
इय गिरेर्गैरिकरागर०	१०।	२३।	७२	उत्फालैर्दुर्लभवदस्थ०	१६।	५२।	१११
इयमुदस्य करै परि०	११।	४६।	८१	उत्तमङ्गमारोप्य तमङ्गज	९।	११।	६४
इय प्राणप्रिया पत्नी	३।	५६।	२१	उत्सर्पिण्यवसर्पिण्यो	२१।	४९।	१५२
इलामूलमिलनमौलिर्न०	३।	४६।	२०	उत्साहशीलाभिरल	९।	७७।	६९
इह क्षरन्निर्झरवारिहा०	७।	६५।	५३	उदशुमत्या कलया	१४।	३४।	९७
इह घनैर्मलिनैरपह०	११।	३३।	७९	उदप्रशाखाकुसुमार्ध०	१२।	४९।	८६

सं.	श्लो.	पृ०	सं.	श्लो.	पृ०
उदग्रशास्त्राश्चनचक्ष०	१२।	५०।	८७	उपेयुषोऽनन्तपश्चाध्व०	७। ३८। ५१
उदकति श्रूलतिका	१२।	१२।	८४	उल्लास विनिमीलि०	१५। १२। १०२
उदक्षदुचै स्तनवप्रशा०	२।	४१।	१२	उल्लसत्केसरो रक्तप०	३। २५। १८
उदधिनिहितनेत्रा०	८।	१५।	५६	उल्लासितानन्दपय०	१७। ९। ११५
उदर्कवक्रा वनितास्व०	२।	२०।	१०	ऊना महसैरब्दानां	२१। ५४। १५३
उदीरयन्नित्यमृतप्रपा	१२।	३९।	८६	ऊर्ध्व तस्यास्ताक्ष्यह०	२०। ८४। १४७
उदीरिते श्रीरतिकी०	२।	५६।	१३	ऊर्ध्व तेभ्योऽभूचतुर्गो०	२०। ८७। १४७
उदेति पातालतलात्सु०	१।	७२।	६	ऊर्ध्व तेभ्यो वल्लभ	२०। ९१। १४७
उद्गायतीव भ्रमदिक्षु०	४।	६।	२३	ऊतुकदम्बकमाह्वयतीव	११। ६४। ८२
उद्गृह यत्र यत्रासी०	१९।	६५।	१३६	एक आये द्वितीये च	२१। २०। १५०
उद्दामद्विरदेनाथो (?)	१९।	२८।	१३२	एकका इह निशम्य	५। १९। ३३
उद्दामरागरससागर०	६।	३९।	४५	एकत्र नक्षत्रपति	१४। ४०। ९७
उद्दामसामोद्भवचीत्क०	१०।	५०।	७६	एक पात्र सौकुमार्यस्य	२०। ४८। १४४
उद्गर्तुमुद्दामतमिस्रप०	१४।	३८।	९७	एकया गुरुकलत्रमण्डले	५। ५४। ३६
उद्गिर्य भीममवस०	१०।	४०।	७४	एकान्त सुरसवरार्थ०	१६। ६३। ११२
उद्गिन्नोद्दामरोमाश्चक०	१९।	४८।	१३४	एकेन तेन वलिना	६। ७। ४०
उद्यत्पदाद्गुह्यनखांशुद०	९।	१९।	६५	एके भुजैर्वारणसेतुभि	९। ७६। ६९
उद्यद्गुजालम्बितना०	१७।	९९।	१२२	एको न केवलमनेक०	६। १८। ४२
उद्गल्गत्तुरगतरङ्गिता०	१६।	५३।	१११	एणनाभिमभिर्वीक्ष्य	५। १५। ३२
उन्निद्रयन्निव चिराय	६।	३२।	४४	एणनाभिरसनिमित्तकया	५। ५१। ३५
उन्मादिका शक्तिर०	४।	७२।	२९	एता प्रवालहारिण्यो	३। ३४। १९
उन्मीलन्नवनलिनीम०	१६।	६२।	१११	एतां धनुर्यष्टिमिवैष	१७। १४। ११५
उन्मीलन्नवनलिनीव०	१०।	२९।	७३	एतैत हे धावत प०	१७। ८८। १२१
उन्मुद्रितो यन्नवतापि	१७।	८२।	१२१	एन पति प्राण्य दि०	१७। ३७। ११७
उपचितमतिमात्र वा०	८।	१३।	५६	एव नरकलक्षणाम०	२१। १६। १५०
उपनदि नलिनीवनेषु	१३।	१८।	९०	एवमादि यदादिष्ट	२१। १३९। १५९
उपनदि पुलिने प्रि०	१३।	१६।	९०	एष्यत्यसारम०	प्र प्र । ८। १६४
उपर्युणारूढवधूमुखे०	१।	८३।	८	ऐरावणश्चटुलकर्णज्ञ०	६। ३५। ४५
उपागमे तद्विपदाम०	४।	५१।	५७	ऐरावणस्याय करात्क०	४। ४३। २७
उपात्ततन्त्रोऽप्यखि०	१८।	१६।	१२४	ऐरावणेन प्रतिदन्ति०	१४। ३३। ९७
उपात्ततारामणिभूष०	१४।	५३।	९८	ओंकारवत्प्रस्तुतमङ्ग०	९। ४७। ६७
उपासनायास्य बला०	२।	१४।	१०	ओष्ठखण्डननखक्षति०	१५। ५५। १०५
उपेत्य वात्येव जरा०	१८।	११।	१२४	औत्सुक्यनुना शिशु०	९। ६। ६४

सं. श्लो. पृ०	सं. श्लो. पृ०
क. शर्मद शृजिनभी० १९। ९९। १३९	कल्पद्रुमान्कल्पितदा० १। ५५। ६
क पण्डिनो नाम ९। १३। ६४	कल्पान्तोद्यद्वादश० २०। ४६। १४४
कङ्क किं कोककेकाकी १९। ८२। १३७	कशाखनै किंचिदवा० ७। ४५। ५२
कङ्कोलकैलालवलीलव० १७। ६२। ११९	कश्चित्कराभ्या नख० १७। ३०। ११६
कटके सरोजवनस० १०। ४२। ७५	कषायोदयतस्तीव्रप० २१। ९९। १५६
कष्टीरवेणैव नितान्त० ९। २१। ६५	काञ्चीव रत्नोच्चयगु० ९। ७२। ६९
कतिपयर्दशनैरिव ११। ८। ७७	कानना कानने जुत्रा १९। ९२। १३८
कथमधिकगुण करं १३। २६। ९०	कान्तकान्तदशनच्छ० १५। २९। १०३
कथमपि तटिनीमगा० १३। १९। ९०	कान्तारतरवो नेते ३। २३। १८
कदाचिदपि नैतेषा २१। २३। १५०	कान्ति कालव्यालचू० २०। ६। १४१
कदर्पकोदण्डलतामि० १७। २६। ११६	कान्तिकाण्डपटगु० ५। ५। ३२
कधरावधि तिरोहिता ५। ३। ३१	कापि भूत्रयजयाय ५। ४८। ३५
कपोललावण्यमया० २। ५७। १३	कापिशायनरसेरभि० १५। २३। १०३
कपोलहेतो खलु लो० २। ५०। १३	काम प्रति प्रोज्झित० ४। १७। २४
कम्पाद्भव क्षुभ्यदशे० ९। ६०। ६८	कामसिद्धिमिव रूप० ५। ४०। ३४
कयाचिदुज्जृम्भित० १२। ८९। ८७	कामस्वदानी मिथुनानि १८। १५। ९५
करणबन्धविवर्तनसा० ११। ६२। ८२	कामहेतुरुदितो मधु० १५। १८। १०३
करी करोत्क्षिप्तसरो० ७। ५५। ५२	कामान्धमेव द्रुतमा० १७। १००। १२२
करेणुमारुह्य पतिवरा १७। ११। ११५	कामिना द्रुतमपास्य १५। ३२। १०४
करेऽन्दुक कङ्कणम० १७ ८७। १२१	काम्बोजवानायुजवा० ९। ५०। ६७
करे प्रवालान्कुसुमानि १२। ८३। ८७	कायस्थ एव स्मर एप १४। ५८। ९९
कर्कशस्तनयुगेन न १५। ३८। १०४	कारुण्यद्रविणनिवे १६। ४०। ११०
कर्णाकार गोपुराणा २०। ८५। १४७	कार्मणेनैव तेनोडा १९। ८। १३०
कर्णाटलाटद्रविडान्ध्रमु० १७। ६५। ११९	कार्यशेषमशेषज्ञोऽशे० १९। २। १२५
कर्तुं कार्य केवल स्वस्य २०। ८। १४१	काले कुलस्थितिरिति ६। १०। ४१
कर्पूरपूरारव चन्दना० १४। ४८। ९८	काले प्रजाना जन० ४। ११। २४
कर्मकौशलदिदक्षयात्र ५। १८। ३३	कालो दिनकरादीना० २१। ८९। १५५
कर्मभूमिभवास्तेऽपि २१। ४७। १५२	कासारसीकरासारमु० ३। ३१। १९
कलमरालवधूमुखव० ११। ५०। ८१	कि सीधुना स्फाटि० ४। ४२। २७
कलविराजिविराजित० ११। १०। ७८	किं चाप्रतस्तेन नि० ९। ३३। ६६
कलापि नो मन्दरसा० ११। ७०। ८३	किं तु सा स्थितिर० ५। २६। ३३
कलुषमिह विपक्ष द० ८। ३१। ५९	कि त्वत्र भवद्विज० ४। ६५। २९
कल्पद्रुचिन्तामणिका० ९। ५२। ६७	किं न पश्यति पति १५। १८। १०२

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
किमतनुतरपुण्यै	८१	३१	५४	केवलश्रुतसर्वाहर्दमा०	२११	९८	१५६
किमन्यदन्ये पिकप०	१२१	४५१	८७	के विपक्षा वराकास्ते	२११	१७५	१६२
किमन्यैविस्तरैरेतद्रहस्य	२११	१२०	१५८	केशास्तस्याधत्त माणि०	२०१	३०	१४२
किमपि पाण्डुपयोध०	१११	४७१	८१	केशेषु भङ्गस्तरलत्व०	११	७९१	८
किमपि मृदुमृदङ्गध्वा०	८१	४११	६०	कोदण्डदण्डनिर्मुक्त०	१९१	६३	१३५
किमप्यहो धाष्टर्यम०	१४१	५०१	९८	कोलाहल कापि मुधा	१७१	९१	१२२
किमुच्यतेऽन्यद्वृणर०	१८१	४३१	१२७	कौमुदीरसविलासला०	५१	६६१	३७
किमु दासतया स्था०	१९१	२४१	१३२	क्रान्ते तवाङ्गे वलिभि	४१	५६१	२८
किमेणकेतु किमसा०	१७१	१०१	१२२	क्रीडाशैलप्रस्थपद्मास०	२१	७८१	१५
कि ब्रूम शिरसि ज०	१६१	७९१	११३	क्रीडोद्यानान्यत्र च०	२०१	८१	१४७
कुत सुष्ठुत स्तनयु०	१७१	२११	११६	कूर कृतान्तमहिष०	६१	४०१	४५
कुतश्चिरं जीवति वा०	४१	४७१	२७	कचिन्न चके करवाल०	१८१	५७१	१२८
कुन्तलाञ्जनविचक्षण०	१५१	४११	१०४	क प्रयासि परिभूय	५१	७६१	३८
कुपितकेसरिचक्रचपे०	१०१	३७१	७४	क यामि तकि नु	२१	७४१	१५
कुसुम्रतीविभ्रमहास०	१४१	४४१	९८	काय जगलोचनवल्लभो	९१	३८१	६६
कुम्भभूरिव निर्मेम०	१९१	५७१	१३५	केद नभ क च दिश	१०१	४३१	७५
कुम्भयुग्ममिव मङ्ग०	५१	८४१	३८	केय लक्ष्मी केदश	२०१	९९१	१४८
कुर्वन्गुर्वी वाङ्मन ०	२०१	४०१	१४३	क्षण वितक्येति स	४१	४४१	२७
कुलेऽपि कि तात त०	२१	५१	९	क्षान्तिक्षोचदयादान०	२११	९७१	१५६
कुशोपरुद्धा द्रुतमाल०	१०१	५६१	७६	क्षालितोऽपि मनुना	१५१	२११	१०३
कृष्माण्डीफलभरगर्भ०	१६१	७२१	११२	क्षितितलविनिवेशना०	१३१	३१	८९
कृतभ्रमा ये नववी०	७१	४६१	५२	क्षुद्रतेज सवित्रीभि	३१	७०१	२२
कृताप्यधो भोगिपुरी	११	६२१	६	क्षेत्रच्छन्द पूर्वविदे०	११	३३१	४
कृताभिषेको न परं	१८१	५११	१२७	क्षेत्रश्रीरधिकतिलोत्त०	१६१	६९१	११२
कृतार्थोविति मन्ये०	३१	७२१	२२	क्षोदीयानहमस्मीति	३१	६६१	२२
कृतार्थोऽकृतार्थोहित	१०१	५११	७६	खड्गत्रासावशिष्टेऽथ	१९१	९५१	१३८
कृता श्वभ्रगतेर्मैदा०	२११	३२१	१५१	खण्डन ताडन तत्रो०	२११	३११	१५१
कृतेऽपि पुष्पावचये	१२१	५८१	८८	खल विघात्रा स्रजता	११	२२१	३
कृतेर्ष्ययेव त्वयि द०	१२१	१७१	८४	खल इव द्विजराजमपि	१११	३२१	७९
कृतौ न चेतनं विर०	२१	४७१	१३	खलीनपर्योगमपास्य	७१	६२१	५३
कृत्वा रूप दशपोत०	२०१	८०१	१४७	खिन्न मुहुश्चारुको०	१७१	५२१	११८
के न बाणैर्नवाणैस्ते	१९१	६६१	१३६	गङ्गामुपास्ते श्रयति	१७१	४८१	११८
केवलज्ञानिनां पञ्चच०	२११	१७९१	१६२	गङ्गोरगगुरुगङ्गागौर०	१९१	५४१	१३५

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
गच्छ त्वमाच्छादित०	१४।	६१।	९९	ग्रीष्मार्कतेजोभिरिव	१७।	५०।	११८
गच्छन्नधश्चिरतरं जि०	६।	१६।	४२	घनतरतरुणाब्जेनात्र	८।	१०।	५७
गच्छन्ननल्पतरकल्प०	६।	३६।	४५	घनसुषिरततानामुदु०	८।	३०।	५९
गजभ्रमान्मुग्धमृगा०	७।	३४।	५१	घनानिलोत्थै स्थलप०	७।	२४।	५७
गजबाजिजवाजिज०	१९।	९६।	१३९	चकर्ष निर्मुक्तशिली०	१७।	५४।	११८
गजो न वन्यद्विपदा०	७।	५४।	५२	चकार यो नेत्रचकोर०	२।	६४।	१४
गण्डमण्डलभुवि स्त०	१५।	५१।	१०५	चकास्ति पर्यन्तपतत्प०	१।	३९।	४
गतत्रपो यत्नपुणीव	१८।	२०।	१२५	चकाञ्जशङ्खादिविलो०	९।	१८।	६५
गतागतेषु स्थलित	१२।	५।	८३	चके कार्ये सयमस्तस्य	२०।	४७।	१४४
गतेऽपि दृग्गोचरमत्र	२।	२।	९	चकेऽरिसततिमिहा०	१९।	९८।	१३९
गन्तुमारभत कोऽपि	१५।	६८।	१०६	चतस्र कोटयस्तिष्ठो	२१।	५३।	१५२
गभीरनाभिहृदमज्जदु०	२।	४३।	१२	चतुरङ्गबले तत्र परि०	१९।	७७।	१३७
गर्जितग्लपितदिरग०	५।	६१।	३६	चतुरङ्गा चमू ल्यक्त्वा	१९।	७।	१३०
गर्भे वसन्नपि मलैर०	६।	९।	४१	चतुर्थपुरुषार्थाय स्पृह०	३।	५८।	२१
गहनकुञ्जलतान्तरित०	११।	१७।	७८	चतुर्थी दशभिर्युक्ता	२१।	१५।	१५०
गाढस्त्रीभुजपरिरम्भ०	१६।	४।	१०७	चतुर्थे त्रीण्यहान्येव	२१।	४१।	१५२
गायन्नटन्नमदनुव्रज०	६।	३८।	४५	चन्दनस्थासकैर्हास्य	३।	५।	१६
गायन्नादेनेव शृङ्गाङ्ग०	२०।	९३।	१४८	चन्द्रप्रभ नौमि यदीय०	१।	२।	१
गिरीशलीलावनमित्यु०	१२।	२७।	८५	चन्द्रांशुचन्दनरसादपि	१९।	९७।	१३९
गीत वाद्य नृत्त्यमप्या०	२०।	२३।	१४३	चन्द्रे सिञ्चति चान्द०	१४।	८४।	१०१
गुणदोषानविज्ञाय	१९।	३८।	१३३	चन्द्रोदयोऽज्जृम्भित०	१४।	५७।	९९
गुणपरिकरमुच्चै कुर्व०	८।	५३।	६२	चित्र किमेतज्जिनया०	९।	२।	६३
गुणलतेव धनुर्भ्रमरा०	११।	७१।	८३	चित्रमेतज्जगन्मित्रे	३।	५१।	२०
गुणातिरेकप्रतिपत्ति०	१७।	७०।	१२०	चित्र प्रचिक्रीड यथा	९।	१२।	६४
गुणानधस्तान्नयतो०	१।	२९।	४	चुम्बनेन हरिणीनय०	१५।	६९।	१०६
गुणार्णव नम्रनरामरो०	१८।	५८।	१२८	चेतश्चमत्कारिणमत्यु०	१७।	५५।	११८
गुणैर्धनोन्नते नून भव०	३।	६७।	२२	चेतस्ते यदि चपल	१६।	९।	१०७
गुरु स एव यो ग्रन्थे०	२१।	१२९।	१५८	छद्मस्थोऽसौ वर्षमेक	२०।	५६।	१४५
गुरुनिहवदोषोक्तिमा०	२१।	९५।	१५६	छाया कायस्यास्य	२०।	९६।	१४८
गुरुस्तनाभोगभरेण	१२।	६।	८४	छायेव घर्मेतप्तानाम०	२१।	८४।	१५५
गुरोर्निर्दिग्धादिह का०	२।	४६।	१३	छेतु मूलात्कर्मपाशान०	२०।	२३।	१४२
गृहागताय यत्काले	२१।	१५२।	१६०	जगज्जनानन्दविधायिनि	१२।	१३।	८४
गृहीतपाणिस्त्वयमेन	१७।	६१।	११९	जगन्नयोत्तसितभासि	२।	२२।	११

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
जगमर्तुर्मुहुरलक्तक०	१५।	२०।	१०३	ज्योतिष्का पञ्चधा	२१।	६४।	१५३
जघन्यमध्यमोत्कृष्ट०	२१।	४१।	१५२	ज्वालाकलापवद्वेहू०	२१।	१६३।	१६१
जघान करवाग्रीयघा०	१९।	८४।	१३७	ढका नदन्तीह भव०	१०।	४८।	७५
जड गुरुकृत्य नित०	२।	४२।	१२	त यौवराज्ये नयशी०	९।	२९।	६५
जनेषु गायन्सु जगौ	१८।	५३।	१२८	तटमनयत चारुचम्प०	१३।	३४।	९१
जनैः प्रतिग्रामममी०	१।	८८।	५	तटं तटिन्यास्तरव	४।	१२।	२४
जनैरमूल्यस्य कियन्म०	१४।	५८।	९९	नटैरुदञ्चन्मणिमण्डला०	७।	२१।	५०
जन्म वा जीवितव्य	३।	७३।	२२	तत श्रुताम्मोनिधि०	२।	१६।	१०
जन्माभिषेकेऽस्य	१७।	७३।	१२०	तत सुभद्रावचनाव०	१७।	३८।	११७
जन्मोऽसवप्रथमवार्ति०	६।	२१।	४३	ततो जयेच्छुविजि०	१८।	२७।	१२५
जयन्ति ते केऽपि	१।	९।	२	ततोऽतिवेगेन मनो०	१७।	१०८।	१२३
जयप्रियमयोद्वोदु	१९।	४४।	१३४	ततोऽविक विम्मित०	९।	३६।	६६
जरटविशदकन्दप्रो०	८।	३२।	५९	ततोऽनुमन्यस्व नयज्ञ	१८।	१३।	१२८
जराववलमोलिभि	१०।	३५।	७४	ततो भग्ने चलेऽन्य०	१९।	७१।	१३७
जलधरेण पय पिब०	११।	३६।	८०	ततो भूतभवद्भाविप०	२१।	२।	१४९
जलभरपरिरम्भदत्त०	१३।	२।	८९	ततो लान्तवकापिष्टो	२१।	६८।	१५४
जलविहरणकेलिमुन्म०	१३।	५९।	९३	ततोऽवशिष्ट पुरुषार्थ०	१८।	१०।	१२८
जलेषु ते वक्रतरोज०	१०।	३५।	८६	तत्कम्पकारणमवेक्षि०	६।	३०।	४४
जाज्य यदि प्राप्यमु०	१४।	८१।	१०१	तत्कलत्रे कदात्रैव	३।	६०।	२१
जात चेतो व्योमघनी०	२०।	५९।	१४५	तत्कालजातस्य शिशो०	४।	६९।	२९
जाते जगत्रयगुरौ	६।	२९।	८८	तत्काललास्यरसलाल०	६।	१९।	८२
जाते जिने भुवन०	६।	४८।	४७	तत्कालोत्मारिताशेष०	३।	३६।	१९
जितास्मदुत्तममहोत्प०	२।	५८।	१३	तत्त्व जगत्रयस्यापि	२१।	१।	१४८
जिनागमे प्राज्यमणि०	७।	७५।	५१	तत्त्वस्यावगतिर्ज्ञान	२१।	१६२।	१६१
जीवाजनमिद मत प्र प्र	१०।	१६४		तत्र कारयितुमुत्सव	५।	१।	३१
जीर्ण कालाजातरन्त्र	२०।	२।	१४०	तत्र कोकनदकोमलो०	५।	११।	३२
जीव स्वसवेद्य इहा०	४।	६८।	२९	तत्र त्यक्कालकृतिर्मु०	२०।	३०।	१४६
जीवाजीवाश्रवा बन्ध०	२१।	८।	१४९	तत्र त्रयस्त्रिंशदुदन्व०	८।	८८।	३०
जीवादीना पदार्थाना	२१।	८८।	१५५	तत्र वर्म स एवा०	२१।	१२८।	१५८
जीवेति नन्देति जयेति	९।	५५।	६८	तत्र भूरिविवुधावतस०	५।	२८।	३८
ज्ञातप्रमाणस्य यशो०	१७।	४२।	११७	तत्र हेममयसिंहविष्टरे	५।	१७।	३३
ज्ञानदर्शनचारित्रैरु०	२१।	१६१।	१८	तत्राद्या त्रिशता लक्षै०	२१।	१४।	१४९
ज्ञानैकसवेद्यममूर्तमेत	४।	७०।	२९	तत्रानन्तमसप्राप्तम०	२१।	१६५।	१६१

स० श्लो० पृ०	स० श्लो० पृ०
तत्रायमुत्तीर्य करेणु० १७। १०४। १२२	त निशम्य हृदि ५। ८०। ३८
तत्रारख्य वितीर्णवि० १७। ११०। १२३	तन्नून प्रियविरहार्त० १६। २०। १०८
तत्रार्थखण्ड त्रिदिवा० १। ४३। ५	तन्माहात्म्योत्कर्षवृ० २०। ६०। १८५
तत्रासाय मिताशुभो० २१। १८४। १६३	तन्वाना चन्दनोद्गा० ३। ३३। १९
तत्रासुरकुमाराणामु० २१। ६२। १५३	तपोन्वितेन सूर्येण स० ३। ५०। २०
तत्रास्ति तद्रत्नपुर पुर १। ५६। ६	तप्तो युव प्रागिजनना० ९। २२। ६५
तत्पर्यन्ते रत्नसोपान० २०। ७२। १४६	तप्तादरादभेकमण्यद० ७। ५। ४८
तत्प्रतिक्षणसमुल्लस्य० ५। १२। ३२	तमिन्दुशुभ्रावज० ७। १४। ४९
तत्प्रयाथ जननी ५। ३४। ३४	त प्रेक्ष्य भूप परलो० ४। ६२। २८
तथाप्यनुनयैरेष १९। ४६। १३४	तरङ्गिताम्भोधिदुकूल० २। ३४। १२
तथा मे पोषिता की० ३। ५३। २१	तरुत्रिपद्मानिव विभ्र० १२। २३। ८५
तथाविवे सूचिसुगमाप्र० १४। २९। ९६	तर्कयन्त्य इति ता १। २०। ३३
तथाशुवानेन जग० १४। ४३। ९८	तव वृषमस्मिन्तो ८। ५०। ६२
तथा ममुद्गामविबिभ्र० ४। ८०। ३०	तवानगोरिवाकाशे १९। ६। १३०
तथाहि दृष्टयोभयमार्ग० १७। ६८। १२०	तथापि शिक्षा सुवन० १८। १८। १२४
तथ्य पय चेदभाषि० २०। ५२। १४६	तस्मादमूर्तश्च निरत्य० ४। ७३। २९
तदद्दृष्टपाष्टनमिभा० २। ४। ९	तस्मिन्काले ता सभा २०। ६९। १४६
तदङ्गियुग्मस्य नखे० ७। ८। ४८	तस्मिन्गुणैरेव नियम्य ९। ३०। ६५
तदपि रटिप्रसाक्तन० ११। ५। ७७	तस्य क्षीणाशानवेद्यो० २०। ६३। १४५
तदभिवानपदैरिव ११। १२। ७८	तस्य त्रियामाभरणा० ४। ९०। ३१
तदस्तु सप्रियुवयो १०। १९। ८१	तस्य प्रभाभासुररत्न० ४। ८६। ३०
तदा तदुत्तुङ्गतुरगमक० २। ६। ९	तस्य प्रभोवावगता १७। ९८। १२२
तदात्मन कर्मफलङ्गमु० ४। ७५। २९	तस्य ब्रजद्वीगतुरगस० ९। ६५। ६८
तदादि भूमौ शिशुव० ७। ६६। १३	तस्या कपोलफलकं ६। ६। ४०
तदानेन्दोरविरोहता २। ६०। १४	तस्याग्न्ये च्याननि० २०। ४१। १४३
तदा यदामीनतुराम० १२। ५७। ८८	तस्यावदय वायुरेके० २०। ५३। १४४
तदीयनिबिडिशलमद्वि० २। १९। १०	तस्याग्रेष कर्पनो वी० २०। ४५। १४४
तद्वनोत्क्षिप्तकुर्वाग्रनर० १२। ६१। १३५	तस्यद भुज्यता पक्क २१। २९। १५१
तद्वक्षिण भारतमसि १। ४१। ५	तस्यैकमुच्चैर्भुजशीर्य० ९। २४। ६५
तद्धारि द्विरदमदोक्षिते १६। ३५। १०९	तस्येवैर्चैगोपुराणा २०। ७८। १४६
तद्देवा पञ्च नव द्वा० २१। ११०। १५७	तस्योत्कमालक्ष्यत ९। ६४। ६८
तद्यत्र चित्र यदणी० ४। २४। २५	तस्योद्धृताद्रिदेशकधरो ९। १७। ६४
तद्वाहन श्रीविमलादि० ४। ७९। ३०	ता स यत्नपरकिंकरा० ५। २१। ३३

	सं	श्लो	पृ०		सं	श्लो	पृ०
तां क्षितीश्वरनिरीक्ष०	५।	२२।	३३	तेषां परमतोषेण सप०	१९।	२२।	१३१
तादृक्कान्ताचरणकम०	१२।	६३।	८८	ते षोडशाभरणभूषि०	६।	३३।	४४
तां नेत्रपेया विनि०	९।	५१।	६७	तैरानन्दादित्यमान०	२०।	२७।	१४२
तापापनोदाय सदैव	९।	६८।	६९	तैस्तैस्त्रिसंध्य मणि०	९।	५।	६४
तामनेकनरनाथसुन्द०	५।	४१।	३५	तोषितापि रुषमाहि०	१५।	२५।	१०३
तामादरादुदरिणीं	६।	२।	३९	तौर्यो ध्वनिः प्रतिगृह	६।	२५।	४३
तामालोक्याकाशदे०	२०।	९।	१४१	त्रय सार्धा द्वयो०	२१।	७१।	१५४
तामुदीक्ष्य जितना०	५।	४२।	३५	त्रिगुणवलितमुक्ता०	८।	३७।	६०
तां पूर्वगोत्रस्थिति०	१४।	४।	९४	त्रिनेत्रभालानलदाह०	१४।	५५।	९९
ताम्बूलरागोल्बण०	१७।	३१।	११७	त्रिनेत्रसप्रामभरे	१२।	२१।	८५
तारका क जु दि०	५।	२।	३१	त्रिसंध्यमागस्य पुरद०	१८।	६५।	१२९
तारापथे विचरतां	६।	४५।	४६	त्रुध्यत्सु वेलाद्रितटेषु	१७।	३४।	११७
तावत्सती स्त्री ध्रुवम०	१४।	५२।	९८	त्रुध्यद्विद्रकण्ठपीठा०	१९।	६९।	१३६
तावद्दङ्गादय क्षोणी०	१९।	३।	१२९	त्रैविक्रमक्रमभुजगम०	६।	४६।	४६
तावदेव किल कापि	५।	५३।	३६	त्यक्तावरोधोऽपि स०	४।	७८।	३०
ताव कञ्जुकिपुर सरा०	५।	३७।	३४	त्यज्यतां पिपिपिपि०	१५।	२२।	१०३
तात्वेकद्वित्रिपल्या०	२१।	४६।	१५२	त्व क्षमो भुवनस्यापि	१९।	५।	१३०
तिर्यग्योनिर्द्विधा जी०	२१।	३३।	१५१	त्वङ्गुत्तुङ्गुत्तुङ्गोर्मेस्ती०	३।	२९।	१८
तिलक तीर्थकृल०	२१।	१७१।	१६२	त्वत्कीर्तिजहुकन्याया	३।	६४।	२२
तिष्ठन्ती मृदुलभुजग०	१६।	४६।	११०	त्वत्पादपादपच्छाया	३।	४८।	२०
तीरेऽपि यस्यास्त्रिज०	९।	७४।	६९	त्वत्प्रदष्टमथवा कथ०	१५।	१५।	१०२
तीर्थकर्तुरहमिन्द्रम०	५।	७७।	३८	त्वत्सैनिकास्तुत्यमदु०	१०।	३३।	७४
तृणकुटीरनिभे हृदि	११।	४४।	८०	त्वद्दलैर्विषमारातिमा०	१९।	७२।	१३६
तृष्णाम्बुधेरपरपार०	६।	४।	४०	त्वद्भक्तिमग्न जनमा०	१।	८।	२
ते गन्धवारिविरजी०	६।	२२।	४३	त्वद्वासवेऽमाभिमुखे	१४।	६६।	१००
तेजोनिरस्तद्विजराज०	१४।	२५।	९६	त्वमत्र पात्राय समी०	१८।	३६।	१२६
तेन धर्मपरिवर्तदस्यु०	५।	३२।	३४	त्वयि विभावपि भा०	११।	३९।	८०
तेन मालवचोलाङ्ग०	१९।	९१।	१३८	त्वामय केकिध्वनि०	११।	६९।	८२
तेन सङ्ग्रामधीरेण तव	१९।	८५।	१३८	त्वामिहायुक् विश्व०	१९।	१२।	१३०
तेनाकलय्य जिनजन्म	६।	३१।	४४	दक्षै साधुपरीक्षित ग्र प्र।	९।	१६४	
ते प्रत्याश वायुवेल०	२०।	७१।	१४६	दत्तनेत्रोत्सवारम्भ०	३।	४०।	१९
ते भावा करणवि०	१६।	६।	१०७	दत्तविश्वावकाशोऽय०	२१।	१६८।	१६१
तेषामालिङ्गिताङ्गना	२१।	२५।	१५०	दत्ता प्राज्य नन्दना०	२०।	२८।	१४२

सं	श्लो०	पृ०	सं	श्लो०	पृ०
दत्वा स तस्योत्तर०	४।	७६।	३०	दुरितमुदित पाकोद्रे०	८। ५६। ६३
ददत्प्रवालीष्टमुपात्तयौ०	१२।	३३।	८६	दुर्जन सत्सभा प्रष्टा०	१९। ३५। १३३
ददर्शाद्योक्तमस्तोक०	३।	३८।	१९	दुर्जर निर्जरत्यात्मा	२१। १२२। १५८
दधुर्व्यूभिर्निशि सा०	१४।	३१।	९७	दुष्कर्मचिन्तामिव यो	१७। ३९। ११७
दन्तकान्तिशबल स०	१५।	४।	१०१	दुष्प्रेक्ष्यतामस्य बला०	९। ६६। ६९
दन्तकेशनखास्थित्व०	२१।	१४६।	१६०	दुरात्समुत्तसितशास०	४। ३९। २६
दन्तीन्द्रमारुह्य स दा०	९।	४५।	६७	दूरेण दावानलशङ्कया०	१०। ४४। ७५
दन्ददृष्टमानागुरुधूम०	१।	६६।	६	दृग्दोषव्यपनयहेतवे	१६। ५। १०७
दम्भलोभभ्रमा आ०	१९।	१०२।	१३९	दृष्टिनिमेषा युसदां	१। ६५। ६
दर्शनज्ञानचारित्रत०	३।	४४।	२०	दृष्टैस्तुरगप्रखुरप्रहारै०	७। ४७। ५२
दलानि सभोगभरा०	७।	५९।	५३	दृष्टापराधो दयित	१४। ६५। ९९
दलितकमठपृष्ठ चारु०	८।	४२।	६१	दृष्ट्या कुबलयस्यापि	३। १३। १७
दशसप्तधनुर्माना व्य०	२१।	६३।	१५३	दृष्ट्वात्मान पुद्गलाद्भि०	२०। ४२। १४४
दशामन्त्या गतस्यापि	३।	५९।	२१	देव कश्चिज्योतिषा०	२०। १०। १४१
दशैव कल्पयोज्ञेया	२१।	७४।	१५४	देवतागमकर विमान०	५। ८५। ३८
दाक्षिणात्यकविचक्र०	५।	१३।	३२	देव त्वदारब्धमिद	४। ६३। २८
दिवसैव पुण्यजननी	१०।	५३।	७६	देवनायमनादृत्य भाव०	१९। ९४। १३८
दिगन्तरेभ्यो द्रुतमा०	७।	२५।	५०	देवि वन्यचरिता	५। ८१। ३८
दिगम्बरपदप्रान्त	३।	८।	१६	देवेन्दो विवदद्वादि०	१९। ८८। १३८
दिग्देशानर्थदण्डेभ्यो	२१।	१४३।	१५९	देवोऽक्षामक्षान्तिपा०	२०। ३८। १४३
दिदृक्ष्या काननसपदा	१२।	१।	८३	देवोऽपि प्रणयवशी०	१६। ७६। ११२
दिनकरकिरणैरुपर्यध०	१३।	७।	८९	देव्य इत्यलमिमांसापा०	५। ४५। ३५
दिनद्वयोषित तक्र	२१।	१३६।	१५९	देशश्रीहृतहृदयेक्षण	१६। ७३। ११२
दिनमबलमयो गृहा०	१३।	५७।	९३	दोषानुरक्तस्य खलस्य	१। २३। ३
दिनाधिनाथस्य कुमु०	१७।	६३।	११९	दोषोच्चयेभ्यश्चकित	४। ३२। २६
दिनान्येकोनपञ्चाश०	२१।	३६।	१५१	द्यावापृथिव्यो पृथुर०	१। ४०। ४
दिवाकरोत्तापितता०	१०।	२६।	७३	द्युयोषिता कर्षितकु०	७। ५०। ५२
दिवाकर्ततै कुमुदै	१४।	४५।	९८	द्युत मास सुरा वेरया	२१। १३३। १५९
दिवोऽपि सदार्शित०	७।	१७।	४९	द्रष्टु चिरेणात्मकुलप्र०	४। ८। २४
दिशा समानेऽपि वि०	१४।	१४।	९५	द्राघीयासमपि जवा०	१६। ६६। ११२
दीपेनाम्बरमणिना	१६।	२६।	१०९	द्रुपङ्क्तिभि प्राशुमनो०	१०। २७। ७३
दु खशोकभयाक्रन्दस०	२१।	९६।	१५६	द्रुमोत्पलात्सौरभमिश्रु०	२। ६५। १४
दुरक्षरक्षोदधियेव	१।	३।	१	द्राचत्वारिंशदेतस्य	२१। १७७। १६२

सं.	श्लो.	पृ.	सं.	श्लो.	पृ.
द्वारे द्वारि नभस्तला०	६।	५२। ४७	नक्षत्रैरुत्तैर्युक्त	३।	३७। १९
द्वारि द्वारि पुरे पुरे	१६।	८५। ११३	न खलु तदपि चित्र	८।	४९। २२
द्वाविंशति. सहस्राणि	२१।	४०। १५१	न घनघर्मपय पृषतो०	११।	४। ७७
द्वि प्रकारा नरा भो०	२१।	४४। १५२	न चन्दनेन्दीवरहा०	२।	७१। १५
द्विगुणितमिव यात्रया	१३।	१। ८९	न चापमृत्युर्न च	१८।	५९। १२८
द्वितीयादिष्वतोऽन्यामु	२१।	१८। १५०	न जन्मन प्राह् न	४।	६४। २५
द्विरदतरुतुरगश्रीसु०	८।	१८। ५७	नटदमरवधूना दृष्ट०	८।	३५। ५९
द्विषत्सु कालो धवल	२।	२५। ११	नदान्मिलच्छैवलजा०	७।	६४। ५३
द्वीपेषु य कोऽपि	१।	३४। ४	न नाकनारी न च	२।	६७। १४
द्वौ द्वौ मागे व्यपकु०	२०।	७९। १४	न नारसत्त्व सलिला०	१८।	६३। १२८
धन ददानोऽपि न	१८।	३५। १२६	न पर क्षत्रिय मवे	३।	६९। २२
धनु पञ्चशतैस्तासु सं	२१।	४८। १२२	न प्रेम नम्रेऽपि जने	१।	२४। ३
धनुर्धराणा करवाल०	२।	३१। ११	न वद्धकोष स तथा	१८।	१७। १२८
धनुर्लता धूरिषव	१७।	१९। ११६	नमसि दिक्षु बनेषु	११।	६। ७७
धन्यस्त्व गुणपण्याना०	३।	६३। २२	नमसि निर्गतकोमल०	११।	८७। ८०
धर्म स तात्त्विकैरुक्तो	२१।	८३। १५५	नभो दिनेशेन नयेन	२।	७३। १५
धर्मान्ममितिगुप्तिभ्या०	२१।	११९। १०८	न मन्त्रिणस्तन्त्रगुप्तो०	२।	५। ९
धर्माधर्मैकजीवा	२१।	८७। १५०	नयनमिव महोत्पल	१३।	१२। ८९
धर्माधर्मो नभ काल	२१।	८१। १५५	नरप्रकर्षोपनिषत्परी०	१७।	५७। ११९
धर्मासगुरुतत्त्वाना	२१।	१२७। १५८	न रमते स्मयते न	११।	४२। ८०
धर्मे बुद्धि परित्य०	१९।	३९। १३३	नरायुषोऽपि हेतु	२१।	१०१। १५६
धाम्ना धाराजलेनेव	१९।	८७। १३८	नव वयो लोचनहारि	४।	८९। ३१
धिनोति मित्राणि न	१८।	४०। १२६	नवनगपदराजिरम्बु०	१३।	३६। ९१
धुतकरवलयस्वन	१३।	५३। ९३	नवप्रियेषु विभ्राणा	१९।	५२। १३८
धुन्वन्निवोवा दलय०	९।	४६। ६७	न वप्रे नवप्रेमबद्धा	१०।	२१। ७२
ध्यानानुबन्धस्ति०	४।	८१। ३०	नवमायोवन शकल्या०	१९।	९। १३०
धुव वियोगे कुसुमे०	१२।	१८। २५	नवो धनी यो मद०	१०।	३९। ७४
धुव त्रिनेत्रानलदाहत	१२।	२८। ८५	नष्टा दृष्टिर्नष्टमिष्ट	२०।	२६। १४२
धुवमिह भविताय	८।	४०। ६०	नागे समुत्सापभि०	९।	७८। ६९
धुव भुजस्तम्भनिय०	१८।	६१। १२८	नात्र काचिदपरा०	१५।	४०। १०४
ध्वनत्सु तूथेषु हरिप्र०	७।	१०। ४८	नादर्धण्टासिहशङ्खान०	२०।	६७। १४६
ध्वनिविजितगुणो०	१३।	२२। ९०	नानारत्नस्तम्भशोभे०	२०।	८३। १४७
न केवल दिग्विजये	२।	३। ९	नारक समधा सप्त०	२१।	१२। १४९

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०
नारीगभेऽतिबीभत्से	२१।	५८।	१५३	निर्मज्य सिन्धो सवि	१४। १८। ९६
नाथा खदोष यदि	१४।	६४।	९९	निर्मलाम्बरविशेषित०	५। २३। ३३
नागावशाद्यविन्यस्त०	३।	४३।	२०	निर्माय निर्माय पुरी	४। १३। २४
नि शेष हतजनजात०	१५।	२२।	१०८	निर्माजिते यत्पदपङ्क०	१। ६। २
नि शेषतः प्रावनिपाल०	४।	२६।	२५	निर्मुक्तगर्भभरनिर्भ०	१०। १३। ७१
नि शेष भुवनविभुवि०	१६।	४२।	११०	निर्मूलनुन्मूल्य मही०	१७। ५९। ११५
नि शेषापन्मलभेदि	२०।	२५।	१०२	निर्वतिताशेषविवा०	१७। १०५। १२२
नि सीमरूपानिगयो	१७।	५।	११४	निव्याजपीयूषसहो०	१७। ९६। १२२
नि सीमसाभाग्यपयो०	१७।	८१।	१०९	निर्व्यामोहो निर्मदो	२०। ५५। १४५
निक्षत्रियादेव रणा०	१७।	२५।	११७	निवगनमिच शवल	१३। २७। ९१
निजदोरदनोदीर्णश्री०	१९।	८९।	१३४	निवृत्तिमुक्तभागाना	२१। १५०। १६०
नितम्बविम्बप्रमराह०	१२।	९।	८८	निशामु नून मलिना०	२। २०। ११
नितम्बभृच्चुम्बवना०	४।	१४।	२८	निषादिने सा सुनयप्र०	४। ६१। ५३
नितम्बमाघ्रय मदा०	७।	४९।	५२	निष्कलङ्कगलकन्द०	५। ८। ३२
नितम्बगवाहनवाह०	१२।	७।	८४	निष्कलङ्कमणिभूषणो०	५। ५२। ३५
नितम्बिनी सतनमेव	७।	२८।	५०	निष्कलाभा वभुस्ते	२१। १७४। १६२
नितान्तघोर यदि न	१८।	३७।	१२६	निष्ठिताम्बरमे माण०	१५। ७। १०२
नित्योपात्तानङ्गमद्भा०	२०।	६१।	१०५	निमग्नोऽप्यु रीगति	४। ७०। २९
नि शतितमरविन्दमह०	१०।	४६।	९२	निगर्गशुद्धस्य गतो न	१। २१। ३
निर्पातमातृद्वष्टाघ०	२	१५।	१०	निम्बशदारितारातिह०	१९। ५८। १३५
निभृत्तद्भृङ्कुलकुल०	११।	२८।	८०	नारान्तरान्तरातमाव०	१। ४९। ५
नियतमयमुदनद्वी०	८।	१६।	५६	नारोपिताया अपि	४। ५२। २७
नियम्य यत्राज्यतृण०	१८।	७।	१०८	नालाश्मशलावलभा०	१। ८२। ८
नियोज्य कर्णोत्पलव०	२।	१२।	१०	निविन्मभिदि वत्०	१५। ४६। १०५
निरङ्गनशानमरीचिना०	२।	३२।	११	नाचिवन्मर्तिलङ्घन०	१५। ४७। १०५
निरलक्षमपवन्नमस्त०	१३।	५१।	९२	नून विदायनमिय	९। ३९। ६६
निरामयश्रीसदनाम०	४।	८०।	२०	नून सहस्राशुगह्य०	४। ८८। ३१
निरूपमणिमाला	८।	३८।	६०	नून महो ध्वान्तभया०	१४। २६। ९६
निरूपयन्निनि प्रीत्या	३।	३५।	१९	नृपा सचारिण सव	३। ९। १६
निरूपितमिद रूप	२१।	१५९।	१६१	नृपो गुरुणा विनय	१८। ३४। १२६
निजयता निजरत्नरुचा	१०।	२४।	७३	नेदीयस्या प्रेयसा	२०। ७०। १४६
निजैरासुरनरोरगेषु ने	५।	२९।	३४	नेर्दाश्चन्ताम्भस्यामि	३। ६३। २१
निर्निमेष गलदोष	३।	५४।	२१	नोत्पपान पणिता	१५। ५२। १०५

स० श्लो० पृ०	स० श्लो० पृ०
नो दौर्भिक्ष्य नेतयो २०। ६६। १४६	पाथोधेरुपजलतैलमु० १६। २५। १०९
पञ्चमी दु खमा षष्ठी २१। ५२। १५२	पादन्यासे सर्वतो० २०। ६५। १४५
पञ्चमी वत्सराणां २१। ५५। १५३	पापभीर्निशाभुक्तिं २१। १४०। १५९
पञ्चाननोत्क्षिप्तकरी० १०। ७। ७१	पाययन्ति च निर्विशिषा २१। ३०। १५१
पतितमेव तदा हिम० ११। ५४। ८१	पारिजातकुसुमावत० ५। ९। ३२
पत्राङ्कुरै कापि कपो० १७। ९१। १२१	पीत्वारिशोणित सद्य १९। ८९। १३८
पथि प्रवृत्त विषमे १८। ३९। १२६	पीनतुङ्गकठिनस्तन० १५। ३३। १०४
पदप्रहारै पुरुषेण द्वे ११। ६८। ८२	पीयूषवाराण्डमत्र ९। ३४। ६६
पदार्थवैचित्र्यरहस्य० ग्र प्र । ६। १६४	पीयूषधाराभिरिवाङ्ग० १७। १०३। १२२
पदे पदे यत्र परार्थ० १। ७५। ६	पीवरोच्चकुचनुम्बकनु० १५। ४२। १०४
पद्मिन्यामहनि विधाय १६। १७। १०८	पीवरोच्चकुचमण्डल० ५। १०। ३२
पयस्युदस्तोरुकर मि० ७। ५७। ५३	पीवरोच्चलहरिजोडुर ५। ७१। ३७
पयोवरश्रीसमये प्रस० १७। १६। ११५	पुण्डरीककमलोत्पल० १५। ९। १०२
पयोधराणामुदय १४। ५६। ९९	पुण्ड्रश्रुत्यतिकरशालि० १६। ७१। ११२
परमलेहनिष्ठास्ते पर० १९। १८। १३१	पुण्यारण्ये प्राशुके २०। ३५। १४३
परलोकभय विभ्रतप्र० १९। १४। १३१	पुत्रस्य तस्याङ्गसमाग० ९। १०। ६४
परस्परङ्गसघट्टभ्रष्टहा० ३। १२। १७	पुद्रल्यदिपदार्थानामव० २१। ८६। १५५
परस्य तुच्छेऽपि परो० १। १८। ३	पुनागनारङ्गलवङ्गज० १०। ८। ७१
परागपुष्पा यदि पुष्प० १२। ३२। ८६	पुरभीणा स रुद्राना ३। १८। १७
पराङ्मुखोऽप्येष परो० १। २०। ३	पुरमिव पुरुहूत प्राज्ञ० ६। ५३। ४८
पराजिताशु भवत १९। ७४। १३६	पुराणपारीणमुनीन्द्र० १। १२। २
परिश्रमन्त्य कुसुमो० १२। ४१। ८६	पुरा त्रिलोक्यामपि १८। ५०। १२७
परिस्फुरत्काञ्चनकाय० ७। २२। ४९	पुष्प गते हिमरुचौ ६। १३। ४१
पर्यन्तकान्तारसमीर० ९। ७०। ६७	पुष्पै फलै किसलयै ६। ४१। ४६
पर्यस्ते दिवसमणौ न १६। १८। १०८	पूर्वशैलमिव तुङ्गकुचाग्र १५। ५३। १०५
पलाय्य निर्यन्मदवा० १०। २०। ७२	पूर्वाद्रिभित्त्यन्तरितो० १४। ३२। ९७
पल्लवव्याघृतास्थाना ३। २८। १८	पूर्वापराम्भोषितटी० १०। १६। ७२
पवनजववशेनोत्पत्य ८। १९। ५७	पूषा तपस्यत्पस्वि ४। ८२। ३०
पश्यति प्रियतमेऽव० १५। ५७। १०६	पृथक्पृथगभिप्रायवच० २१। ६। १४९
पश्यन्तु ससारतमस्यपारे १। ३५। ४	पृथिवीमारुतासेजो० २१। ३९। १५१
पाणिना परिमुञ्चन्नव० १५। ४८। १०५	पृथुतरजघनैर्नितम्बि० १३। २४। ९०
पातु बहिर्मास्तमङ्गसु० १। ३८। ४	पृथुतरजघनैर्विलो० १३। २८। ९१
पाथोधेरधिगतविद्म० १६। २७। १०९	प्रवासिना तद्विरहा० १४। १३। ९५

सं.	श्लो.	पृ.	सं.	श्लो.	पृ.
प्रकटय पुलिनानि	१३।	११।	८९	प्रवणय वरवीणा	८। ८। ५५
प्रकटितपुलकेव सा	१३।	१४।	९०	प्रवालबिम्बीफलविडु०	२। ५१। १३
प्रकटितोरुपयोधरव०	१०।	२२।	७२	प्रवालशालिन्यनपेत०	१२। ८। ८४
प्रकाशितप्रेमगुणैर्व०	१४।	७३।	१००	प्रविश्य सन्नन्यथ	७। १। ४८
प्रकृतिस्थित्यनुभाग०	२१।	१०८।	१५७	प्रशमयितुमिवार्ति	८। १७। ५६
प्रक्षिप्य पूर्वेण मही	४।	२०।	२५	प्रसरति जललीलया	१३। २३। ९०
प्रगल्भता शीतकर	१४।	७१।	१००	प्रसरद्दु खसतानमन्त०	२१। १९। १५०
प्रणतशिरसा तेनानु०	१८।	६७।	१२९	प्रसह्य रक्षत्यपि नी०	१८। ६४। १२९
प्रणयमथ जलाविला०	१३।	६१।	९३	प्रसीद दृष्टया स्वयमेष	१८। ४७। १२७
प्रणयिनि नवनीवीप्र०	१०।	३८।	७४	प्रसूनलक्ष्मीमपहृत्य	१२। ५९। ८८
प्रणिहितमनसो मृगे०	१३।	१७।	९०	प्रसूनशून्येऽपि तद०	१२। ५६। ८८
प्रचलवेणिलताञ्चल०	११।	२३।	७९	प्रस्थातु तव विहि०	१६। ३४। १०९
प्रजा प्रशस्या* खलु	१८।	५६।	१२८	प्रस्थैरदुस्थै कलितो०	१०। ५। ७०
प्रजापतिश्रीपतिवा०	१७।	६७।	११२	प्रागल्भ्य विहितम०	१६। १४। १०८
प्रतापटङ्के शतकोटि०	१८।	८।	१२४	प्रागेव जग्मुख्यान	३। ११। १६
प्रतापवह्नी किल दी०	२।	२६।	११	प्रागेव विक्रमश्लाघ्यो	३। २१। १८
प्रतियुवति निषेव्य०	१३।	२९।	९१	प्राग्भाग द्विरदभया०	१६। ५५। १११
प्रत्यङ्गलावण्यविलोक०	९।	४१।	६६	प्राग्प्रसातलगतस्य	५। ६९। ३७
प्रत्यावृत्तिर्न व्यतीतस्य	२०।	१३।	१४१	प्राच्या इवोत्थाय स	९। ७। ६४
प्रदक्ष्यमानासुखम्ले०	७।	१३।	४९	प्राप्त पुन प्रत्यगमो०	१४। ६। ९५
प्रदोषपञ्चास्यचपेटयो०	१४।	२०।	९६	प्राभाकरीरिति गिरो	१०। ५२। ७६
प्रध्वानैरनुकृतमन्द्रमे०	१६।	६८।	११२	प्रायोऽपदस्पृष्टमही०	९। ६१। ६८
प्रभाकरे गच्छति	१८।	४९।	१२७	प्रार्थयैतांश्चतुर्वर्ग	१९। १७। १३१
प्रभाप्रभावभागेन	१९।	३७।	१३३	प्रात्येयशैलेन्द्रविशाल०	१। ८४। ८
प्रभावितानेकलताग०	११।	६६।	८२	प्रात्येयाशां पुण्यमैत्री	२०। ३१। १४३
प्रभोदयाह्लादितलो०	१२।	२६।	८५	प्रावृता शुचिर्पटेरति	१५। २८। १०३
प्रमत्तकान्ताकरस०	१२।	४४।	८७	प्रासादशृङ्गेषु निज०	१। ६०। ६
प्रमितिविधुरा ये	९।	७९।	७०	प्रियकरकलित विला०	१३। ४। ८९
प्रमोदबाष्पाम्बुकर०	७।	३।	४९	प्रियकरविहितामृता०	१३। ४५। ९२
प्रयच्छता तेन समी०	४।	३८।	२६	प्रियकरसलिलैर्मन०	१३। ४१। ९२
प्रयाणलीलाजितराज०	२।	३९।	१२	प्रियकरसलिलोक्षि०	१३। ३८। ९१
प्रयाणवेगानिलकृष्य०	७।	१९।	४९	प्रियतमकरकल्पिते०	१३। ३५। ९१
प्रलपता कृपयैव	११।	४५।	८०	प्रियस्य कण्डार्पितबा०	१२। १०। ८४

सं०	श्लो०	पृ०	सं०	श्लो०	पृ०		
प्रियायुत मानुनि	१०१	९१	७१	विम्बेऽर्धमग्ने सवितु	१४१	१०१	९५
प्रेक्ष्य तत्क्षणविनिद्र०	५१	७८	३८	बुद्धिर्विशाला हृदय०	१७१	७६	१२०
प्रेङ्खति प्रियतमे नि०	१५१	५४	१०५	भग्नपाणिवलया	१५१	५९	१०६
प्रेङ्खद्दोलासीनसेव्या०	२०१	८२	१४७	भद्राश्च मन्दाश्च मृ०	९१	४९	६७
प्रेङ्खन्मरुच्चलितच०	१०१	८९	७५	भयातुरत्राणमयीम०	२१	२८	११
प्रेयसा वृत्तरापि	१५१	३०	१०३	भर याममयारम्भर०	१९१	८६	१३८
प्रेयसीपृथुपयोवरकुम्भे	१५१	६५	१०६	भर्गभालनयनानलदग्ध	१५१	१	१०१
प्रोळमन्मृगदृशा मदनो	१५१	२४	१०३	भर्गादीना भग्नगर्वा०	२०१	४९	१०४
फल तयाप्यत्र यथ०	२१	६९	१८	भर्तु प्रतीहारनिवेदि०	९१	३२	६६
फलावनम्राप्रविल०	४१	९१	२४	भव क्षण चण्डि वि०	१२१	३८	८६
वन्वान्तर्भाविनो	२११	९१	१८९	भव्यस्तवस्याद्यमल०	१०१	५४	५६
वन्वाय बाहिनीशस्य	१९१	२६	१३२	भस्माग्निप्रकरकपा०	१६१	२२	१०८
वन्तुर तमवधार्य	५१	७९	३८	भात्येपा सुभगतम	१६१	१९	१०८
वभुस्तदस्त्राहतदन्त०	२१	१७	१०	भारतीमिति निशम्य	५१	२७	३३
बभुस्तस्य सुस्वाम्यो०	३१	१५	१७	भाव विदिन्वापि तथा	१७१	७९	१२०
वभुव यत्पुष्पवनामृ०	१२१	२१	८३	भावनव्यन्तरज्योति०	२११	६०	१५३
वभौ तदारक्तमलक्त०	१२१	४१	८३	भायक्षेत्रादिमापेक्षो	२११	११४	१५७
वभौ पिशद्ग जन०	७१	१५	८९	भापाभेदस्तेश्वतुर्भि०	२०१	६२	१४५
यत्राम पूर्व सुविल०	९१	९१	६४	भापाहारशरीरान्य०	२११	९२	१५५
बलभरोच्छतिने पि०	१११	३१	७	भाष्यन्त धृतिरिव	१६१	४३	११०
बहलकुटुम्बपङ्कजना०	१११	५५	८१	भित्त्वा र्मन्वान्तम०	२०१	७८	१४५
बहलमलयजन्मोन्मि०	८१	१०१	७५	भिन्दन्मान मार्दवेना०	२०१	३९	१४३
बहिलोरणमागल्य	३१	७१	१६	भिन्नमानदृढवज्रर०	१५१	२७	१०३
बहुवामरणेऽच्छयु०	१९१	२५	१३२	भिन्नेव वाच्या स्थल०	१०१	३२	७३
बहुशस्त्रानमाप्येपा	१९१	२३	१३०	भुव तापकर्मकमि०	१११	३५	८०
बाणैर्बलमरातीना सदा	१९१	६७	१३६	भृङ्गुल्लोटन्नवपुण्ड०	११	५४	६
बाढ वर्षीयासमाव्य	२०१	२०१	१४२	भूतेप्रयोगरतिनिर्म०	१७१	५६	११८
बालस्य तस्य महसा	६१	२०१	४२	भूदेव्या शिरसीव	७१	६७	५३
बाल्य व्यतिक्रम्य	९१	१५१	६४	भूमितेलतमोगन्धक०	२११	९१	१५५
बाष्पाम्बुसङ्गावितप०	१४१	७८	१००	भूयादगाध स विबो०	११	५१	१
बिभ्रत्स्मविभ्रमश्चारु०	३१	१६१	१७	भूयो जगद्भूषणमेव	१४१	१११	९५
विम्ब विलोक्य नि०	१०१	१९१	७२	भूयोऽनेन त्रैपुर किं	२०१	७१	१४५
विम्बितेन शशिना	१५१	१७१	१०२	भूरिमद्यरसपानविनो०	१५१	६३	१०६

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
भृङ्गारायैर्महलद्रव्य०	२०।	७७।	१४६	मरुदपहतककणापि	१३।	६३।	९३
भृश गुणानर्जय	१८।	१५।	१२४	मरुद्धनद्वक्षमनेकताल	७।	३०।	५०
भृशमार्थत नीपन०	११।	३४।	८०	मलयमारुतचूतपि०	११।	१९।	७८
भोगीन्द्रवेस्मेदमिति	१।	५८।	६	मलयशेल्तटीमटतो	११।	९।	७७
भोगे रोगे काञ्चने वा	२०।	५१।	१४४	महानदीनोऽपजडा०	२।	३३।	१२
भोगोपभोगसह्यान	२१।	१५१।	१६०	महीभुजा तेन गुण०	१७।	८१।	११७
अश्वन्याश्वरणम०	१६।	४७।	११०	महीभुजो ये जिन०	१७।	६८।	११९
भूरूपोर्लाचवुकावर०	१५।	४९।	१०५	महोभिरन्यानिह	१८।	२४।	१२५
अचापनाकणमाकृष्य	२०।	५०।	१४४	माघे मासे पूर्णमास्या	२०।	५७।	१४५
अलता ललितलास्य०	१०।	२६।	१०३	मानस्य गाढानुनयेन	१४।	८२।	१०१
अविभ्रमररन्यासश्वा०	२१।	५।	१७९	मारसारगमाकाग	१९।	११।	१३०
मङ्ग जले वाञ्छति	१७।	२०।	११६	मार्तण्डप्रग्रवरकराप्र०	१२।	२६।	१०९
मर्णमयकटकाप्रप्रो०	८।	३९।	६०	मार्तण्डप्रग्रवरकराप्र०	१०।	३०।	१०९
मत्तवारणविराजित	५।	७४।	३७	मात्स्यवप्रथितकीर्ति०	५।	८२।	३८
मदननिदममास्य०	८।	२।	५४	मा वदस्वमिति भूपते	१।	२८।	३३
मदाज्ञेनालिखिता	७।	४४।	५२	मागान्निशान्ते दश	१७।	७२।	१२०
मदेन मर्धन्यमर्णप्र०	७।	४२।	५१	मित्र काचकूडनिर्दि०	१४।	१९।	९२
महन्तद्वयबलमीनि०	१६।	६०।	१११	मिथ प्रदत्तनवपुष्प०	१२।	५१।	८७
मयमच्यपुरेण निपीत	१५।	१३।	१०२	मिथ्यादृश्य प्रमादश्च	२१।	१०७।	१५७
मद्वाजिनो नोचतुरा	१।	८१।	८	मिलद्रुमिजचक्रा०	१२।	९।	८९
ममुनिवृत्तिजुषा युवि०	११।	२०।	७९	मीलितक्षणपुट रति०	१५।	६१।	१०६
ममुमागासवत्प्राग	२१।	१३२।	१५९	मुक्ताफलस्थितिर० अ	२।	१६३	
ममुमासासवामस्र्या०	२५।	२८।	१५१	मुक्तामया एव जना	१।	५७।	६
मन्थरितेनेव महस्र०	९।	१५।	२४	मुक्तामयी कुटुम्बप०	१७।	२।	११८
मनुन इति मुनाना	८।	४८।	६१	मुक्तामये स्थलरुचा	१७।	९०।	१२१
मन्त्रानिपेयुनिलका०	१७।	२४।	११६	मुक्ताहा सर्वदो०	२०।	३७।	१८३
मन्याचलामूलविलो०	१।	७३।	६	मुखतुहिनरुरेऽपि	१२।	८३।	९३
मन्दाक्षमन्दा क्षणमत्र	१०।	३६।	७४	मुखानमीलनयनार०	१८।	३९।	९७
मन्दान्दोलद्वातली०	२०।	७४।	१४६	मुखमपहतपत्रमङ्गनाना	१३।	४९।	९२
मम चापलता वीक्ष्य	१९।	४१।	१३३	मुखशशिविमुखीकृता०	१३।	६०।	९३
मम यदि लवणो०	१०।	११।	७१	मुदा पुलिन्दीभिरिह०	१०।	३०।	७३
मरुचलत्केतु रुगाजु०	१।	७०।	६	मुनिभिरमलबोधर०	८।	८५।	६१
मरुति वाति हिमोद०	११।	५३।	८१	मुनेर्महिमामभितो	१०।	४।	७०

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
मुरलो मुरलोपीव	१९।	२७।	१३२	यथागममिति प्रोक्त	२१।	१५४।	१६०
मुहुर्मुहुः स्फाटिकह०	४।	२२।	२५	यथाभवन्नूपुरपाणि०	१२।	११।	८४
मुहूर्तद्वितीयादूर्ध्व	२१।	१३५।	१५९	यथा यथा चण्डरुचि	१४।	५।	९५
मूर्धान दुधुवस्तत्र	१९।	६८।	१३६	यथावदारम्भविदो	१८।	२८।	१२५
मूर्ध्नि रत्नपुरनाथयो०	५।	५०।	३५	यदधरितसुधौघैरर्हत	८।	३४।	५९
मूर्ध्नि लीलावनकुन्त०	१४।	७।	९५	यदभूदस्ति यद्यच्च भावि	३।	४९।	२०
मूर्ध्निबोद्धतपलिताय०	१६।	१५।	१०८	यदल्पपुण्यैर्मनुजैर्दुरा०	१८।	४।	१२३
मृगद्वयामिह सीतकृ०	११।	५९।	८२	यदि स्फुरिष्यन्ति	१२।	३७।	८६
मृगमदघनसारसार०	१३।	६७।	९४	यद्गुणेन गुरुणा गरी०	५।	२५।	३३
मेण्ठेन द्विपमपनी०	१६।	४५।	११०	यद्दोषोपचिततमोऽपि	१६।	७।	१०७
मेदोमज्जाशोणितै०	२०।	१८।	१४२	यद्यत्र चक्षु पतित	१७।	१५।	११५
मोहादमूनि य सप्त	२१।	१३४।	१५९	यद्यदिष्टतममुत्तम च	५।	५६।	३६
य स्वप्नविज्ञानगते०	९।	३७।	६६	यद्यस्ति तारुण्यविला०	१७।	४९।	११८
यच्चक्षुरस्या श्रुति०	१७।	६६।	११९	यद्वर्ण्यते निर्वृतिधाम	१७।	२२।	११६
यच्चतुष्टयमनन्तसी०	५।	३१।	३४	यद्वा निवेद्य प्रणय	१४।	६३।	९९
यतिभावपर कान्ति	३।	१९।	१७	य तादृश देशमपास्य	१।	५३।	६
यत्कन्यकायामुपव०	९।	४०।	६६	यन्मृगप्रणालीचषकैरज०	१।	४५।	५
यत्कम्पते नि श्वसितै	१४।	६८।	१००	यन्निस्तुलेनापि तदान०	९।	२६।	६५
यत्तदा विदधे तस्य	२१।	१७०।	१६१	यन्मन्दमन्द बहला०	१४।	५१।	९८
यत्पुण्डरीकाक्षमपि	४।	३१।	२६	यश सुवाकूचिकयेव	१७।	३।	११४
यत्पृष्ठमिष्ट भवतार्थ०	४।	२।	२३	यशो जगन्मण्डलम्	१८।	९।	१२४
यत्रातिशयसपन्नो	२१।	१७३।	१६२	या सारसर्वस्वनिधान०	४।	२५।	२५
यत्रानुकूल ज्वलदर्क०	४।	१०।	२४	या चैषा भवत पत्नी	३।	६८।	२२
यत्राम्बुजेषु भ्रमराव०	१०।	१२।	७१	यामिनीप्रथमसगम०	१५।	५।	१०२
यत्रालिमाला स्थल०	१।	५२।	६	यामिन्यामनिशमनी०	१६।	३१।	१०९
यत्राश्मगर्भोज्ज्वलवेश्म०	१।	६९।	६	यावज्जिनेश्वरपुर हरि०	६।	५०।	४७
यत्रोच्चकैश्चैत्यनिकेत०	१।	६७।	६	यावदाहितपरिमुक्ति	१५।	३।	१०१
यत्रोच्चहर्म्याम्रजुषामु०	४।	१६।	२४	यास्तिष्ठो गुप्तय पञ्च	२१।	१५८।	१६१
यत्रोच्चहर्म्योप्रहरि०	४।	१८।	२४	यास्तूर्यारवहारिगीत०	१६।	८६।	११४
यत्रोच्चहर्म्येषु पतत्स०	१।	६८।	६	यियासतस्तस्य नरेन्द्र०	१७।	९२।	१२१
यत्सप्त प्राणिनां	२०।	१२।	१४१	युक्त तदाच्छिद्य वशी०	४।	३०।	२६
यत्सिन्धुगङ्गान्तरवर्ति०	१।	४२।	५	युक्तोऽप्युत्तालपुनागै	३।	१७।	१७
यथागममजीवत्य कृता	२१।	९३।	१५६	युद्धानका स्म तद्ग्रीमा	१९।	४७।	१३४

स०	श्लो०	पृ०	स०	श्लो०	पृ०
युवतिदीर्घकटाक्षनिरी०	११।	१४। ७८	रात्रिशेषसमये किलै०	५।	५८। ३६
युवतिदृष्टिरेवासवपाट०	११।	२८। ७९	रात्रौ तम पीतसिते०	१।	८०। ८
युष्मत्पदप्रयोगेण पुरुष	३।	५२। २१	रात्रौ तुङ्गे स्फाटिके	२०।	२। १४०
युष्माभिः प्रकटितका०	१६।	१३। १०८	रात्रौ नभश्चत्वरमा०	१४।	४२। ९८
ये सर्वात्मप्रदेशेषु०	२१।	११५। १५७	रावरोषदलिताम्बु०	५।	६२। ३६
यो नारङ्ग सरल इति	१०।	३४। ७४	रिङ्गन्यदाकान्तमही०	९।	८। ६४
योषिता सरसपाणि०	१५।	३७। १०४	रुद्धकूरानङ्गहेतिप्रचा०	२०।	८९। १४७
धौवनेन मदनेन मदेन	१५।	८। १०२	रुद्धे जनैर्नैत्रपथेऽत्र	१७।	९३। १२१
रक्तोत्पल हरितपत्र०	६।	४४। ४६	रूपगन्धरसस्पर्शशब्द०	२१।	९०। १५५
रङ्गावलीध्वजपटोच्छ्र०	६।	२८। ४८	रेखात्रयाधिष्ठितक०	४।	८७। ३१
रणज्झणत्किङ्किणिका०	१।	७७। ८	रेखात्रयेणैव जगत्र०	९।	२५। ६५
रतावसाने लतिकापट्टा	१२।	५३। ८७	रेजे जिन लपयितु	६।	४७। ४७
रतिरमणविलासोला०	१३।	७०। ९४	रेजे मुक्तिश्रीकटाक्ष०	२०।	९७। १४८
रतिविरतिषु वेलाका०	८।	२३। ५७	रे रे भवभ्रमणजन्म०	६।	१७। ४२
रत्नज्योतिर्भासुरे तत्र	२०।	९२। १४८	रेरोऽरीरोरुररत्ना०	१९।	३३। १३३
रत्नत्रय तज्जननाति०	१।	७। २	रोडु पुनर्ग्रहपथ लघु	१०।	२५। ७३
रत्नभूषणरुचा प्रपञ्चिते	५।	४। ३२	रौद्रध्यानानुबन्धेन	२१।	२४। १५०
रत्नशर्करावालुकापङ्क०	२१।	१३। १४९	लक्ष्मीजिघृक्षया तुभ्य	१९।	१०। १३०
रत्नाण्डकै शुभ्रसहस्र०	१।	७१। ६	लक्ष्मीरिहान्त पुरसु०	९।	२३। ६५
रत्नावनीबिम्बितचारु०	९।	५३। ६७	लनाप्रदालाञ्जनलीलया	१२।	४७। ८७
रध्यासु त्वदमलक्रीति०	१६।	२। १०७	लक्ष्यसे सपदि भूत्र०	५।	८६। ३८
रम्याननेन्दोर्धृतकान०	९।	५८। ६८	लक्ष्यामहे तीर्णभवा०	९।	३। ६३
रवीन्दुरम्योभयपार्श्व०	७।	२३। ५०	लब्धात्मलाभा बहु०	१।	१०। २
रसविलासविशेषविदो	११।	१८। ७८	लब्ध्वा पयोमजनपूर्व०	१४।	१७। ९५
रसाढ्यमप्याशु विका०	४।	५७। २८	लब्ध्वा सम्पद्धि रतये	१४।	२८। ९६
रहस्यमिति निर्दिष्ट	२१।	१०५। १५६	लभ्या श्रीविनिहस्य	१९।	१०४। १४०
राकाकामुकवद्दिगम्ब०	२।	७७। १५	ललाटलेखाशकले०	२।	५३। १३
रागिताजिवरा कापि	१९।	४५। १३४	लवणिमरसपूर्णना०	१३।	६८। ९४
राजन्ति यत्र स्फुटपु०	४।	५। २३	लावण्यकासारतर०	९।	५४। ६७
राजा च दूतेन च तेन	९।	४३। ६६	लावण्यपीयूषपयो०	१७।	१३। ११५
राजान जगति निरस्य	१६।	८। १०७	लावण्यमङ्गे भवती	१४।	८०। १०१
राजानस्ते जग०	१९।	१९। १३१	लावण्यलक्ष्मीजित०	१७।	७४। १२०
राज्ञा प्रयुक्ता स्वय०	९।	४८। ६७	लावण्याम्बुनिधि प्र प्र	३।	१६३

सं.	श्लो.	पृ.	सं.	श्लो.	पृ.
सास्योलासा वायवि०	२०।	१००।	१४८	वल्गाद्वनोरुलहरीनि०	६। ५१। ४७
लीलाचलकुण्डलम०	१७।	५८।	११९	वल्गितभ्रु नवविभ्रमे०	५। ५५। ३६
लीलाचलकुण्डलर०	१७।	२८।	११६	ववौ समीर सुखहे०	१८। ६०। १२८
लीलाप्रचारेषु यथा	९।	६२।	६८	वसन्तलीलामलया०	१२। २४। ८५
लेभे शशी शोणरुच	१४।	४१।	९७	वाञ्छातीत यच्छतो०	२०। ८६। १४७
लोकत्रिलोक्या सक०	९।	४।	६३	वाणी भवेत्कस्यचि०	१। १६। २
लोकाकाशमभिव्याप्य	२१।	८५।	१५५	वातान्दोलत्पद्मिनी०	२०। १४। १४१
लोकाग्रं प्राप्य तत्रैव	२१।	१६४।	१६१	वापीकूपतडागादि०	२१। १४७। १६०
वक्त्राब्जेन जयप्रिय	१८।	६६।	१२९	वारणेन्द्रमिव दानव०	५। ८२। ३८
वक्त्रेषु विद्वेषिविलासि०	१७।	४६।	११८	वार्तादौ तदनु रज०	१६। ७४। ११३
वक्ष स्थलात्प्राज्यगु०	१७।	७५।	१२०	वाहिन्यो हिमसलिला	१६। ६५। १३२
वक्षसा पृथुपथोधरभार	१५।	३४।	१०४	विकासिपुष्पद्रुणि का०	१२। ३। ८३
वज्रानलादि न सस्रजे	६।	१२।	४१	विषटयन्नखिलेन्द्रि०	११। ५८। ८२
वज्राब्जसारैरिव वे०	९।	२८।	६५	विषटिताम्बुपटानि	११। ४८। ८१
वदनमनु मृगीदृशो	१३।	६।	८९	विघ्न निघ्ननाक्षिपन्नेष	२०। ४३। १४४
वधूवृत वीक्ष्य वर	१७।	८४।	१२१	विचारयैतद्यदि कंसपि	१८। ४१। १२७
वनकेलिर्जलक्रीडा	२१।	१४८।	१६०	विजित्य बाणैर्मदनस्य	१२। २१। ८६
वनविहरणखेदनि सह	१३।	८।	८९	विष्मृत्रादेर्धाम मध्य	२०। १७। १४१
वनान्मकरकेतन०	१२।	६२।	८८	वितीर्णमस्मभ्यमनेन	२। ८। ९
वनेऽत्र पाकोत्बणदा०	१०।	४१।	७५	वित्त गेहादङ्गमुच्चैश्चि०	२०। २३। १४२
वनेऽत्र सप्तच्छदग०	७।	६०।	५३	विदारयन्ती विषमे०	१७। ४३। ११७
वपु सुधाशो स्मर०	१४।	४९।	९८	विदारितारिद्रिपण्ड०	२। २१। १०
वपुर्वयोवेषविवेकवा०	२।	६६।	१४	विद्र विचलितस्वाद	२१। १३७। १५९
वपुषि चन्दनमुब्बल०	११।	२९।	७९	विश्रय कान्तारसमा०	४। ४०। २६
वप्रक्रीडाप्रहतिषु	१०।	१०।	७१	विद्यमानामरमण्ड०	७। १२। ४९
वमन्नमन्द रिपुवर्मयो०	२।	२३।	११	विधेयमागषु पदे पदे	१८। २९। १२५
वरतनुजघनाहर्तृग०	१३।	३०।	९१	विध्वस्ता निजवसति	१६। ११। १०८
वर्णिता विशतिर्नून०	२१।	७६।	१५४	विनिहतोऽयमनाथ०	११। २१। ७८
वर्णितेति गतिर्नृणां	२१।	५९।	१५३	विपक्षगर्वसर्वस्वद०	२१। ३। १४९
वर्तमानोऽनया स्थित्या	२१।	१४१।	१५९	विपक्षनामापि कुर०	१२। ५२। ८७
वर्षाणामयुत मौममा०	२१।	६५।	१५३	विपद्विधास्यतेऽत्राह०	१९। ४३। १३४
वर्षाणि द्वादशैवायुर्मन	२१।	३५।	१५१	विपरीता पुनस्ते	२१। १०४। १५६
वलिफळकुसुमस्रगा०	८।	७।	५५	विभाति रात्रौ मणि०	१। ६४। ६

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
विभान्यमी शत्रुनि०	२।	७।	९	व्यानशे ककुभस्तस्या	३।	४।	१६
विभावयन्तीत्यथ	१७।	६९।	१२०	व्यापारितेनेन्द्रककु०	१४।	३५।	९७
विभिद्य मान कल०	१२।	२०।	८५	व्यापार्य सज्जालक०	४।	१९।	२५
विभूषयन्पूर्वविदेहमस्य	४।	४।	२३	प्रतानि द्वादशैतानि	२१।	१५३।	१६०
वियत्पथप्रान्तपरीक्ष०	१।	११।	२	शङ्काकाङ्क्षा विचिकि०	२१।	१३०।	१५८
वियोगनामापि न	७।	५१।	५२	शङ्केऽनुकूलपवनप्रे०	१९।	५१।	१३४
विलङ्घ्य पन्थानमथा०	७।	३७।	५१	शमोर्जटाजूटदरीवि०	९।	६९।	६९
षिलासवत्या सरित	७।	५८।	५३	शरघाताद्भजेर्दानर०	१९।	७०।	१३६
विलासिनीचित्कर०	१४।	४६।	९८	शरद्लाङ्घ्वमितश्रुत	४।	९१।	३१
विलासोल्लाससर्वस्व	२१।	७९।	१५४	शरीरवाङ्मन कर्मयोग	२१।	९४।	१५६
विवर्णता लोकबहि	१२।	२२।	८५	शशिमुखीवदनासव०	११।	१५।	७८
विशदमणिमयाभ्या	८।	३६।	८०	शशी जगताडनकु०	१४।	८७।	९८
विशालदन्त धनदान०	७।	३२।	५०	शस्त्रेषु शास्त्रेषु कलाम्	९।	१४।	६४
विशुद्धपार्ष्णि प्रकृ०	१८।	२६।	१२५	शाखानगरमालोक्य	३।	२०।	१७
विश्वप्रकाशकस्यास्य	२१।	१७२।	१६२	शातोदरी शयनसनि०	६।	१८।	४१
विष्णोरिवाङ्गेनखर०	९।	७१।	६९	शिक्षकाणा सहस्राणि	२१।	१७८।	१६२
विस्तार पथि पुरतो०	१०।	२८।	७३	शिखण्डिना तण्डव०	१२।	३४।	८६
विस्तार्य तारा रभ०	१।	४६।	५	शीतदीधितिधियाभि०	५।	६।	३२
विस्फारैरविदितविश्रमै	१६।	७०।	११२	शीतदीधितिविकासि	१५।	२।	१०१
विहाय तद्दृष्टमदृष्टहे०	४।	६६।	२९	शीलवृत्तिरपराजिता	५।	४४।	३५
विहाय मान स्मरवा०	१०।	६।	७१	शुभ्र नमोऽभवदभूद०	६।	२६।	४३
वीक्षणज्ञाना सत्तिल०	११।	६७।	८२	शुभ्राम्भोजविशाललो०	१२।	६१।	८८
वीतप्रन्था कल्पना०	२०।	९०।	१४७	शुभ्रा यदभ्रलिहम०	१।	६१।	६
वृत्तिर्महद्दीपवतीव	१।	३१।	४	शृङ्गसततिकदर्थितग्रह	५।	६०।	३६
वृत्तिसख्यानमौदर्यमु०	२१।	१५६।	१६०	शृङ्गारलीलामुक्राय०	१७।	३५।	११६
वृद्धि परामुदरमाप	६।	५।	४०	शृङ्गारवत्या दुहितु	९।	३१।	६६
वृद्धि प्रापुर्नोङ्गजा वा	२०।	६४।	१४५	शृङ्गारवत्याश्चिरमचि०	१७।	१०२।	१२२
वृष्टि पोष्णी सा कु०	२०।	९४।	१४८	शृङ्गारसारङ्गविहार०	१७।	४।	११४
वृतालास्ते तृपोत्ता०	१९।	७१।	१३६	शोवनीयश्चशस्त्रामि०	२१।	१४४।	१५९
वेधव्यदवारिववृष०	४।	२९।	२५	शोभा स विश्रकर०	९।	४४।	६७
वेमानिका द्विधा क०	२१।	५६।	१५३	श्रवणपथरतापि का०	१३।	५२।	९२
व्यराजतान्यो निज०	१७।	२९।	११६	श्रव्य भवेत्काव्यम०	१।	२५।	३
व्यादायास्य विस्फुर०	२०।	५।	१४१	श्रव्येऽपि काव्ये रचिते	१।	१७।	३

सं	श्लो०	पृ०	सं	श्लो०	पृ०
श्राविकाणा तु चत्वारि	२१।१८२।१६२		स कर्णपीयूषरसप्रवा प्र प्र ।	७।१६४	
श्रीधर्मनाथस्य तत	१।१३।२		सकलजगदधृष्यस्यै०	८।२६।५८	
श्रीधर्मनाथस्य मनो०	१७।८०।१२०		सकलदिग्विजये वर०	११।२७।७९	
श्रीनाभिसूनोश्चिरम०	१।१।१		सकषायतया दत्ते	२१।१०६।१५७	
श्रीमानमेयमहिमास्ति प्र प्र ।	१।१६३		सकृपाणा स्थित	१९।२०।१३१	
श्रीरशेषसुखदा प्रिय०	५।४३।३५		स कोऽपि चेदेकत०	२।२९।११	
श्रुत च शील च बल	२।१८।१०		सगज सरथ साश्व	१९।७९।१३७	
श्रुत्वेति प्रत्युवाचेद	३।६१।२१		सक्रान्तबिम्ब स्रव०	१।६३।६	
श्रुत्वैत्यवादीनृपतिर्वि०	४।६७।२९		सख्येषु साक्षीकृतमा०	१७।४७।११८	
श्रेणीव रेणूदमनिष्टि०	९।५९।६८		सगीतकारम्भरसन्तु०	१।७६।८	
श्लक्ष्ण यदेवावरणाय	१४।५९।९९		स चन्द्रमाश्चन्द्रिकयेव	१८।२।१२३	
श्लाघ्य मे कुलमखिल	१६।७७।११३		स चित्रमन्तर्हितभा०	७।१८।४९	
श्लिष्टमिष्टवनितावपु०	१५।३५।१०४		सज्जालकानसो तत्र	३।१०।१६	
श्लिष्यतापि जघनस्त०	१५।३६।१०८		सचरच्चञ्चरीकाणा	३।२७।१८	
श्वभ्रायुषो निमित्तानि	२१।१००।१५६		सचरत्पदभरणे निर्भरं	५।५९।३६	
श्वसिति रोदिति मु०	११।२०।७८		सचरन्नित इतो नत०	१५।४५।१०५	
श्वसकीर्णनवनीरज०	१५।६।१०२		सचार्यमाणा निशि	१४।३०।९७	
षडनुलास्त्रयो हस्ता	२१।१७।१५०		सचेलु प्रचलितक०	१६।४८।११०	
षट्द्रव्याणीति वर्ण्यन्ते	२१।८२।१५५		स तत्र चामीकरचा०	७।७।४८	
पणमासादूर्ध्वमेतस्या	३।७१।२२		स तस्मै वनपालाय	३।२।१६	
षष्ठे द्वाविंशतिर्ज्ञेया	२१।२१।१५०		सती च सौन्दर्यवती	२।८५।१३	
षोडशव तत शुक्रम०	२१।७५।१५४		सत्सूत्रमत्र तरुतीर०	१०।३१।७३	
पोढा षट्कर्मभेदेन	२१।५६।१५३		स दृष्टमात्रोऽपि	१०।१४।७१	
सयोगतो भूतचतुष्ट०	४।७१।२९		सहृशावत्यनीकेऽत्र	१९।५३।१३५	
सवदन्तमिति भारती	५।३६।३४		स घातकीक्षण्ड इति	४।३।२३	
सवरो विवृत सैष	२१।१२१।१५८		स नन्दनालोकनजा०	१८।५।१२३	
सवाहयन्निव मना०	६।२४।४३		सदृष्टे प्रियविनिना०	१६।१०।१०७	
सवितेनुरधिक मिथु०	१५।६२।१०६		स पञ्जरेभ्य कलकै०	१८।५२।१२७	
ससर्पद्वलभररुद्रसि०	१६।५८।१११		सपदि वरतनोरत०	१३।५०।९२	
ससारसारलक्ष्म्येव	१९।७३।१३६		सपाञ्चजन्य करण०	२।४९।१३	
ससारसारसर्वस्व भू०	३।६९।२२		सप्ततिमोहनीयस्य	२१।११२।१५७	
ससारार्तिमिव व्यतीत्य	७।६८।५४		सप्तैव च सहस्राणि	२१।१८०।१६२	
सकजलाश्रव्यपदे०	४।३३।३६		स प्रमृदेन देवस्य	१९।९०।१३८	

सं०	श्लो०	पृ०	सं०	श्लो०	पृ०
सभूषणे तत्परिचाय	१८।	४६। १२७	सर्पत्सु द्विरदबलेषु	१६।	५९। १११
सभूभङ्ग करकिसल०	१४।	८३। १०१	सर्वतोऽपि सुमनो०	५।	५७। ३६
समप्रसौन्दर्यविधिद्विषो	२।	६१। १४	सर्वेयाहमपदोष एव	५।	६७। ३७
समधिगम्य पय	११।	४०। ८०	सर्वस्वोपनयनमत्र	१६।	८१। ११३
समधिरुह्य शिर कु०	११।	१३। ७८	सर्वाद्भुतमयी घष्टि	२१।	७। १४९
समन्तत काञ्चनभू०	७।	४८। ५२	सर्वार्थसिद्धिपर्यन्ते०	२१।	७७। १५४
स मन्दरागोपहत प०	१८।	१९। १२५	सर्वांशाद्विपमदवा०	१६।	५६। १११
समसिचत मुहुर्मुहु	१३।	३१। ९१	सलीलमैरावणवाम०	७।	४०। ५१
स महिमोदयत	११।	५७। ८१	स वाजिसिन्धुरप्रामा०	१९।	७८। १३७
समुचितमिति कृत्य	८।	९। ५५	स वारितो मतमरु०	७।	५३। ५२
समुचितसमयेन म०	१३।	६५। ९३	स वारिधेरन्तरनन्त०	७।	२०। ४९
समुच्छ्वसनीवि गल०	१४।	७९। १०१	सविक्रम कामति हा०	८।	४१। ५१
समुत्साह समुत्सा०	१९।	६२। १३५	सविभ्रम वीक्ष्य तवे०	१२।	३६। ८६
समुन्नमत्कूटपरम्प०	१०।	२। ७०	स श्रीमानहमिन्द्र	५।	८८। ३९
समुलसत्त्वङ्गलतापह०	२।	११। १०	मसभ्रमेणाभ्रसुवलभस्य	७।	६। ४८
समुल्लसत्समदबाष्प०	१२।	६०। ८८	सस्यस्थलीपालकबा०	१।	५०। ५
समेत्य यस्मिन्मणि०	१।	५९। ६	सहसा सह सौरभ०	१९।	२१। १३१
सपूर्णचन्द्राननमुन्न०	१७।	५१। ११८	सहस्रधा सत्यपि गो०	२।	७०। १४
सपत्यपापा स्म इति	१।	४। १	सहस्रमेकमुत्सेधो	२१।	३८। १५१
सप्रविद्य वलभीषु	१५।	६६। १०६	सागरे भुवि कान्ता०	१९।	९३। १३८
सभृतभ्रमरमङ्गिविभ्रम	५।	६४। ३६	सागरोपमकोटीना	२१।	५०। १५२
सभृतो हतभूभारिरुचं	१९।	५०। १३४	सा गर्भनिर्भरतया	६।	११। ४१
सभोग प्रविद्धता	१६।	३। १०७	सागारमनगार च	२१।	१२४। १५८
सभोगश्रमसलिलेरि०	१६।	१२। १०८	सा तत्र मुक्ताभरणा०	४।	८५। ३०
सत्रमत्रमितलोलो०	५।	३९। ३४	साधोवनिर्मोणविद्या	१।	१९। ३
सम्यक्त्वपायेयमवा०	१।	३७। ४	सा भारतीय चतुरा०	६।	१। ३९
सम्यक्त्व भूमिरेषा	२१।	१२६। १५८	सामाजिकमथाद्य	२१।	१४९। १६०
स यावत्सेनानीरलम०	१६।	८४। ११३	सारङ्गाक्षीचञ्चलापाङ्ग०	२०।	१५। १४१
सर इव मरुमागे	८।	५१। ६२	सारसेनारसे नागा	१९।	६४। १३६
सरभसमधिपेन सि०	१३।	३७। ९१	सारेषु रत्नेषु यथा	४।	२१। २५
सरभसमिह यत्तटा०	१३।	४४। ९२	साल शृङ्गालम्बिनक्ष०	२०।	७६। १४६
सरस्वतीवार्थमनिन्द्य०	२।	६२। १४	सा बाधुरा नेत्रकुर०	१७।	१२। ११५
सरागमुव्या मृगना०	४।	३६। २६	साधुणी लोचने वाणी	२१।	२६। १५०

	स०	श्लो०	पृ०		स०	श्लो०	पृ०
मा सक्रामा स्मृता	२१।	१२३।	१५८	सूर्यस्य तापेन दिवा०	९।	७३।	६९
सिंहासने शृङ्ग इवो०	१७।	८।	११५	सूर्योपगामिभिरभै०	६।	४३।	४६
सिक्त सूरैरित्यमुपेत्य	९।	१।	६३	सेना सुराणाममना	११।	६५।	८२
सितातपत्र द्रविडो	१८।	४८।	१२७	सेवायै समयविदागत	१६।	१।	१०७
सितान्दरुद्धार्थहिरण्य०	७।	२६।	५०	मैन्यकोलाहलोत्तिष्ठ०	३।	२६।	१८
सिद्धमिष्ट त्वदालोका०	३।	५५।	२१	सोऽङ्गलावण्यसका०	३।	१४।	१७
सिद्धससारिभेदेन द्वि०	२१।	११।	१४९	सोत्सवै करणसप०	१५।	५६।	१०५
सिद्धान्तत्वा तत्र	२०।	२९।	१४२	सोऽथ दन्तकरकुन्द०	५।	२४।	३३
सिन्दूरद्युतिमिह मूर्ध्नि	१६।	३२।	१०९	सोऽप्यन्तर्मेनसि	१६।	७८।	११३
सीतकृतानि कलहस०	१५।	५०।	१०५	सोल्लास कतिपयवेग०	१६।	७५।	११२
सीधुपानविधिना किल	१५।	११।	१०२	सौजन्यसेतुमुद्भिन्द०	१९।	४२।	३३
सीमा सौभाग्यभा०	१९।	३६।	१३३	सौधमैशाननामानौ	२१।	६७।	१५४
सुख समुत्सारितक०	१७।	४०।	११७	सौधमैशानयोरारु	२१।	७३।	१५४
सुखमासुखमा प्रोक्ता	२१।	५१।	१५२	स्कन्धावारे पाटली०	२०।	३४।	१४३
सुख फल राज्यपदस्य	१८।	३१।	१२६	स्कन्धे मुहुर्वकितक०	१७।	२७।	११६
सुदुर्धरध्वान्तमलि०	४।	४९।	२७	स्तनतटपरिघटितै	१३।	३२।	९१
सुधाकरेणाप्यजरा०	४।	४८।	२७	स्तम्भितभ्रमितकुञ्चि०	५।	६८।	३७
सुधाद्रवैर्मन्मथमात्म०	४।	४६।	२७	स्तुत्वा दिने रात्रिमहश्च	१४।	७०।	१००
सुधाप्रवाहैरिव हारि०	७।	१६।	८९	स्तृपास्तेषामन्तरन्त०	२०।	८८।	१४७
सुधासुधारश्चिममृणा०	२।	३६।	१२	स्त्रीत्वादरुद्धप्रसरो	१४।	६७।	१००
सुप्त इत्यतिविविक्त०	१५।	३९।	१०४	स्त्रीमुखानि च मधूनि	१५।	१६।	१०२
सुमन्त्रबीजोपचय	१८।	३८।	१२६	स्थितेऽपि कोषे नृपति	१८।	२२।	१२५
सुरभिपत्रवत कुसु०	११।	६०।	८२	स्नपनविधिनिमित्तो०	८।	२८।	५८
सुरसमिति रसख्यै	८।	२७।	५८	स्नाता इवातिशयशा०	६।	२७।	४३
सुरस्रवन्तीकनकार०	२।	४८।	१३	स्निग्धा बभ्रुर्मूर्धनि	९।	२७।	६५
सुराङ्गनानामपि दुर्लभ	१७।	७७।	१२०	स्नेहपूर इव क्षणे त०	१९।	५९।	१३५
सुवृत्तमप्याप्तजडोरु०	२।	४०।	१२	स्पर्शभाजि न परं	१५।	४४।	१०५
सुषेणस्तद्वलद्वयह	१९।	७६।	१३७	स्पर्शसाधारणेष्वेषु	२१।	३४।	१५१
सुखरश्रुतिमुदाररूपका	५।	१४।	३२	स्पष्टधाष्ट्यमविरो०	१५।	६०।	१०६
सुहृत्तम सोऽथ स०	१०।	१५।	७२	स्पृशति किमपि चेत०	८।	४६।	६१
सुहृत्तमावेकत उन्नता	२।	४४।	१२	स्फारकान्तिलहरीपर०	५।	३३।	३६
सुहृदमात्यगणनानु०	११।	२।	७७	स्फुटकुमुदपराग सा०	८।	२२।	५७
सूतवद्भिन्नमप्यङ्ग	२१।	२७।	१५०	स्फुटमिति कथयित्वा	१९।	१०३।	१४०

सं. श्लो. पृ०	सं. श्लो. पृ०
स्फुरत्प्रतापस्य ततो० १७। ४४। ११८	खर्दन्तिन तदनु द० ६। ३४। ४४
स्फुरदमन्दतब्धिद्युति० ११। ४९। ८१	खस्थो वृताच्छङ्ग्रु० ४। २३। २५
स्मरति स्म रतिप्रि० १०। ४५। ७५	खखदीवितिपरिग्रह० ५। ७२। ३७
स्मरवशीकरणौषध० ११। २४। ७९	खाध्यायो विनयो २१। १५७। १६०
स्मरेण कालगुरुप० २। ५८। १४	खानुभावधृतभूरिमू० ५। ७। ३२
स्मरेण तस्या किल २। ३७। १२	खराभिसारोत्सवस० १४। ३। ९४
स्मित विलासस्य १२। ५५। ८८	हतमोहतमोगतेस्तव १९। १००। १३९
स्मितमिव नवफेनमु० १३। १५। ९०	हरेर्द्विपो हारिहिरण्य० ७। ३९। ५१
स्याद्वादवादधाम्नाज्य० २१। ४। १४९	हर्म्यैरिवोत्तम्भितकु० ९। ५७। ६८
स्याद्विसवादन योग० २१। १०२। १५६	हस्ता सप्त द्वयोर्मान २१। ७०। १५४
सजो विचित्रा हृदि १२। ५४। ८७	हारावलीनिर्झरहारि १। ७८। ८
सद्य दधात्येव महा० १०। ३। ७०	हालाहेलासोदरा म० २०। १६। १४१
सस्तोडुकमपरिणामि० १६। २१। १०८	हा हा महाकष्टमचि० ४। ४५। २७
स्व सप्तधा स्यन्दन० १४। १। ९४	हिसानृतवच स्तेयस्त्री० २१। १४२। १५९
स्वगुणगरिमदी स्थय ८। ५२। ६२	हितहेतु वचस्तुभ्यम० १९। ३०। १३२
स्वच्छन्द विबुधमभि० १६। ३३। १०९	हिनस्ति धर्म हृदया० १८। ३०। १२६
स्वच्छामेवाच्छाय २०। २१। १४२	हिमगिरिमिव मेरु ८। ३३। ५९
स्वभावमार्दवत्वेन २१। ५७। १५३	हिममहामहिमानम० ११। ७। ७७
स्वभावशोणौ चरणौ १७। १७। ११५	हिरण्यभूषणैर्द्विदैस्त० ७। ४३। ५१
स्वमूर्ध्नि चूडामणि० १२। ८८। ८७	हृदयहारिहस्निग्गिक० ११। ५२। ८१
स्वयवर द्रष्टुमुपाग० १७। ८५। १२१	हृदि निहितघटेव १३। ३३। ९१
स्वयमगाद्वसति कलि० ११। २५। ७९	हृद्यार्थवन्ध्या पदव० १। १५। २
स्वयमनम्बुजमेव ११। ४१। ८०	हेमरम्य वपु पञ्च० २१। १७६। १६२
स्वयमयमिह धत्ते ८। ६। ५५	हेमवर्माण सोऽद्रा० १९। ६०। १३५
स्वर्ग सप्रति क पुना० ३। ७६। २३	हेलोत्तरत्तङ्गमतङ्ग० ९। ७५। ६९
स्वर्गात्तत्रागच्छताम० २०। ६८। १४६	हीविमोहमपनीय १५। १९। १०३

